

Begroting 2020-2023

Deventer presenteert sluitende begroting

Het college biedt u de begroting 2020-2023 aan. Zoals alle gemeenten in Nederland, wordt Deventer dit jaar geconfronteerd met een niet voorziene verlaging van de rijksbijdrage. Voor Deventer gaat het om 20 miljoen euro minder. Ondanks deze verlaging is het gelukt de afspraken uit de Voorjaarsnota te verwerken. Deventer houdt een structureel sluitende begroting met voldoende weerstandsvermogen. Het huishoudboekje blijft op orde.

Het college is tevreden dat de investeringen die zijn afgesproken bij de Voorjaarsnota overeind zijn gebleven, zoals die in duurzaamheid en in de revitalisering van bedrijventerreinen. Daarnaast kan Deventer extra investeren in jeugdhulp. Deventer kan de komende drie jaren zo'n 4,5 miljoen euro investeren in preventie voor jeugdigen. Door te investeren in preventie hoopt Deventer dat op den duur minder zware jeugdhulp nodig is. De jeugdhulp laat sinds vorig jaar een overschot zien. Het sociale domein als geheel blijft financieel kwetsbaar. Zo krijgen relatief veel inwoners een uitkering.

De afvalheffing stijgt door de dalende opbrengst van gescheiden PMD en extra kosten bij het verbranden van restafval. Het vaste tarief stijgt met €42,36 per aansluiting. Omgerekend naar een gemiddeld huishouden, waarbij wordt uitgegaan van een 140 litercontainer restafval en zes aanbiedingen per jaar, zorgt dit voor een aanslag van €261,42. Dat is een stijging van 19,34%.

Wat betreft de overige woonlasten, blijft het rioolrecht gelijk. De Onroerende Zaakbelasting (OZB) stijgt met 3%.

Liesbeth Grijsen
Wethouder Financiën

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inleiding.....	6
Financiën.....	13
Financieel resultaat.....	14
Financiële uitkomsten.....	16
Investeringsplanning.....	30
Dekking programmaplan.....	33
Programma's.....	39
Burger en bestuur.....	39
Openbare orde en veiligheid.....	47
Leefomgeving.....	54
Milieu en duurzaamheid.....	64
Ruimtelijke ontwikkeling.....	72
Herstructurering en vastgoed.....	81
Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt.....	86
Meedoen.....	95
Jeugd en onderwijs.....	106
Economie en Internationaal beleid.....	114
Kunst en cultuur.....	124
Bedrijfsvoering.....	130
Algemene dekkingsmiddelen.....	140
Paragrafen.....	144
Paragraaf Bedrijfsvoering.....	144

Paragraaf Lokale heffingen	145
Paragraaf Financiering	158
Paragraaf Verbonden partijen	169
Paragraaf Grondbeleid.....	249
Paragraaf Investerings.....	253
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	260
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement.....	272
Meerjarenbalans en kengetallen	283
Bijlage 1 - Resultaatbestemming	
Bijlage 2 - Staat van reserves en voorzieningen	
Bijlage 3 - Overzicht van baten en lasten	
Bijlage 4 - Onderbouwingen en uitgangspunten	
Bijlage 5 - Algemene uitkering	
Bijlage 6 - Staat van incidentele baten en lasten	
Bijlage 7 - Staat van subsidies	
Bijlage 8 - Taakveldenmatrix	
Bijlage 9 - Afkortingen en begripsbepalingen	

Inleiding

Uitvoeren ambities

Begroting 2020 in teken uitvoeren ambities

Deventer staat er goed voor en heeft goud in handen. We hebben moeilijke economische jaren overbrugd en hard gewerkt om voorzieningen overeind te houden. Dat is in belangrijke mate gelukt, waarbij we ook financieel gezond en solide zijn geworden. Daardoor hebben we de komende jaren mogelijkheden om voorzieningen voor onze inwoners en onze economische positie te versterken.

Alleen een sterk Deventer kan écht sociaal en duurzaam zijn en zich blijvend ontwikkelen. We hebben het voorrecht om in één van de oudste en mooiste steden van Nederland te wonen. Een stad die mede zo mooi kan zijn door de onmisbare combinatie met de omliggende dorpen en buitengebied, die Deventer een lommerrijk, groen aanzien geven.

In deze begroting 2020 zijn de beleidsvoornemens en besluiten van de Voorjaarsnota financieel vertaald.

Strategische doelen

Vanuit het bestuursakkoord en de Voorjaarsnota 2019 onderscheiden we zes strategische thema's:

- Deventer werkt
- Duurzaam Deventer
- Oog voor elkaar
- Levendig Deventer
- Samenwerken en samen leven
- Financieel gezond

Op deze terreinen liggen grote uitdagingen en kansen. We werken aan het versterken van kwaliteit en van zekerheden voor mensen. Dat doen we samen, het vraagt inzet en verantwoordelijkheid van iedereen, ook in financiële zin. Zoals afgesproken aan het begin van dit college, is gezocht naar financiële middelen om de ambities van de coalitie uit te kunnen voeren.

Deventer werkt

Deventer werkt: een sterke economie met groeiend arbeidsperspectief

In Deventer maken we werk van werk. We versterken onze economische positie en werkgelegenheid. We bieden niet alleen ruimte voor de vestiging van bedrijven, we zetten actief in op het aantrekken van bedrijven. Dat betekent dat we niet alleen voldoende, betaalbare woningen in stad en dorpen voor onze huidige inwoners nodig hebben, maar ook voor mensen die zich hier willen vestigen. Ook blijven we inzetten op de goede bereikbaarheid van Deventer, met een ideale ligging tussen Randstad, Oost-Nederland en Duitsland. De IJssel en de havenvoorzieningen kunnen bijdragen aan onze gunstige positie en aantrekkelijkheid als vestigingsplaats. We versterken het onderscheidend karakter van Deventer als economisch bolwerk met onze ambities op het gebied van innovatieve duurzaamheid, kenniseconomie en IT. We werken samen met onze partners aan een goede aansluiting tussen beroepsonderwijs en bedrijfsleven.

Op loopafstand van het station is een aantal toonaangevende kennisbedrijven en onderwijsinstellingen gevestigd, zoals Topicus, Witteveen+Bos, Tauw, Saxion en Aventus. Deze partijen hebben met de gemeente en Deventer Economisch Perspectief (DEP) de handen ineengeslagen om te komen tot de ontwikkeling van de Stadscampus. Deze samenwerking vormt een unieke kans om de bedrijven zelf en de Deventer economie te versterken. De Stadscampus is een plek waar innovatie, werkomgeving en kennisontwikkeling op het gebied van technologie/ICT bij elkaar komen. Voor deze ontwikkeling, waarbij het aantrekken en vasthouden van jong talent een belangrijk doel is, maken we €400.000 vrij.

Tenslotte is woningbouw van belang voor een sterk Deventer. Onze koers is gericht op een vitale samenleving. Onze kernwaarde is dat we een sociale gemeente willen zijn; we hebben oog voor elkaar. Mensen die zorg echt nodig hebben, bieden we die. We gaan uit van een ongedeelde samenleving waarin iedereen mee kan doen.

In 2020 ronden we het traject af om te bepalen wat de Deventer ambitie is op het gebied van het realiseren van nieuwe woningen.

We werken aan het verder verstevigen en verzilveren van onze lokale positie in de regionale samenwerking.

Duurzaam Deventer

Duurzaam Deventer: samen op weg naar schone, niet-fossiele energie

Een stad die 1250 jaar oud is, kun je al als duurzaam typeren gezien die lange bestaansduur. Voor nog eens 1250 jaar is veel inzet nodig op het gebied van duurzaamheid, klimaatbeleid en de transitie naar schone, niet-fossiele energie. Er is een lange weg te gaan, maar in Deventer zetten we stappen richting energieneutraliteit en een toekomstbestendige leefomgeving.

Op 28 mei 2019 heeft de Eerste Kamer de Klimaatwet aangenomen. In de wet zijn de klimaatdoelstellingen voor de regering vastgelegd. Het onderliggende klimaatakkoord kent vijf pijlers: gebouwde omgeving, industrie, landbouw en landgebruik, mobiliteit, elektriciteit. Voor de gemeente is met name voor de pijlers gebouwde omgeving en elektriciteit een centrale rol weggelegd.

In het Energieplan is beschreven hoe we als gemeente onze energiedoelstellingen gaan realiseren. De energietransitie bestaat uit twee hoofdogaven: de warmtetransitie (van aardgas naar niet-fossiele energiebronnen) en de duurzame opwek van elektriciteit.

Het klimaatakkoord bepaalt dat gemeenten een aantal verplichte producten moeten opleveren, waarover de raad besluit:

1. Regionale Energie Strategie (met 11 gemeenten in West-Overijssel):
  - Startnotitie (juni 2019)
  - Voorlopig bod (december 2019)
  - Definitief bod (juni 2020)
2. Transitievisie Warmte: eind 2021
3. Wijkplannen: eind 2022.

Voor de warmtetransitie hebben wij de doelstelling om 10.000 bestaande woningen aardgasvrij te maken voor 2030. Dat doen wij via het project Fossielvrij en Betaalbaar Wonen, waarbij gemeente, woningcorporaties en netbeheerders samen optrekken.

In een deel van Zandweerd wordt samen met bewoners, woningcorporaties, verhuurders, waterschap en netbeheerder een wijkuitvoeringsplan aardgasvrij gemaakt. De sleutel van de warmtevoorziening wordt gevormd door een warmtenet, gekoppeld aan de rioolwaterzuiveringsinstallatie. In 2020 vinden de voorbereidingen van de realisatie van de eerste fase van het warmtenet plaats en wordt de doorontwikkeling naar de bestaande bouw verder uitgewerkt.

De financiering van de energietransitie is een belangrijk vraagstuk. In het project Transform wordt onderzocht hoe de verduurzaming van 40.000 woningen in Deventer, Apeldoorn, Zutphen en Zwolle kan worden gefinancierd.

De duurzame opwek van elektriciteit vindt plaats door een combinatie van zonne- en windenergie. Het Energieplan beschrijft welke energiemix voor Deventer de voorkeur heeft. In 2020 worden stappen gezet om de gewenste energiemix te realiseren.

Mobiliteit is een belangrijk onderdeel van de energietransitie. Fossiele brandstoffen maken plaats voor duurzame energiebronnen. In een programmaplan Duurzame mobiliteit wordt beschreven hoe bewoners en bedrijven worden gestimuleerd om meer gebruik te maken van schone vervoermiddelen. De vier pijlers van het programmaplan 'duurzame mobiliteit' zijn:

1. infrastructuur: wegennetwerk en voorzieningen
2. gedragsverandering: promotie van schone vervoersmiddelen
3. samenwerking, vooral met bedrijfsleven
4. innovatie en technologie.

In 2020 zal de nieuwe Milieustraat aan de Westfalenstraat openen. Het uitgangspunt is dit te combineren met een kringloopcentrum, waardoor er één plek is waar afvalstromen/ grondstoffenstromen bij elkaar komen. Daarnaast wordt in 2020 gestart met de uitvoering van het nieuwe grondstoffenplan dat nu in voorbereiding is. De locatie van Circulus-Berkel die vrijkomt, kan worden ingevuld met een containerterminal. Dit zorgt ervoor dat er minder vrachtwagenbewegingen zijn.

Aanvullend wordt naar aanleiding van het klimaatakkoord ook gewerkt aan de logistiek in de binnenstad. De bedoeling is te komen tot geen emissie. In 2020 vindt besluitvorming plaats over de fasering hiervan.

Oog voor elkaar

Oog voor elkaar: een vitale samenleving waar iedereen mee kan doen

Wij zorgen voor onze inwoners die ondersteuning nodig hebben. Daartoe gaan we, in samenwerking met zorgaanbieders en andere partners, verder met de transformatie in het sociale domein, waarbij we investeren in preventie, toegang, maatwerk en monitoring. Ons uitgangspunt is het principe van 'ziek en zorg' naar 'gezond en gedrag'. We zetten daarom bijvoorbeeld in op preventie en doen een verkenning naar mogelijkheden om te komen tot meer laagdrempelige, collectieve vormen van Wmo. Ook sport vinden wij belangrijk, zowel voor de sociale binding als voor de gezondheid.

In het sociaal domein was bij het begin van deze collegeperiode al geld vrijgemaakt voor de transformatieopgave. Ook gaat het college in gesprek met partners in de stad om te verkennen welke bijdrage partners kunnen leveren aan preventie (Preventieplan). In de afgelopen jaren zijn er extra middelen toegevoegd aan het budget sociaal domein. Nu zien we dat de Deventer aanpak die zich kenmerkt door investeringen in preventie, zijn vruchten afwerpt. Dat blijkt bijvoorbeeld uit onze succesvolle aanpak van de jeugdhulp. Deventer heeft hierin met haar partners een bijzondere prestatie geleverd, want landelijk gezien kampen veel gemeenten met grote tekorten.

De economie trekt aan en dat biedt perspectief voor mensen om werk te vinden. Werk is belangrijk om volwaardig mee te doen aan de samenleving en maakt mensen gelukkiger. We zijn met uw raad in gesprek om ons beleid in het kader van de Participatiewet te herijken. Maar we zijn er nog niet en daarom zetten we sterk in op de transformatie in het sociale domein. Bij de heroverwegingen zijn voorstellen die ingrijpen op de preventieve kant van het sociaal domein daarom bewust buiten beschouwing gebleven of afgefallen.

Het college heeft met uw raad gesproken over de gezamenlijke ambitie om te komen tot vervangende nieuwbouw voor het Vmbo in Deventer en de sporthal Keizerslanden. Het beschikbare budget is ontoereikend om de nieuwbouw nu te starten. Het college doet de komende periode een verkenning naar de vraag, wanneer en op welke manier de nieuwbouw mogelijk kan worden gemaakt. Voorafgaand aan de begrotingsbehandeling bent u middels een raadsmededeling geïnformeerd over de laatste stand van zaken. De raad wordt voorgesteld de Marke-zuid en sporthal Keizerslanden aan te merken als een groot project. Bij de Voorjaarsnota 2020 zal het college een dekkingsvoorstel voorleggen aan de raad en bij de 3e kwartaalrapportage 2019 zal een aanvraag voor een voorbereidingskrediet worden gedaan.

Levendig Deventer

Levendig Deventer: een rijke en verrijkende cultuur

Deventer straalt geschiedenis en ademt cultuur. Wij vinden kunst en cultuur belangrijk, niet alleen ter verrijking van ons leven, maar ook ter vergroting van onze betrokkenheid bij de samenleving. Een sterk Deventer kan niet zonder een verrijkende programmering, die ons helpt ontspannen, vermaken, verbazen en nadenken.

De raad heeft onlangs de Cultuurvisie Boeien en Bloeien vastgesteld. Deventer ondersteunt de volle breedte van het culturele speelveld en wil ruimte creëren voor het stimuleren van vernieuwende initiatieven. Daarbij is voorgesteld om het budget voor de cultuurbegroting gelijk te houden. Wel worden er extra middelen vrijgemaakt voor de twee organisaties die voortkomen uit de VVV: de evenementenorganisatie en de marketingorganisatie.

Samenwerken en samen leven

Samenwerken en samen leven: meer verbinding en veiligheid

Wij zoeken meer verbinding met de samenleving. Participatie en actief burgerschap zijn onze uitgangspunten. Wij betrekken de inwoners zo goed mogelijk bij het opstellen van beleid en het uitvoeren van plannen. In de communicatie gebruiken we alle media en sluiten we aan op bestaande kanalen in de verschillende wijken en dorpen. Afgelopen jaren zijn de criminaliteitscijfers gedaald en de gevoelens van veiligheid toegenomen. Wij willen deze lijn vasthouden.

Het college geeft ook invulling aan de ambitie om lokale initiatieven te ondersteunen. We maken geld vrij om de vele ruimtelijke initiatieven uit de samenleving die vragen om ondersteuning te begeleiden. We vinden het hierbij niet passen om alle kosten die wij als gemeente maken in een beginstadium volledig door te belasten aan de initiatiefnemers. Dit sluit ook aan op de omgevingswet en onze omgevingsvisie die ter besluitvorming aan de raad wordt voorgelegd. We willen meer uitgaan van initiatieven vanuit de samenleving en goede ruimtelijke initiatieven willen we omarmen en faciliteren.

Nadrukkelijk zoeken we hierbij ook de samenwerking met de provincie. In 2020 willen we een vierde stadsarrangement afsluiten, waarbij er ook oog is voor de ontwikkeling van de randen van de binnenstad.

Financieel gezond

Financieel gezond: een structureel sluitende begroting

Wij staan voor de belangrijke taken die we willen uitvoeren. Dat vraagt om een solide financieel beleid met een structureel sluitende (meerjaren)begroting, waarmee risico's kunnen worden opgevangen. Onze uitgaven worden aangepast aan de inkomsten van het Rijk. In het coalitieakkoord is afgesproken dat er geen andere lastenverzwaringen komen dan de trendmatige verhogingen.

Strategische projecten

Naast de strategische thema's zijn strategische ambities benoemd waarop wij inzetten. Wij benutten onze strategische samenwerkingsverbanden om meer uitvoeringskracht en co-financiering hiervoor te organiseren. Dit zijn:

- Van Poort naar Port: Toekomstbestendige werklocaties
- Fossielvrij en betaalbaar wonen
- Stadscampus

Extra gegevens

College van Burgemeester en wethouders:

<https://www.deventer.nl/college>

Gemeenteraad:

<https://gemeenteraad.deventer.nl/>

Staat van Deventer:

<http://www.staatvandeventer.nl/svd/>

Waar staat je gemeente:

<http://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/>

Financiën

Inleiding

Zoals bij de Voorjaarsnota 2019 al als risico werd genoemd, zijn we geconfronteerd met een sterke financiële tegenwind, in de vorm van een fors lager accres in de Algemene uitkering. Toch kunnen we een structureel sluitende begroting en meerjarenbegroting aanbieden. Na autonome ontwikkelingen, met name veroorzaakt door de grote nadelen in de Algemene uitkering (meicirculaire 2019), was er in eerste instantie een nadelige uitkomst van de begroting. Dat de begroting toch structureel sluitend is, komt door vrijvallende budgetten Jeugd, die in de Algemene uitkering zijn ontvangen. Daarnaast is er ook een beroep gedaan op algemene dekkingsmiddelen. Toch blijven er voldoende weerstandsbudgetten over om tegenvallers te kunnen opvangen.

Bestuursakkoord financiële paragraaf

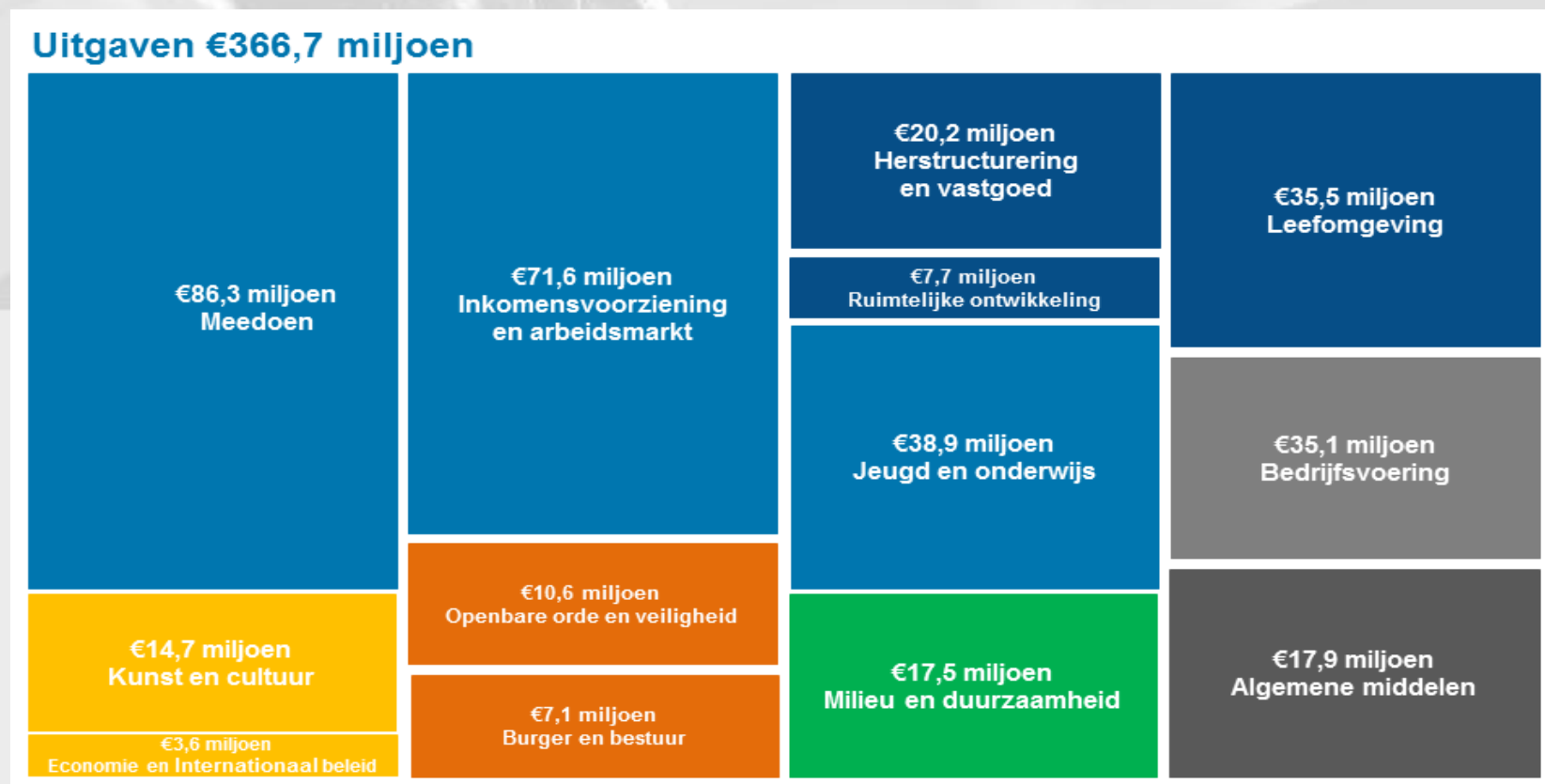
In het bestuursakkoord 2018-2022 van Deventer is het volgende opgenomen.

We zorgen voor een structureel sluitende jaar- en meerjarenbegroting, waarbij structurele uitgaven worden gedekt met structurele middelen. Alleen bij onverwacht externe financiële tegenvallers, die niet op korte termijn structureel gedekt kunnen worden, kan de begroting bij uitzondering met incidentele middelen sluitend worden gemaakt. De uitgaven passen we aan de inkomsten van het Rijk aan (trap op, trap af). Als dit leidt tot ongewenste maatschappelijke effecten, stellen we dit bij en vinden we de middelen elders binnen de gemeentelijke begroting. Voor het benodigde specifieke weerstandsvermogen handhaven we de minimale norm van 1.

Financieel resultaat

Uitgaven

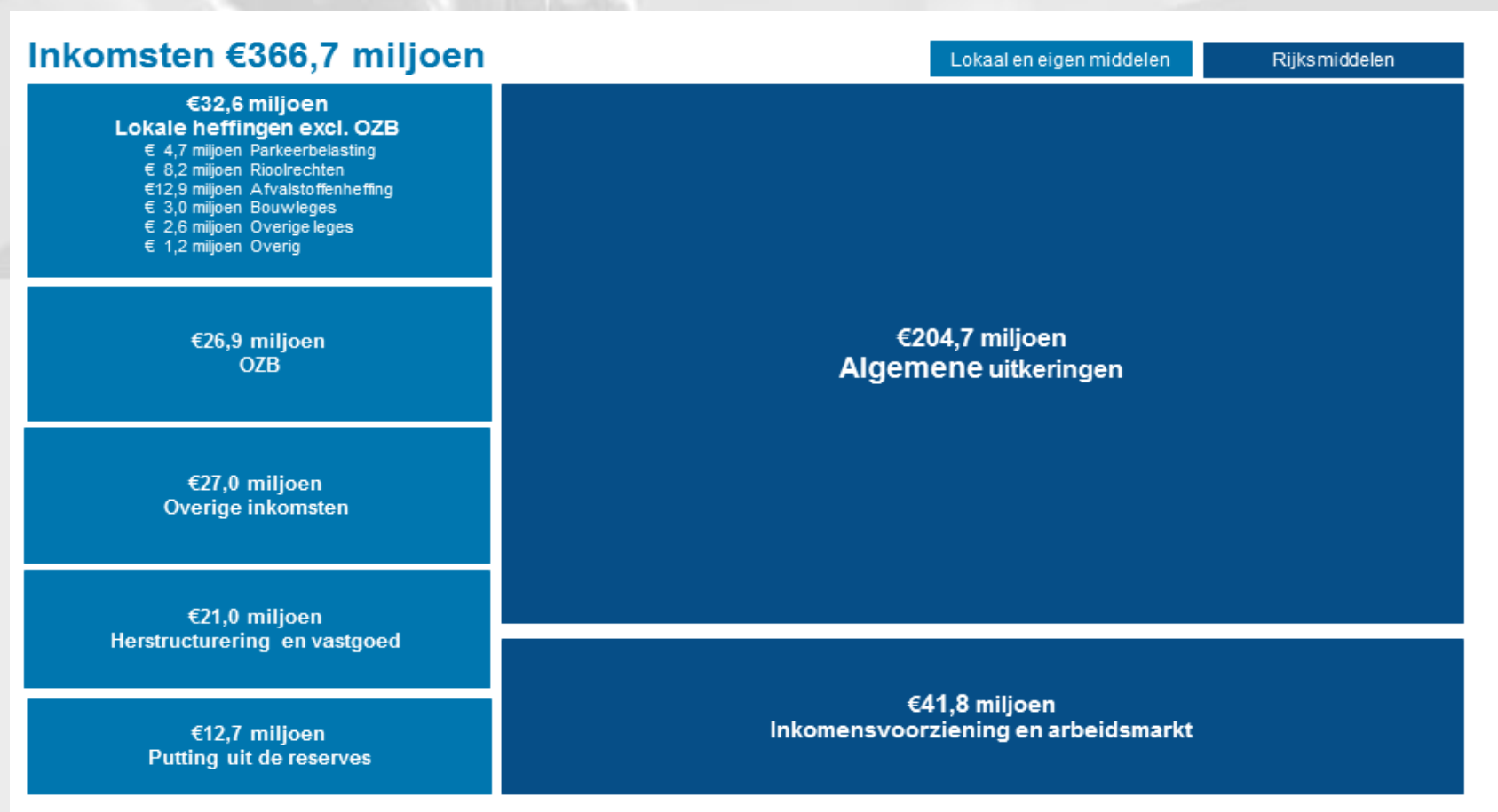
In 2020 geeft de gemeente een bedrag van €348,8 miljoen uit aan de verschillende werkzaamheden, exclusief de algemene middelen en inclusief stortingen in reserves. In onderstaande tabel is weergegeven hoeveel de uitgaven per programma bedragen. De lasten van de algemene dekkingsmiddelen, inclusief stortingen in reserves bedragen €17,9 miljoen. Voor een toelichting op dit programma wordt verwezen naar hoofdstuk [Dekking programmaplan](#). De totale lasten van de gemeente bedragen €366,7 miljoen.

Inkomsten

De uitgaven zijn gedekt door inkomsten. De gemeente kent meerdere bronnen van inkomsten. De belangrijkste zijn de algemene dekkingsmiddelen, waaronder de algemene uitkering (bijdrage van het rijk) en de onroerende zaakbelasting, inkomsten direct gerelateerd aan de programma's (bijvoorbeeld bijdragen van het rijk voor bijstandsuitkeringen of verkoopopbrengsten van gronden) en de overige heffingen die inwoners en bedrijven betalen, zoals afvalstoffenheffing, rioolheffing, maar ook bijvoorbeeld leges voor reisdocumenten.

Het onderstaande figuur geeft de inkomsten uit de verschillende bronnen schematisch weer. De totale inkomsten van de gemeente bedragen €366,7 miljoen. Hiervan wordt €12,6 miljoen geput uit reserves.

Financiële uitkomsten

Voorjaarsnota 2019

Door de raad werd op 3 juli 2019 de [Voorjaarsnota 2019](#) vastgesteld. De uitkomst hierna van de begroting was:

(bedragen x €1.000)

	2020	2021	2022	2023
Uitkomst begroting	0	0	0	352

Het voordelige resultaat in 2023 werd niet aangewend en zou betrokken worden bij het opstellen van de begroting 2020. Dan zou er ook meer duidelijkheid zijn over de meerjarige uitkomsten BUIG en de meicirculaire 2019 Algemene Uitkering.

Autonome ontwikkelingen

Door nieuwe, per saldo nadelige, autonome ontwikkelingen, die worden gedekt uit de algemene middelen, verandert de uitkomst van de Voorjaarsnota 2019. Een aantal van deze autonome ontwikkelingen is ook al in de 2e Kwartaalrapportage 2019 gemeld. De onderwerpen die dit betreffen zijn met een * aangeduid.

Hieronder volgt een specificatie en een toelichting op Autonome ontwikkelingen:

(bedragen x €1.000) (-/- = nadeel)

Autonome ontwikkelingen	Programma	2020	2021	2022	2023
1. Strategisch bomenbeheer*	Leefomgeving	50	250	250	195
2. Stormschade*	Leefomgeving	-235	0	0	0
3. Stadscampus*	Ruimtelijke ontwikkeling	0	0	0	100
4. BUIG	Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt	-1.445	-1.200	-510	0
5. Deventer Wijzer	Meedoen	-60	0	0	0
6. GGD	Meedoen	50	50	50	50
7. Leerlingenvervoer extra*	Jeugd en onderwijs	-36	0	0	0
8. Capaciteit leerlingenvervoer	Jeugd en onderwijs	-56	0	0	0
9. Dividend Bergkwartier*	Economie en internationaal beleid	77	77	77	77
10. Verkoop Nieuwe markt	Economie en internationaal beleid	-50	0	0	0
11. Mei-circulaire 2019 Algemene uitkering*	Algemene dekkingsmiddelen	-2.825	-4.083	-5.418	-5.627
12. Stelpost prijzen/lonen	Algemene dekkingsmiddelen	1.153	399	742	1.418
Saldo autonome ontwikkelingen		-3.377	-4.507	-4.809	-3.787

Toelichting

1. Strategisch bomenbeheer

In de 2e kwartaalrapportage is voorgesteld in 2019 voor het strategisch bomenbeheer een budget beschikbaar te stellen van €690.000. Dit leidt uiteindelijk tot een structureel voordeel van €50.000 in 2020, €250.000 in 2021 en 2022 en €195.000 vanaf 2023.

2. Stormschade

Op 4 en 5 juni heeft er opnieuw een storm huisgehouden in Oost Nederland, ook in Deventer. Deze storm heeft verspreid over Deventer schade veroorzaakt. In totaal zijn er 80 individueel geregistreerde bomen omgewaaid. Daarnaast zijn er nog 50 niet individueel geregistreerde bomen (veelal bomen in bosachtige gebieden) omgewaaid. Deze bomen zijn verwijderd. Daarnaast waren opruimwerkzaamheden (losse takken) noodzakelijk en moesten bomen met forse kroonschade gesnoeid worden. De kostenraming van reeds door Het groenbedrijf (HGB) uitgevoerde werkzaamheden bedraagt €200.000, welke al zijn meegenomen in de 2e kwartaalrapportage 2019. Voor herplant (exclusief vervolgschade aan asfalt, verhardingen, overige voorzieningen) is €235.000 geraamd. Het voorstel is de totale kosten van €435.000 te dekken uit de algemene middelen. De kosten voor het opruimen van de schade komen ten laste van het jaar 2019 en de kosten voor herplant komen laste van het begrotingsjaar 2020.

3. Stadscampus

In het bestuursakkoord is de ontwikkeling van een Stadscampus als een van de speerpunten opgenomen. Om deze ontwikkeling verder te brengen is bij de Voorjaarsnota 2019 vanaf 2020 voor een periode van 4 jaar, jaarlijks €100.000 beschikbaar gesteld. Om de vaart in de ontwikkeling te houden wordt voorgesteld €100.000 1 jaar naar voren te halen. In de 2e Kwartaalrapportage 2019 is hiervoor in 2019 €100.000 beschikbaar gekomen. Dit betekent dat in 2023 €100.000 vrijvalt.

4. BUIG

Zie toelichting hoofdstuk [sociaal domein](#).

5. Deventer Wijzer

In de Voorjaarsnota 2019 heeft de raad besloten over de afbouw van de Wijkwinkel naar DeventerWijzer. Daarbij is een motie aangenomen om de heroverweging in overleg met de bibliotheek te temporiseren. Voorgesteld wordt om in de begroting 2020 voor de afbouwperiode een frictiebudget van €60.000 beschikbaar te stellen. Het risico bestaat dat gezien de afbouw van personeel een periode van 3 jaar nodig is en dat het benodigde frictiebudget wat hoger uitkomt (€100.000 in plaats van €60.000).

6. GGD

De begroting 2020 van de GGD heeft vergeleken met de begroting van 2019 een voordeel. Het Deventer aandeel hierin is structureel €50.000.

7. Leerlingenvervoer extra

De extra kosten voor het dagelijks leerlingenvervoer naar Haren (Groningen) kost €72.000 euro per jaar. Het gaat om een speciale school voor doven en slechthorenden en het vervoer is in ieder geval tot en met schooljaar 2019/2020 toegekend. In de 2e kwartaalrapportage 2019 zijn de kosten ad €72.000 voor 2019 meegenomen. In 2020 bedragen de extra kosten €36.000.

8. Capaciteit leerlingenvervoer

Voor Leerlingenvervoer is extra personele inzet in 2020 nodig. De kosten bedragen eenmalig €56.000. Nu het route gebonden vervoer weer door de gemeente wordt geregeld moet nog blijken wat de structureel benodigde formatie is. Bij de Voorjaarsnota 2020 wordt het college van B en W hierover geïnformeerd.

9. Dividend Bergkwartier

In de 2e kwartaalrapportage 2019 is gemeld dat het structurele dividend NV Bergkwartier vanaf 2019 kan worden verhoogd met €77.000.

10. Verkoop Nieuwe markt

Het college van B en W d.d. 3 september 2019 besloten tot verkoop van Nieuwe markt 1G. De overeengekomen koopsom bedraagt €90.000 kosten koper. De boekwaarde van het object is €140.250. Het negatieve verkoopresultaat is €50.250. De opbrengst van deze verkoop wordt in mindering gebracht op de boekwaarde, het restant komt ten laste van algemene middelen.

11. Meicirculaire 2019 Algemene uitkering

Dit betreft de uitkomst van de Meicirculaire 2019 Algemene uitkering. In juni is hierover het college van B en W en de raad geïnformeerd. Vergeleken met deze cijfers zijn de gepresenteerde nadelen structureel groter. De WOZ-waarden mutaties komen nadeliger uit. Het blijkt een fout bij het CBS te zijn geweest. Er was een verkeerde peildatum gebruikt in de brongegevens van de WOZ. Nadeel vanaf 2020 €475.000. In de bijlage bij deze begroting wordt een uitgebreide toelichting gegeven bij de uitkomsten van de meicirculaire 2019.

12. Stelpost lonen/prijzen

Op basis van de Meicirculaire 2019 Algemene uitkering en de nieuwe CAO-gemeenteambtenaren kunnen de uitgaafstelposten prijzen/lonen neerwaarts worden bijgesteld.

Sociaal domein Jeugd

Voordelen Jeugd in rekening 2018

In de rekening 2018 was het voordeel op het budget Jeugd €2,3 miljoen. In de 1e Kwartaalrapportage is hiervan reeds €500.000 als structureel voordeel ingeboekt, te weten: €250.000 naar de algemene middelen en €250.000 voor het invullen van de transformatie.

In de afgelopen zomer is bij de belangrijkste zorgaanbieders een uitvraag gedaan van de productie over het 1e halfjaar. Op basis hiervan is de verwachting dat de kosten Jeugdhulp voor €1,2 miljoen hoger uitkomen dan in 2018. Het verwachte voordelige saldo voor 2019 komt daarmee op €600.000 (exclusief de extra gelden uit de meicirculaire en na afroming van €500.000 bij de Voorjaarsnota 2019). Rekening houdend met de kosten in 2019 blijft er voorzichtigheidshalve een structureel voordeel van €600.000 binnen het budget Jeugd. Voor Veilig Thuis wordt €150.000 beschikbaar gesteld. De nieuwe wettelijke meldcode leidt tot een forse regionale stijging van het aantal meldingen voor Veilig Thuis. Het structurele effect wordt nog nader onderzocht.

Extra middelen van het Rijk

Het kabinet stelt de komende jaren in de Algemene Uitkering ruim €1 miljard extra ter beschikking voor de jeugdzorg en de geestelijke gezondheidszorg (GGZ). Gemeenten krijgen hiermee extra middelen om hulp en ondersteuning te bieden aan kwetsbare jongeren en aan mensen met psychische problematiek. Reden is dat uit onderzoek blijkt dat steeds meer jongeren in Nederland jeugdhulp krijgen en veel gemeenten met financiële tekorten kampen. Dit stelt gemeenten voor flinke uitdagingen. Daarom komt het kabinet gemeenten tegemoet. Voor Deventer gaat het in 2019 om €2,9 miljoen. In 2020 en 2021 is er €2,2 miljoen beschikbaar.

Aanvullend op de eenmalige bedragen die zijn ontvangen in de meicirculaire 2019, is er een aanvullende richtlijn van het Rijk en de provinciale toezichthouder gekomen over het inzetten van deze bedragen in de begroting.

De kern hierin is:

1. De extra middelen jeugdzorg voor de jaren 2019 tot en met 2021, die onderdeel uitmaken van de algemene uitkering, worden als structureel dekkingsmiddel aangemerkt;
2. Voor de jaren 2022 en 2023 kan door de gemeente een stelpost 'Uitkomst onderzoek jeugdzorg' geraamd worden: per gemeente naar rato van de €300 miljoen (in 2021);
3. Deze stelpost 'Uitkomst onderzoek jeugdzorg' kan als structureel opgenomen worden;
4. Voorwaarde is dat daarnaast gemeente tevens zelf maatregelen neemt in het kader van de transformatie rondom jeugdzorg en ggz mede gericht op beheersing van de kosten. Gemeenten spelen immers zelf ook een actieve rol in de transformatie en daarmee ook in het kunnen beperken van de uitgaven.

Ten aanzien van de beschikbare middelen Jeugd kan het volgende overzicht worden gemaakt.

(bedragen x €1.000 -/- = nadeel)

	2019	2020	2021	2022	2023
Saldo Jeugdhulp 2018	2.300				
Afoming 1e kwartaalrapportage 2019	-500				
Stijging kosten in 2019	-1.200				
Saldo verwacht bij budgettair kader 2019	600	PM	PM	PM	PM
Reguliere mutaties Meicirculaire 2019	996	443	478	510	544
Tekort Veilig thuis		-150	-150	-150	-150
Saldo	1.596	293	328	360	394
Extra geld jeugdbudget Meicirculaire 2019	2.910	2.249	2.296	2.296	2.296
Saldo	4.506	2.542	2.624	2.656	2.690
Aanwenden voor nieuwe projecten Jeugd 2019 t/m 2022	-3.838				
Saldo voor algemene middelen	668	2.542	2.624	2.656	2.690

De extra middelen Jeugd worden in Deventer aangewend voor het opvangen van de uitgaven Jeugd op basis van bestaand beleid en voor nieuwe projecten. Met deze projecten (zie onderstaande tabel) wordt de ingezette lijn van Wieg naar Werk op het normale leven versterken (preventie), toegang en maatwerk verder gecontinueerd en verstevigd. Extra aandacht wordt gegeven aan de verbinding tussen jeugdbeleid en onderwijs en aan het normale leven versterken (preventie). Via een afzonderlijke raadsmededeling wordt de raad geïnformeerd over de inhoud van de projecten.

Voor de projecten wordt budget beschikbaar gesteld voor drie jaar. Op basis van een evaluatie na 3 jaar wordt bepaald of de projecten kunnen worden voortgezet binnen het beschikbare Jeugdhulpbudget of dat de projecten moeten worden beëindigd. Reden is dat door investeren in transformatie en innovatie, als het werkt zoals voorzien, op het jeugdhulp budget geld wordt overgehouden.

Voor de uitvoering van deze projecten tot en met 2022, is in totaal €3,8 miljoen beschikbaar binnen de niet aangewende middelen Jeugd van 2019 (€4,5miljoen). De resterende budgetten (€0,7 miljoen 2019 en circa €2,6 miljoen voor de volgende jaren) worden toegevoegd aan de algemene middelen.

(bedragen x €1)

Categorie	Project	2019	2020	2021	2022
Preventie	Lichte opvoedondersteuning	16.667	100.000	100.000	100.000
	Locatie jongerenwerk Bathmen	1.667	10.000	10.000	10.000
	Scholing / praktijkontwikkeling professionals	0	50.000	0	0
	Politiekids en jongeren team Toezicht	13.333	80.000	80.000	80.000
	Weerbaarheidstrainingen	23.333	140.000	140.000	116.667
Verbinding Jeugdhulp - Onderwijs	Klassehuis	16.667	100.000	100.000	100.000
	De meesters van Brick in het regulier primair en voortgezet onderwijs	33.333	200.000	200.000	200.000
	Tussenvoorziening EHL	16.667	100.000	100.000	100.000
	"Autistenklas"	16.667	100.000	100.000	100.000
	Opdracht aan team Leerplicht	20.000	120.000	120.000	120.000
	Inzet GGD op VO/VMBO (M@ZL)	16.667	100.000	100.000	100.000
	Extra geld voor projecten in kader VSV	5.000	30.000	30.000	30.000
Maatwerk	BSO plus	16.667	100.000	100.000	100.000
	Werkwijze kwetsbare jongeren 16-27	4.167	25.000	25.000	20.833
	Moeilijk plaatsbare jongeren	0	PM	PM	PM
	Driehoek/huiskamer Keizerslanden	50.000	300.000	300.000	300.000
Subtotaal		250.835	1.555.000	1.505.000	1.477.500
Alternatieve dekking (budget maatwerk/innovatiebudget)		50.000	300.000	300.000	300.000
Nog te dekken uit extra middelen jeugdhulp		200.835	1.255.000	1.205.000	1.177.500

Sociaal domein WMO

Risico hulpmiddelen

Voor de Wmo hulpmiddelen loopt een nieuwe aanbesteding. De huidige aanbesteding loopt 1 januari 2020 af en kan niet meer verlengd worden. Op basis van alle op dit moment uitstaande hulpmiddelen is gekeken wat op dit moment de gangbare prijzen zijn in de markt. Hierbij is gekeken naar recente uitkomsten van aanbestedingen in omliggende gemeenten. Het risico is dat de aanbesteding tot een forse stijging van onze uitgaven gaat leiden. Hiervoor wordt een bedrag in het weerstandsvermogen gereserveerd.

Transformatieopgave WMO

We gaan verder met het transformeren in het sociale domein om de passende ondersteuning aan onze inwoners en begeleiding naar werk ook op de langere termijn goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Deventer mag trots zijn op hoe we sinds de decentralisaties invulling hebben gegeven aan de uitvoering van de taken in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet. We blijven investeren in preventie en onze sociale infrastructuur, zorgen ervoor dat onze toegangen hun werk goed kunnen blijven doen, onderzoeken of innovatie en andere vormen van ondersteuning en begeleiding naar werk betere resultaten bieden en monitoren zodat we waar nodig kunnen bijsturen. Deze investering aan de voorkant is financieel vertaald als een besparing in de begroting van de WMO. In 2020 gaan we uit van een besparing van €250.000 in de (decentralisatie) uitgaven die oploopt naar €750.000 in 2022.

Sociaal domein BUIG

Deventer volgt in haar begroting de landelijke ramingen van het CPB met betrekking tot de ontwikkeling van het uitkeringenbestand. Voor de begroting 2020 resteert hiermee nog een financiële opgave op het BUIG budget van €1,45 miljoen.

In het vierde kwartaal van 2019 wordt het nieuwe beleidskader vastgesteld. Dit nieuwe beleid, in combinatie met heronderzoeken op rechtmatigheid, leidt op termijn tot een extra daling van 150 uitkeringsgerechtigden waarmee de opgave wordt gerealiseerd. De invoering van het nieuwe beleid in 2020 betekent in de praktijk dat 2020 vooral in het teken staat van implementatie. In de jaren daarna wordt de taakstelling gerealiseerd. De invoering vindt geleidelijk plaats, waardoor de opgave in drie jaar wordt gerealiseerd. Dit leidt ertoe dat in 2021 nog een aanvullende bijdrage vanuit de algemene middelen nodig is van €1,2 miljoen aflopend naar €510.000 in 2022 tot nihil in 2023.

(bedragen x €1.000)

	2020	2021	2022	2023
Aanvullende bijdrage algemene middelen	1.445	1.200	510	0

De exacte opgave ten aanzien van de bijstandsuitkeringen is jaarlijks afhankelijk van het BUIG-budget dat wordt toegekend vanuit het ministerie van SZW. De omvang van deze specifieke uitkering is een combinatie van het macrobudget, dat wordt gebaseerd op landelijke ontwikkelingen, en het objectief verdeelmodel waarmee het aandeel voor Deventer wordt bepaald. Bij de Voorjaarsnota 2020 zal de voortgang worden geëvalueerd.

Dekking

Dekking nadelige uitkomst begroting 2020-2023

Op basis van de nieuwe autonome ontwikkelingen heeft de begroting 2020-2023 nadelige uitkomsten. Voor het krijgen van een structureel sluitende begroting stellen we als dekking voor:

1. Voordelen Jeugd (zie hoofdstuk sociaal domein onderdeel Jeugd);
2. Voordelen rente door verlaging omslagrentepercentage van 2,5% naar 2,2%. Deze verlaging is gebaseerd op de hiervoor gestelde regels in het besluit begroting en verantwoording (BBV). Normaal gesproken worden deze voordelen structureel gestort in de generieke weerstandsreserve. Dit voorstel is dus een uitzondering op de bestaande praktijk, maar is nodig om een sluitende begroting te krijgen.
3. De opschalingskorting 2024 in de Algemene uitkering niet al volledig in 2023 te dekken maar pas in 2024. In het VVD/PvdA regeerakkoord uit 2013 werd opgenomen dat er gemeenten moesten komen met meer dan 100.000 inwoners. Veel gemeenten zouden dan moeten fuseren, opschalen. Die plannen waren al heel snel van de baan. Daar was geen draagvlak voor. Maar de gemeenten krijgen nog steeds wel een opschalingskorting, dus minder geld uit het Gemeentefonds. Tegenwoordig wordt het een apparaatskostenkorting genoemd. In de circulaires is een meerjarige reeks opgenomen voor uitnamen wegens de opschalingskorting. Deze loopt ook buiten de meerjarentermijn nog door tot en met 2025. In de begroting 2020-2023 zijn deze kortingen in de raming Algemene uitkering opgenomen. In de 1e kwartaalrapportage 2019 is door de raad besloten de korting in 2024 al in 2023 te ramen via een storting in de generieke weerstandsreserve. Dit besluit draaien we nu gezien de nadelige uitkomsten van de begroting terug. We gaan nu in 2024 de korting AU in 2024 opnemen.
4. De hierna nog resterende verschillen worden verrekend met de generieke weerstandsreserve.

De begroting wordt in de jaren 2020 tot en met 2022 met eenmalige middelen sluitend gemaakt. Toch is er sprake van een structureel sluitende begroting. Hier zijn twee redenen voor:

1. In de begroting zitten nog eenmalige uitgaven die structureel waren gedekt. De structurele dekking wordt nu vervangen door eenmalige dekking.
2. Onder bepaalde voorwaarden mag een surplus in de algemene reserves mag worden ingezet als dekkingsmiddel voor het sluitend maken van de begroting zonder deze mutatie op te nemen op het overzicht van incidentele baten en lasten. Bij een juiste toepassing wordt dan in het kader van het provinciaal toezicht geen correctie doorgevoerd op het structureel (meerjaren)begrotingssaldo. Dit onder de voorwaarde dat de inzet van de reservemiddelen geen deel uitmaakt van de specifieke weerstandscapaciteit die nodig is voor het afdekken van de geïnventariseerde risico's.

Voor de jaren 2021 en 2022 moet dan het nadelige saldo in 2021 voor €520.000 en voor 2022 €916.000 worden gedekt uit de nieuw te vormen reserve "dekking begrotingstekort 2021 en 2022". Zie ook het overzicht structureel begrotingssaldo. Deze reserve wordt gevoed uit de generieke weerstandsreserve. De overblijvende nadelen in 2021 en 2022 worden gedekt uit de generieke weerstandsreserve omdat voor deze bedragen een beroep wordt gedaan op de ruimte die bij punt 1 is genoemd.

Structureel begrotingssaldo

Voor het inzicht in de financiële positie op korte en langere termijn is belangrijk om een goed beeld te hebben van het structureel begrotingssaldo. Om te bepalen of er in de begroting en meerjarenraming sprake is van structureel evenwicht wordt in het overzicht structureel begrotingssaldo inzichtelijk gemaakt welke incidentele baten en lasten de begroting en meerjarenraming bevat.

(bedragen x €1.000)

Structureel begrotingssaldo	2020	2021	2022	2023
Saldo van baten en lasten	-1.458	-1.656	-115	2.335
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.458	1.656	115	-1.850
Totaal resultaat meerjarenbegroting	0	0	0	485
Waarvan incidentele baten en lasten (Bijlage: staat van incidentele lasten en baten)	102	-520	-916	-3
Structureel begrotingssaldo	102	-520	-916	482

Uitkomst begroting

Op basis van het voorstel voor de dekking van de nadelige begrotingsuitkomsten kan het volgende overzicht worden gemaakt.

(bedragen x €1.000 -/- = nadeel)

	2020	2021	2022	2023
Uitkomst na Voorjaarsnota 2019	0	0	0	352
Autonome ontwikkelingen	-3.377	-4.507	-4.809	-3.787
Saldo	-3.377	-4.507	-4.809	-3.435
Vrijvallende middelen Jeugd	2.542	2.624	2.656	2.690
Saldo	-835	-1.883	-2.153	-745
Verlaging omslagpercentage rente	0	500	500	500
Terugdraaien eerdere dekking voor opschalingskorting 2024	0	0	0	730
Saldo	-835	-1.383	-1.653	485
Putting uit generieke weerstandsreserve	835	863	737	0
Putting uit reserve begrotingstekorten	0	520	916	0
Saldo	0	0	0	485

Het bedrag van de voordelige uitkomst in 2023 wordt niet aangewend en betrokken bij het opstellen van de Voorjaarsnota 2020.

Financiële soliditeit

Financiële soliditeit (financieel solide huishouding) is een onderdeel van een structureel sluitende (meerjaren-)begroting. Hierbij wordt ook gekeken of er voldoende buffers beschikbaar zijn om op korte termijn risico's en nadelen te kunnen dekken. We voldoen aan deze eisen en lichten dat hieronder toe:

Structurele stelposten

Voor het opvangen van nadelen zijn de volgende stelposten, voor autonome ontwikkelingen en accres algemene uitkering, in de exploitatie beschikbaar.

(bedragen x €1.000)

Autonome ontwikkelingen	2020	2021	2022	2023
Stelpost autonome ontwikkelingen	650	1.000	1.350	1.725

(bedragen x €1.000)

Accres algemene uitkeringen	2020	2021	2022	2023
Stelpost accres AU	850	850	750	750

Weerstandsratio

De ratio van het weerstandsvermogen in deze begroting bedraagt 1. Dit betreft een weerstandsvermogen en risicobedrag van €16,6 miljoen. Zie voor verdere toelichting paragraaf [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Generieke weerstandsreserve

Naast de specifieke weerstandsreserve (afdekken van de risico's grondexploitatie en sociaal domein) is er ook een generieke weerstandsreserve. Deze reserve dient als dekkingsmiddel voor het opvangen van nadelen die op verschillende terreinen kunnen ontstaan zoals: opvangen verliesvoorzieningen/afwaarderingen grondexploitaties (groter dan aanwezig in specifiek weerstandsvermogen), risico's gemeentegarantie, mutaties Algemene uitkering, faseringsverschillen taakstellingen, frictiekosten taakstellingen, rentemutaties en afdekken eenmalige begrotingstekorten.

De stand van de generieke weerstandsreserve bedraagt:

(bedragen x €1.000 -/- = putting + = storting)

Generieke weerstandsreserve	2019	2020	2021	2022	2023
Stand 01-01	1.659	5.560	4.695	3.741	4.144
Mutaties:					
1. Diverse eerder genomen besluiten	3.672	602	429	2.056	3.059
2. Voeding specifieke weerstandsreserve		-542			
3. Lagere storting in 2023 i.v.m. dekking opschalingskorting in 2024					-730
4. Schouwborg	-440	-90			
5. Begrotingsuitkomsten 2019-2023	669	-835	-1.383	-1.653	
Saldo	5.560	4.695	3.741	4.144	6.473

Toelichting:

2. Voeding specifieke weerstandsreserve

Zie paragraaf [Weerstandsvermogen en risicomanagement](#).

4. Schouwborg

Naast het verzoek om aanvullende financiering, heeft NV Schouwborg een verzoek ingediend voor eenmalige subsidie (RM 22/5/2019). Over dit subsidieverzoek en eventuele dekking van frictiekosten is het college nog met de NV Schouwborg in gesprek. In de stand van de generieke weerstandsreserve wordt alvast rekening gehouden met het verstrekken van de eenmalige subsidie. Alvorens dit bedrag wordt verstrekt, wordt de raad hierover nog geïnformeerd middels een raadsmededeling.

Openstaande taakstellingen

In de begrotingen 2020-2023 zijn diverse taakstellingen opgenomen. De belangrijkste taakstellingen betreffen:

- Verkoop panden en gronden Deventer NO. De structurele besparing moet €0,3 miljoen structureel bedragen. Dit is een verkoopopbrengst van €7,5 miljoen.
- Transformatie sociaal domein

Ten aanzien van de taakstelling transformatie sociaal domein (WMO en BUIG) verwijzen we naar de toelichting in het hoofdstuk sociaal domein. Op dit moment is er geen reden om aan te nemen dat deze taakstellingen niet worden gerealiseerd.

Financieel perspectief

De begroting 2020-2023 is structureel sluitend. In 2023 is er dan nog een voordelige uitkomst van €485.000. Dit bedrag wordt niet aangewend en wordt betrokken bij het opstellen van de Voorjaarsnota 2020. Of de Voorjaarsnota ook een sluitend beeld zal geven is afhankelijk van diverse externe factoren, zoals ontwikkelingen Algemene uitkering en bijdrage BUIG. Ook is het noodzakelijk dat de taakstellingen in de begroting en het meerjarenperspectief volledig ingevuld worden en er zich geen tegenvallers of risico's voordoen. De ruimte om nieuwe eventuele tegenvallers op te vangen is de komende jaren beperkt. Indien deze externe factoren een nadelige uitkomst van de begroting betekenen zullen we hierop met heroverwegingen moeten anticiperen. Mogelijk moeten er ook nog aanvullende dekkingsmiddelen gevonden worden voor nieuwbouw school Marke-zuid en sporthal Keizerslanden. Als laatste kan er ook de wens zijn de komende jaren ruimte voor nieuw beleid beschikbaar te hebben. In de aanloop naar de Voorjaarsnota 2020 zullen we de raad informeren over een eventueel noodzakelijk op te starten heroverwegingsproces.

Leidraad grote projecten

Het college van B en W doet jaarlijks bij de begroting een voorstel aan de raad voor het aanwijzen welke projecten de status van grote projecten krijgen.

In de begroting 2019 waren het de projecten:

Projectnaam	Fase
Bedrijvenpark A1	Realisatiefase
Haalbaarheidsstudie verbouwing Burgerweeshuis	Verkenningfase (ligt stil)
Implementatie Omgevingswet	Realisatiefase
Poort van Deventer - Gasfabriekterrein en S/Park	Realisatiefase
Poort van Deventer - Stadsentree (Teugseweg)	Verkenningfase
Realisatie Viking Film & Theater	Realisatiefase
Toegang sociaal domein	Verkenningfase

Voor 2020 wordt voorgesteld het project Burgerweeshuis, gezien de onzekerheid van realisatie, te schrappen. Het project Marke-zuid en sporthal Keizerlanden wordt aan de lijst toegevoegd. De rest van de projecten blijft gehandhaafd.

Investeringsplanning

Inleiding

Vanuit de voorgaande jaren beschikken we nog over een lijst voorportaal investeringen. Veel ambities, projecten en wensen zijn opgenomen in het bestuursakkoord. Een aantal resterende majeure projecten en opgaven blijven staan. Vergeleken met de voorportaal lijst zijn geen investeringen geschrapt. Wel is er een voorportaal investering bijgekomen te weten "ITS/ VRI" digitale optimalisering bereikbaarheid".

- Infrastructuur rondom Poort van Deventer;
- Haveneiland en ondernemerskavels;
- Capaciteitsvergroting kruisingen Oldenielstraat (bereikbaarheidsconclaaf);
- Rijbaanverdubbeling Oldenielstraat (bereikbaarheidsconclaaf);
- Parkeeropgave binnenstad (capaciteitsuitbreiding mits noodzakelijk);
- 3e brug (bereikbaarheidsconclaaf);
- Waterveiligheid en maatregelen IJssel (richting 2050);
- Vergroten capaciteit / vervanging sluiscomplex;
- ITS/ VRI" digitale optimalisering bereikbaarheid.

Voorportaal investeringen

Voorstellen

Infrastructuur rondom Poort van Deventer

Om het gebied rondom McDonalds en Postillion (Bergweide 5.2) te ontwikkelen zijn infrastructurele maatregelen nodig. Indien op termijn de publiek private ontwikkeling van de Poort van Deventer (waaronder het Open Innovation Centre op het Akzoterrein) succesvol gaat verlopen is deze oplossing niet meer afdoende. Kosten voor een nieuwe lusstructuur met nieuwe aansluitingen worden globaal geraamd op €2 miljoen (exclusief de benodigde aankoop van gronden, reeds in achterliggende grondexploitaties opgenomen investeringen en overige flankerende maatregelen). Daarnaast zullen ingrepen nodig zijn op de kruisingen zelf (langzaam verkeer naar tunnels of bruggen) om meer capaciteit te krijgen voor het verwerken van snel verkeer. De totale kosten zijn op dit moment nog niet exact te ramen. Daarmee is onze inzet een co-financiering in de totale publiekprivate investering die binnen de ontwikkeling van de Poort van Deventer de komende jaren nader zal worden uitgewerkt.

Op korte termijn zijn ook reeds maatregelen nodig. De huidige capaciteit zit aan zijn maximum, terwijl er wordt gekeken naar de realisatie van een carpoolplek nabij het hotel als vervanging van de huidige carpoolplek die komt te vervallen door de verbreiding van de A1. Deze uitbreiding zorgt voor meer verkeer.

Haveneiland en ondernemerskavels

In het document “Havenkwartier in de stadsassenzone” zijn in 2013 ten behoeve van de Ontwikkelagenda Overijssel – Stedendriehoek – Deventer de kansen rond het Havenkwartier in beeld gebracht. Project 1 (Hanzeweg) en 2 (Mr HF de Boerlaan) zijn nu in uitvoering. Project 3 (Haveneiland/ ondernemerskavels) is de laatste in de rij en kan niet zonder externe funding gerealiseerd worden. Bij de herijking Groot Bergweide is voorgesteld het haveneiland te ontwikkelen in co creatie met ondernemers. Naast het faciliteren in juridisch planologische zin, werken wij achterstallig onderhoud in de openbare ruimte weg en leggen wij een kade aan voor de groeiende beroeps- en pleziervaart. Het benodigde bedrag is €2,4 miljoen.

Bereikbaarheidsconclaaf

Als uitwerking van het ambitiesdocument „Deventer: een bericht aan de Stad” (2010) is een bereikbaarheidsconclaaf georganiseerd waardoor maatregelen voor negen samenhangende kwesties zijn geformuleerd. Gefaseerd zijn en worden deze maatregelen ter hand genomen. De maatregel die de komende periode concreet moet gaan worden, maar nog niet is gedekt is de aanpassing rondom de van Oldenielstraat. De kruisingen met de Hoge Hondstraat en Brinkgreverweg zullen moeten worden vergroot. Uit een verkeerstechnische studie is gebleken dat het ook vanuit de verkeerscapaciteit noodzakelijk is de rijbaan tussen de kruisingen te verdubbelen. Dit heeft ingrijpende sociale en stedenbouwkundige consequenties. Op de (zeer) lange termijn worden nog aanvullende investeringen voorzien, zoals de aanleg van een 3e brug.

Parkeeropgave binnenstad (capaciteitsuitbreiding mits noodzakelijk)

De eindoplossing voor het parkeren in de binnenstad was voorzien in een bebouwde voorziening in het sluiskwartier. Door de nieuwe ontwikkelingsfasering van het Sluiskwartier is de eindoplossing niet meer in beeld. Om toch in voldoende parkeren te voorzien was het noodzakelijk dat de Brinkgarage permanent bleef staan en dat het parkeren op de Melksterweide bij de Worp planologisch mogelijk zou worden. Dit is gelukt. Op 2 januari 2019 is het Grote Kerkhof autovrij gemaakt. Op zich is er voldoende alternatieve parkeerruimte in de binnenstad. Mochten er toch parkeerknelpunten zich gaan voordoen, is in het bestuursakkoord opgenomen dat er zal worden gezocht naar mogelijkheden om het parkeren uit te breiden. De (grote) investering die gepaard gaat met een dergelijke voorziening in een bebouwde historische omgeving, kan niet gefinancierd worden vanuit de parkeerexploitatie (besluitvorming MPP).

Waterveiligheid en maatregelen IJssel (richting 2050)

Nieuwe landelijke waterveiligheidsnormering zullen op lange termijn > 2050 gevolg hebben voor de wijze waarop we ter plaatse van de binnenstad de waterveiligheid kunnen garanderen. Tegelijkertijd zijn er de nodige ontwikkelingen die spelen ter plaatse van de binnenstad die van invloed kunnen zijn op lokale waterstanden en waterkeringen. Te denken bijvoorbeeld aan ontwikkelingen met betrekking tot de binnenvaart. Ook hebben we aandacht voor klimaatadaptatie bij ruimtelijke ontwikkelingen. Op lange termijn zullen er investeringen in waterveiligheid nodig zijn.

Vergroten capaciteit / vervanging sluiscomplex

Als gevolg van de ontwikkeling van de Haven wordt duidelijker dat de functionele capaciteit van de sluis in Deventer beperkt is. De maximale schepen op de IJssel (CEMT klasse Va) zijn groter dan de afmetingen van de sluis. Daarnaast komt op termijn (circa 10 tot 20 jaar) het einde van de levensduur van het sluiscomplex in zicht. Gezien de ambities rond de haven, de ontwikkeling van de logistiek, de problematiek rondom waterveiligheid en klimaatopgaven en de duurzaamheidsopgave zal het vraagstuk rondom het vergroten / vervangen van het sluiscomplex moeten worden opgepakt. De omvang van de benodigde middelen zijn zo groot, dat we gemeentelijk tijdig moeten gaan reserveren. Daarnaast kunnen we deze investering nooit alleen rechtvaardigen. Er zijn in Nederland zeer weinig gemeenten die een volwaardig sluiscomplex in een primaire waterkering moeten onderhouden (en vervangen). Het rijk, provincie, regio en het bedrijfsleven zullen ook nodig zijn.

ITS/ VRI'S digitale optimalisering bereikbaarheid

In de afgelopen jaren zijn er veel ontwikkelingen geweest op het vlak van verkeer, vervoer, parkeren en bereikbaarheid. Een van de ontwikkelingen waar Deventer slim in meegegroeid is, is de digitalisering van de diverse intelligente transportsystemen (ITS) binnen onze gemeente. Op het Hanzetracé is dit systeem inmiddels voor een groot deel gerealiseerd, o.a. door handig mee te liften op landelijke trajecten en extern beschikbaar gestelde budgetten. Na realisatie van deze mooie basis houdt het project voor de andere overheden (Rijk en Provincie) binnenkort een keer op. Voor het in standhouden en aanvullen van deze hoogwaardige systemen die bestaan uit VRI's, digitale netwerken, camera's en moderne verwijsapparatuur is vanaf nu echt een ophoging van het structureel beheerbudget van €150.000 nodig. Wanneer dit niet gebeurt dan kan de werking van dit intelligente systeem op termijn niet meer volledig gegarandeerd worden. Daarnaast kunnen de investeringen in het kenteken parkeren op straat, de doorontwikkeling naar een scan-auto en de realisatie van parkeersensoren niet gefinancierd worden vanuit het lopende MPP.

Dekking programmaplan

Inleiding

In de programma's Burger en bestuur tot en met Bedrijfsvoering zijn de gemeentelijke activiteiten en middeleninzet samengevat. De kosten van deze programma's moeten gedekt worden. Nieuw in deze begroting is dat het programma Kunst, Cultuur en Economie gesplitst is in Economie/Internationaal beleid en Kunst en Cultuur.

Het dekking programmaplan bevat een overzicht van de beschikbare dekkingsmiddelen voor de begroting en geeft een totaaloverzicht van het resultaat van de begroting.

Hieronder wordt het resultaat van de meerjarenbegroting weergegeven, zowel exclusief alsook inclusief verrekening van reserves. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de lasten en baten van de programma's en van de beschikbare dekkingsmiddelen.

Resultaat meerjarenbegroting inclusief verrekening reserves

In de onderstaande tabel worden de uitkomsten van de begroting gepresenteerd. In hoofdstuk [Financiële uitkomsten](#) begroting, treft u een nadere toelichting en specificatie aan.

(bedragen x €1.000)

Structureel begrotingssaldo	2020	2021	2022	2023
Saldo van baten en lasten	-1.458	-1.656	-114	2.335
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.458	1.656	114	-1.850
Totaal resultaat meerjarenbegroting	0	0	0	485

Resultaat meerjarenbegroting exclusief verrekening reserves

In onderstaande tabel is het totaal aan lasten en baten opgenomen. Het lastentotaal geeft een beeld van de gemeentelijke 'omzet'. Deze bedraagt voor 2020 €345 miljoen. Het resultaat (onder in de tabel) geeft het overall-saldo van lasten en baten als de verrekening met reserves (puttingen en stortingen) buiten beschouwing wordt gelaten. Dat geeft een extra inzicht in de financiële positie van de gemeente. De regelgeving (BBV 2004) schrijft deze cijferopstelling dan ook voor. Het saldo per programma en de algemene dekkingsmiddelen zijn hierna verder gespecificeerd.

(bedragen x €1.000)

Resultaat begroting exclusief verrekening reserves	2020	2021	2022	2023
Totaal lasten programma's (exclusief Algemene dekkingsmiddelen)	345.038	328.856	327.425	325.555
Totaal baten programma (exclusief Algemene dekkingsmiddelen)	118.285	102.996	101.581	101.027
Totaal saldo programma (exclusief Algemene dekkingsmiddelen)	-226.753	-225.861	-225.844	-224.528
Totaal saldo algemene dekkingsmiddelen	225.295	224.205	225.729	226.862
Resultaat begroting exclusief verrekening reserves	-1.458	-1.656	-114	2.335

Verrekening met reserves

In onderstaand overzicht zijn alle stortingen en puttingen in/uit reserves verzameld die ten laste resp. ten gunste worden gebracht van de exploitatie. Ook is opgenomen welke rente conform de vastgestelde regels wordt toegevoegd aan reserves. Voor detailinformatie per programma wordt verwezen naar bijlage Resultaatbestemming. Een en ander leidt per saldo tot het volgende effect van verrekening met reserves per jaar.

(bedragen x €1.000)

Reserves	2020	2021	2022	2023
Saldo stortingen (-) en puttingen (+) exclusief rentetoevoeging	1.779	1.931	348	-1.628
Toevoeging van rente aan reserves (-)	321	275	233	221
Saldo stortingen (-) en puttingen (+) inclusief rentetoevoeging	1.458	1.656	114	-1.850

Saldo lasten en baten per programma

In dit overzicht zijn de saldo's per programma (exclusief reserve mutaties) samengevat.

(bedragen x €1.000)

Saldo per programma	2020	2021	2022	2023
Burger en bestuur	-5.847	-5.796	-5.967	-5.967
Openbare orde en veiligheid	-9.952	-10.026	-10.222	-10.220
Leefomgeving	-19.883	-19.124	-19.733	-19.769
Milieu en duurzaamheid	-2.204	-1.871	-1.871	-1.871
Ruimtelijke ontwikkeling	-2.215	-2.339	-2.373	-2.088
Herstructurering en vastgoed	880	1.118	1.131	1.132
Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt	-29.796	-31.946	-30.930	-30.026
Meedoen	-80.884	-79.689	-79.830	-79.763
Jeugd en onderwijs	-35.371	-35.099	-34.971	-34.968
Economie en Internationaal beleid	-2.165	-2.126	-2.075	-2.073
Kunst en cultuur	-13.424	-13.184	-13.135	-13.081
Bedrijfsvoering	-25.891	-25.779	-25.866	-25.833
Totaal	-226.752	-225.861	-225.842	-224.527

Algemene dekkingsmiddelen

De belangrijkste dekkingsbron voor de gemeentelijke lasten zijn de zogenaamde algemene dekkingsmiddelen, waarvan de Algemene Uitkering (AU) en de Onroerende zaakbelasting (OZB) de belangrijkste zijn. De dekkingsmiddelen die direct verbonden zijn aan taakvelden, zoals de afvalstoffenheffing en het rioolrecht zijn als opbrengst ondergebracht in het betreffende programma. Naast deze algemene dekkingsmiddelen is er ook een aantal lasten en baten, dat daar (nog) buiten valt. Het betreft gereserveerde lasten en baten van algemeen karakter die nog nadere uitwerking behoeven alvorens te worden toebedeeld aan een programma. Ze worden per onderwerp kort toegelicht, en voor zover relevant daarna gespecificeerd.

(bedragen x €1.000)

Algemene dekkingsmiddelen	2020	2021	2022	2023
Algemene uitkering	204.714	207.018	207.875	212.299
Lokale heffingen	27.417	28.317	29.292	30.292
Saldo financieringsfunctie	-199	-151	361	654
Dividend	1.331	1.331	1.331	1.331
Calculatieverschillen	-723	-571	-579	-645
Overige algemene dekkingsmiddelen	-581	-585	-591	-591
Uitvoeringskosten lokale heffingen	-1.575	-1.470	-1.470	-1.470
Gereserveerde budgetten:				
Onvoorzien	-231	-231	-231	-231
Areaal infrastructuur	-434	-634	-834	-1.034
Exploitatie Filmtheater	-150	-150	-150	-150
Exploitatie Speelgoed Museum	-300	-300	-300	-300
Gebiedsexploitatie Bergweide/Kloosterlanden	-850	-850	-300	0
Ontwikkeling zorgconcepten	0	-500	0	0
Frictiebudget taakstelling bedrijfsvoering	-265	0	0	0
Herinrichting Grote Kerkhof	-10	-165	-165	-165
Sporthal Keizerslanden	-200	-200	-200	-200
Stelpost accres AU	-850	-850	-750	-750
Stelpost autonome ontwikkelingen	-650	-1.000	-1.350	-1.725
Stelpost Jeugd	293	328	360	395
Stelpost algemene uitkering jeugd			2296	2296
Stelpost abonnementstarief	-250	-500	-500	-500
Stelpost volumestijging WMO				-600
Stelpost bodemsanering	-186	439	439	439
Stelpost combinatiefunctionaris				-91
Stelpost prijzen en lonen	0	-3.270	-5.724	-8.192
Stelpost prijzen en lonen Sociaal Domein	0	-1.314	-2.480	-3.592
Stelpost investeringen	-743	-182	-182	-182
Technische stelposten	-263	-305	-419	-426
Totaal	225.295	224.205	225.729	226.862

Algemene uitkering

Gemeente Deventer ontvangt de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Deze uitkering is voor een deel gekoppeld aan de uitgaven van het Rijk. De verdeling van het geld over de gemeenten vindt plaats op basis van verdeelmaatstaven.

Lokale heffingen

Hier wordt een beeld gegeven van de lokale heffingen waarbij er geen relatie ligt tussen de kosten en de opbrengsten. Dit impliceert tevens dat de heffingen op het gebied van parkeren (gedeeltelijk), afvalstoffen- en rioolopbrengsten geen algemeen dekkingsmiddel zijn, maar expliciet worden aangewend voor uitgaven op betreffende terreinen. In de paragraaf lokale lasten wordt aandacht besteed aan o.a. lokale lastendruk, kwijscheldingsbeleid e.d.

Saldo financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie is een begrip uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Dit begrip kan worden gedefinieerd als het saldo van:

- de betaalde rente (last) over de aangegane langlopende leningen en over de aangetrokken middelen in rekening courant, en
- de ontvangen rente (bate) over de uitzettingen. Onder uitzettingen kunnen worden verstaan deposito's, verstrekte langlopende leningen en beleggingen.

Dividend

De opbrengst uit deelnemingen betreft o.a. de dividenduitkering van de Bank Nederlandse gemeenten.

Calculatieverschillen kostenplaatsen

In een aantal kostenplaatsen wordt in de begroting een voorcalculatorisch tarief gehanteerd. De werkelijke kosten en opbrengsten kunnen hiervan afwijken. Dit komt tot uitdrukking in het calculatieverschil. Daarnaast bevat deze post nog budgetten die niet zijn toe te rekenen aan één product.

Overige algemene dekkingsmiddelen

De post 'overige algemene dekkingsmiddelen' bestaat met name uit de bespaarde rente op de reserves afkopen erfpacht en de vermogensreserve en kosten voormalig personeel.

Uitvoeringskosten lokale heffingen

Uitvoeringskosten lokale heffingen zijn de kosten voor het heffen en invorderen van de belastingen en heffingen. Dit zijn onder andere kosten van het gegevensbeheer, alle correspondentie en andere administratieve handelingen.

Gereserveerde budgetten:

Onvoorzien

Dit betreft de algemene raming voor onvoorzien. De bestedingen die ten laste van onvoorzien komen worden verantwoord op de programma's waarop deze betrekking hebben. Dit betreft diverse lasten en baten die niet direct aan programma's kunnen worden toegerekend.

Stelposten

Dit betreft diverse lasten en baten die niet direct aan programma's worden toegerekend.

Vennootschapsbelasting

De Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen is per 1 januari 2016 in werking getreden. Op basis van de wetgeving zijn de verschillende activiteiten van gemeente Deventer onderzocht of er sprake is van het drijven van een onderneming. Dat is tot op heden niet het geval. Voor de begroting betekent dit dat er geen financiële consequenties in de vorm van Vpb belastingafdracht zijn opgenomen.

(bedragen x €1.000)

	2020	2021	2022	2023
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0

Overhead

In de BBV-regels is voorgeschreven wat onder de definitie overhead wordt verstaan.

De definitie luidt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Door de definitie te gebruiken kan een eenduidig inzicht worden gegeven in de kosten die direct zijn toe te rekenen aan bepaalde taakvelden.

Er moet in het programmaplan worden aangegeven welk bedrag dit in de gemeente betreft.

(bedragen x €1.000)

	2020	2021	2022	2023
Overhead	25.891	25.779	25.866	25.833

Programma's

Burger en bestuur

Omschrijving

In dit programma gaat het om de relatie van de gemeente met de inwoner en de manier waarop Deventer bestuurd wordt.

Het gemeentebestuur wordt gevormd door de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders. De raad is de vertegenwoordiging van de inwoners van Deventer. Ze bestaat uit 37 raadsleden en geeft richting aan het beleid en controleert de uitvoering daarvan. Het dagelijks bestuur van de gemeente is belegd bij het college van B&W. Binnen de door de raad gestelde kaders geeft het college uitvoering aan het beleid.

De gemeente heeft vele taken, de rol die ze aanneemt loopt uiteen van reguleren (vergunningen verlenen en handhaven), uitvoeren, regisseren in netwerkverbanden, stimuleren of faciliteren (subsidies) tot loslaten, wanneer particuliere initiatieven de overheid niet nodig hebben. We nodigen inwoners en organisaties actief uit om mee te denken en initiatief te nemen.

Onze dienstverlening sluit aan op de vraag van inwoners en ondernemers. Producten en diensten zijn toegankelijk, met transparante procedures, korte doorlooptijden en heldere antwoorden door kundige en vriendelijke medewerkers. We bieden advies als er meer ondersteuning nodig is. We werken aan passende regels: we kijken welke regels belemmerend werken, onnodige regelgeving wordt losgelaten. De komende jaren willen we voor inwoners en ondernemers de regie op de eigen gegevens verbeteren.

Inwoners en ondernemers kiezen zelf het contactkanaal met de gemeente. Veel dienstverlening is digitaal beschikbaar, maar sommige vragen lenen zich niet voor digitale afhandeling. Bovendien heeft een deel van onze inwoners moeite met digitale dienstverlening. Daarom zijn alle contactkanalen (balie, telefoon, email, social media, whatsapp en digitaal) van groot belang, houden we deze kanalen maximaal open en kiest de inwoner zélf zijn contactkanaal: de omnichannel strategie. Dit is niet alleen klantvriendelijk, het is tevens (kosten)efficiënt, omdat het herstelkosten in de vorm van informatielooptijd, onnodig contact, klachten en bezwaar helpt voorkomen.

Actuele beleidscontext

Sinds maart 2019 is het baliebezoek afgenomen, als gevolg van de 10 jaar geldigheid van het paspoort. Het team Publiekscontacten past zich aan deze nieuwe situatie aan. Het hoge niveau van dienstverlening handhaven we zoveel mogelijk. De mogelijkheden voor digitale dienstverlening nemen toe en worden steeds persoonlijker. We onderzoeken mogelijkheden om de regie op eigen gegevens door inwoners mogelijk te maken.

We laten ons bij alle ontwikkelingen inspireren door de Nationale Ombudsman, die heeft opgeroepen om de dienstverlening van de overheid eerlijk, begripvol en volgens de menselijke maat vorm te geven.

De Staatssecretaris van Justitie onderzoekt de mogelijkheden om de naturalisatietaken bij centrumgemeenten te beleggen. Er is een reële verwachting dat Deventer één van die centrumgemeenten wordt, dit wordt in 2020 bekend. Dit betekent uitbreiding van de werkzaamheden en mogelijk van capaciteit.

De basis voor de waardering van alle panden in Deventer wijzigt van inhoud (m3) naar gebruiksoppervlak (m2). Het project voor deze omzetting is in volle gang bij team Belastingen en loopt in 2020 door.

Het college wil nieuwe vormen van participatie door inwoners en organisaties mogelijk maken. Door het toepassen van de extern ontwikkelde strategie stimuleren we initiatieven in de wijk en laten we jongeren meedenken en onderwerpen agenderen.

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden
Burger en bestuur	0.1 Bestuur; 0.2 Burgerzaken; 3.1 Economische ontwikkeling; 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie; 6.5 Arbeidsparticipatie; 6.6 Maatwerkvoorziening (WMO); 8.3 Wonen en bouwen; 0.10 Mutaties reserves.

Doelstelling: Inwoners zijn tevreden	Opgave				
	1	2	3	4	5
Inwoners zijn tevreden: We zijn bereikbaar, in de breedste zin van het woord. Telefonisch, fysiek, online: de inwoner kan bij ons terecht en kiest daarin zelf zijn contactkanaal: omnichannel. We bieden moderne dienstverlening: persoonlijk, snel, op maat, digitaal. Met minder en betere regels. De openingstijden zijn ruim; hiermee sluiten we aan op het ritme van de stad. De tevredenheid voor eerstelijns klantcontact bedraagt minimaal een 8,0.					✓

Prestatie	Met “snel antwoord” beantwoorden we vragen over de gemeentelijke belastingaanslag en voorkomen we bezwaarschriften	Budget
	Met “snel antwoord” beantwoorden we vragen over de gemeentelijke belastingaanslag en voorkomen we bezwaarschriften.	€1.189.000

Prestatie	We ontwikkelen onze online dienstverlening door	Budget
	We ontwikkelen onze online dienstverlening door.	

Prestatie	We leveren producten en diensten en beantwoorden vragen in het 1e lijns klantcontact, waaronder reisdocumenten, vergunningen en minimaregelingen	Budget
	We leveren producten en diensten en beantwoorden vragen in het 1e lijns klantcontact.	

Prestatie	Het aantal digitaal verstrekte producten neemt toe tot een totaal van 19.000	Budget
	Het aantal digitaal verstrekte producten neemt toe tot een totaal van 19.000.	€683.000

Prestatie	We verminderen en verbeteren regels op het gebied van vergunningen en minimaregelingen	Budget
------------------	---	---------------

We verminderen en verbeteren regels op het gebied van vergunningen en minimaregelingen.

Doelstelling: We streven naar een (meer) participerende samenleving	Opgave				
	1	2	3	4	5

We streven naar een (meer) participerende samenleving: We gaan uit van vertrouwen geven en krijgen. We zoeken samen naar de best mogelijke oplossingen met een intelligente mix van overheid, samenleving en markt. We zijn als overheid uitnodigend, stimulerend, faciliterend en geven ruimte aan initiatieven uit de samenleving. Zo streven we naar een groter draagvlak voor en hogere tevredenheid over de gemeente.

Prestatie	We zorgen ervoor dat jongeren hun stem kunnen laten horen in Deventer.	Budget
------------------	---	---------------

Prestatie	We ontwikkelen een strategie: hoe krijgen we initiatieven los in de wijken (extern) en hoe gaan we als gemeente om met deze initiatieven (intern)?	Budget
------------------	---	---------------

We ontwikkelen een strategie: hoe krijgen we initiatieven los in de wijken (extern) en hoe gaan we als gemeente om met deze initiatieven (intern)?

Prestatie	We maken ons beleid effectiever door het toepassen van gedragskennis	Budget
------------------	---	---------------

We maken ons beleid interactief door het toepassen van gedragskennis en door het invoeren van online kaart meldingen.

Doelstelling: We treden op als één overheid, één gemeente	Opgave				
	1	2	3	4	5

We treden op als één overheid, één gemeente: We werken samen; we zijn allemaal 'van de gemeente' en realiseren ons dat we samen verantwoordelijk zijn voor het imago van de gemeente. We gaan ervan uit dat inwoners zelf regie op hun leven willen voeren. Daar waar dat niet kan of lukt biedt de gemeente ondersteuning. We proberen klachten tot een minimum te beperken. Komen er toch klachten binnen, dan lossen we deze zo snel mogelijk op.

Prestatie	We werken volgens een gezamenlijke, integrale aanpak in het sociale en fysieke domein, waarmee inwoner en ondernemer altijd aan het goede adres zijn (no-wrong-door principe)	Budget
------------------	--	---------------

We werken volgens een gezamenlijke, integrale aanpak in het sociale en fysieke domein, waarmee inwoner en ondernemer altijd aan het goede adres zijn ('no-wrong-door'-principe). €15.000

Prestatie	Bij klachten hanteren we de aanpak van “Prettig contact met de overheid”	Budget
------------------	---	---------------

Bij klachten hanteren we de aanpak van “Prettig contact met de overheid”.

Doelstelling: We werken aan partnerschappen	Opgave				
	1	2	3	4	5

Het college heeft in het bestuursakkoord "Met lef en liefde voor Deventer" de ambitie neergezet om Deventer nadrukkelijker te tonen aan de buitenwereld en aan samenwerkingsverbanden in de regio. Dat kunnen we niet alleen. Daarom werken we samen met en ondernemen we lobbyactiviteiten vanuit Deventer richting provinciale, regionale, landelijke en Europese overheden en instanties, alsook richting werkgevers en ondernemerskoepels. ✓ ✓

Prestatie	We voeren projecten uit en ondernemen lobbyactiviteiten in Cleantech-verband	Budget
------------------	---	---------------

We voeren projecten uit en ondernemen lobbyactiviteiten in Cleantech-verband. €606.000

Prestatie	We vergroten en delen onze kennis met partners als VNG, G40 en provincie	Budget
------------------	---	---------------

We vergroten en delen onze kennis met partners als VNG, G40 en Platform 31.

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	7.288	7.081	7.086	6.990	6.928
Baten	1.351	1.233	1.290	1.022	961
Saldo exclusief reserves	-5.937	-5.847	-5.796	-5.967	-5.967
Storting in reserves	0	0	0	0	0
Putting uit reserves	184	52	0	0	0
Saldo reserves (taakveld Mutaties reserves)	184	52	0	0	0
Saldo inclusief reserves	-5.752	-5.795	-5.796	-5.967	-5.967

Toelichting saldo van €43.000 inclusief reserves

De afname van €90.000 in 2020 t.o.v. 2019 (exclusief reserves) is met name te verklaren door:

- het inleveren van het out-of-pocketbudget van strategische ontwikkeling bij de heroverwegingen (-/-€190.000)
- eenmalige budgetten wijkaanpassing en data-engineer in 2019 (-/-€100.000).

Daarnaast is er ook een stijging van het budget te zien van:

- loon en prijsstijgingen (€145.000).

Reserves

In 2020 wordt er €132.000 minder geput uit de reserves. Dit komt m.n. doordat er in 2019 sprake was van veel eenmalige budgetten: voor het aanpassen van wijkcodes, voor een data-engineer en voor benoeming van de burgemeester.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

Burger en Bestuur	2019	2020	2021	2022	2023
Bestuur	-4.508	-4.594	-4.519	-4.573	-4.573
Samenkracht en burgerparticipatie	-28	-29	-29	-29	-29
Wonen en Bouwen	-15	-15	-15	-15	-15
Burgerzaken	-1.331	-1.152	-1.176	-1.294	-1.294
Economische ontwikkeling	-12	-13	-13	-13	-13
Belastingen Overig	-5	-5	-5	-5	-5
Arbeidspar.toeleiding naar werk	-13	-13	-13	-13	-13
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-25	-26	-26	-26	-26
Saldo exclusief reserves	-5.937	-5.847	-5.796	-5.967	-5.967

Voorzienen

(bedragen x €1.000)

	2020	2021	2022	2023
Uitgaven t.l.v. voorzieningen	298	298	298	298
Inkomsten t.g.v. voorzieningen	362	366	370	374
Saldo	65	69	73	77

Gerelateerde informatie

Documenten

Documentnaam	Bestandsgrootte	Openen
Voortgangsrapportage Publieke Dienstverlening 2017-2018	1,8 Mb	Voortgangsrapportage Publieke Dienstverlening 2017-2018 + Raadsmededeling
EU evaluatie en vooruitblik	0,5 Mb	EU evaluatie en vooruitblik
Kader subsidieverwerving	0,4 Mb	Kader subsidieverwerving
Cleantech Regio	0,1 Mb	Cleantech Regio

Openbare orde en veiligheid

Omschrijving

De ambitie van het programma Veiligheid is om in samenwerking met interne en externe partners de veiligheid, rechtvaardigheid en weerbaarheid te versterken in Deventer. Het programma Veiligheid omvat een breed en complex terrein. Breed omdat veiligheid vele geprioriteerde onderwerpen omvat, van huiselijk geweld en veelplegers, tot de bestuurlijke aanpak van ondermijnende criminaliteit, het voorkomen van polarisering, overlast op straat, het voorkomen en beperken van de risico's van drugsgebruik en digitale criminaliteit. Complex, omdat voor een effectieve aanpak van veiligheidsvraagstukken de verbinding en samenwerking met en inzet van tal van partijen in de veiligheidsketen en ook daarbuiten essentieel is. Daarnaast kan zich de mogelijkheid voordoen dat er spanning bestaat tussen lokaal beleid en regionale dan wel landelijke prioriteiten. Er zijn grenzen ten aanzien van de mogelijkheden om het gevoel van veiligheid te beïnvloeden. Toch zien steeds meer mensen openbare orde en veiligheid als een taak waar iedereen een bijdrage aanlevert. Toezicht en handhaving ondersteunen de uitvoering van het beleid. Waar mogelijk vindt de inzet van toezicht plaats in overleg met bewoners en instellingen. Daarnaast leveren we vanuit het programma een actieve bijdrage aan de veiligheidsregio IJsselland en daarmee aan een integrale hulpverlening bij rampenbestrijding en crisisbeheersing.

De gemeentelijke rol bij de verschillende prestaties in het programma bestaat veelal uit reguleren (vergunningverlening en handhaving). Daarnaast is er sprake van regisseren en faciliteren (bijvoorbeeld evenementen) en verbinden in zowel beleidsterreinen als netwerkverbanden.

Actuele beleidscontext

Samen werken aan Veiligheid, rechtvaardigheid en weerbaarheid in Deventer

In de afgelopen jaren is er in Deventer een belangrijk fundament neergezet om de veiligheid in Deventer naar een hoger niveau te brengen. Er worden goede resultaten behaald op het terrein van horeca (en terugdringen uitgaansgeweld), overlast en criminaliteit, crisisbeheersing en brandweezorg, etcetera. Belangrijk is dat in Deventer het beleidsmatige fundament op een stevige wijze is gekoppeld aan de uitvoeringspraktijk en daarmee vanuit korte lijnen snel gereageerd kan worden op problematiek.

Het komende jaar willen wij het 'veiligheidsfundament' in Deventer verder versterken door de maatregelen zoals opgenomen in het Meerjarenbeleidsplan Veiligheid 2020-2023 en de voortgangsrapportage veiligheid 2019 uit te voeren. Vanuit het programma Veiligheid is het van belang dat de middelen zo efficiënt mogelijk worden ingezet en van daaruit gaan we extra aan de slag met de volgende ontwikkelthema's ter versterking van het fundament in Deventer:

- Ervoor zorgen dat Deventer een ongunstig klimaat heeft voor ondermijnende activiteiten;
- Het versterken van de samenwerking tussen zorg en veiligheid;
- Intensiveren van de aanpak van de brede drugsproblematiek;
- Meer zicht op en het vergroten van bewustzijn over digitale criminaliteit.

Vanzelfsprekend doen we dit in nauwe samenwerking met partners binnen en buiten de gemeente, op lokaal en regionaal niveau. De focus zal blijven om in samenwerking met interne en externe partners de veiligheid, rechtvaardigheid en weerbaarheid te versterken in Deventer en daar ook vanuit een programmatische insteek sturing aan te geven. Daarin moet het helder worden wat de diverse inspanningen ook daadwerkelijk voor effect gaan sorteren op de veiligheid in de stad Deventer. Het proces van het Meerjarenbeleidsplan Veiligheid loopt gelijk op met de MJB 2019-2022. In de volgende MJB werken we de door de raad gestelde prioriteiten verder uit in concrete prestaties.

Aanvullend op de gestelde prioriteiten in de vorm van ontwikkelthema's blijven werkzaamheden op de volgende veiligheidsthema's voor de periode 2020-2023 bestaan:

- High Impact Crimes (HIC)
- Crisisbeheersing en brandweer
- Veilig Ondernemen
- Veilig Buitengebied
- Veilig Uitgaan
- Voetbal en Veiligheid
- Externe veiligheid

Toezicht en handhaving ondersteunen de uitvoering van het beleid.

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden
Openbare orde en veiligheid	1.1 Crisisbeheersing en brandweer; 1.2 Openbare orde en veiligheid; 0.10 Mutaties reserves.

Doelstelling: Behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid	Opgave				
	1	2	3	4	5
Behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid.					✓

Prestatie	Meerjarenbeleidsplan Veiligheid	Budget
We voeren de maatregelen uit de meerjarenbeleidsplan Veiligheid 2020-2023 uit waarbij we in 2020 de focus leggen op de volgende ontwikkelthema's:		€30.000
	<ul style="list-style-type: none"> • Ondernijning • Zorg en veiligheid • Drugs • Digitale criminaliteit	

Prestatie	Politie Keurmerk Veilig Wonen	Budget
Alle nieuw te bouwen woningen en ook de woonomgeving voldoen aan het Politie Keurmerk Veilig Wonen. Het aantal woningen onder keurmerk blijft minimaal gelijk. Het aantal woninginbraken daalt elk jaar met 5%.		€10.000

Prestatie	Toezicht en Handhaving	Budget
Het houden van toezicht en de handhaving van de regels in het publieke domein, door uitvoering van de activiteiten die zijn vastgelegd en geprioriteerd in het Uitvoeringsprogramma VTH.		€724.000

Prestatie	Vergunningverlening en bijzondere wetten	Budget
Vergunningverlening en advisering bijzondere wetten (horeca, evenementen, coffeeshops en seksinrichtingen) waardoor 100% van de vergunningplichtige bedrijven en organisaties voldoen aan alle wettelijke eisen.		€562.000

Prestatie	Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO)	Budget
Voor ieder winkelgebied en alle bedrijventerreinen verkrijgen en behouden wij het keurmerk veilig ondernemen.		€10.000

Prestatie	Wij nemen deel aan de Veiligheidsregio IJsselland	Budget
Bewaken en monitoren prestaties van de Veiligheidsregio IJsselland.		€10.000

Prestatie	Gemeentelijke crisistaken	Budget
Vorbereiden en uitvoeren van de gemeentelijke crisistaken.		€20.000

		Opgave				
Doelstelling: Ervoor zorgen dat Deventer een ongunstig klimaat heeft voor ondermijnende activiteiten		1	2	3	4	5
Ervoor zorgen dat Deventer een ongunstig klimaat heeft voor ondermijnende activiteiten.						✓

Prestatie	Ondermijning	Budget
Intensiveren van de aanpak ondermijning en weerbaarheid incl.:		€130.000
<ul style="list-style-type: none"> • Project overdracht en normalisatie woonwagens • Vitalisering bedrijventerreinen: aanpak Bergweide 3 		

		Opgave				
Doelstelling: Versterken van de samenwerking tussen zorg en veiligheid		1	2	3	4	5
Versterken van de samenwerking tussen zorg en veiligheid.						✓

Prestatie	Sentimentenmonitor	Budget
We voeren de aanbevelingen op basis van de Sentimentenmonitor uit (inclusief eenmeting)		€10.000

Prestatie	Persoonsgebonden aanpak	Budget
-----------	-------------------------	--------

Opstellen procesbeschrijving voor alle doelgroepen waarvoor een persoonsgebonden aanpak nodig is (voetbal; rode groep, jeugdgroepen, veelplegers, extreem woonoverlastplegers, personen in verwarring) inclusief een escalatiemodel en voeren deze uit in samenspraak met o.a. het veiligheidshuis.	€10.000
---	---------

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
6	Veiligheid	Verwijzingen Halt	115,71	Aantal per 10.000 inwoners	Bureau Halt
8	Veiligheid	Winkeldiefstallen	2,80	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
9	Veiligheid	Geweldsmisdrijven	6,30	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
10	Veiligheid	Diefstallen uit woning	3,90	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
11	Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	5,80	Aantal per 1.000 inwoners	CBS

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	10.353	10.622	10.695	10.892	10.889
Baten	626	670	670	670	670
Saldo exclusief reserves	-9.727	-9.952	-10.026	-10.222	-10.220
Storting in reserves	95	6	6	6	6
Putting uit reserves	401	3	3	2	2
Saldo reserves (taakveld Mutaties reserves)	306	-3	-4	-4	-4
Saldo inclusief reserves	-9.421	-9.956	-10.029	-10.226	-10.224

De stijging van het saldo tussen 2019 en 2020 inclusief reserves is als volgt te verklaren:

Openbare orde en veiligheid

In de voorjaarsnota 2019 zijn voorstellen opgenomen voor de structurele capaciteitsuitbreiding vergunningen Bibob en evenementen (€111.000). Tevens is in de voorjaarsnota 2019 naar aanleiding van de evaluatie 'inzet flexteam' €100.000 beschikbaar gesteld voor een flexteam van 2 fte, dit betreft een incidentele verhoging voor de periode 2020 tot en met 2023.

Crisisbeheersing en Brandweer

Reguliere indexatie van de bijdrage aan de Veiligheidsregio €152.000 en een hogere nacalculatie voormalig brandweerpersoneel (FLO) €100.000.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Openbare Orde en Veiligheid	-2.574	-2.725	-2.725	-2.725	-2.725
Crisisbeheersing en Brandweer	-7.153	-7.227	-7.301	-7.497	-7.495
Saldo exclusief reserves	-9.727	-9.952	-10.026	-10.222	-10.220

Gerelateerde informatie

Documenten

Documentnaam	Bestandsgrootte	Openen
Aanpak huiselijk geweld Deventer visie 2016-2019	0,6 Mb	Aanpak huiselijk geweld Deventer visie 2016-2019
Aanpak ondermijning en weerbaarheid	0,9 Mb	Aanpak ondermijning en weerbaarheid
Aanpak veelplegers	0,1 Mb	Aanpak veelplegers
Beleidsregel bijzondere situaties wet Bibob	0,2 Mb	Beleidsregel bijzondere situaties wet Bibob
Evenementenbeleid	1,0 Mb	Evenementenbeleid
Handhavingsuitvoeringsprogramma	1,0 Mb	HUP 2018
Huisvestingsverordening 2019	0,1 Mb	Huisvestingsverordening 2019
Meerjarenveiligheidsbeleid	0,5 Mb	Meerjarenveiligheidsbeleid

Leefomgeving

Omschrijving

Dit programma omvat het onderhoud en verbetering van het onderhoud van de openbare ruimte en het uitvoeren van maatregelen voor een betere bereikbaarheid en verkeersmobiliteit, parkeren en de realisatie van nieuwe fysieke infrastructuur. De belangrijkste taken van dit programma zijn het uitvoeren van beheertaken, het veiligheidsonderhoud, het dagelijks - en regulier onderhoud, het groot onderhoud, herinrichtingen in de openbare ruimte en het exploiteren van het haven- en parkeerbedrijf. Wij regisseren de uitvoering van deze kerntaken. Tegelijkertijd transformeren wij naar een stimulerende, faciliterende en loslatende gemeente, die ruimte biedt aan burgerinitiatief en zelfbeheer.

Naast de zorg voor een (duurzame) instandhouding van de leefomgeving zijn er in de loop der jaren een aantal belangrijke zaken/waarden toegevoegd aan de maatschappelijke betekenis van de openbare ruimte voor de gemeenschap. Deze staan uitgebreid beschreven in de vastgestelde Visie Leefomgeving en worden samengevat in de hieronder genoemde 4 pijlers.

Daarnaast bestaat dit programma uit enkele publiekrechtelijke taken voor onderdelen die aan de openbare ruimte zijn gerelateerd. Dit zijn de ligplekken in de havens, inritten, rioolaansluitingen, verkeersbesluiten, kabels en leidingen en begraafplaatsen.

De verhouding tussen overheid en de samenleving verandert. Voor Deventer is de visie Leefomgeving het uitgangspunt. De visie gaat uit van 4 pijlers:

1. Schoon, heel en veilig
2. Bewuste inrichting
3. Maximaal rendement
4. Ruimte voor initiatief

Door het teruglopende investeringsvermogen bij zowel gemeente als partners transformeert de instandhouding van de openbare ruimte naar een meer organische manier van buurtvernieuwing. Wij brengen kleinschalige ontwikkelingen en reguliere beheermaatregelen organisatorisch en financieel onder in één proces.

Actuele beleidscontext

Aantrekkelijke leefomgeving

In de visie Leefomgeving is vastgelegd dat wij ervoor kiezen de openbare ruimte divers in te zetten; een 'Deventer mix'. Onze inzet bestaat uit 4 pijlers, namelijk:

1. De leefomgeving in de hele gemeente is schoon, heel en veilig: We 'bewaken' de ondergrens bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte;
2. Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte richten we ons op goede leefbaarheid, duurzaamheid, ecologie en onderhoudsvriendelijkheid;
3. Bij het werken in de leefomgeving krijgt de beleving van de openbare ruimte een zwaar accent, naast het maken van economische en sociale verbindingen;
4. De inzet van bewoners en ondernemers kan verschillende vormen krijgen. We onderscheiden bewonersinitiatieven en zelfbeheer. De ruimte voor initiatief vertalen we naar de inwoners met het motto 'Wij de basis, u de plus'.

Op basis van het Bestuursakkoord 2018-2022 willen wij ons focussen op een aantal terreinen:

- Deventer werkt
- Duurzaam Deventer
- Oog voor elkaar
- Levendig Deventer
- Samenwerken en samenleven.

Beide documenten sluiten op diverse onderdelen goed op elkaar aan en bieden de nodige aanknopingspunten om vanuit dit programma een verantwoorde begroting op te stellen. Op hoofdlijnen resulteert dat voor Leefomgeving in een aantal speerpunten.

Om economisch aantrekkelijk te blijven dient de leefomgeving niet alleen functioneel goed op orde te zijn maar tevens visueel aantrekkelijk en duurzaam ingericht en beheert te worden. Daarom zullen wij de komende periode investeren in het beheer en onderhoud van o.a. de binnenstad, de haven en de overige bedrijventerreinen. Hierbij zullen wij innovatie en levendigheid ook steeds als belangrijke randvoorwaarden meenemen zodat er ook in de toekomst sprake is van een kwalitatief hoogwaardige openbare ruimte.

Vanuit duurzaamheid zal binnen het programma meer accent komen te liggen op duurzame bereikbaarheid waarbij met name het fietsgebruik nog beter gestimuleerd en dus ook gefaciliteerd gaat worden. Door in de komende jaren de fietsvoorzieningen te optimaliseren maar ook door intensiever te communiceren met doelgroepen en belanghebbenden wordt bijgedragen aan een duurzamer milieu en aan de gezondheid van de bewoners. Tevens wordt binnen Deventer steeds meer ruimte geboden aan E-laadpalen zodat de elektrische auto's meer locaties ter beschikking krijgen om op te laden. Daarnaast zullen wij de komende jaren investeren in klimaatadaptatie door zoveel mogelijk wateroverlast te voorkomen en door hittestress te beperken.

Bij het onderhoud en de inrichting kijken we breder dan naar de (onderhouds)technische kwaliteit. Ook onderwerpen zoals 'leefbaarheid', 'beleving' en 'algemene tevredenheid van bewoners en ondernemers' krijgen een plaats. Bij het onderhoud van de leefomgeving laten we ons niet alleen leiden door de technische staat, maar houden we ook rekening met de beleving door het publiek. Technologische ontwikkelingen kunnen deze ontwikkeling ondersteunen. Zoals het investeren in de inrichting en met name ook de verlichting van de binnenstad. Hierbij kunnen bewoners en ondernemers samen werken aan hun eigen leefomgeving en er ontstaan tevens kansen voor grotere sociale samenhang in een buurt of wijk.

Er is een aantoonbare relatie tussen een groene leefomgeving, leefbaarheid en gezondheid. Het investeren in groen in de leefomgeving heeft dus maatschappelijke effecten. De komende jaren zal zowel in de regelgeving (omgevingsvisie) als in de uitvoering (openbare ruimte en projecten) gezondheid een specifieke plek krijgen.

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden
Leefomgeving	0.5 Treasury; 0.63 Parkeerbelasting; 2.1 Verkeer en vervoer; 2.2 Parkeren; 2.4 Economische havens en waterwegen; 2.5 Openbaar vervoer; 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie; 6.3 Inkomensregelingen; 7.2 Riolering; 7.5 Begraafplaatsen en crematoria; 0.10 Mutaties reserves.

Doelstelling: Het verbeteren van de bereikbaarheid en doorstroming (bewuste inrichting)	Opgave				
	1	2	3	4	5
Het verbeteren van de bereikbaarheid en doorstroming.	✓	✓			

Prestatie	Renovatie brinkgarage	Budget
Voor het starten met de uitvoering van de renovatie van de brinkgarage leggen wij de raad een variant ter besluitvorming voor.		voorbereidingskrediet €180.000

Prestatie	Overstichtslaan, Margijnenenk en Lebuinislaan	Budget
Wij gaan de fietspaden omvormen en groot onderhoud aan de verhardingen uitvoeren.		€400.000

Prestatie	Reconstructie Havezathelaan	Budget
Reconstructie weg en rotonde bij laan van Borgele uitvoeren		€339.000

Doelstelling: Vergroten van de bezoekersaantallen en verblijfsduur (beleving)	Opgave				
	1	2	3	4	5
Het vergroten van de bezoekersaantallen aan en de verblijfsduur in de binnenstad.	✓	✓		✓	✓

Prestatie	Planvorming Grote Kerkhof en Stromarkt	Budget
	Wij leggen een voorstel voor herinrichting Grote Kerkhof en Stromarkt ter besluitvorming voor.	Vorbereidingskrediet €200.000

Prestatie	Centrumbus	Budget
	De Stichting Busdienst Deventer Binnenstad gaat de komende vijf jaren door als vervoerder in het centrum.	€20.000

Prestatie	Bewaakte fietsenstalling	Budget
	Tot het moment dat een definitieve oplossing is voor bewaakt fietsparkeren in de binnenstad gaan wij tijdelijk de bewaakte fietsenstalling Lamme van Deseplein doorzetten.	€20.000

Prestatie	Herinrichting van de Keizerstraat binnenstad	Budget
	In 2019 gaan we verder met de planvorming en voor de herinrichting van de Keizerstraat en pleinen in de binnenstad. We starten in 2019 met de herinrichting van de Keizerstraat. Wij stemmen dit af met andere ontwikkelingen in de binnenstad.	€1.398.000 investering

Prestatie	Doorgaan vernieuwende aanpak van sturen op beleving	Budget
	We gaan verder met de vernieuwende aanpak van sturen op beleving en de aanpak van overlast en ongewenst gedrag in de openbare ruimte. De samenwerking met Philips wordt voortgezet.	€10.000

	Opgave				
Doelstelling: Vergroten van het aantal verplaatsingen te voet, per fiets of over water (duurzaam)	1	2	3	4	5
Het vergroten van het aantal verplaatsingen te voet, per fiets of over water.	✓	✓			

Prestatie	Steiger Wellekade	Budget
	Voor het aanleggen van de salonboten bij laag water gaan wij een aanlegvoorziening realiseren.	€360.000

Prestatie	Verbeteren van de fietsstructuur rond de A1	Budget
In 2020 gaan we verder met de planvorming en leggen we een plan ter besluitvorming voor.		voorbereidingskrediet €50.000

Prestatie	Vaart in de haven	Budget
We gaan door met de uitvoering van het beheerplan voor de haven.		

Prestatie	Verbetering fietsinfrastructuur	Budget
We verbeteren de fietsinfrastructuur door:		
<ul style="list-style-type: none"> • reconstructie Keizer Karellaan (incl. fietspad); • start omvorming fietspad Oerdijk tussen Cröddendijk en kom Lettele van asfalt naar beton. • start omvormen fietsinfrastructuur Margijnenek/Lebuinuslaan/Overstichtlaan van tegels naar asfalt 		

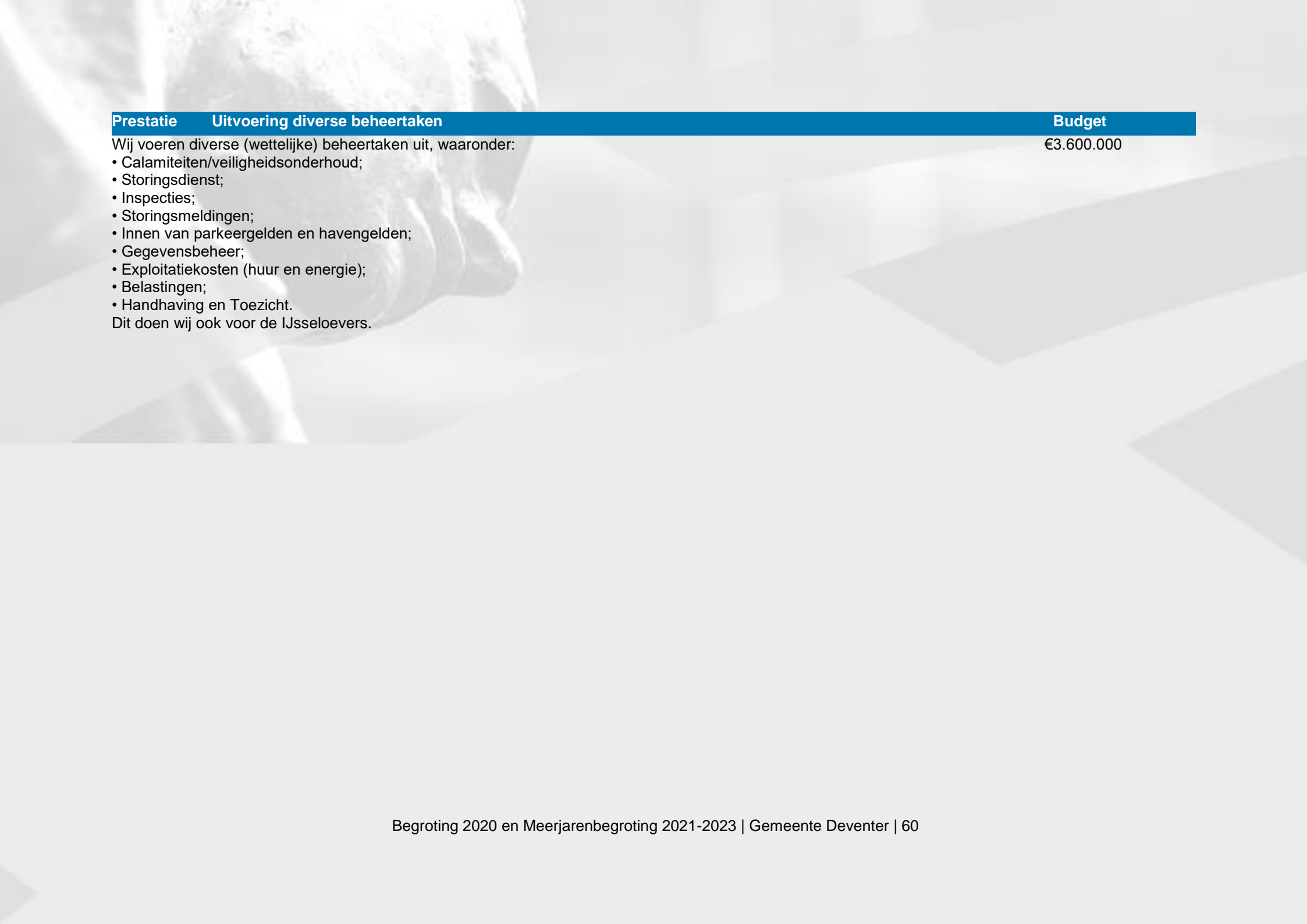
Doelstelling: Waardering openbare ruimte (schoon, heel en veilig)	Opgave				
	1	2	3	4	5
Inwoners waarderen de openbare ruimte in 2020 gemiddeld met een 6,7.	✓	✓		✓	✓

Prestatie	Strategisch bomenbeheer	Budget
Door vaker te snoeien neemt de 'zwaarte' van het snoeien af en de kwaliteit van het bomenbestand toe. Dit leidt tot een betere beleving bij bewoners en een afname van het aantal meldingen.		

Prestatie	Vogeleiland	Budget
Wij gaan het park op het vogeleiland renoveren (openbaar groen, verlichting, paden, afsluitbaar hek). Om het paviljoen weer exploitabel te maken gaan wij die ook renoveren.		€232.500 investering
Voor groenonderhoud is in 2020 extra budget beschikbaar.		€25.000 groenonderhoud

Prestatie	Klimaatadaptatie	Budget
<p>Als gevolg van het veranderende klimaat neemt de kans op wateroverlast toe. Op basis van het gemeentelijk rioleringsplan voeren wij jaarlijks maatregelen uit om de druk op ons rioolstelsel te verlagen. Dit is mogelijk door het afkoppelen van hemelwater en de aanleg van infiltratieriolen die afvoeren op het oppervlaktewater. Wij verhogen het budget waardoor wij meer maatregelen kunnen nemen.</p>		<p>€100.000 exploitatie €150.000 investering</p>
Prestatie	Skatepark	Budget
<p>Wij starten in 2020 met de realisatie van een nieuw skatepark.</p>		<p>€250.000</p>
Prestatie	Regulier en klein onderhoud op het vastgelegde beeldkwaliteitsniveau	Budget
<p>In de openbare ruimte zorgen wij voor regulier en klein onderhoud op het vastgelegde beeldkwaliteitsniveau conform de CROW systematiek. Wij verzorgen het technisch onderhoud aan installaties en objecten (zoals bruggen, viaducten, rioolstelsel en speelplaatsen).</p>		<p>€15.200.000</p>
Prestatie	Uitvoering groot onderhoud en vervangingsonderhoud	Budget
<p>We voeren groot onderhoud en vervangingsonderhoud uit (MJOP-MIND 2019-2022; jaarschijf 2019). Bij het uitvoeren hiervan zoeken we (maximale) meerwaarde op de terreinen van beleving, participatie, gezondheid, ecologie, TEEB (waarde van groen) cradle to cradle, klimaatadaptatie, energie en social return.</p>		<p>€5.500.000 (exploitatie) €3.000.000 (investering MJOP) €600.000 (investering GRP)</p>

Prestatie	Uitvoering diverse beheertaken	Budget
<p>Wij voeren diverse (wettelijke) beheertaken uit, waaronder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Calamiteiten/veiligheidsonderhoud; • Storingsdienst; • Inspecties; • Storingmeldingen; • Innen van parkeergelden en havengelden; • Gegevensbeheer; • Exploitatiekosten (huur en energie); • Belastingen; • Handhaving en Toezicht. <p>Dit doen wij ook voor de IJsseloevers.</p>	€3.600.000	

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	37.021	35.028	33.261	33.899	33.964
Baten	14.204	15.144	14.137	14.166	14.195
Saldo exclusief reserves	-22.818	-19.883	-19.124	-19.733	-19.769
Storting in reserves	540	430	292	371	450
Putting uit reserves	3.792	550	578	577	576
Saldo reserves (taakveld Mutaties reserves)	3.252	120	286	206	127
Saldo inclusief reserves	-19.566	-19.763	-18.838	-19.527	-19.642

De daling van het saldo inclusief reserves met circa €200.000 in 2020 is als volgt te verklaren:

Indexering

Als gevolg van indexering van lonen en prijzen zijn de lasten in 2020 €725.000 hoger.

Lagere kapitaallasten

Als gevolg van een verlaging van het renteomslagpercentage zijn de kapitaallasten in 2020 €180.000 lager.

Stijging tarieven

De financiële gevolgen voor indexering en kapitaallasten leiden tot een tariefstijging van €245.000.

Skatepark

De realisatie van het skatepark leidt tot €160.000 hogere lasten.

Vogeleiland

De renovatie van het paviljoen en plantsoen leidt tot €160.000 hogere lasten.

Dividenduitkering

De uitkering van dividend in 2020 leidt tot €776.000 hogere baten.

Beheerplan IJsseloevers

Als gevolg van het beheerplan IJsseloevers zijn de lasten in 2019 €100.000 hoger.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

Leefomgeving	2019	2020	2021	2022	2023
Parkeren	-2.061	-1.773	-1.744	-1.715	-1.686
Openbaar vervoer	-366	-354	-355	-355	-356
Parkeerbelasting	3.123	3.021	3.021	3.021	3.020
Verkeer en vervoer	-16.878	-14.816	-13.992	-14.627	-14.637
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-7.112	-7.567	-6.885	-6.885	-6.940
Economische Havens en waterwegen	3	-5	-5	-6	-6
Riolering	1.327	1.614	1.614	1.614	1.614
Begraafplaatsen	-203	-173	-173	-173	-173
Treasury	19	795	19	19	19
Inkomensregelingen	-624	-624	-624	-624	-624
Ruimtelijke ordening	-46	0	0	0	0
Saldo exclusief reserves	-22.818	-19.883	-19.124	-19.733	-19.769

Investerings

(bedragen x €1.000)

	2020	2021	2022	2023
Uitgaven t.l.v. investeringen	220	0	0	0
Inkomsten t.g.v. investeringen	0	0	0	0
Saldo	-220	0	0	0

Gerelateerde informatie

Documenten

Documentnaam	Bestandsgrootte	Openen
Rioleringsplan 2015-2020	4,3 Mb	Rioleringsplan 2015-2020
Visie Leefomgeving 2014	7,8 Mb	Visie Leefomgeving 2014
Uitvoeringsprogramma leefomgeving 2016	2,4 Mb	Uitvoeringsprogramma leefomgeving 2016
MeerJarenOnderhoudsprogramma Mind 2019-2022	36,1 Mb	MeerJarenOnderhoudsprogramma Mind 2019-2022
Meerjaren perspectief Parkeren 2018	0,5 Mb	Meerjaren perspectief Parkeren 2018
Fietsbeleidsplan Deventer Fietst! 2010-2015	0,5 Mb	Fietsbeleidsplan Deventer Fietst! 2010-2015

Milieu en duurzaamheid

Omschrijving

Het programma omvat de zorg van de gemeente voor milieu en duurzaamheid. Enerzijds betreft het de milieugevolgen, zoals geluidhinder, slechte luchtkwaliteit, geuroverlast, schade aan de natuur en bodemverontreiniging, van handelingen en activiteiten. Anderzijds gaat het over de rol van de gemeente in de mondiale en lokale klimaatproblematiek.

Bij het realiseren van de doelstellingen kiest de gemeente steeds bewust voor de juiste rol. Op gebieden waarvoor wettelijke kaders zijn, is dat een regulerende. Met name op gebied van duurzaamheid is dat een faciliterende en loslatende. Het gevolg daarvan is dat prestaties slechts ten dele afdwingbaar zijn. De energietransitie is als gevolg van het akkoord van Parijs en de aardbevingen van Groningen landelijk en regionaal / lokaal een urgente opgave geworden. Het Rijk vraagt in wetgeving (wet VET 1 juli 2018) en in het Klimaatakkoord een stevige regierol van de gemeente om de landelijke doelstelling van 49% CO2 reductie in 2030 te realiseren.

Actuele beleidscontext

De gemeenteraad heeft begin 2018 het Afval- en Grondstoffenplan 2015 – 2018 geëvalueerd. Er is sprake van 86 kilo restafval per inwoner per jaar. Deventer blijft daarmee koploper afvalscheiding. Het komende jaar zal aan de gemeenteraad een nieuw Afval- en Grondstoffenplan worden voorgelegd. Op gebied van bodem vormt het Convenant 2016-2020 tussen VNG, IPO, VNG en UvW de leidraad. Het kader voor geluid wordt gevormd door de Wet Geluidhinder die afgelopen jaren is vernieuwd onder de noemer van Swung (Samen Werken in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid).

Vrijwel alle milieuwetgeving zal worden opgenomen in de Omgevingswet. In een aantal gevallen, zoals bodem, wordt dit gecombineerd met een ingrijpende stelselwijziging en met (ruimtelijke en milieu) ingrepen als gevolg van de energietransitie, o.a. door de zoektocht naar nieuwe energiebronnen zoals geothermie. Voor de invoering van de Omgevingswet is op vrijwel alle beleidsterreinen personele inzet nodig.

Voor duurzaamheid is het wat en hoe vastgelegd in de Uitvoeringsagenda Duurzame Energie (2011-2018). De energietransitie krijgt steeds meer vorm in publiek-private samenwerkingsvormen tussen burgers, bedrijfsleven, woningcorporaties, energienetbeheerders en -leveranciers, (kennis)instellingen maatschappelijke organisaties en (mede)overheden. In het energieplan, wordt de transitie-opgave vertaald naar de opwek, opslag en distributie van duurzame energie. Het warmtevraagstuk is hierin cruciaal. In maart 2018 heeft de raad het locatieonderzoek naar windenergie ontvangen waarover nog een besluit moet worden genomen. Het aantal initiatieven voor zonnestroom / parken neemt toe en vraagt om een (her)overweging van ruimtelijke en andere criteria (Structuurvisie Zonnestroom 2015 is niet vastgesteld). Gemeenten worden door het Rijk (Klimaatakkoord) gevraagd om aan te sluiten bij een regio voor een Regionale Energie Strategie (RES).

Bij Vergunningen, Toezicht en Handhaving en bij bodem, geluid en lucht speelt de ontwikkeling van de Omgevingsdienst. In de nieuwe VTH-wet is bepaald dat gemeenten verplicht zijn om het basispakket aan milieutaken onder te brengen in de Openbaar Lichaam in een Gemeenschappelijke Regeling. De Omgevingsdienst IJsselland is vanaf 1 januari 2018 operationeel. De basistaken rond asbest moeten voor Deventer nog worden overgedragen aan de OD.

Naar verwachting zijn hiervoor extra uren nodig om goed voorbereid te zijn op de nieuwe asbestwet (2024).

Een specifiek onderwerp waar komende jaren aandacht voor wordt gevraagd is asbest. De wetgever heeft bepaald dat alle asbestdaken per 2024 gesaneerd moeten zijn. De provincie verwacht hierbij een stevige inzet van gemeenten. Van 2018 tot en met 2022 is hiervoor jaarlijks €50.000 gereserveerd.

In 2018 heeft de gemeente Deventer meegedaan aan een grootschalig aanbesteding van de provincie Overijssel en Gelderland voor een nieuwe concessiehouder voor elektrische laadpalen. Naar verwachting worden, op aanvraag, de komende drie jaar 100 laadpalen in de openbare ruimte bijgeplaatst. Overige relevante beleidskaders zijn: herziene kader Externe Veiligheid, Basisnet Spoor, Werkwijze Ecologie, Europese normen voor Luchtkwaliteit, Verdrag van Aarhus betreffende informatie, inspraak en besluitvorming inzake milieuaangelegenheden.

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden
-----------	------------

Milieu	0.5 Treasury; 6.3 Inkomensregelingen; 7.3 Afval; 7.4 Milieubeheer; 0.10 Mutaties reserves.
--------	--

Doelstelling: Doorgaande verbetering duurzaamheid	Opgave				
	1	2	3	4	5
Doorgaande verbetering van duurzaamheid in de hele gemeente.		✓			✓

Prestatie	Kennis en advies duurzaamheidsthema's	Budget				
Door inzet van kennis en advies over duurzaamheidsthema's worden initiatieven (in het voortraject) van o.a. ruimtelijke ontwikkelingen gefaciliteerd.						

Doelstelling: Het verder verminderen van de hoeveelheid restafval en vergroting van het hergebruik van grondstoffen.	Opgave				
	1	2	3	4	5
Het verder verminderen van de hoeveelheid restafval en vergroting van het hergebruik van grondstoffen.		✓			✓

Prestatie	Vergroting hergebruik grondstoffen	Budget				
Het zoveel mogelijk gescheiden inzamelen van huishoudelijk afval, onder meer door verdere verlaging gf-fractie in restafval. Er zal een nieuw grondstoffenplan 2020-2024 worden opgesteld waarin de volgende stappen in verlaging van de hoeveelheid restafval worden beschreven.						

Doelstelling: Terugdringen geluidoverlast.	Opgave				
	1	2	3	4	5
Het verder terugdringen van geluidoverlast als gevolg van verkeer.		✓			✓

Prestatie	Geluidsaspecten verkeerstrajecten	Budget				
Door inzet van kennis en advies over milieu- en geluidsaspecten worden actuele verkeerstrajecten gefaciliteerd (luchtverkeer, spoor, haven, etc.).						

Prestatie	Verminderen van geluidoverlast.	Budget
------------------	--	---------------

Het verminderen van geluidoverlast als gevolg van auto- en treinverkeer door het uitvoeren van saneringsmaatregelen, zodat de geluidoverlast in geen enkele woning in Deventer boven de wettelijke norm ligt.

Doelstelling: Toename hernieuwbare elektriciteit.	Opgave				
	1	2	3	4	5

Het jaarlijks toenemen van het percentage hernieuwbare energie (electriciteit en warmte) en het dalen van de geproduceerde CO2.

✓

✓

Prestatie	Fossiel vrij en betaalbaar wonen	Budget
------------------	---	---------------

Vanuit een wijkgerichte aanpak gaan we samen met de partners tussen 2018-2021 in drie wijken aan de slag met Fossielvrij en Betaalbaar Wonen, start in proeftuin Zandweerd. Regionale opschaling proberen we te realiseren in Transform.

Onderdeel van
middelen motie
Duurzaamheid -
uitvoering
energieplan

Prestatie	Opwek en gebruik duurzame energie	Budget
------------------	--	---------------

Het regisseren, stimuleren en faciliteren van initiatieven die leiden tot meer opwek en gebruik van duurzame energie en minder energiegebruik in de gebouwde omgeving, bij bedrijven en mobiliteit.

Onderdeel van
middelen motie
Duurzaamheid -
uitvoering
energieplan

Prestatie	Energieplan	Budget
------------------	--------------------	---------------

We maken een Energieplan om de energietransitie te realiseren. We voeren de regie op het proces van de energietransitie (duurzame elektriciteit en warmte), in samenwerking met corporaties, netbeheerders, bewoners, bedrijven, particuliere initiatiefnemers, overheden en andere partijen.

Onderdeel van
middelen motie
Duurzaamheid -
uitvoering
energieplan

Doelstelling: Verbetering kwaliteit van bodem en ondergrond.	Opgave				
	1	2	3	4	5

Het verder verbeteren van de kwaliteit van bodem en ondergrond.

✓ ✓

Prestatie Onderzoeken en monitoren van de kwaliteit van bodem.	Budget
--	---------------

Het onderzoeken en monitoren van de kwaliteit van bodem en grondwater en het waar nodig saneren van verontreinigingen zodat alle risico's als gevolg van bodemverontreiniging zijn weggenomen of beheerst.

Doelstelling: Verbetering van de milieukwaliteit	Opgave				
	1	2	3	4	5

Doorgaande verbetering van de milieukwaliteit en ecologische kwaliteit in de hele gemeente.

✓ ✓

Prestatie Omgevingsdienst	Budget
---	---------------

(Project)advies, vergunningverlening, toezicht en handhaving op gebied van milieu vindt plaats in een robuuste en kwalitatief hoogwaardige Omgevingsdienst, zodat er geen structurele overschrijdingen van milieunormen zijn en kan worden bijgedragen aan de klimaatdoelstellingen met energietoezicht op bedrijven.

€1.398.364

Prestatie Nieuwe omgevingswaarden	Budget
---	---------------

In voorbereiding op de Omgevingswet werkt de OD met de gemeente aan nieuwe omgevingswaarden.

Prestatie Inzet van lokale ecologische kennis	Budget
---	---------------

Door inzet van (lokale) ecologische kennis en advies bij ruimtelijke ontwikkelingen, vergunningverlening en onderhoud van de openbare ruimte worden ecologisch optimale situaties gecreëerd.

Prestatie Bewustwording van zorg voor leefomgeving.	Budget
---	---------------

Door middel van natuur- en milieueducatie worden inwoners, met name via de basisscholen, bewust gemaakt van de zorg voor de eigen leefomgeving.

€412.456

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
33	Volksgezondheid en milieu	Omvang huishoudelijk restafval	388	Kg/inwoner	CBS
34	Volksgezondheid en milieu	Hernieuwbare elektriciteit	4,50	%	RWS

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	15.829	17.511	16.283	16.283	16.283
Baten	13.312	15.307	14.412	14.412	14.412
Saldo exclusief reserves	-2.517	-2.204	-1.871	-1.871	-1.871
Storting in reserves	0	3	3	3	3
Putting uit reserves	774	306	0	0	0
Saldo reserves (taakveld Mutaties reserves)	774	303	-3	-3	-3
Saldo inclusief reserves	-1.743	-1.901	-1.874	-1.874	-1.874

De stijging van het saldo tussen 2019 en 2020 inclusief reserves is als volgt te verklaren:

Milieubeheer (taakveld duurzaamheid)

Als gevolg van de motie Duurzaamheid - uitvoering energieplan (raadsvergadering begroting 2019-2022) is vanaf 2020 een structureel bedrag van €250.000 beschikbaar. Nadere invulling via het energieplan, tevens zal de verduurzaming van gemeentelijke panden en klimaatadaptatie betrokken worden.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

Milieu en Duurzaamheid	2019	2020	2021	2022	2023
Milieubeheer	-3.562	-3.586	-3.253	-3.253	-3.253
Afval	1.810	2.338	2.163	2.163	2.163
Treasury	10	9	184	184	184
Inkomensregelingen	-775	-965	-965	-965	-965
Saldo exclusief reserves	-2.517	-2.204	-1.871	-1.871	-1.871

Gerelateerde informatie

Documenten

Documentnaam	Bestandsgrootte	Openen
Afval- en grondstoffenplan 2015-2018	1,2 Mb	Afval- en grondstoffenplan 2015-2018
Beleidsnota ecologie	2,5 Mb	Beleidsnota ecologie
Gebiedsgericht Grondwaterbeheerplan	1,7 Mb	Gebiedsgericht Grondwaterbeheerplan
Omgevingsvisie externe veiligheid 2015	4,7 Mb	Omgevingsvisie externe veiligheid 2015
Uitvoeringsagenda Duurzaamheid	1,3 Mb	Uitvoeringsagenda Duurzaamheid

Ruimtelijke ontwikkeling

Omschrijving

Het programma omvat de zorg en verantwoordelijkheid voor een goede ruimtelijke ontwikkeling en inrichting van de gemeente, zowel de stad als het platteland inclusief de dorpen en kernen.

Dit gebeurt onder andere door beleidsvoorbereiding en -uitvoering. Daartoe behoren het opstellen van planologisch kaders met een goede ruimtelijke onderbouwing, voor initiatieven uit de samenleving (een bestemmingsplan of een omgevingsvergunning).

In 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Deventer heeft inmiddels een mooie voorsprong op andere gemeenten doordat wij al een ontwerp Omgevingsvisie hebben en een ontwerp Bestemmingsplan met Verbrede Reikwijdte. Dat laatste gecombineerd met een verordening voor de fysieke leefomgeving. De Omgevingswet gaat grote veranderingen teweegbrengen. Om daar straks klaar voor te zijn, hebben wij een plan van aanpak voor de implementatie gereed en werken we aan de eerste stappen. De samenleving wordt/is veel minder planbaar dan in het verleden. Daarom denken we nu vooral in spelregels die we toepassen om een initiatief in onze fysieke leefomgeving te beoordelen: draagt het bij aan de maatschappelijke opgave? Zo ja, hoe kunnen we dan zorgen dat het tot stand komt zonder elementaire belangen te schaden, zowel van omgeving als de omwonenden. De overheid is daarbij steeds meer de verbinder en bewaker van de spelregels, en dus vooral regisseur, in plaats van zelf de realisator. Een groep deskundigen met verschillende achtergronden beoordeelt de kansrijkheid van een initiatief. Dat noemen we de Carrousel. De gemeente blijft uiteindelijk degene die beslist op een initiatief, vanuit haar publieke rol en verantwoordelijkheid.

Verder leggen wij via het ruimtelijke spoor vaak de basis voor de realisatie van de doelstellingen van andere beleidsvelden, zoals Bereikbaarheid, Parkeren en Wonen. Wij dragen bij aan goede afspraken met o.a. de corporaties over de volkshuisvesting. We zijn actief richting onze partners om de komende woningbouwopgave (het toevoegen van 3.000 woningen in 10 jaar) te realiseren.

Actuele beleidscontext

Deventer geldt in den lande als een van de voorbeelden van een gemeente die al werkt volgens de principes van de Omgevingswet. Dat is al ingezet door de structuurvisie Stadsassenszone en heeft verder vorm gekregen in onze Omgevingsvisie. De Omgevingswet vergroot het werkdomein, en breidt dit uit met aspecten als gezondheid en duurzaamheid. Bovenal vraagt de wet straks een geheel andere manier van werken: van toetsen naar meedenken om uiteindelijk het goede verhaal achter een initiatief te kunnen vertellen waardoor het tot realisatie kan komen. We zetten deze lijn volop door! Dat doen we onder andere door samen met onze partners uitvoeringskaders te formuleren: een bandbreedte waarbinnen een project verder ontworpen kan worden. We zijn zichtbaar en actief, en maken daarover afspraken met elkaar. In ruil daarvoor zetten we het instrument van de Grondexploitatiewet in, zodat onze kosten in redelijkheid worden vergoed. We blijven echter verantwoordelijk. De afweging of een project tot stand kan komen, blijft uiteindelijk bij ons. Als lagere overheid hebben we de taak om naast de specifieke, ook de algemene belangen mee te wegen.

Op deze manier proberen we de kansen die onze binnenstad biedt, onze bedrijventerreinen, de kernen en het buitengebied volop te benutten. Dit zijn belangrijke dragers voor Deventer, die ieder hun eigen specifieke kwaliteiten hebben en belangrijke (economische) motoren zijn. Vanuit die kansen denken we, maar bewaken en versterken we ook de grote kwaliteiten die Deventer nu al heeft. Dit geldt nadrukkelijk ook voor ons landelijk gebied. Niet alleen fysiek (landschap, cultuurhistorie), maar ook naar de kwaliteit van onze inwoners. Initiatief, durf en ondernemen zit in onze aard.

Bijzondere kansen liggen er voor de ontwikkeling van het stationsgebied en omgeving in de richting van een stadscampus. In dat gebied is nu al een aantal mooie bedrijven gevestigd (onderwijs, ICT, zakelijke dienstverlening). Een deel van deze bedrijven groeit en heeft behoefte aan uitbreiding. Daarin liggen mogelijkheden om het economische klimaat te versterken, en daardoor (jonge) mensen aan Deventer te binden. Wij willen deze ontwikkeling stimuleren en faciliteren.

Deventer staat voor een majeure opgave om de komende jaren, in de periode van ongeveer 2018- 2028, 3.000 woningen toe te voegen aan de bestaande voorraad. In dit aantal zit ook de ambitie om mensen van buiten Deventer aan onze gemeente te binden. We denken dan aan mensen die wat meer te besteden hebben, en aan jong talent dat werkzaam is in een van onze mooie bedrijven. Deze kwantitatieve toevoeging is nodig om tegemoet aan de huisvestingsvraag op basis van een aantal autonome ontwikkelingen en demografische ontwikkelingen. Hierbij is al voor een deel rekening gehouden met een aantal trends die wij op dit moment zien op de woningmarkt zoals een overloop vanuit de randstad naar het oosten, toename van ouderen die op latere leeftijd nog/weer een huis kopen, e.d. Wanneer deze laatste trends en ontwikkelingen erbij betrokken worden zal de opgave mogelijk nog groter worden. Naast deze kwantitatieve opgave is er een majeure kwalitatieve opgave. Vraagstukken zoals de leefbaarheid van wijken en buurten, ongedeelde stad, de grote verduurzamingsopgave in de bestaande voorraad, vraag naar middeldure huur, huisvesting voor ouderen, jongeren en studenten, zijn aspecten die aandacht nodig hebben en dan ook een plek gekregen hebben in de in 2018 vastgestelde Woonvisie. Deze nieuwe woonvisie is ook weer de basis om prestatieafspraken te maken met woningbouwcorporaties en andere relevante partijen in de stad om onze opgave te realiseren. We gaan met de Raad en de samenleving in gesprek om onze ambitie voor de toekomst te bepalen: wat voor gemeente willen we eigenlijk zijn? Willen we groeien, in welke richting en wat willen we daarmee bewerkstelligen?

In de komende jaren maken we van het streven naar een duurzamer mobiliteit een speerpunt. In die zin staat het bevorderen van het vervoer te voet of per fiets centraal. Deze ontwikkeling is het afgelopen jaar al ingezet, en zetten we door.

Via een Uitvoeringsagenda voor het landelijk gebied willen we een bijdrage leveren aan de leefbaarheid en de dynamiek van een vitaal platteland.

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden
Ruimtelijke ontwikkeling	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden; 0.5 Treasury; 2.1 Verkeer en vervoer; 8.1 Ruimtelijke ordening; 8.3 Wonen en bouwen; 0.10 Mutaties reserves.

Doelstelling: Bereikbaarheid Deventer	Opgave				
	1	2	3	4	5
We verbeteren de bereikbaarheid van Deventer, en zetten in op het bevorderen van een duurzame vorm van mobiliteit. Het aantal inwoners dat (zeer) tevreden is over de bereikbaarheid van de eigen buurt is minimaal 66%.	✓	✓		✓	✓

Prestatie	Slimme en duurzame mobiliteit	Budget
We leveren via de Cleantechregio een actief aandeel in de aanpak slimme en duurzame mobiliteit, mede in het verlengde van het Klimaatakkoord. We werken stapsgewijs aan een Green Deal ZES (Zero Emissie Stadslogistiek), met als doel om dat in 2025 geheel gerealiseerd te hebben.		€25.000

Prestatie	Uitvoeringsagenda fiets	Budget
We rollen de rode loper uit voor de fiets. We brengen dat in de praktijk op basis van een Uitvoeringsagenda Fiets. We zetten in op het tot stand komen van een snelfietsroute parallel aan de A1.		€30.000

Prestatie	Kwaliteit openbaar vervoer	Budget
Wij blijven inzetten op het versterken van de kwaliteit van het openbaar vervoer, o.a. door een lobby op het spoorboekloos reizen, de Berlijnlijn/IJssellijn en het leveren van input bij de verlenging van de OV-concessie IJssel-Vecht		€15.000

Prestatie	Ontsluiting hoofdwegenstructuur	Budget
We zetten in op een goede ontsluiting van Deventer, overeenkomstig onze hoofdwegenstructuur. Belangrijke speerpunten zijn de Zutphenseweg (Poort van Deventer) en de Van Oldeniellaan.		€10.000

		Opgave				
Doelstelling: Evenwichtige woningvoorraad		1	2	3	4	5
We zorgen in samenspraak met onze partners voor een evenwichtige woningvoorraad die aansluit op de behoefte in Deventer, zowel naar aantal als naar aard. We zetten daarbij in op een versnelling van de productie, vanwege de grote vraag naar goede woningen. We huldigen de principes uit de Omgevingsvisie en de Woonvisie 2018 (benutten de bestaande kwaliteiten, waarbij inbreiding voor uitbreiding gaat).		✓	✓	✓	✓	✓
Prestatie	Kwalitatieve en kwantitatieve ambitie Deventer	Budget				
Wij ronden het gesprek met de raad en de samenleving af om te komen tot een kwalitatieve en kwantitatieve ambitie voor Deventer: wat voor stad willen we zijn, en wat voor woningen en hoeveel horen daar bij.		€100.000				
Prestatie	Woningbouwlocaties	Budget				
Op basis van de geformuleerde ambitie bepalen we op welke locaties binnen de gemeente we die kunnen invullen, overeenkomstig de spelregels van de Omgevingsvisie. Dat verwoorden we in een voorstel richting de raad		€100.000				
Prestatie	Nieuwbouw woningen	Budget				
De beoogde nieuwbouw in 2020 volgens het woningbouwprogramma bedraagt 400 wooneenheden. Wij geven voorrang aan de meest kansrijke plannen, en zetten daar onze capaciteit op in om te zorgen voor adequate planologische kaders.		€50.000				
Prestatie	Overdracht woonwagenlocatie(s)	Budget				
We dragen de eerste woonwagenlocatie(s) over naar de corporaties, op basis van de in 2019 gesloten intentieovereenkomst.		€2.500.000 (totaal)				
		Opgave				
Doelstelling: Kwaliteiten stad en land		1	2	3	4	5
We ontwikkelen en versterken de bestaande, specifieke (ruimtelijke) kwaliteiten van stad en land, zoals verankerd in de Omgevingsvisie en inwoners waarderen het uiterlijk van hun woonomgeving in 2019 op 7,5. Dat is net iets hoger dan het rapportcijfer uit 2017.		✓	✓	✓	✓	✓

Prestatie	Beeldkwaliteitsplan binnenstad	Budget
We ronden de actualisering van het Beeldkwaliteitplan Binnenstad (Kwaliteit voor ogen) af en bieden deze ter vaststelling aan de Raad aan.		€10.000
Prestatie	Stadscampus	Budget
We komen in samenspraak met onze partners in het gebied van de stadscampus tot een ontwikkelingsperspectief, als basis voor de invulling van het gebied. We profileren daarbij Deventer als ICT- en kennisstad, en bieden potentie voor het aantrekken van jonge, hooggeschoolde en talentvolle mensen die in Deventer gaan wonen en werken.		€100.000
Prestatie	Stadshof	Budget
We komen met een investeringsvoorstel (rekening houdend met mogelijke kosten afbouw NV) voor de middelen die ingezet worden ten behoeve van de verdere ontwikkeling van de Stadshof, waardoor een aantrekkelijk gebied ontstaat met extra betekenis voor Deventer, en het wonen in de binnenstad kan toenemen.		€1.000.000
Prestatie	Vitaal landelijk gebied	Budget
We geven invulling aan de uitvoeringsagenda Vitaal landelijk gebied, waarbij bijzondere aandacht uitgaat naar de leefbaarheid en voorzieningen in de kernen, en het bevorderen van productie en afzet van streekproducten.		€100.000
Prestatie	Uitgangspunten gebiedsontwikkeling	Budget
In samenspraak met onze partners komen we tot ruimtelijke uitgangspunten voor gebiedsontwikkelingen, gebaseerd op het Deventer DNA, waarbij ook elementen als gezondheid en duurzaamheid expliciet worden betrokken. We anticiperen daarbij op initiatieven uit de samenleving.		€150.000
Doelstelling: Omgevingswet		Opgave
We versterken in Deventer het werken volgens de principes van de komende Omgevingswet.		1 2 3 4 5
		✓ ✓ ✓ ✓ ✓
Prestatie	Implementatie omgevingswet	Budget
Conform het plan van aanpak Implementatie Omgevingswet, zetten we stappen om gereed te zijn om volledig conform de uitgangspunten van die wet te werken.		€640.000

Prestatie	Carrousel	Budget
<p>We verstevigen het werken in de Carrousel, waardoor we initiatiefnemers voor plannen of projecten optimaal kunnen bedienen. We werken naar een aanpak waarbij we ook onze ketenpartners betrekken in het beoordelen van omgevingsinitiatieven.</p>		€80.000
Prestatie	Programma Gezondheid en Duurzaamheid	Budget
<p>We werken de programmalijnen Gezondheid en Duurzaamheid nader uit, en komen met voorstellen. Afhankelijk van besluitvorming in de Raad worden die al dan niet toegevoegd aan de Omgevingsvisie.</p>		Zit in budget Omgevingswet
Prestatie	Digitaal stelsel omgevingswet	Budget
<p>We oefenen met het Digitaal Stelsel van de Omgevingswet (DSO) en testen of onze eigen systemen erop aansluiten en werken met het DSO.</p>		Zit in budget Omgevingswet

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
35	Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	227,40	Duizend euro	CBS
36	Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	10,40	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen
37	Vhrosv	Demografische druk	68	%	CBS
38	Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	684	In Euro's	COELO
39	Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	736	In Euro's	COELO

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	7.332	6.673	5.797	5.830	5.546
Baten	3.972	4.458	3.458	3.457	3.457
Saldo exclusief reserves	-3.360	-2.215	-2.339	-2.373	-2.088
Storting in reserves	23	1.000	0	0	0
Puttend uit reserves	1.091	852	70	0	0
Saldo reserves (taakveld Mutaties reserves)	1.068	-148	70	0	0
Saldo inclusief reserves	-2.292	-2.363	-2.269	-2.373	-2.088

De daling van het saldo inclusief reserves in 2020 is als volgt te verklaren:

Wonen Boven Winkels (Wonen en Bouwen)

Als gevolg van het opheffen van Wonen Boven Winkels zijn de baten in 2020 €1.000.000 hoger. Dit wordt gestort in een reserve. Daarnaast is de risicoreserve van €454.000 in 2019 vrijgevallen.

Implementatie Omgevingswet (Ruimtelijke Ordening)

Als gevolg van aanvullende budgetten voor het implementeren van de Omgevingswet, zijn de lasten in 2019 €525.000 hoger.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Ruimtelijke Ontwikkeling					
Ruimtelijke Ordening	-2.320	-2.252	-1.426	-1.498	-1.244
Wonen en bouwen	-347	547	-453	-453	-423
Beheer overige gebouwen en gronden	-415	-260	-211	-172	-173
Verkeer en vervoer	-280	-249	-249	-249	-249
Treasury	2	0	0	0	0
Saldo exclusief reserves	-3.360	-2.215	-2.339	-2.373	-2.088

Gerelateerde informatie

Documenten

Documentnaam	Bestandsgrootte	Openen
Afval- en grondstoffenplan 2015-2018	1,2 Mb	Afval- en grondstoffenplan 2015-2018
Beleidsnota ecologie	2,5 Mb	Beleidsnota ecologie
Gebiedsgericht Grondwaterbeheerplan	1,7 Mb	Gebiedsgericht Grondwaterbeheerplan
Omgevingsvisie externe veiligheid 2015	4,7 Mb	Omgevingsvisie externe veiligheid 2015
Uitvoeringsagenda Duurzaamheid	1,3 Mb	Uitvoeringsagenda Duurzaamheid
Uitgangspunten bestemmingsplan Deventer, stad en dorpen	0,8 Mb	Uitgangspunten bestemmingsplan Deventer
Concept Omgevingsvisie, versie zienswijze	12,4 Mb	Concept Omgevingsvisie

Herstructurering en vastgoed

Omschrijving

Het programma richt zich op de begeleiding en uitvoering van gebiedsontwikkeling. Het gaat daarbij om waardecreatie, waarbij het maatschappelijke effect van de gebiedsontwikkeling centraal staat. Dit maatschappelijk effect wegen we af tegen de financiële investering in een gebiedsontwikkeling. Daarbij opereren we situationeel, dat wil zeggen de gemeentelijke rol van geval tot geval beordelend en inspelend op de situatie.

Dit doen wij vooral door het realiseren van ruimtelijke uitbreidings- en herstructurerings projecten. Wij nemen deel of regisseren in netwerkverbanden, stimuleren en faciliteren marktpartijen en laten los wanneer particuliere initiatieven de overheid niet nodig hebben. Wanneer (niet)-commerciele partijen een ontwikkeling die wij noodzakelijk vinden niet oppakken of onvoldoende waardecreatie opleveren gaan wij zelf actief of in samenwerking gronden en panden (strategisch) aankopen, ontwikkelen en verkopen of beheren.

Actuele beleidscontext

De herstructurering in de Rivierenwijk wordt voortgezet. In deze wijk maken we het mogelijk dat burgers eigen ideeën kunnen ontwikkelen en uitvoeren. Herstructurering transformeert naar wijkontwikkeling. De gemeentelijke rol richt zich steeds minder op fysieke ingrepen, maar meer op het versterken van de positie van bewoners.

Voorstad Oost en Keizerslanden zijn in respectievelijk 2018 en 2019 afgerond.

De gemeente beschikt over een actueel grondinstrumentarium. We zijn een breed faciliterende organisatie die zijn rol bij de ruimtelijke opgaven situationeel bepaalt, afhankelijk van de gewenste waardecreatie en de hoogte van de financiële investering en risico's.

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden
-----------	------------

Herstructurering en vastgoed	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden; 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur; 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein); 8.3 Wonen en bouwen; 0.10 Mutaties reserves.
------------------------------	--

Doelstelling: Gebiedsontwikkeling	Opgave				
	1	2	3	4	5
Wij hebben oog voor de maatschappelijke ontwikkelingen teneinde deze adequaat te kunnen faciliteren met het grondinstrumentarium. Met de gemeentelijke vastgoedposities dragen we bij aan de gewenste waardecreatie .	✓	✓	✓	✓	✓

Prestatie	Strategische locaties	Budget
-----------	-----------------------	--------

Voor de strategische locaties Van Hetenstraat, Shitalocatie, De Dreef en Oranjekwartier leggen we in 2020 een voorstel aan de Raad voor over het al dan niet in exploitatie nemen.

Prestatie	Herziening grondexploitaties	Budget
-----------	------------------------------	--------

Wij leggen herziene grondexploitaties Bedrijvenpark A1, Steenbrugge en Sluiskwartier ter besluitvorming voor aan de Raad

In budget grondexploitaties

Prestatie	Wij participeren in netwerken	Budget
-----------	-------------------------------	--------

Wij participeren in netwerken en helpen initiatieven verder te brengen die een bijdrage kunnen leveren aan een duurzame en of economische ontwikkeling van Deventer.

€10.000

Prestatie	Het doorontwikkelen van het instrumentarium	Budget
-----------	---	--------

Het doorontwikkelen van het instrumentarium om te bezien in hoeverre we hiermee kunnen bijdragen aan de maatschappelijke waardecreatie

€33.000

Prestatie	Het doorwerken aan de lopende grondexploitaties	Budget
-----------	---	--------

Wij werken tezamen met onze partners verder aan de grondexploitaties van Steenbrugge, De Vijfde Hoek, Wijtenhorst Douweler Leide, Eikendal, Tuinen van Zandweerd, Bedrijventerrein A1, Westfalenstraat, Looweg, Bedrijventerrein Lettele, Leisurestrip Holterweg, cluster Stadsentree, cluster Havenkwartier, Sluiskwartier.

In budget grondexploitaties

Doelstelling: Herstructurering	Opgave				
	1	2	3	4	5
We ronden de bestaande herstructureringsopgave van de wijk Rivierenwijk af en zetten de verworven kennis in voor wijken en dorpen elders in de gemeente.			✓	✓	✓

Prestatie	Het zorg dragen voor een goede afronding en duurzame inbedding	Budget
	Het zorgdragen voor een goede afronding en duurzame inbedding van de projectdoelstellingen en –resultaten in de gemeentelijke organisatie van de wijk Rivierenwijk.	€140.000

Doelstelling: Portefeuillemanagement	Opgave				
	1	2	3	4	5
Wij kennen de ontwikkelingen op de grondmarkt en hebben oog voor de kansen voor nieuwe stedelijke functies.	✓	✓		✓	✓

Prestatie	Het aanpassen van de Nota Grondbeleid	Budget
	We leggen in 2020 een geactualiseerde Nota Grondbeleid aan de Raad ter besluitvorming voor	€25.000

Prestatie	Het in voorraad hebben van ruwe bouwgrond	Budget
	Het in voorraad hebben van van ruwe bouwgrond en het ontwikkelen en vermarkten van voldoende bouwrijpe grond in een kwalitatief goede openbare ruimte voor: <ul style="list-style-type: none"> de verkoop van gronden ten behoeve van het bouwen van gemiddeld 120 woningen per jaar als onderdeel van de gehele woningbouwproductie in de gemeente Deventer in 2020 en verder. de uitgifte van 5,2 ha bedrijventerreinen per jaar de uitgifte van 1,5 ha terreinen voor overige voorzieningen. 	Kosten €14,6 miljoen Opbrengsten €26 miljoen

Prestatie	De verkoop van panden	Budget
	De verkoop van 5 panden waarvan het gemeentelijke bezit niet in voldoende mate een maatschappelijk effect dient of dat op afzienbare termijn een bijdrage kan verlenen aan een waardecreatie.	€25.000

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	16.962	20.130	10.600	8.720	7.823
Baten	20.887	21.010	11.718	9.851	8.955
Saldo exclusief reserves	3.925	880	1.118	1.131	1.132
Storting in reserves	3.560	23	0	0	0
Putting uit reserves	717	91	6	0	0
Saldo reserves (taakveld Mutaties reserves)	-2.843	68	6	0	0
Saldo inclusief reserves	1.081	948	1.124	1.131	1.132

De daling van het saldo inclusief reserves in 2020 is als volgt te verklaren:

Grondexploitaties

De bij de jaarrekening 2018 geactualiseerde grondexploitaties zijn verwerkt in de begroting 2020. Door het afronden van grondexploitaties nemen zowel de lasten als de baten meerjarig geleidelijk af. De jaarsaldi van baten en lasten van de grondexploitaties worden verrekend met de balans, waardoor het saldo inclusief reserves op nul sluit.

Beheer overige gebouwen en gronden

Voor het beheer van onroerend goed buiten exploitatie (gebouwen en gronden) zijn de lasten en baten meegenomen. In het saldo inclusief reserves is een winstafdracht meegenomen. Door toekomstige verkopen verwachten wij het exploitatieresultaat structureel te verbeteren.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

Herstructurering en Vastgoed	2019	2020	2021	2022	2023
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.628	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	2.823	1.227	1.204	1.217	1.218
Grondexploitatie (niet bedrijventer.)	302	0	0	0	0
Wonen en bouwen	-828	-346	-86	-86	-86
Saldo exclusief reserves	3.925	880	1.118	1.131	1.132

Investerings

(bedragen x €1.000)

	2020	2021	2022	2023
Uitgaven t.l.v. investeringen	0	3.000	0	0
Inkomsten t.g.v. investeringen	0	0	0	0
Saldo	0	-3.000	0	0

Gerelateerde informatie

Documenten

Documentnaam	Bestandsgrootte	Openen
Grondbeleid 2013	0,1 Mb	Grondbeleid 2013

Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt

Omschrijving

Verbindend kader Sociaal domein

We hebben een verbindend kader sociaal domein 2019-2022 vastgesteld waarin de ambities van het college, doelstellingen, overzicht en planning in het sociale domein in kaart zijn gebracht voor de komende jaren. Deze agenda houden we gezamenlijk met de raad actueel. Zo zorgen we in het sociale domein voor samenhang en verbinding.

Transformatieopgave

We gaan verder met het transformeren in het sociale domein om de passende ondersteuning aan onze inwoners en begeleiding naar werk ook op de langere termijn goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Deventer mag trots zijn op hoe we sinds de decentralisaties invulling hebben gegeven aan de uitvoering van de taken in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet. We blijven investeren in preventie en onze sociale infrastructuur, zorgen ervoor dat onze toegangen hun werk goed kunnen blijven doen, onderzoeken of innovatie en andere vormen van ondersteuning en begeleiding naar werk betere resultaten bieden en monitoren zodat we waar nodig kunnen bijsturen.

Actuele beleidscontext

De opgave voor het programma Werk en Inkomen bestaat uit de volgende ambities:

- We bevorderen dat mensen uitstromen uit de uitkering;
- We voorkomen dat mensen instromen in een uitkering.
- We ontwikkelen mensen waardoor zij betere kansen hebben op de arbeidsmarkt.
- Zoveel mogelijke inwoners zijn economisch zelfstandig;
- Iedereen weet om te gaan met geld;
- Iedere inwoner met een laag inkomen (tot 120% WML) of schulden weet welke ondersteuning de gemeente kan bieden en ontvangt deze.

Wij willen dat elke inwoner van Deventer met arbeidsvermogen mee moet kunnen doen op de arbeidsmarkt en in de samenleving (de inclusieve samenleving). Werk staat voorop!

Hierin werken we samen met het onderwijs voor een doorgaande lijn van jeugd naar volwassenheid en in het tot stand brengen van een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Het werken en participeren naar vermogen staat voorop. Wij staan daarbij open voor nieuwe en innovatieve wegen om dit ook voor alle inwoners van Deventer mogelijk te maken. Wij richten ons hierin, en bij alle inwoners van Deventer die nog niet naar vermogen meedoen op de arbeidsmarkt, op het ontwikkelen van arbeidsvermogen. Onze ondersteuning daarin is passend bij de kennis en vaardigheden van elke individuele inwoner, gaat uit van het vertrouwen dat elke inwoner naar vermogen mee wil doen en hebben daarin oog voor de situatie van het individu en het huishouden waartoe hij of zij behoort.

De bestandsontwikkeling in Deventer sluit aan bij de landelijke ontwikkeling. Daarvoor gebruiken wij de kracht van de stad door een constructieve samenwerking, en gebruikmakend van hun infrastructuur, met onze partners KonnecteD en Cambio of gezamenlijke initiatieven zoals de Stadswerkplaats.

Inwoners van de gemeente Deventer zijn in staat om zelfstandig (of met hulp van hun omgeving) een financieel gezonde huishouding te voeren. Wanneer dit (tijdelijk) niet lukt, kunnen inwoners een beroep doen op hulpverlening en/of regelingen van de gemeente of andere instellingen.

Het uitgangspunt is dat iedereen zoveel mogelijk verantwoordelijk is en blijft voor de eigen financiële situatie. Via voorlichting zetten we in op bewustwording, onder andere bij jongeren. Ook hebben we een groot aanbod van lichte ondersteunende maatregelen van onze (vrijwillige) partners, vaak gericht op het op orde brengen en houden van geldzaken.

Door het accent nog meer op preventie en vroegsignalering van schulden en armoede te leggen, willen wij dat ernstige schuldenproblematiek wordt voorkomen. Armoede en schulden hebben een grote impact op onze inwoners en specifiek op kinderen. Het gaat vaak gepaard met problematieken op andere leefgebieden zoals gezondheid, opvoeding, participatie en werk. In onze gemeente mag niemand als gevolg van armoede langs de kant staan. En dat hoeft ook niet als we onze krachten bundelen. Alleen door krachten te bundelen, sterke verbindingen te leggen en de juiste kennis te delen maken we het minimabeleid sterker en het bereik nog groter. Lokaal beleid kan armoede niet voorkomen of oplossen. Door samenwerking met andere partijen kunnen we wél een verschil maken. Alle kinderen die in armoede opgroeien willen we zodanig ondersteunen dat zij volwaardig kunnen participeren in de maatschappij. De ondersteuning aan onze inwoners om de basis op orde te krijgen, gaan we verbeteren. Daarom investeren we in de uitvoering van Financiële

Dienstverlening (bijzondere bijstand en schulddienstverlening) en maken we meer werk van preventie, vroegsignalering en nazorg. Daarmee willen we financiële problemen zoveel mogelijk voorkomen. Wanneer ze toch ontstaan willen we er snel bij zijn en in gesprek gaan.

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden	Opgave				
Doelstelling: Arbeidsmarkt		1	2	3	4	5
Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt	6.3 Inkomensregeling; 6.4 Begeleide participatie; 6.5 Arbeidsparticipatie; 0.10 Mutaties reserves.					
Wij brengen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bij elkaar.		✓		✓		
Prestatie	Studieplicht	Budget				
	Alle leerbare jongeren tot 27 jaar hebben studieplicht en worden, waar nodig, begeleid naar school.	Onderdeel van opdracht DWT				
Prestatie	Parttime werk	Budget				
	We stimuleren parttime werken en maken het zo eenvoudig mogelijk waardoor het aantal parttimers in de uitkering met 10% stijgt.	Onderdeel opdracht DWT				
Prestatie	Uitstroom naar werk	Budget				
	Minimaal 400 inwoners stromen uit de Participatiewet door de begeleiding naar een plek op de arbeidsmarkt.	€4.300.000 Opdracht DWT				
Prestatie	Garantiebanen	Budget				
	We realiseren onze taakstelling (minimaal 150 uitstroom met lonnkostensubsidie) in het kader van de garantiebanen.	€500.000				
Prestatie	Geen jongere in de uitkering	Budget				
	Geen jongere met een regulier arbeidsmarktperspectief ontvangt een uitkering.	Onderdeel van opdracht DWT en Jongerenloket				

		Opgave				
Doelstelling: één gezin, één plan, één regisseur		1	2	3	4	5
Voor iedere bewoner met problemen op twee of meer terreinen (werk, inkomen, zorg en jeugd) draagt de toegang verantwoordelijkheid voor het uitgangspunt één huishouden, één plan, één regisseur.				✓		
Prestatie	Gezamenlijk werkproces toegang zichtbaar in ondersteuningsplannen	Budget				
Elke inwoner die zich met een ondersteuningsvraag meldt bij DWT heeft binnen één kalenderweek een gesprek met de toegang hierover.		Onderdeel opdracht DWT				
Prestatie	Passende voorziening	Budget				
Voor elke inwoner die zich meldt met aantoonbare broodhooft wordt binnen 24 uur een passende voorziening getroffen.						
		Opgave				
Doelstelling: Inkomensvoorziening		1	2	3	4	5
Iedereen die kan werken, moet werken en voor mensen die niet kunnen werken bieden wij een vangnet (een uitkering).				✓		
Prestatie	Poortwachtersfunctie	Budget				
We geven op een dusdanige wijze inhoud en invulling aan onze poortwachtersfunctie, dat uiteindelijk maximaal 75% van de vraag om een uitkering leidt tot een aanvraag.		€6.950.000 opdracht Team inkomensondersteuning en opdracht DWT				
Prestatie	Ontwikkeling aantal uitkeringsgerechtigden	Budget				
De ontwikkeling van het gemiddeld aantal uitkeringsgerechtigden in Deventer is conform landelijke ontwikkeling geraamd door het CPB -2,38%.		€39.200.000				

Prestatie	Klanttevredenheid	Budget
We realiseren bij de uitvoering van de Participatiewet een klanttevredenheid die minimaal gewaardeerd wordt met een 7,2.		Onderdeel opdracht team Inkomensondersteuning en DWT

Prestatie	Gebruik minimaregelingen	Budget
Tenminste 70% van de minimahuishoudens in Deventer maakt gebruik van één of meer minimaregelingen en, in het geval van kinderen in het huishouden, is dit tenminste 90%.		€5.030.000

Doelstelling: Participeren naar vermogen	Opgave				
	1	2	3	4	5
We stimuleren alle uitkeringsgerechtigden om te participeren naar vermogen.	✓		✓		

Prestatie	Naar vermogen meedoen	Budget
In 2020 verrichten alle inwoners met arbeidsvermogen én een uitkering in kader van de Participatiewet, mede ter ontwikkeling en onderhoud van het arbeidsvermogen, maatschappelijk nuttige activiteiten zolang zij nog geen zelfstandige plek op de arbeidsmarkt hebben.		Onderdeel van opdracht DWT

Prestatie	VSO/Pro- onderwijs	Budget
Wij begeleiden 50 leerlingen van het VSO/Pro-onderwijs naar een passende werkplek (beschut, garantiebaan of regulier), eventueel via de stadswerkplaats.		Onderdeel van opdracht DWT

Prestatie	Inburgering	Budget
70% van alle statushouders participeert (d.m.v. maatschappelijke activiteiten, vrijwilligerswerk of een werkervaringsplaats) gedurende de inburgering.		€240.000

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
20	Sociaal domein	Banen	811,20	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA
26	Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	68,70	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS
26	Sociaal domein	Werkloze jongeren	1,14	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel (2015)
27	Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	45	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
27	Sociaal domein	Aantal re-integratievoorzieningen	52,40	Aantal per 1.000 inwoners. 15-74 jaar	CBS

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	72.809	71.641	70.836	70.509	70.115
Baten	38.854	41.844	38.889	39.579	40.089
Saldo exclusief reserves	-33.955	-29.796	-31.946	-30.930	-30.026
Storting in reserves	0	0	0	0	0
Putting uit reserves	757	86	0	0	0
Saldo reserves (taakveld Mutaties reserves)	757	86	0	0	0
Saldo inclusief reserves	-33.198	-29.710	-31.946	-30.930	-30.026

Toelichting verschil saldo inclusief reserve 2019 en 2020 (€3,5 miljoen)

Dividenduitkering Konnected

In 2020 ontvangt Deventer een eenmalige dividenduitkering van €3,2 miljoen van Konnected.

Rijksbezuiniging/ afbouw WSW

Als gevolg van de afbouw van de WSW en de rijksbezuiniging op de bijdrage die gemeenten ontvangen voor de uitvoering van de WSW, neemt dit budget af met circa €1 miljoen ten opzichte van de begroting 2019.

Nieuwkomers

In de begroting 2020 worden de lasten ten aanzien van statushouders niet langer gedekt vanuit de reserve nieuwkomers. In afwachting van de nieuwe wet inburgering die in 2021 van kracht wordt, worden de activiteiten wel voortgezet in 2020. De lasten bedragen €200.000.

Loon- en prijsindex

Door de indexering van de lonen en de prijzen in de begroting zijn de budgetten met €285.000 gestegen.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

Inkomensvoorziening en Arbeidsmarkt	2019	2020	2021	2022	2023
Inkomensregelingen	-11.173	-11.129	-10.742	-10.052	-9.542
Arbeidspar.toeleiding naar werk	-5.877	-6.025	-5.873	-6.034	-6.195
Treasury	0	3.200	0	0	0
Begeleide participatie	-16.905	-15.842	-15.331	-14.843	-14.289
Saldo exclusief reserves	-33.955	-29.796	-31.946	-30.930	-30.026

Gerelateerde informatie

Documenten

Documentnaam	Bestandsgrootte	Openen
Beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening 2017 - 2020	1,5 Mb	Beleidsplan minimabeleid en schuldhulpverlening 2017 - 2020
Bedrijfsplan Konnected	1,1 Mb	Bedrijfsplan Konnected
Beleidsdocument Sallcon	0,2 Mb	Beleidsdocument Sallcon
Beleidskader Iedereen Actief! 2015	0,6 Mb	Beleidskader Iedereen Actief! 2015
Herstructureringsplan SW 2014-2020	0,6 Mb	Herstructureringsplan SW 2014-2020

Meedoen

Omschrijving

Verbindend kader Sociaal domein

We hebben een verbindend kader sociaal domein 2019-2022 vastgesteld waarin de ambities van het college, doelstellingen, overzicht en planning in het sociale domein in kaart zijn gebracht voor de komende jaren. Deze agenda houden we gezamenlijk met de raad actueel. Zo zorgen we in het sociale domein voor samenhang en verbinding.

Transformatieopgave

We gaan verder met het transformeren in het sociale domein om de passende ondersteuning aan onze inwoners en begeleiding naar werk ook op de langere termijn goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Deventer mag trots zijn op hoe we sinds de decentralisaties invulling hebben gegeven aan de uitvoering van de taken in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet. We blijven investeren in preventie en onze sociale infrastructuur, zorgen ervoor dat onze toegangen hun werk goed kunnen blijven doen, onderzoeken of innovatie en andere vormen van ondersteuning en begeleiding naar werk betere resultaten bieden en monitoren zodat we waar nodig kunnen bijsturen. Deze investering aan de voorkant is financieel vertaald als een besparing in de begroting van de WMO. In 2020 gaan we uit van een besparing van €250.000 in de (decentralisatie) uitgaven die oploopt naar €750.000 in 2022.

Actuele beleidscontext

Aan de ambitie dat in de Deventer samenleving iedereen naar vermogen meedoet, mensen versterken zichzelf, doen iets voor een ander of voor de stad, wordt in het programma Meedoen vanuit verschillende beleids invalhoeken invulling gegeven.

Begin 2020 komen we tot een hernieuwd Wmo beleidskader. Hierbij wordt o.a. invulling gegeven aan de wens tot een goede sociale wijk infrastructuur. De samenhang en samenwerking tussen algemene voorzieningen en gerichte ondersteuning moet hierin een verbeterde plek krijgen. We zien goede initiatieven in de wijken ontstaan, maar signaleren gelijktijdig al enkele jaren een groei in het aantal maatwerkvoorzieningen. Het hernieuwd Wmo beleidskader moet de transformatiegedachte verder vorm gaan geven.

Dit sluit ook aan bij de beweging van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. Dit krijgt o.a. vorm in de samenwerking binnen Salland United. Maar ook in de uitvoering van ons in 2019 vastgestelde gezondheidsbeleid en in het 2017 vastgesteld vrijwilligers- en mantelzorgbeleid.

Onze toegangen in de wijk verlenen integraal, snel en adequaat zorg en ondersteuning aan bewoners die het nodig hebben. Daarbij gaan we uit van eigen regie van bewoners, maken we zoveel mogelijk gebruik van de mogelijkheden van bewoners en hun omgeving, benutten we bewonersinitiatieven en algemene voorzieningen dan wel zetten we maatwerk in. Na een grondige analyse zien we dat de organisatie van de toegang aan een verandering toe is. Begin 2020 wordt hierover een besluit genomen.

WijDeventer is bij uitstek een wijkgerichte benadering en gericht op participatie en actief burgerschap. De doorontwikkeling hiervan zetten we voort.

In regionaal verband werken we samen in het verminderen van laaggeletterdheid. Met onze lokale partners werken we aan een aanvalsplan laaggeletterdheid.

We zetten in op een actualisatie van het sportbeleid met daarbij speciale aandacht voor een stevige infrastructuur. Daarbij wordt ook in nauwe samenwerking met alle sportverenigingen en het Sportbedrijf gekeken naar hoe het Nationaal sportakkoord vertaald kan worden naar een lokaal sportakkoord.

Centrumgemeente Deventer

In de regio Midden-IJssel (Deventer, Lochem, Olst-Wijhe, Raalte en Zutphen) en onder aanvoering van de centrumgemeente Deventer werken wij regionaal samen op het terrein van beschermd wonen, maatschappelijke opvang, verslavingsbeleid en de openbare geestelijke gezondheidszorg (oggz). De inzet daarbij is primair gericht op die inwoners die niet meer op eigen kracht voldoende zelfredzaam zijn als gevolg van dakloosheid en/of psychische of psychosociale problematiek (al dan niet in combinatie met licht-verstandelijke beperkingen). Soms is daarbij sprake van verslavingsproblematiek en/of het mijden van zorg, hulp en ondersteuning.

De samenwerkende gemeenten bieden beschermd wonen (voor mensen met psychische en/of psychosociale problematiek, soms gecombineerd met een licht verstandelijke beperking), maatschappelijke opvang, bemoeizorg en dragen zorg voor activiteiten gericht op het voorkomen of tegengaan van verslaving. De Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015) vormt hierbij het wettelijke kader. Met het geheel van deze activiteiten dragen wij bij aan het maatschappelijk herstel van de betreffende inwoners, maar ook aan de veiligheid en stabiliteit van de betreffende inwoners, de naaste sociale omgeving en de samenleving als geheel.

De visie, de uitgangspunten en de acties zoals geformuleerd in de door alle gemeenten vastgestelde regionale visie en het regionale actieplan geven richting aan de wijze waarop deze vraagstukken benaderd worden.

In 2020 hebben wij specifieke aandacht voor de implementatie van het per 1-1-2020 invoeren van de Wet verplichte ggz en de voorbereiding van het per 1-1-2021 openstellen van de Wet langdurige zorg (Wlz) voor inwoners met psychische problematiek. Daarnaast zullen wij ons in 2020 verder voorbereiden op het rijksvoornemen om de rijksmiddelen beschermd wonen per 1-1-2022 te objectiveren én gelijktijdig door te decentraliseren naar alle gemeenten. Alle gemeenten in de regio Midden-IJssel hebben aangegeven ook vanaf 1-1-2022 regionaal met de bestaande gemeenten te willen blijven samenwerken ten aanzien van beschermd wonen, maatschappelijke opvang, verslavingsbeleid en de oggz. Als voorbereiding op de doordecentralisatie van rijksmiddelen beschermd wonen worden in de eerste helft van 2020 de samenwerkingsafspraken vernieuwd en geoptimaliseerd.

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden
Meedoen	5.1 Sportbeleid en activering; 5.2 Sportaccommodaties; 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie; 6.2 Wijkteams; 6.3 Inkomensregelingen; 6.6 Maatwerkvoorziening (WMO); 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+; 6.81 Geëscaleerde zorg 18+; 7.1 Volksgezondheid; 0.10 Mutaties reserves.

Doelstelling: Eén gezin, één plan, één regisseur	Opgave				
	1	2	3	4	5
De toegang waar een bewoner zich voor een eerste keer meldt, draagt verantwoordelijkheid voor het uitgangspunt één gezin, één plan, één regisseur.			✓		

Prestatie	Ondersteuning bewonersinitiatieven	Budget
	In elke wijk worden bewonersinitiatieven ondersteund door of i.s.m. WIJ-Deventer en de toegang sociale teams.	€ 583.000

Prestatie	Reactietermijn	Budget
	Elke inwoner die zich met een ondersteuningsvraag meldt, heeft binnen vier werkdagen contact met de toegang hierover.	zie budget sociale wijkteams

Prestatie	Werkproces	Budget
	In 75% van de ondersteuningsplannen wordt aantoonbaar zorggedragen voor het principe 1 huishouden, 1 plan, 1 contactpersoon.	€4.432.000 (budget sociale wijkteams)

Prestatie	Ervaring sociaal team	Budget
Minimaal 80% van de ervaringen met het contact met de sociale team is positief.		zie budget sociale wijkteams
Doelstelling: Een Positieve gezondheid		Opgave
		1 2 3 4 5
Positieve gezondheid is de kapstok voor alle preventie activiteiten die in Deventer worden neergezet.		✓
Prestatie	Acceptatie LHBTI	Budget
93% inwoners is het eens met de stelling. "Homoseksuele mannen en lesbische vrouwen moeten hun leven kunnen leiden zoals zij dat willen".		Rijksmiddelen zijn nog niet toegekend in gemeentefonds
Prestatie	Preventie GGZ	Budget
Vanuit preventie GGZ worden minimaal zeven Mental Health First Aid trainingen en zeven trainingen niet zichtbare beperkingen en onbegrepen gedrag om o.a. destigmatisering te bevorderen, worden uitgevoerd.		
Prestatie	Nederlandse Norm Gezond Bewegen	Budget
Minimaal 60% van de inwoners van 18 jaar en ouder voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen.		€7.841.000 (lasten taakveld sportbeleid en sportaccommodaties)
Prestatie	Vrijwilligers	Budget
Het percentage inwoners dat zich vrijwillig inzet is minimaal 40%.		€1.740.000 (budget vrijwilligers/mantelzorgers)

Prestatie	Actief inzetten in de buurt	Budget
Het percentage Deventenaren dat zich actief inzet voor buurt, wijk of dorp bedraagt minimaal 26%.		€ 978.000 (wijkaanpak)

Prestatie	Bekendheid vrijwilligersorganisaties	Budget
Minimaal 50% van de vrijwilligers en (vrijwillige) organisaties is bekend met de mogelijkheden voor advies en ondersteuning vanuit de Vrijwilligerscentrale Deventer.		zie budget vrijwilligers/mantelzorgers

Prestatie	Informele zorg	Budget
Het Platform Informele Zorg zorgt voor een directe verbinding tussen de sociale teams en de vrijwilligers in de wijk. Vragen van bewoners worden gekoppeld aan het aanbod van vrijwilligers en/of professionals.		Maakt onderdeel uit van het budget vrijwilligers

Prestatie	Positieve gezondheid	Budget
500 professionals in welzijn en zorg is getraind in het gedachte goed van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag (positieve gezondheid).		Geen afzonderlijk budget aan te koppelen

Prestatie	Statushouders	Budget
Alle aan onze gemeente toegewezen (aantal wordt jaarlijks landelijk opgelegd) statushouders worden bemiddeld naar een huurwoning en (volgen een traject naar) werk / opleiding.		€116.000 + nog niet bestede deel reserve nieuwkomers

Doelstelling: Passende ondersteuning	Opgave				
	1	2	3	4	5
Maatwerk: Voor iedere bewoner die onvoldoende in staat is zijn/haar eigen ondersteuning te regelen is er een passende ondersteuning.			✓		

Prestatie	Acuut Wmo ondersteuning	Budget
Bij alle E33 meldingen (type melding bij politie) ontvangen mensen Wmo Acuut-ondersteuning bij verward gedrag als het gaat om psycho-sociale problemen (ongeveer 20 personen per jaar)		onderdeel budget WMO maatwerk

Prestatie	Wmo maatwerk	Budget
Ons streven is dat niet meer dan 3.700 mensen een Wmo voorziening nodig hebben.		€19.362.000

Prestatie	Ondersteuning mantelzorgers	Budget
Minimaal 50% van de mantelzorgers is bekend bij het steunpunt mantelzorg en bekend met de mogelijkheden voor advies en ondersteuning.		onderdeel budget vrijwilligers/mantelzorgers

Prestatie	GGZ problematiek	Budget
Minimaal 400 bewoners met GGZ problematiek worden ondersteund.		onderdeel budget WMO maatwerk

Prestatie	Onafhankelijke cliëntondersteuning	Budget
Minimaal 24% van de Wmo-cliënten weet en maakt gebruik van onafhankelijke cliëntondersteuning (31% landelijk).		onderdeel budget WMO maatwerk

Doelstelling: Schuldhulpverlening	Opgave				
	1	2	3	4	5
Iedere inwoner met een laag (besteedbaar) inkomen of schulden weet welke ondersteuning de gemeente kan bieden en ontvangt deze.			✓		

Prestatie	Slagingspercentage	Budget
In minimaal 85% van de gevallen stromen huishoudens uit met opgeloste of beheersbare schulden (oplossingspercentage) en het slagingspercentage voor minnelijke schuldregelingen is 85%		€2.250.000

Prestatie	Regelingen schuldeisers	Budget
	Minimaal 95% van de regelingen die het BAD met schuldeisers treft, leidt uiteindelijk ook tot een schone lei.	Onderdeel budget BAD

Prestatie	Doorlooptijd	Budget
	De gemiddelde doorlooptijd in 2020 is met 10% gedaald (ten opzichte van 2019).	Onderdeel budget BAD

Prestatie	Gebruik minimaregelingen	Budget
	Voor alle klanten die zich melden bij het BAD wordt nagegaan of zij gebruik maken van de voor hen van toepassing zijnde (gemeentelijke) minimaregelingen. Zo niet, dan worden deze met de klant aangevraagd.	Onderdeel budget BAD

Prestatie	Samenwerking partijen in de stad	Budget
	Met de partijen in de stad wordt gewerkt aan nieuwe samenwerkingsafspraken (preventie en vroegsignalering).	Onderdeel budget BAD

Prestatie	Preventie en vroegsignalering	Budget
	Elke klant die zich meldt voor een uitkering, heeft een gesprek over de financiën (preventie en vroegsignalering).	Onderdeel budget BAD

Doelstelling: Sluitend vangnet regionale zorgvoorzieningen	Opgave				
	1	2	3	4	5
Maatwerk II: We organiseren een sluitend vangnet van (regionale) zorgvoorzieningen voor kwetsbare inwoners en zetten voor deze doelgroep maximaal in op het mogelijk maken van zelfstandig wonen en participeren in de samenleving.			✓		

Prestatie	Zelfregiecentrum	Budget
	Minimaal 20% van de GGZ aanvragen bij het regionaal sociale team Beschermd Wonen wordt via eigen regie, project herstellen doe je zelf opgelost door het in contact brengen van deze groep met onder andere het zelfregiecentrum.	

Prestatie   **OGGZ** **Budget**

Minimaal 20 nieuwe OGZZ maatwerkvoorzieningen worden uitgevoerd.

Prestatie   **Mental Health First Aid** **Budget**

Minimaal zeven Mental Health First Aid trainingen en zeven trainingen niet zichtbare beperkingen en onbegrepen gedrag om o.a. destigmatisering te bevorderen, worden uitgevoerd.

Prestatie   **Bijzondere bemiddeling** **Budget**

Minimaal 25 personen stromen door Bijzondere bemiddeling uit een Beschermd Wonen setting dan wel uit een andere intramurale setting (bv opname Dimence of vanuit PI, Transfore).

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
20	Sport, cultuur en recreatie	Niet sporters	45,50	%	RIVM
31	Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	70	Aantal per 1.000 inwoners	GMSD

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	81.977	85.135	83.918	84.090	83.995
Baten	4.643	4.251	4.229	4.260	4.232
Saldo exclusief reserves	-77.334	-80.884	-79.689	-79.830	-79.763
Storting in reserves	676	1.165	483	487	486
Putting uit reserves	2.597	2.564	877	370	363
Saldo reserves (taakveld Mutaties reserves)	1.922	1.399	394	-117	-122
Saldo inclusief reserves	-75.413	-79.485	-79.295	-79.947	-79.885

De stijging van het saldo tussen 2018 en 2019 inclusief reserves is als volgt te verklaren:

Maatwerkvoorzieningen

In de 2e kwartaalrapportage 2019 is een voorstel opgenomen om het budget hulpmiddelen structureel met €400.000 te verhogen als gevolg van de aanzuigende werking van het abonnementstarief.

Maatwerkdienstverlening 18+

Het budget van WMO (hulp bij het huishouden, daginvulling en persoonlijke ondersteuning) stijgt met circa €1,1 miljoen als gevolg van de prijs- en looncompensatie over 2019 en 2020. Daarnaast is bij de 2e kwartaalrapportage 2018 mede vanuit de maartcirculaire, een oplopend bedrag beschikbaar gesteld voor verwachte volumegroei en de nieuwe loonschalen hulp bij het huishouden, wat voor 2020 een stijging betekent van €800.000.

Verder is bij de Voorjaarsnota 2019 eenmalig €400.000 beschikbaar gesteld voor een tariefsverhoging daginvulling in 2020.

Geëscaleerde zorg 18+

De lasten op het taakveld Geëscaleerde zorg zijn ten opzichte van 2019 gestegen met €670.000 als gevolg van de toegekende loon- en prijsontwikkeling in de decentralisatie uitkering beschermd wonen bij de meicirculaire 2019.

Daarnaast is bij de meicirculaire 2019 vanaf 2020 structureel €132.000 budget toegevoegd in verband met de invoering van de WVGGZ.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

Meedoen	2019	2020	2021	2022	2023
Maatwerkdienstverlening 18+	-21.240	-23.624	-23.876	-24.333	-24.353
Samenkracht en burgerparticipatie	-11.480	-10.570	-10.190	-10.155	-10.156
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-2.626	-2.884	-2.886	-2.766	-2.767
Wijkteams	-6.476	-6.513	-6.377	-6.329	-6.331
Geëscaleerde zorg 18+	-24.499	-26.272	-25.358	-25.364	-25.371
Volksgezondheid	-4.080	-4.174	-4.171	-4.084	-4.084
Sportaccommodaties	-2.622	-2.409	-2.374	-2.379	-2.350
Treasury	722	700	679	710	682
Sportbeleid en activering	-5.033	-5.137	-5.134	-5.131	-5.034
Saldo exclusief reserves	-77.334	-80.884	-79.689	-79.830	-79.763

Gerelateerde informatie

Documenten

Documentnaam	Bestandsgrootte	Openen
Beleidsplan Meedoen 2015-2019	0,3 Mb	Beleidsplan Meedoen 2015-2019
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2018-2023	0,3 Mb	Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2018-2023
Sportbeleid 2015-2019	0,6 Mb	Sportbeleid 2015-2019
Regionaal actieplan Maatschappelijke opvang 2017-2022	0,5 Mb	Regionaal actieplan Maatschappelijke opvang 2017-2022
Regiovisie Maatschappelijke opvang 2017-2022	0,5 Mb	Regiovisie Maatschappelijke opvang 2017-2022
Verbindend kader Sociaal domein 2014-2018	1,0 Mb	Verbindend kader Sociaal domein 2014-2018
Beleidsplan Vrijwilligers en mantelzorgers 2017-2020	0,5 Mb	Beleidsplan Vrijwilligers en mantelzorgers 2017-2020

Jeugd en onderwijs

Omschrijving

Verbindend kader Sociaal domein

We hebben een verbindend kader sociaal domein 2019-2022 vastgesteld waarin de ambities van het college, doelstellingen, overzicht en planning in het sociale domein in kaart zijn gebracht voor de komende jaren. Deze agenda houden we gezamenlijk met de raad actueel. Zo zorgen we in het sociale domein voor samenhang en verbinding.

Transformatieopgave

We gaan verder met het transformeren in het sociale domein om de passende ondersteuning aan onze inwoners en begeleiding naar werk ook op de langere termijn goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Deventer mag trots zijn op hoe we sinds de decentralisaties invulling hebben gegeven aan de uitvoering van de taken in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet. We blijven investeren in preventie en onze sociale infrastructuur, zorgen ervoor dat onze toegangen hun werk goed kunnen blijven doen, onderzoeken of innovatie en andere vormen van ondersteuning en begeleiding naar werk betere resultaten bieden en monitoren zodat we waar nodig kunnen bijsturen.

Visie Jeugdbeleid

Wij geloven dat de kern van opgroeien ligt in het gezin, jongeren en hun ouders, en dat hun omgeving – familie, vrienden en burens – daarin kunnen ondersteunen. Die vertrouwde omgeving biedt de basis voor de jongere om zich op een goede wijze te ontwikkelen. Om ook zorgeloos op te kunnen groeien is een veilige sociale omgeving nodig waarin naast ouders, familie, vrienden en burens ook school, verenigingen, buurtcentra en cultuuraanbieders een belangrijke rol spelen. In elke wijk of dorp zijn daarom deze voorzieningen beschikbaar.

De lijn van opgroeien in Deventer is die van wieg naar werk. In 2019 is de visie van wieg naar werk 4.0 aangescherpt met extra aandacht voor preventie. Het uitgangspunt “het normale leven versterken” met de 10 beschermende factoren van het Nederlands Jeugd Instituut staat hierin centraal. Maar ook is er aandacht voor het bieden van ondersteuning via onze toegang aan alle jongeren die het (even) niet op eigen kracht of met hun omgeving kunnen redden. We bieden daarbij jeugdhulp als vangnet voor gezinnen met kinderen die (tijdelijk) niet mee kunnen doen.

Primair ligt de verantwoordelijkheid voor preventie bij de inwoners c.q. jongeren/ouders/ verzorgers zelf. Wanneer men er niet uitkomt op basis van eigen kracht dragen we zorg voor ondersteuning. Het professionele veld is ingericht om vroegtijdig problemen te signaleren. Daarmee kan er sneller en effectiever ondersteuning worden geboden “in het normale leven”: thuis, in de buurt, op school. We willen hierbij ondersteuning en zorg zoveel mogelijk integraal, samenhangend, dicht bij huis en dicht bij de leefwereld van jongeren organiseren, aansluitend op hun eigen kracht. Zo kort als mogelijk, zo lang als noodzakelijk. Zoveel mogelijk vanuit 1 huishouden, 1 plan, 1 contactpersoon gedachte.

Voor 2020 hebben we een aantal prioriteiten geformuleerd:

- We versterken en verdiepen de samenwerking met onze CJG partners, onderwijs, GGD, welzijnsorganisaties. Daarin werken we aan het verder ontwikkelen van de basisvoorzieningen en algemene voorzieningen zoals bijvoorbeeld het kinderwerk en jongerenwerk.
- De gezinscoaches sluiten nog meer aan op de leefwereld van jongeren en hun ouders en werken daarin nauw samen met andere professionals in het normale leven.
- We verbeteren de samenwerking van de jeugdnetwerken in de wijk met de sociale teams.
- We intensiveren de samenwerking met het onderwijs en realiseren ook een betere aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

We gaan de toegang (zorg, jeugd en werk) nog beter en slimmer inrichten. We geven professionals de ruimte en het vertrouwen om te handelen. Voor 2020 hebben we een aantal prioriteiten geformuleerd:

- We versterken de samenwerking met huis- en jeugdartsen.
- We versterken en verdiepen de afspraken met de gecertificeerde instellingen (GI's).
- De medewerkers in de 3 gemeentelijke toegangen (gezinscoaches, sociale teams, Deventer werktalent) leren elkaar beter kennen en weten wat ieders deskundigheid is.
- We versterken de samenwerking tussen de 3 toegangen voor jongeren (sociaal team, gezinscoach en jongerenloket).

In 2020 maken we, in samenspraak met het Regionale Serviceteam Jeugd IJsselland (RSJ) die de inkoop van de jeugdhulp verzorgt, met partijen in de gemeente afspraken voor zorg en ondersteuning om de beweging van individuele naar algemene voorzieningen te stimuleren. Dit met als uitgangspunt de integrale benadering en de doorgaande zorglijn voor 18-/18+. Voor 2020 hebben we een aantal prioriteiten geformuleerd:

- Bieden alleen maatwerkvoorzieningen aan die voortkomen uit de ondersteuningsvraag van de jongere (en/of ouders) en is gericht zijn op het versterken van het normale leven.
- We zoeken de samenwerking met die aanbieders die innoveren in hun zorgaanbod zodat ze doen wat nodig is voor de jongere.

Huisvesting Onderwijs

De leegstand van schoolgebouwen en de komst van een aantal nieuwe scholen brengt met zich mee dat er een herschikking van locaties en gebouwen moet plaatsvinden. Dit wordt vastgelegd in een nieuw IHP. Voor de herschikking van schoolgebouwen om de leegstand te verminderen ligt het voortouw bij de schoolbesturen. De gemeente brengt partijen bijeen om te komen tot een optimale onderwijshuisvesting op gemeentelijk niveau. In 2020 wordt de definitieve huisvesting voor basisschool De Zonnebloem gerealiseerd, door gebruik te maken van leegstand in een bestaand schoolgebouw. Ook in 2020 zal er verder gewerkt worden aan het mogelijk maken van de nieuwe huisvesting Marke Zuid. Voorafgaand aan de begrotingsbehandeling bent u middels een raadsmededeling geïnformeerd over de laatste stand van zaken. Bij de VJN 2020 zal het college een dekkingsvoorstel voorleggen aan de raad.

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden
-----------	------------

Jeugd en onderwijs	4.2 Onderwijshuisvesting; 4.3 Onderwijsbeleid en Leerlingzaken; 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-; 6.82 Geëscaleerde zorg 18-; 0.10 Mutaties reserves.
--------------------	---

Doelstelling: 1. Normale Leven Versterken	Opgave				
	1	2	3	4	5

We versterken het normale leven.

Meer dan 90% van de jongeren redt zich met een algemene voorziening of in het sociaal netwerk en doet geen beroep op een maatwerkvoorziening.

Prestatie	Jeugdigen zonder jeugdhulp	Budget
-----------	----------------------------	--------

Het aantal jeugdigen dat zichzelf redt of gebruik maakt van een algemene voorziening is meer dan 18.104 (90% van 20.116).

Geen afzonderlijk budget aan te koppelen

Prestatie	Thuiszitters	Budget
-----------	--------------	--------

Het aantal thuiszitten wordt terug gebracht van 17 naar 12 volgens het uitvoeringsplan Wieg naar Werk.

Geen afzonderlijk budget aan te koppelen

Prestatie	Signaleren ontwikkelingsachterstand	Budget
-----------	-------------------------------------	--------

Per jaar willen we 250 kinderen met een taal of emotionele ontwikkelingsachterstand signaleren en toeleiden naar vve. En we bieden jaarlijks 750 kinderen vve aan.

€2.962.000

Prestatie	Peuterspelen	Budget
-----------	--------------	--------

Het aantal kinderen op peuterspeelzalen is 150.

€261.000

Prestatie	Adequate onderwijshuisvesting	Budget
We realiseren Adequate onderwijshuisvesting voor het primair en voortgezet onderwijs op basis van het Integrale HuisvestingsPlan 2018-2023 en volgens het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2020.		€7.359.000 (lasten taakveld onderwijshuisvesting)

Prestatie	Schakelpunt	Budget
Het schakelpunt bespreekt in het schooljaar 2019/2020 80 jongeren (16-27 jaar) die extra aandacht en ondersteuning nodig hebben in schoolkeuze en/of begeleiding richting werk, school of zorg.		Is onderdeel van het jongerenloket

Doelstelling: 2. Toegang	Opgave				
	1	2	3	4	5
Toegang biedt ondersteuning aan alle jongeren die het (even) niet op eigen kracht of met hun omgeving kunnen redden. De gezinscoaches werken in alle gevallen volgens het uitgangspunt 1 gezin, 1 plan en 1 regisseur.			✓		

Prestatie	Contacten jeugdconsulenten	Budget
Aantal jongeren dat wordt behandeld door de Jeugdconsulenten is 500.		€100.000

Prestatie	Contacten Toegang	Budget
Aantal nieuwe gezinnen dat in 2020, door team toegang, wordt gezien is 700.		In programma Meedoen, taakveld Toegang: €1.433.000

Doelstelling: 3. Jeugdhulp	Opgave				
	1	2	3	4	5
Bevorderen dat ondersteuning op maat wordt geboden, voor een zo kort mogelijke tijdsduur, en zo lang als nodig en tegelijkertijd creëren van een vangnet voor jongeren die ondersteuning nodig hebben of geen netwerk hebben			✓		

Prestatie	Gebruik Jeugdzorg	Budget
-----------	-------------------	--------

Het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van een jeugdzorg traject is niet meer dan 2.200. €21.667.000

Prestatie	Gebruik Jeugdbescherming en Jeugdreclassering	Budget
-----------	---	--------

Het maximaal aantal jongeren in de jeugdbescherming is 185 en in de jeugdreclassering is 35 . €1.817.000

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
17	Onderwijs	Absoluut verzuim	0,96	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO
18	Onderwijs	Relatief verzuim	20,75	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO
19	Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	2,20	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	Ingrado
22	Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	1,74	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tiel
23	Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	6,45	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tiel
29	Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	9,70	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
30	Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	1	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
31	Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	0,30	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	38.262	38.867	38.595	38.467	38.464
Baten	3.575	3.496	3.496	3.496	3.496
Saldo exclusief reserves	-34.687	-35.371	-35.099	-34.971	-34.968
Storting in reserves	5.950	0	0	0	0
Putting uit reserves	7.486	1.265	868	741	726
Saldo reserves (taakveld Mutaties reserves)	1.536	1.265	868	741	726
Saldo inclusief reserves	-33.151	-34.107	-34.231	-34.230	-34.241

De stijging van het saldo tussen 2018 en 2019 inclusief reserves is als volgt te verklaren:

Jeugdhulp (maatwerkdienstverlening 18-)

Het budget van Jeugdhulp stijgt met circa €1,2 miljoen als gevolg van de prijs- en looncompensatie over 2019 en 2020. Daartegenover staat een korting van het rijksbudget van €455.000 doordat Deventer ten opzichte van Nederland minder uitgeeft voor voogdij/18+. (bekostiging op basis van historische kosten)

Extra middelen Jeugd

De toelichting over de inzet van de extra middelen Jeugd staat in het hoofdstuk Financiën.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Jeugd en Onderwijs					
Onderwijshuisvesting	-7.114	-7.078	-6.682	-6.525	-6.486
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-3.005	-2.852	-2.764	-2.764	-2.763
Maatwerkdienstverlening 18-	-21.971	-22.799	-23.011	-23.041	-23.076
Geescaleerde zorg 18-	-2.596	-2.643	-2.643	-2.643	-2.643
Saldo exclusief reserves	-34.687	-35.371	-35.099	-34.971	-34.968

Gerelateerde informatie

Documenten

Documentnaam	Bestandsgrootte	Openen
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2018-2023	0,3 Mb	Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2018-2023
Preventienotitie Het normale leven versterken	0,5 Mb	Preventienotitie Het normale leven versterken
Van Wieg naar Werk 4.0	1,4 Mb	Van Wieg naar Werk 4.0
Verbindend kader Sociaal domein 2014-2018	1,0 Mb	Verbindend kader Sociaal domein 2014-2018
Verordening gemeentelijke kindregelingen	1,7 Mb	Verordening gemeentelijke kindregelingen
Visie Jeugdhulp IJsselland 2016-2020	0,5 Mb	Visie Jeugdhulp IJsselland 2016-2020

Economie en Internationaal beleid

Omschrijving

Deventer. Een plek waar je trots op bent. Of je hier nu woont, studeert, werkt of op bezoek bent. Die trots willen we uitdragen, zodat meer mensen Deventer weten te vinden om er te wonen, te werken, een bedrijf te starten, te studeren of een weekendje weg te gaan. Daarom zet Deventer in op brede marketing gericht op bewoners, bezoekers, bedrijven en talent. Deventer: een vernieuwende, eigenwijze, authentieke Hanzestad.

Deventenaren staan er om bekend dat ze graag de handen uit de mouwen steken. Boeken, koek, bedden, CV-ketels en drukwerk, het wordt in Deventer gemaakt en vanuit hier verhandeld. Ook is Deventer een broedplaats van innovatie op het gebied van chemie, technologie, duurzame economie en zorg. ICT-oplossingen die talenten hier ontwikkelen worden wereldwijd toegepast. Want slimme ideeën uit Deventer worden doorvertaald naar praktische toepassingen.

De nationale en internationale verbindingen zijn sterk door de centrale ligging tussen de Randstad en Duitsland, aan de A1, de IJssel en het spoor. In Hanzestad Deventer wordt van oudsher al over grenzen heen gekeken. Dat zorgt voor een vitale economie en een sociale samenleving.

De komende periode gaan we deze economische potenties nog beter benutten om ondernemers, werknemers en inwoners kansen en welvaart te bieden. Er wordt geïnvesteerd in de economie van Deventer. Alle ingrediënten zijn aanwezig om succesvol te zijn: een actief bedrijfsleven waar we nauw mee samenwerken, regionale en internationale samenwerking, hoogwaardige kennisinstellingen en een aantrekkelijke woonomgeving met goede stedelijke voorzieningen.

De lokale samenwerking tussen overheid, ondernemers en onderwijs is vormgegeven in het Deventer Economisch Perspectief (DEP). Het DEP heeft een gezamenlijke focus gekozen om drie kansrijke thema's/clusters van projecten op te pakken: Werklocaties van de Toekomst, Slimme Campusstad en Verbindende Kennisstad. De eerste fase van deze projecten wordt begin 2020 afgerond. De basis voor het DEP is het besef dat samenwerking en regie essentieel zijn om vanuit de driehoek ondernemers – overheid – onderwijs de Deventer economie een stevige impuls te geven.

Regionaal werken we samen met gemeenten, bedrijfsleven en onderwijs in de Cleantech Regio. De focus in de regionale Agenda Cleantech Regio ligt op de thema's Energietransitie, Circulaire economie en Human Capital. De afgelopen periode is met partners gewerkt aan het opstellen van een uitvoerings- en investeringsprogramma als basis voor een regionaal werkplan en een regionale lobbystrategie. Het toekomstbestendig maken van de bedrijventerreinen (energie-infrastructuur) inclusief havenontwikkeling, Stadscampus en stimuleren van kiezen, leren en werken in de techniek maakt daar bijvoorbeeld onderdeel van uit.

De Uitvoeringsagenda Economie en Internationaal beleid 2019-2022 geeft overzicht en richting aan de wijze waarop de gemeente de komende jaren de Deventer economie een stevige impuls verschaft. Deze agenda voeren we uit in nauwe samenwerking met ondernemers en onderwijs.

1. De uitvoeringsagenda is opgebouwd rond de vijf volgende thema's.
2. Versterken van werklocaties;
3. Versterken economische structuur en ondernemersklimaat;
4. Aantrekkelijk(e) stad en buitengebied;
5. Veerkrachtige arbeidsmarkt;
6. Deventer internationale Hanzestad.

Actuele beleidscontext

Versterken van werklocaties

In Deventer maken we werk van werk. We zetten actief in op het aantrekken en behouden van bedrijven. We werken aan nieuwe werklocaties, maar ook aan het moderniseren, doorontwikkelen en toekomstbestendig maken van bestaande werklocaties. Dit doen we bijvoorbeeld met projecten als “Vaart in de Haven” gericht op de doorontwikkeling naar een duurzame binnenhaven met de realisatie van een containerterminal, het faciliteren van ontwikkelingen in de Poort van Deventer en natuurlijk A1 Bedrijvenpark als innovatieve toplocatie voor onder andere duurzame maakindustrie en slimme logistiek.

De ICT-gerelateerde bedrijven spelen een steeds belangrijkere rol in de Deventer economie. Het is zeker dat de impact hiervan alleen maar zal toenemen. Daarnaast is de maakindustrie van oudsher een belangrijke driver voor de economie van Deventer. Deze sector en daarmee samenhangende arbeid staat wel onder zware druk, zoals het omvallen van een aantal grote bedrijven heeft laten zien. Maakbedrijven, toeleveranciers, machinebouw, logistiek en dienstverlening zijn onderling verbonden en de wederzijdse afhankelijkheid is groot, dus is samenwerking in de keten belangrijk. Gedreven door digitalisering, slimme engineering en e-commerce liggen binnen de sector groothandel en distributie ook goede kansen voor Deventer.

We willen samen met onze partners in het DEP werken aan de vernieuwing van de economie en een basis leggen voor de toekomst. Een belangrijke focus ligt in 2020 op de uitwerking van de DEP-projecten Toekomstgerichte bedrijventerreinen en Stadscampus.

Versterken economische structuur en ondernemersklimaat

We investeren in de economische structuur en het ondernemersklimaat van Deventer. Er zijn veel ingrediënten aanwezig om succesvol te zijn. We zetten in op kansrijke sectoren en een sterkere binding met het onderwijs. Ondernemers spelen een essentiële rol in de lokale economie voor de werkgelegenheid en daarmee voor de vitaliteit van Deventer. We willen een ondernemersvriendelijk klimaat, met ruimte voor ondernemerschap. Ook hebben we aandacht voor duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dit vraagt van onze kant goed samenspel, stevig accountmanagement en een proactieve opstelling. Nieuwe ontwikkelingen als de komst van 5G en andere Smart-economy onderwerpen volgen we, zodat we snel op kansen kunnen inspelen.

Aantrekkelijk(e) stad en buitengebied

De komende periode werken we verder aan Deventer als aantrekkelijke bestemming voor bewoners, bezoekers, bedrijven en talenten. Dit vraagt bijvoorbeeld om goede voorzieningen, evenementen, woningen en bereikbaarheid. Ook willen we dat Deventer zich nadrukkelijk toont aan de buitenwereld. We gaan het merk Deventer, de sterke kanten van onze gemeente en onze strategische doelen stevig voor het voetlicht brengen.

In nauwe samenwerking met de nieuw gevormde stichting Deventer Marketing (...InDeventer!) zetten we stevig in op city marketing (merk Deventer), waarmee we Deventer economisch en toeristisch nog beter op de kaart zetten. De samenwerking in Hanzestedenverband wordt geïntensiveerd door een internationaal project met een aantal Duitse Hanzesteden gericht op productontwikkeling. We zetten verder in op de ligging aan de IJssel en de verbinding met Salland.

Samen met stichting Deventer Binnenstadsmanagement werken we verder aan een mooie, levendige binnenstad waar bezoekers het naar hun zin hebben en het fijn is om te wonen en werken. Onder andere via uitvoering van de Binnenstadsagenda en met aandacht voor doorontwikkeling van kermis en markt. Zowel het geldende horeca- als detailhandelsbeleid lopen af in 2020 en moeten een vervolg krijgen.

In het buitengebied moeten agrarische bedrijven zich kunnen blijven ontwikkelen om levensvatbaar te blijven. Behoud van leefbaarheid en het voorkomen van leegstand maken dat in het buitengebied in toenemende mate ruimte is voor andere economische dragers zoals toerisme, verkoop van streekproducten en zorg. De economie in de dorpen is belangrijk voor het leefbaar houden van het buitengebied en blijft aandacht houden in samenhang met het plattelandsbeleid.

Veerkrachtige arbeidsmarkt

In Deventer maken we werk van de arbeidsmarkt. We versterken onze economische positie en zetten ons in voor voldoende variatie in werkgelegenheid. Er wordt in nauwe samenwerking met ondernemers en onderwijs gewerkt aan een veerkrachtige arbeidsmarkt. We werken samen met onze partners aan het uitvoeren van een programma gericht op het verbeteren van het vestigingsklimaat, een goede aansluiting tussen beroepsonderwijs en bedrijfsleven en het creëren van werkgelegenheid voor langdurig werklozen.

Het gemeentelijke uitvoeringsprogramma voor de arbeidsmarkt wordt in samenhang met de partners en de projecten van het DEP opgepakt. In het bijzonder de DEP-projecten Kennisstad en Stads-campus.

Deventer internationale Hanzestad

Voor Deventer bedrijven is internationaal werken een gegeven. Ondernemers zijn internationaal vanwege hun internationale medewerkers, opdrachten en export, inkoop en investeerders. Globaliseren is voor de ondernemerssector een continu proces vanuit de eigen economische kansen, doelstellingen en motivatie. Wij gaan dit in nauwe samenwerking met het Trade Office van MKB-Deventer verder bevorderen. Met het Trade Office werkt de gemeente intensief samen rond het organiseren van inkomende en uitgaande handelsmissies, die tot duurzame economische activiteiten van Deventer bedrijven leiden. Daarnaast stimuleert de gemeente internationale maatschappelijke activiteiten. Dit omdat het internationaal beleid ook nauw verbonden is met de belangstelling en internationale activiteiten van diverse Deventer organisaties.

Via het International Office stimuleren we verbindingen tussen Deventer partijen binnen verschillende sectoren en met bijzondere aandacht voor internationale economische ontwikkeling. Tegen die achtergrond zetten we de internationale partnerschappen in Duitsland, Roemenië en Oeganda voort samen met Deventer organisaties en bedrijven. We stimuleren de verbinding tussen de internationale dimensie van de stad, de verschillende sectoren en de eigen gemeentelijke opgaven in het kader van de 17 global goals. We formuleren in 2020 een nieuwe gemeentelijke ambitie rondom internationalisering.

Tot slot

De Uitvoeringsagenda Economie en Internationaal beleid bestrijkt een looptijd van 2019 tot en met 2022. Niet alles kan en zal in het begrotingsjaar 2020 tot afronding worden gebracht. Bovendien gaat het vaak om processen die deze periode overstijgen en een lange adem vragen. Daarbij verandert de (economische) wereld snel. De Uitvoeringsagenda heeft daarom een dynamisch karakter. Van tijd tot tijd houden we deze tegen het licht. Bijvoorbeeld als in 2020/2021 de Economische visie “DeVisie 2020” wordt geëvalueerd.

Met de provincie Overijssel stemmen we af hoe we kunnen samenwerken om de economische kansen te realiseren die het provinciale coalitieakkoord “Samen bouwen aan Overijssel” biedt voor onze Uitvoeringsagenda.

Naast de aandacht voor de uitvoeringsagenda blijft volop inzet nodig op de going-concerntaken binnen het economische beleidsveld, zoals het accountmanagement, dienstverlening aan ondernemers en het organiseren van de markten en kermissen.

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden	Opgave				
Economie en internationaal beleid	3.1 Economische ontwikkeling; 3.3 Bedrijfsloket en -regelingen; 3.4 Economische promotie; 0.10 Mutaties reserves.					
Doelstelling: Een veerkrachtige arbeidsmarkt		1	2	3	4	5
Een veerkrachtige arbeidsmarkt met voldoende banen en een betere aansluiting tussen vraag en aanbod van talent.		✓				✓
Prestatie	Uitvoeringsprogramma arbeidsmarkt	Budget				
We voeren het gemeentelijke uitvoeringsprogramma arbeidsmarkt uit in samenhang met de ambities van het DEP en benutten daartoe het werkplan van de strategische board van de Cleantechregio.						
Prestatie	Uitvoering van de projecten Deventer Informatiestad, Kennisstad en Stadscampus	Budget				
Onder regie van het DEP wordt gewerkt aan de uitvoering van de projecten Deventer Informatiestad, Kennisstad en Stadscampus.		Onderdeel van het fonds Cultuur en Economie				
Prestatie	Uitvoering samenwerkingsconvenant met Saxion	Budget				
Het samenwerkingsconvenant met Saxion op de thema's duurzaamheid, gezondheid en ICT, inclusief de citydeal Kennismaken wordt uitgevoerd.						
Prestatie	Revolving fund Gasfabriek	Budget				
De komst van IT-talent stimuleren we door mee te werken aan een revolving fund bij de Gasfabriek voor het op een innovatieve wijze opleiden van deze talenten.		€50.000				
Doelstelling: Het bevorderen van het internationaal ondernemen en internationale maatschappelijke activiteiten in Deventer		1	2	3	4	5
Het bevorderen van het internationaal ondernemen en internationale maatschappelijke activiteiten in Deventer.						✓

Prestatie	Beleidsnota Deventer Internationaal	Budget
Een nieuwe beleidsnota Deventer Internationaal 2020 – 2025.		
Prestatie	Bevorderen internationale handel en export	Budget
In samenwerking met het Trade Office van MKB Deventer bevorderen we de Internationale handel en export vanuit Deventer en brengen (het aantal) exporterende bedrijven in beeld.		
Prestatie	Internationale verbindingen stimuleren	Budget
Cross-sectorale internationale verbindingen in Deventer stimuleren door minimaal 2 activiteiten i.s.m. het 'International Office Deventer' te organiseren, waarbij partijen uit verschillende sectoren betrokken worden.		
Prestatie	Ondersteunen vrijwilligersorganisaties uit Deventer	Budget
We ondersteunen de 35 internationaal actieve vrijwilligersorganisaties uit Deventer.		
Prestatie	Internationale samenwerking met o.a. Duitsland, Roemenië en Oeganda	Budget
We stimuleren en zetten voort de internationale samenwerking met o.a. Duitsland, Roemenië en Oeganda met bijzondere aandacht voor economische activiteiten		
Prestatie	Profileren Hanzestad Deventer	Budget
We profileren de Hanzestad Deventer binnen het internationale Hanzeverbond en het verbond van Nederlandse Hanzesteden. We nemen deel aan de jaarlijkse Hanzedagen en zetten daar Deventer toeristisch en economisch op de kaart.		
Prestatie	Project Learning Cities	Budget
Twee uitgewerkte opdrachten van de gemeenten Deventer en Osnabrück door studenten van Saxion en Hogeschool Osnabruck in het project Learning Cities.		
Prestatie	Stimuleren 2 publieksevenementen met een internationaal karakter	Budget
Stimuleren en (mede)organiseren van minimaal 2 publieksevenementen in Deventer met een internationaal karakter, waaronder het evenement Deventer Wereldstad in 2020 en de evaluatie van het pilot project Shelter City Deventer.		

Prestatie	Creëren breder draagvlak voor de Global Goals	Budget
------------------	--	---------------

Minimaal 2 activiteiten georganiseerd in 2020 samen met de kerngroep Deventer4GlobalGoals om breder draagvlak voor de Global Goals te creëren.

Doelstelling: Het vergroten van de aantrekkingskracht van de stad en het buitengebied	Opgave
	1 2 3 4 5

Het vergroten van de aantrekkingskracht van de stad en het buitengebied voor bezoekers, bewoners, werknemers en bedrijven. ✓ ✓

Prestatie	Citymarketing	Budget
------------------	----------------------	---------------

Met de stichting Deventer Marketing (...InDeventer!) zetten we stevig in op citymarketing (merk Deventer), waarmee we Deventer naar buiten toe economisch nog beter op de kaart gaan zetten. €522.000

Prestatie	Het sterk maken en houden van de binnenstad	Budget
------------------	--	---------------

Samen met de stichting Deventer Binnenstadsmanagement werken we verder aan het sterk maken en houden van de binnenstad. €48.000

Prestatie	Evaluatie horeca- en detailhandelsbeleid	Budget
------------------	---	---------------

In 2020 evalueren we het dan aflopende horeca- en detailhandelsbeleid.

Prestatie	Verbeterplan functioneren markten en kermissen	Budget
------------------	---	---------------

We organiseren en beheren de markten en kermissen, waarbij we in 2020 voor beide een verbeterplan opstellen op basis van evaluaties van het functioneren van de markten en de kermissen.

Prestatie	Bevorderen toerisme en recreatie	Budget
------------------	---	---------------

Toerisme en recreatie bevorderen we door doorontwikkeling van route structuren, faciliteren van verblijfsrecreatie/overnachtingsmogelijkheden, toeristische promotie van onze gemeente via Salland Marketing en Hanzesteden Marketing en we werken aan een actieprogramma vrijetijdseconomie. €86.000

Doelstelling: Het versterken van de economische structuur	Opgave				
	1	2	3	4	5
Het versterken van de economische structuur en het bevorderen van een goed ondernemersklimaat dat ruimte geeft aan ondernemerschap en aandacht heeft voor duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen.	✓				✓

Prestatie	De ondernemersgerichte houding van de gemeente wordt bevorderd	Budget
	De ondernemersgerichte houding van de gemeente wordt bevorderd.	

Prestatie	Het ondersteunen van ondernemerschap	Budget
	Het ondersteunen van ondernemerschap wordt samen met het Ondernemershuis Deventer verder ingevuld, met in 2020 extra focus op ZP'ers en Maatschappelijk ondernemen.	€125.000

Prestatie	Uitvoeren van accountmanagement	Budget
	Op basis van het accountplan uitvoeren van accountmanagement.	

Prestatie	De samenwerking met ondernemers en onderwijsinstellingen in het DEP bouwen we verder uit	Budget
	De samenwerking met ondernemers en onderwijsinstellingen in het DEP bouwen we verder uit.	Onderdeel van het fonds Cultuur en Economie

Doelstelling: Het versterken van de werklocaties	Opgave				
	1	2	3	4	5
Het versterken van de werklocaties, zodat deze klaar zijn voor economische en maatschappelijke ontwikkelingen, met voldoende ruimte voor bedrijven om door te groeien of zich in Deventer te vestigen.	✓				✓

Prestatie	De ontwikkeling van de Poort van Deventer	Budget
	De ontwikkeling van de Poort van Deventer naar een kansrijk gebied voor startups en hoogwaardige, innovatieve en duurzame bedrijvigheid wordt verder gestimuleerd.	

Prestatie	De herontwikkeling van de Deventer haven	Budget
De herontwikkeling van de Deventer haven naar een moderne en duurzame binnenhaven met een containeroverslag krijgt verder vorm.		€50.000
Prestatie	Bedrijvenparkmanagement op de bedrijventerreinen	Budget
Met stichting bedrijvenparkmanagement Deventer geven we invulling aan het bedrijvenparkmanagement op de bedrijventerreinen.		€28.000
Prestatie	Toekomstgerichte bedrijventerreinen en Stadscampus	Budget
Samen onze partners in het DEP werken we samen aan de realisatie van de projecten Toekomstgerichte bedrijventerreinen en Stadscampus.		Onderdeel van het fonds Cultuur en Economie
Prestatie	Versterken van de potenties van ICT-werkgelegenheid	Budget
Met onze economische partners versterken we de potenties van de ICT-werkgelegenheid in Deventer.		

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
14	Economie	Funcziemenging	53,20	% (Weerspiegeling verhouding tussen banen en woningen (0 = alleen wonen - 100 =alleen werken)	LISA
16	Economie	Vestigingen (van bedrijven)	129,90	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 74 jaar	LISA

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	4.303	3.592	3.553	3.502	3.500
Baten	1.374	1.427	1.427	1.427	1.427
Saldo exclusief reserves	-2.930	-2.165	-2.126	-2.075	-2.073
Storting in reserves	0	0	0	0	0
Putting uit reserves	241	38	0	0	0
Saldo reserves (taakveld Mutaties reserves)	241	38	0	0	0
Saldo inclusief reserves	-2.689	-2.127	-2.126	-2.075	-2.073

De daling van het saldo tussen 2019 en 2020 inclusief reserves is te verklaren vanwege de verschuiving van de bijdrage aan dEVENTer (€472.000) naar taakveld Cultuurpresentatie, programma Kunst en Cultuur.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Economie en Internationaal Beleid					
Economische promotie	-955	-712	-711	-712	-711
Economische ontwikkeling	-1.156	-1.073	-1.034	-1.111	-1.111
Bedrijfsloket en -regelingen	-819	-380	-381	-252	-251
Saldo exclusief reserves	-2.930	-2.165	-2.126	-2.075	-2.073

Voorzieningen

(bedragen x €1.000)

	2020	2021	2022	2023
Uitgaven t.l.v. voorzieningen	52	52	52	52
Inkomsten t.g.v. voorzieningen	52	52	52	52
Saldo	0	0	0	0

Investerings

(bedragen x €1.000)

	2020	2021	2022	2023
Uitgaven t.l.v. investeringen	0	0	192	0
Inkomsten t.g.v. investeringen	0	0	0	0
Saldo	0	0	-192	0

Gerelateerde informatie

Documenten

Documentnaam	Bestandsgrootte	Openen
Deventer internationaal	1,0 Mb	Deventer internationaal
Horecabeleid 2016-2020	2,1 Mb	Horecabeleid 2016-2020
Structuurvisie Detailhandel	2,5 Mb	Structuurvisie Detailhandel
Voortgangsrapportage DEVisie 2020	1,3 Mb	Voortgangsrapportage DEVisie 2020
Reclame en uitstallingennota		Reclame en uitstallingennota
Uitvoeringsagenda economie en internationaal beleid 2019-2022		Uitvoeringsagenda economie en internationaal beleid

Kunst en cultuur

Omschrijving

We hebben het voorrecht om in één van de oudste en mooiste steden van Nederland te wonen. Een stad die mede zo mooi kan zijn door de onmisbare combinatie met de omliggende dorpen en ommelanden, die Deventer een lommerrijk, groen aanzien geven.

Deventer straalt geschiedenis uit en ademt cultuur. Kunst en cultuur verrijken ons leven en vergroten onze betrokkenheid bij de samenleving. Daarnaast hebben zij ook economische waarde. De waarde van kunst en cultuur vereist een ambitieuze en passende cultuurvisie die wij opstellen samen met cultuurmakers.

Een sterk Deventer kan niet zonder een verrijkende programmering, die ons helpt ontspannen, vermaken, verbazen en nadenken. Daar gaan we stevig mee aan de slag.

Deventer heeft een rijk en veelzijdig cultureel leven met podia, musea en vele andere voorzieningen en een grote verscheidenheid aan activiteiten. Voor een middelgrote stad heeft Deventer relatief veel kunst en cultuur te bieden. Dat is mede te danken aan de vaak verrassende en vernieuwende initiatieven in onze stad. Deventer initiatieven, hoe veelzijdig ze ook zijn, hebben vrijwel allemaal gemeen dat ze eigenzinnig zijn, een zekere tegendraadsheid tonen. In Deventer wordt historie met toekomst verbonden. Op bijzondere erfgoedlocaties ontpoppen initiatieven die ons inspireren. Zij krijgen de ruimte om te experimenteren en te groeien.

Deventer heeft een rijke historie en een al even rijke erfgoedcollectie, met honderden rijks- en gemeentelijke monumenten waaronder het IJselfront, het Bergkwartier en de Atheneumbibliotheek. Overal zijn de invloeden zichtbaar van de Hanze en de Moderne Devotie.

De geschiedenis van de stad vormt de verbindende kracht tussen Deventenaren. Wij zijn trots op onze stad en dorpen en onze historie. Erfgoed is er niet alleen om te behouden, maar zeker ook om te benutten als decor voor culturele activiteiten. Zo krijgt de historie betekenis bij de vormgeving van de samenleving en kan iedereen in de publieke ruimte ervan genieten.

Een hoogwaardig, uitdagend en prikkelend cultureel klimaat hoort bij de cultuurstad Deventer. Dat geldt in de stad als ook daarbuiten, in de dorpen en het landelijk gebied. Kunst en cultuur verrijken ons leven en vergroten de betrokkenheid bij onze omgeving. Door cultuur samen te beleven, zijn mensen met elkaar verbonden. Naast deze intrinsieke waarde bieden kunst en cultuur ook een belangrijke meerwaarde voor de economische vitaliteit van Deventer. De historische binnenstad met haar middeleeuws stratenpatroon trekt ieder jaar meer toeristen. De grote culturele evenementen brengen jaarlijks vele honderdduizenden bezoekers naar Deventer. De aanwezigheid van goede culturele voorzieningen met een aantrekkelijke programmering, met name voor jongeren, maakt Deventer interessant als vestigingsplaats voor hoger opgeleiden. De culturele sector draagt op die manier bij aan de ontwikkeling van de kenniseconomie. Creativiteit speelt bovendien een doorslaggevende rol bij het innovatief vermogen binnen bedrijven.

Actuele beleidscontext

In het bestuursakkoord Met Lef en Liefde voor Deventer, is afgesproken een nieuwe cultuurvisie op te stellen. In juni 2019 heeft de gemeenteraad de Cultuurvisie 2020-2024, Boeien en Bloeien, vastgesteld. De Cultuurvisie geeft de hoofdlijnen aan voor het in 2020 op te stellen Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021 - 2024. Daarnaast zijn er keuzes gemaakt voor een aantal korte termijn vraagstukken. Het jaar 2020 is overgangperiode waarin we samen met betrokkenen invulling geven aan de gemaakte keuzes.

De besluitvorming over de toekomst van het Speelgoedmuseum, en over de huisvesting van het Burgerweeshuis is afhankelijk van de uitkomst van nader onderzoek.

We maken een gezamenlijke Deventer erfgoed agenda waarin aan de ambities van de samenwerking tussen de professionele erfgoedorganisaties op het gebied van behoud en beheer, ontsluiting, presentatie en educatie van het Deventer erfgoed verder inhoud wordt gegeven.

Met onze partners in de Culturregio en met het rijk overleggen we over de gezamenlijke ambities van de regio en over de medefinanciering van een aantal culturele organisaties.

Levendig Deventer: een rijke en verrijkende cultuur.

Deventer straalt geschiedenis en ademt cultuur. Wij vinden kunst en cultuur belangrijk, niet alleen ter verrijking van ons leven, maar ook ter vergroting van onze betrokkenheid bij de samenleving. Een sterk Deventer kan niet zonder een verrijkende programmering, die ons helpt ontspannen, vermaken, verbazen en nadenken.

Met deze ambitie beogen we de volgende maatschappelijke effecten te bereiken: Deventer is een aantrekkelijke woonwerkstad en Deventer is een aantrekkelijke toeristische stad.

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden
-----------	------------

Kunst en cultuur	5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie; 5.4 Musea; 5.5 Cultureel erfgoed; 5.6 Media; 0.10 Mutaties reserves.
------------------	---

Doelstelling: Het behouden en waar mogelijk vergroten van het aanbod en verscheidenheid aan cultuureducatie.	Opgave				
	1	2	3	4	5

Het behouden en waar mogelijk vergroten van het aanbod en verscheidenheid aan cultuureducatie.

✓ ✓

Prestatie	Gelijk speelveld cultuureducatie	Budget
-----------	----------------------------------	--------

Er wordt invulling gegeven aan de afspraken over een gelijk speelveld voor de professionele aanbieders van cultuureducatie, zoals beschreven in de kadernotitie.

Doelstelling: Het vergroten van het aantal bezoekers	Opgave				
	1	2	3	4	5

Het vergroten van het aantal bezoekers van binnen en buiten de gemeente aan culturele activiteiten.

✓ ✓

Prestatie	Samenwerking en de samenhang binnen het cultuuraanbod	Budget
-----------	---	--------

We maken met de partijen in het culturele veld afspraken over ambities en prestaties, over de onderlinge samenwerking en de samenhang binnen het cultuuraanbod en leggen deze vast in het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024.

Doelstelling: Versterken Deventer cultureel klimaat	Opgave				
	1	2	3	4	5

Het versterken van een Deventer cultureel klimaat dat inspireert en uitdaagt om cultuur te produceren en het culturele speelveld te vernieuwen.

✓ ✓

Prestatie	Verbindingen cultuurveld	Budget
-----------	--------------------------	--------

Gesubsidieerde instellingen krijgen een verantwoordelijkheid voor het creëren van verbindingen binnen het gehele cultuurveld en ook daarbuiten.

Prestatie	Vernieuwing culturele speelveld	Budget
------------------	--	---------------

Met gesubsidieerde instellingen worden afspraken gemaakt over hun bijdrage aan de vernieuwing binnen het culturele speelveld.

Prestatie	Ruimte vernieuwende activiteiten	Budget
------------------	---	---------------

Met de flexibele programmabudgetten bieden we ruimte aan een breed scala aan initiatieven en geven daarbij expliciet ruimte aan vernieuwende activiteiten.

Prestatie	Onderzoek verbouwing Burgerweeshuis	Budget
------------------	--	---------------

Het onderzoek naar alternatieven voor de verbouwing van het Burgerweeshuis is uitgevoerd en aangeboden aan de raad.

Prestatie	Beheer Cultureel Vastgoed	Budget
------------------	----------------------------------	---------------

De verkenning naar het beheer van het cultureel vastgoed en de bepaling van de huurtarieven is uitgevoerd en voorgelegd aan de raad.

Prestatie	De bedrijfsplannen van de gesubsidieerde organisaties	Budget
------------------	--	---------------

De bedrijfsplannen van de structureel gesubsidieerde organisaties voldoen aan de criteria voor doeltreffendheid, gezonde bedrijfsvoering, de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit.

Doelstelling: Zichtbaarheid en betrokkenheid cultureel erfgoed	Opgave				
	1	2	3	4	5
Het vergroten van de zichtbaarheid van en de betrokkenheid bij het culturele erfgoed, zowel boven- als ondergronds.				✓	✓

Prestatie	Wettelijke taken op gebied van monumenten en archeologie	Budget
------------------	---	---------------

Wettelijke taken op gebied van monumenten en archeologie worden adequaat uitgevoerd.

Prestatie	Erfgoedagenda	Budget				
-----------	---------------	--------	--	--	--	--

We maken een Erfgoedagenda waarin de gezamenlijke inspanningen met partners voor het behoud van het erfgoed, voor de betekenis ervan voor de leefomgeving, en voor de maatschappelijke betrokkenheid bij en beleving van het Deventer erfgoed.

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	14.902	14.665	14.289	14.221	14.146
Baten	2.490	1.242	1.105	1.085	1.065
Saldo exclusief reserves	-12.412	-13.424	-13.184	-13.135	-13.081
Storting in reserves	2.541	43	43	43	43
Putting uit reserves	2.038	119	119	68	68
Saldo reserves (taakveld Mutaties reserves)	-504	76	75	25	25
Saldo inclusief reserves	-12.916	-13.348	-13.109	-13.110	-13.056

De mutatie van het saldo tussen 2019 en 2020 inclusief reserves is te verklaren:

Musea

De bijdrage aan Deventer Verhaal voor het Speelgoedmuseum (€300.000) is structureel beschikbaar, maar voor 2020 en verder opgenomen onder het programma algemene dekkingsmiddelen.

Media

Verschuiving van Digiwerkt (analoog archief) van programma Kunst en Cultuur aan programma Bedrijfsvoering (€413.000).

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Stijging van het saldo vanwege de verschuiving van de bijdrage aan dEVENTer (€472.000) van het programma Economie en internationaal beleid.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

Kunst en Cultuur	2019	2020	2021	2022	2023
Musea	-1.622	-1.326	-1.326	-1.326	-1.326
Media	-4.559	-5.635	-5.453	-5.450	-5.435
Cultuurpres, -prod. en -participatie	-5.192	-5.508	-5.417	-5.362	-5.362
Cultureel erfgoed	-1.739	-1.716	-1.730	-1.719	-1.659
Treasury	699	761	742	722	702
Saldo exclusief reserves	-12.412	-13.424	-13.184	-13.135	-13.081

Voorzieningen

(bedragen x €1.000)

	2020	2021	2022	2023
Uitgaven t.l.v. voorzieningen	0	0	0	0
Inkomsten t.g.v. voorzieningen	91	91	91	91
Saldo	91	91	91	91

Investerings

(bedragen x €1.000)

	2020	2021	2022	2023
Uitgaven t.l.v. investeringen	0	0	0	0
Inkomsten t.g.v. investeringen	140	0	0	0
Saldo	140	0	0	0

Gerelateerde informatie

Documenten

Documentnaam	Bestandsgrootte	Openen
Koersdocument Ruimtelijk erfgoed	0,5 Mb	Koersdocument Ruimtelijk erfgoed
Cultuurvisie 2019-2024		Cultuurvisie 2019-2024

Bedrijfsvoering

Omschrijving

Het bestuursakkoord "Met lef & liefde voor Deventer" spreekt over grote kansen en uitdagingen op het gebied van werk, duurzaamheid, zorg, evenementen en samen leven. Dat vraagt om een organisatie die zich makkelijk organiseert rond deze opgaven. Een organisatie die goed functioneert, die zowel robuust is als wendbaar. Daarover gaat het programma Bedrijfsvoering.

We ontwikkelen ons tot een organisatie die flexibel, communicatief en netwerkend is. Zo kunnen we inspelen op wat de samenleving ons vraagt. De rol die we daarbij innemen (faciliterend, regulerend, uitnodigend of handhavend) hangt af van het maatschappelijke vraagstuk. De organisatie kent een verdeling van taken en verantwoordelijkheden, maar treedt naar buiten toe als één geheel op. De organisatie is er op gericht een optimale connectie te maken met de buitenwereld. En zorgt ervoor dat maatschappelijke vraagstukken snel en effectief worden opgepakt.

We willen een organisatie zijn waar de medewerkers met trots en plezier werken. Dat doen we in duurzame huisvesting waarin gebouw en voorzieningen optimaal worden benut. In een organisatie waar integraal gewerkt wordt, over domein- en teamgrenzen heen. Waar we sturen op basis van vertrouwen: minder kaders, maar wel steviger en met korte beslislijnen. En volgens de kernwaarden zorgzaam, verantwoordelijk, open en durf.

Inwoners en ondernemers verwachten dat we onze informatievoorziening op orde hebben. Tot de basis daarvan behoort het borgen van privacy en informatieveiligheid. Ook vraagt dit om een gemeentelijke organisatie die datagedreven werkt.

Er is een sterke focus op de financiële soliditeit van de gemeente. Op www.hetgeldvan.deventer.nl zijn begroting en andere financiële stukken volledig digitaal beschikbaar. Besturen betekent vooraf kaderen, vervolgens het goede handelen en achteraf verantwoorden. De gemeente Deventer wil graag laten zien dat zij in control is. Zo verantwoorden we open en transparant aan onze inwoners wat we voor de gemeenschap hebben gedaan. Control is daarmee een essentieel onderdeel voor de gemeente om succesvol te zijn.

Deventer, Olst-Wijhe en Raalte (DOWR) hebben een samenwerkingsverband op het gebied van bedrijfsvoering. De financiële administratie, gemeentelijke belastingen, ICT, facilitaire zaken en het inkoopadvies leveren we in dit verband vanuit de gemeente Deventer. Continu innoveren is op alle percelen het uitgangspunt.

Actuele beleidscontext

De privacy van inwoners en de informatieveiligheid van de gemeente moeten worden gewaarborgd. De komende vier jaar richten wij ons op het stroomlijnen van de verantwoordingen op privacy en informatieveiligheid. Het combineren van gegevens en de manier waarop informatie ons stuurt, verdienen onze permanente aandacht. Voor datagestuurd werken ontwikkelen we in 2020 een visie en uitvoeringsplan.

In 2020 hebben we veel aandacht voor het verduurzamen van de mobiliteit van onze eigen medewerkers. Dit doen we o.a. door de mogelijkheden van elektrische fietsen en auto's te onderzoeken.

Wat betreft kantoorautomatisering hebben we eind 2019 opnieuw een grote stap gezet met het project Samenwerken in de cloud (SIC). Er wordt een steeds groter beroep gedaan op de digitale vaardigheden van onze medewerkers. Hier zal de komende jaren veel aandacht voor zijn.

Gemeentebrede ontwikkeling

Meerjarige formatie, bezetting, vacatureruimte en leeftijdsopbouw

In dit overzicht is het meerjarenperspectief in de formatie van de gemeente Deventer weergegeven. Hierin zijn besluiten en mutaties tot en met augustus 2019 verwerkt.

Meerjarige formatieontwikkeling	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Formatie ¹	694,62	704,22	706,89	700,53	697,27	696,20

bron: dashboard beaufort

¹fte: exclusief formatie Het Groenbedrijf, DWT, Raad, B&W en (structureel) gedetacheerden

In 2020 stijgt de formatie nog met 2,7 fte, vooral bij team OV (Bibob, evenementen, monumenten), team IBL (parkeren) en team Toezicht (flexteam). De meerjarenformatie is bij enkele teams licht aflopend vanwege de invulling van oplopende meerjarige taakstellingen (DOWR FA, PC en taakstelling teamtransities bij Concernstaf, Beleid, PRO). De lichte terugloop na 2020 wordt voorts verklaard door het vervallen van tijdelijke formatie (Griffie, stedenbouw IBL, tweede Programmamanager Cultuur en beschermingsbewind bij Beleid, groepsmanager ondersteuning bij PRO). Een deel van deze tijdelijke functies wordt mogelijk verlengd of structureel gemaakt.

Inhuur

De begrote inhuur boven formatie 2020 bedraagt €8,0 miljoen. Het gaat dan om inhuur van extra capaciteit van €3,7 miljoen en inhuur van specifieke deskundigheid van €2,5 miljoen. Daarnaast verwachten we in 2020 dat er inhuur nodig is binnen de vaste formatie. Deze inhuur wordt ingeschat op €1,8 miljoen. Het gaat hier om tijdelijke invulling van vacatures en inhuur in verband met ziekte. Bij de aanvraag voor inhuur wordt altijd eerst gekeken of dit intern kan worden opgelost of via de Talentenregio. Wanneer dit niet het geval is wordt de aanvraag gepubliceerd op de inhuurdesk. Inhuuropdrachten boven €100.000 moeten worden geaccordeerd door de directie. Via de P&C cyclus wordt er gerapporteerd over de stand van zaken van het inhuurbudget.

Inhuur (bedragen x €1.000)	Realisatie				Begroot	
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Inhuur vaste formatie	1.362	1.928	1.204	1.685	1.500	1.800
Inhuur extra capaciteit	4.713	3.409	3.979	4.473	3.700	3.700
Inhuur specifieke deskundigheid	2.150	1.921	2.523	2.382	2.000	2.500
Totaal	8.225	7.258	7.706	8.540	7.200	8.000

Ziekteverzuim

De organisatiedoelstelling voor ziekteverzuim blijft voor 2020 ongewijzigd op 4,6%. Met het behalen van deze doelstelling behoort de gemeente tot de 25% beste scorende gemeenten in de klasse 50.000 – 100.000 inwoners. Het verzuim bestaat met name uit langdurig verzuim. De organisatie focust op het terugbrengen van deze verzuimgevallen.

Doelen & prestaties

Programma	Taakvelden
Bedrijfsvoering	0.4 Overhead 0.10 Mutaties reserves

Doelstelling: We hebben een solide bedrijfsvoering	Opgave				
	1	2	3	4	5
We zijn financieel robuust en hebben een toegankelijke en betrouwbare informatievoorziening. We werken met vitale professionals in een eigentijdse werkomgeving. Daarmee zijn we slagvaardig, betrouwbaar en transparant.					✓

Prestatie	We maken een opzet voor solide contractbeheer en voeren een contractmanagementsysteem in	Budget
	We maken een opzet voor solide contractbeheer en voeren een contractmanagementsysteem in.	

Prestatie	Met de documenten uit de P&C-cyclus geven we op transparante wijze inzicht in financiën, doelen en prestaties, waarmee de raad effectief kan (bij)sturen	Budget
	We ontwikkelen de kwartaalrapportages door.	

Prestatie	We voldoen voor 95% aan de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheden)	Budget
	We voldoen voor 95% aan de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheden)	

Prestatie	We maken een Business Continuity Management (BCM) plan om weerstand te bieden tegen bedreigingen	Budget
	We maken een BCM (Business Continuity Management) plan om tegen bedreigingen weerstand te bieden en hier effectief op te kunnen reageren.	€15.000

Doelstelling: We werken datagedreven en met een eigentijdse informatievoorziening	Opgave				
	1	2	3	4	5
We werken digitaal. We ontwikkelen ons naar een datagedreven organisatie. Met onze informatiehuishouding kunnen we efficiënt en integraal werken. Onze proces- en ICT-inrichting kan snel aangepast worden op nieuwe taken. Daarvoor maken we gebruik van technische mogelijkheden en innovaties.					✓

Prestatie   **We voeren pilots uit volgens de landelijke Common Ground methode** **Budget**

We voeren pilots uit volgens de landelijke Common Ground methode.

Prestatie   **We stellen een gemeentebrede visie en programma voor datagedreven werken vast** **Budget**

We stellen een gemeentebrede visie met programma op datagedreven werken vast.

Prestatie   **We hebben een werkend datawarehouse** **Budget**

We hebben een werkend datawarehouse.

Doelstelling: We werken met hoofd, hart en handen voor Deventer **Opgave**

	1	2	3	4	5
We zijn een lerende organisatie; hebben inzicht in ons succes én falen. Medewerkers hebben eigen regie en verantwoordelijkheid op hun loopbaan en mobiliteit. Onze organisatie kenmerkt zich door diversiteit. Onze proces en ICT-inrichting kan snel aangepast worden op nieuwe taken. Daarvoor maken we gebruik van de huidige en toekomstige innovaties en technische mogelijkheden, zoals Common Ground.					✓

Prestatie   **We verduurzamen onze mobiliteit en ons wagenpark** **Budget**

We verduurzamen onze mobiliteit en ons wagenpark.

Prestatie   **We maken een plan voor verbetering van de digitale vaardigheden van management en medewerkers en voeren dit uit** **Budget**

We maken een plan voor verbetering van de digitale vaardigheden van management en medewerkers en voeren dit uit (We investeren in (digitale) kennis in de keten).

Prestatie   **We dragen met elkaar zorg voor een efficiënte en adequate bedrijfsvoering met een maximaal overheadpercentage van 8% (conform BBV)** **Budget**

We dragen met elkaar zorg voor een efficiënte en adequate bedrijfsvoering met een maximaal overheadpercentage van 8% (conform BBV).

Prestatie	Medewerkers waarderen de interne dienstverlening met minimaal een 7.0	Budget
------------------	--	---------------

Medewerkers waarderen de gemeentelijke dienstverlening met minimaal een 7.0.

Doelstelling: We zijn een flexibele en wendbare organisatie	Opgave				
	1	2	3	4	5

Onze organisatie kenmerkt zich door diversiteit. We zijn een lerende organisatie, hebben inzicht in ons succes én falen. Medewerkers hebben eigen regie en verantwoordelijkheid op hun loopbaan en mobiliteit. We zijn een aantrekkelijke werkgever. We werken met vitale professionals in een eigentijdse, digitale en inclusieve werkomgeving. Daarmee zijn we open, verantwoordelijk, zorgzaam en met durf.

Prestatie	We moderniseren de huisstijl van de gemeente Deventer	Budget
------------------	--	---------------

We moderniseren de huisstijl van de gemeente Deventer.

Prestatie	We realiseren duurzame huisvesting, services en facilitaire middelen, passend bij een wendbare organisatie	Budget
------------------	---	---------------

We managen en realiseren duurzame huisvesting, services en facilitaire middelen die moeten bijdragen aan een doeltreffende, doelmatige, flexibele en creatieve verwezenlijking van de doelen in een steeds veranderende omgeving.

€7.110.000

Prestatie	We moderniseren onze arbeidsmarktcommunicatie en werving, met aandacht voor inclusiviteit en diversiteit	Budget
------------------	---	---------------

We moderniseren onze arbeidsmarktcommunicatie en werving, met aandacht voor inclusiviteit en diversiteit.

€2.134.000

Prestatie	We ontwikkelen vernieuwende samenwerkingsvormen tussen bestuurder, organisatie en OR en werken daarmee aan directe en indirecte medezeggenschap	Budget
------------------	--	---------------

We ontwikkelen vernieuwende samenwerkingsvormen tussen bestuurder, organisatie en OR en werken daarmee aan directe en indirecte medezeggenschap.

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam	Waarde	Toelichting	Bron
2	Bestuur en ondersteuning	Bezetting	6,74	Fte per 1.000 inwoners	eigen gegevens
1	Bestuur en ondersteuning	Formatie	7,07	Fte per 1.000 inwonere	eigen gegevens
3	Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	581,04	Kosten per inwoner	eigen begroting
4	Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	12,69	Kosten inhuur externen als % van totale loonsom + kosten inhuur externen	eigen begroting
5	Bestuur en ondersteuning	Overhead kosten	7,87	% van totale lasten	eigen begroting

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	34.730	34.094	33.943	34.022	33.902
Baten	8.091	8.203	8.164	8.156	8.069
Saldo exclusief reserves	-26.639	-25.891	-25.779	-25.866	-25.833
Storting in reserves	819	1.042	683	619	780
Putting uit reserves	1.965	979	695	801	897
Saldo reserves (taakveld Mutaties reserves)	1.146	-63	12	182	117
Saldo inclusief reserves	-25.493	-25.954	-25.767	-25.684	-25.716

De stijging van €461.000 (inclusief reserves) in 2020 ten opzichte van 2019 te verklaren door:

- loon- en prijscompensatie (€617.000)
- verplaatsing van het budget voor Digiwerkt van programma Kunst en Cultuur naar programma Bedrijfsvoering (€413.000)
- hogere bijdrage leren en ontwikkelen in 2020 (€100.000)
- decompensatie in verband met lagere rentepercentages op investeringen (-/- €120.000)
- kapitaallasten roadmap ICT: minder investeringen in 2019 dan in 2018 (-/- €375.000)
- eenmalig ontwikkelbudget van team Finance & Control in 2019 (-/- €175.000)

Werkkostenregeling (WKR)

Via de werkkostenregeling (WKR) kan de werkgever onbelaste vergoedingen aan haar werknemers geven. Het totale bedrag moet onder de 1,2% blijven van de loonsom, van alle medewerkers samen: dit is de vrije ruimte. Komt het bedrag van de vergoedingen boven die grens? Dan betaal je over dat extra bedrag 80% belasting. Voor 2020 en verder is hiervoor €45.000 nodig, te dekken uit de algemene middelen.

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

Bedrijfsvoering	2019	2020	2021	2022	2023
Ondersteuning organisatie	-26.639	-25.891	-25.779	-25.866	-25.833
Saldo exclusief reserves	-26.639	-25.891	-25.779	-25.866	-25.833

Investerings

(bedragen x €1.000)

	2020	2021	2022	2023
Uitgaven t.l.v. investeringen	1.876	2.259	2.372	1.266
Inkomsten t.g.v. investeringen	0	0	0	0
Saldo	-1.876	-2.259	-2.372	-1.266

Gerelateerde informatie

Documenten

Documentnaam	Bestandsgrootte	Openen
Arbeidsvoorwaardenregeling		Arbeidsvoorwaardenregeling
Beleidskader Informatieveiligheid DOWR 2017-2020	1,2 Mb	Beleidskader Informatieveiligheid DOWR 2017-2020
Beleidskader privacy en gegevensbescherming	0,6 Mb	Beleidskader privacy en gegevensbescherming
Geïntegreerd Uitvoeringsplan Informatieveiligheid 2017-2020	1,2 Mb	Geïntegreerd Uitvoeringsplan Informatieveiligheid 2017-2020
I-Visie DOWR 2018-2022	1,0 Mb	I-Visie DOWR 2018-2022

Algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving

De algemene dekkingsmiddelen zijn die inkomsten van de gemeente waar geen directe dienstverlening en/of bestedingsverplichtingen tegen over staat. Het zijn dan ook vrij besteedbare middelen die jaarlijks worden ingezet ter dekking van de uitgaven in de diverse programma's. Daarnaast betreft het ook de raming onvoorzien en uitgaaf- en inkomstenstelposten die nog niet aan de diverse programma's zijn toegerekend.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- De algemene uitkering uit het Gemeentefonds;
- De opbrengsten van de lokale heffingen;
- De opbrengst uit deelnemingen (dividend);
- Financiering;
- Onvoorzien en stelposten.

Exploitatie

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Lasten	11.696	10.463	14.676	17.371	21.661
Baten	228.402	235.759	238.881	243.100	248.523
Saldo exclusief reserves	216.707	225.296	224.205	225.729	226.862
Storting in reserves	8.026	7.462	4.212	4.683	4.198
Putting uit reserves	11.872	5.727	4.164	3.767	1.482
Saldo reserves (taakveld Mutaties reserves)	3.846	-1.734	-48	-916	-2.716
Saldo inclusief reserves	220.553	223.561	224.157	224.813	224.147

Taakvelden

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Algemene dekkingsmiddelen					
Overige baten en lasten	-8.251	-6.402	-10.847	-11.661	-16.244
Treasury	2.350	1.247	1.291	1.797	2.090
Belastingen Overig	-5	-7	-7	-7	-7
(Algemene) uitkeringen Gemeentefonds	197.654	204.714	207.018	207.875	212.299
OZB woningen	13.115	13.170	13.795	14.770	15.770
Wonen en bouwen	-24	-24	-24	-24	-24
OZB niet-woningen	11.954	12.688	13.068	13.068	13.068
Inkomensregelingen	-9	-10	-10	-10	-10
Parkeren	-12	-12	-12	-12	-12
Riolering	-6	-6	-6	-6	-6
Grondexploitatie (niet bedr terein)	-36	-37	-37	-37	-37
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-24	-24	-24	-24	-24
Saldo exclusief reserves	216.707	225.296	224.205	225.729	226.862

Voorzienen

(bedragen x €1.000)

	2020	2021	2022	2023
Uitgaven t.l.v. voorzieningen	0	0	0	0
Inkomsten t.g.v. voorzieningen	110	110	110	110
Saldo	110	110	110	110

Verbonden Partijen

Circulus Berkel BV

Enexis Holding NV

Bank Nederlandse Gemeenten NV

Wadinko NV

Stichting administratiekantoor Dataland

Coöperatie Dimpact ua

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV

Verkoop Vennootschap BV

Vordering op Enexis BV

CBL Vennootschap BV

CSV Amsterdam BV

Gerelateerde informatie

Documenten

Documentnaam	Bestandsgrootte	Openen
Beleidsnota reserves en voorzieningen 2018	1,1 Mb	Beleidsnota reserves en voorzieningen 2018
Kadernota Verbonden partijen 2017	0,1 Mb	Kadernota Verbonden partijen 2017
Treasurystatuut 2017	0,6 Mb	Treasurystatuut 2017
Beleidsnota Risicomanagement en weerstandsvermogen 2014	1,4 Mb	Beleidsnota Risicomanagement en weerstandsvermogen 2014
Richtlijn Activeren en afschrijven 2013	1,8 Mb	Richtlijn Activeren en afschrijven 2013
Verlenen van garanties en geldleningen 2013	1,7 Mb	Verlenen van garanties en geldleningen 2013
Financiële verordening 2019	1,0 Mb	Financiële verordening 2019
Verordening onderzoeken doelmatig- en doeltreffendheid 2019	1,4 Mb	Verordening onderzoeken doelmatig- en doeltreffendheid 2019
Controleverordening gemeente Deventer 2019	0,3 Mb	Controleverordening

Paragrafen

Paragraaf Bedrijfsvoering

Wijzigingen

De paragraaf Bedrijfsvoering is ondergebracht bij het programma Bedrijfsvoering ([zie programma Bedrijfsvoering](#)).

Paragraaf Lokale heffingen

Inzicht

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in het beleid ten aanzien van de lokale heffingen (inclusief kwijtscheldingsbeleid), de lokale lastendruk en de geraamde inkomsten van de diverse heffingen. Daarnaast geeft de paragraaf inzicht in de kostendekkendheid van de heffingen en de producten die samenhangen met de heffingen. In deze paragraaf is een overzicht van baten en lasten voor de heffingen opgenomen waarbij er sprake is van het verhalen van kosten. Voor de heffingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn moet inzichtelijk worden gemaakt dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet worden overschreden.

Wijzigingen

Met ingang van 2020 zijn onderstaande zaken nieuw of gewijzigd:

- Het algemene uitgangspunt is dat voor alle tarieven een gelijke maximale toegestane stijging wordt bepaald. Dit betekent voor 2020 dat de tarieven stijgen met 2,65% ten opzichte van 2019.
- Dit betreft een gemiddelde van prijs (+2,6%) en loon aanpassingen (+2,75%).

Conclusies

- De lastendruk voor inwoners met een huurwoning stijgt met 10,8% tot €433,62 Deze inwoners betalen alleen afvalstoffenheffing en rioolheffing
- De lastendruk voor inwoners met een koopwoning stijgt met 7,2% tot €743,02
- De kwijtscheldingen komen naar verwachting op €1.598.740
- Het tarief voor de rioolheffing blijft gelijk aan het tarief van 2019
- De tarieven voor de afvalstoffenheffing stijgt met gemiddeld 19,3%

Met ingang van 2020 is er sprake van een forse kostenstijging voor het verwerken van huishoudelijk afval. Een verhoging van de verbrandingsbelasting van 238% en tegelijkertijd daalt de waarde van grondstoffen. Deze ontwikkelingen zijn autonoom van aard en niet beïnvloedbaar door gemeenten, maar zijn van grote invloed op de kosten. Het totale effect van de kostenverhoging is in 2020 € 2,1 mln. Een tariefstijging van €42,36 op het vaste tarief is noodzakelijk om kostendekkend te blijven.

- De opbrengst OZB wordt verhoogd met 3%.

Beleidsuitgangspunten

De lokale heffingen zijn onder te verdelen in twee categorieën:

- belastingen
- rechten

De algemene belastingen komen ten goede aan algemene middelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten niet gelabeld zijn maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen kunnen worden ingezet. De gemeenteraad bepaalt waarvoor. Onder de algemene belastingen vallen bijvoorbeeld de onroerendezaakbelastingen, de hondenbelastingen en de forensen- en toeristenbelasting.

Rechten zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen. Tegenover de heffing van de inwoners staat een tegenprestatie. Rechten zijn in feite bestemmingsheffingen. Voorbeelden hiervan zijn de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Voor bestemmingsbelastingen geldt dat de gemeente niet meer mag heffen dan de kosten die zij voor de betreffende taak of voorziening maakt.

Retributies worden geheven van personen aan wie de gemeente een specifieke dienst verleent die voor die persoon een individueel voordeel oplevert. De belangrijkste retributies zijn de leges: vergoedingen voor een bij de gemeente aangevraagde dienst als het aanvragen van een paspoort of een vergunning. Net als bij bestemmingsbelastingen mogen de retributies niet meer dan kostendekkend zijn.

Met betrekking tot de belastingen en rechten zijn de beleidsuitgangspunten verschillend.

Het algemene uitgangspunt is dat voor alle tarieven een gelijke maximale toegestane stijging wordt bepaald. Dit betekent voor 2020 dat de tarieven stijgen met 2,65% ten opzichte van 2019. Dit betreft een gemiddelde van prijs (+2,6%) en loon aanpassingen (+2,75%). De loonaanpassing betreft structurele doorwerking van de cao-aanpassingen welke nog niet in de leges/tarieven waren verdisconteerd.

Beleidsuitgangspunt gemeentelijke belastingen

Bij de belastingen staat de budgettaire functie voorop. De stijging van de OZB-/RZB-tarieven is voor het jaar 2020 3,0% en de daarop volgende jaren tot en met 2023 bepaald op jaarlijks 3%. Uitgangspunt is dat de gemiddelde waarde schommelingen worden geneutraliseerd in de tarieven (exclusief groei van het bestand).

Beleidsuitgangspunt rechten

Door het karakter van de rechten als bestemmingsheffing is er een duidelijke relatie tussen de opbrengst van de rechten en de kosten van de door de gemeente te leveren tegenprestatie. Beleidsuitgangspunt is om die reden de kostendekkendheid van de betrokken tegenprestatie c.q. het overheidsproduct. De kostendekkendheid bepaalt in principe het in rekening te brengen tarief. Binnen strikte regels mag binnen de leges de meeropbrengst van de ene heffing worden gebruikt voor de dekking van andere kosten. Voorwaarden zijn dat we rekening houden met aspecten zoals het verbod op willekeur, het evenredigheidsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel, de gevolgen van de invoering van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de Europese Dienstenrichtlijn. Dit is niet toegestaan als het gaat om de afvalstoffenheffing of de rioolheffing.

Het beleid is dat tarieven zoveel mogelijk kostendekkend zijn. In een aantal gevallen is dat structureel niet mogelijk. De infrastructurele kosten van bruggen en kades zijn bijvoorbeeld zo hoog dat het niet haalbaar is de kosten in zijn geheel te verhalen op de gebruikers van de haven.

Ook voor de begraafplaatsen geldt dat de inkomsten de kosten niet geheel dekken. Voor overige leges geldt dat deze niet kostendekkendheid zijn. Weliswaar zijn er onderlinge verschillen in kostendekkendheid tussen de verschillende producten uit de legesverordening, maar bezien over de hele legesverordening is sprake van mindere opbrengsten dan kosten.

Kwijtscheldingsbeleid

Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de Leidraad invordering. De hierin gestelde criteria zijn afgeleid van de regelgeving van het Rijk.

Kwijtschelding is mogelijk voor hondenbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing.

Naar verwachting wordt in 2020 voor €1.598.740 aan belastinggelden kwijtgescholden. Het gaat hierbij met name om afvalstoffen- en rioolheffing.

(bedragen x €1)

Belasting/heffing	Kwijtschelding in 2020
Hondenbelasting	9.740
Afvalstoffenheffing	965.000
Rioolheffing	624.000

Woonlasten

De tariefaanpassingen 2020 leiden voor wat betreft de belangrijkste tarieven tot het volgende beeld:

(bedragen x €1)

Woonlasten 2020	Bedrag 2019	Bedrag 2020
Afvalstoffenheffing ¹	219,06	261,42
Rioolheffing	172,20	172,20
Woonlasten gebruiker (sub-totaal)	391,26	433,62
OZB eigenaar	301,79	309,40
Woonlasten gebruiker/eigenaar (totaal)	693,05	743,02

¹) Dit betreft het tarief voor de 'modelaanslag' van het basistarief met het gemiddeld aantal (6) ledigingen. Per huishouden kan het tarief verschillen, afhankelijk van het aantal aanbiedingen per jaar. Na afloop van het jaar worden de daadwerkelijke ledigingen opgelegd. Hoe minder afval, hoe lager de aanslag.

Nadere toelichting belastingen

Onroerende- en roerende zaakbelastingen

Het college stelt elk jaar de gewenste opbrengst van onroerende- en roerende zaken belastingen vast. Op basis van de jaarlijkse herwaardering en de gewenste opbrengst worden de tarieven voor de onroerende- en roerende zaakbelasting jaarlijks berekend. Per september 2019 zijn de conceptwaarden van de herwaardering gebruikt om de tarieven te berekenen voor het heffen van de belasting in 2020. Op het moment van ramen waren de waarderingen niet afgerond. In de raming is uitgegaan van een gereed percentage taxatiewaarden van 80%. Waarbij onder andere de percelen bouwgrond, en een deel van de bedrijfswaarden nog gewaardeerd moeten worden.

De opbrengsten worden geraamd op:

(bedragen x €1)

Belasting 2020	Opbrengst in 2020
OZB-opbrengst	26.849.185
RZB-opbrengst	9.500

Hondenbelasting

De tarieven stijgen ten opzichte van 2020 met 2,65%. De geraamde opbrengst 2020 bedraagt €316.754.

Op basis van ervaringen wordt hiervan jaarlijks circa €9.500 kwijtgescholden. Er is sprake van een bestand van ruim 6.600 honden.

De gemeente controleert jaarlijks steekproefsgewijs het hondenbezit. Deze controle tezamen met de publicaties van de voorgenomen controles zorgt ieder jaar weer een kleine uitbreiding van het aantal geregistreerde honden.

(bedragen x €1)

Belasting 2020	Opbrengst in 2020
Hondenbelasting	316.754

Parkeerbelastingen

De totale begrote parkeeropbrengst voor 2020 is geraamd op €4.729.657.

De parkeertarieven zijn met 0,7% extra verhoogd conform MPP, naast de reguliere indexatie van 2,65%.

Deze opbrengst is conform het nieuwe BBV met ingang van 2018 verantwoord op twee taakvelden, te weten:

- op taakveld 0.63 parkeerbelasting voor een bedrag van €3.634.418. Dit is de publiekrechtelijke opbrengst voor het straat parkeren. Dit is inclusief de €138.000 voor het omzetten van parkeren vergunninghouders naar straat parkeren.
- op taakveld 2.2 parkeren, voor een bedrag van €1.095.239 Dit is de privaatrechtelijke opbrengst voor het garage parkeren.

(bedragen x €1)

Belasting 2020	Opbrengst in 2020
Parkeerbelasting	4.729.657

Precario

Deze belastingen worden geheven voor het hebben van voorwerpen onder of boven, voor openbaar gebruik bestemde, gemeentegrond, maar ook voor de vergunning voor ingebruikname van gemeentelijke gronden. Onder de precariobelasting vallen ook de marktgelden. De gemeente Deventer heft haar gelden op basis van een marktprecario verordening. Een berekening kostendekkendheid is hiervoor niet benodigd. Op basis van het Raadsbesluit van 16 december 1998 (nummer 98.19993) komt een deel van de precario ten goede aan het ondernemersfonds Deventer binnenstad.

(bedragen x €1)

Belasting 2020	Opbrengst in 2020
Precario inclusief marktgelden	466.374
Waarvan marktgelden	292.000

Toeristenbelasting

Jaarlijks worden alle aanbieders van overnachtingslocaties uitgenodigd tot het doen van de aangifte toeristenbelasting. Hiertoe worden de aanbieders aangeschreven met uitleg over de heffing en afdracht van toeristenbelasting en ontvangen de aanbieders een aangifteformulier. De heffing wordt opgelegd na het lopende jaar. Naar aanleiding van het daadwerkelijk aantal overnachtingen wordt de belasting opgelegd. De aanslag wordt tevens verzonden aan aanbieders van Airbnb.

(bedragen x €1)

Belasting 2020	Opbrengst in 2020
Toeristenbelasting	153.900

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing en valt voor de lokale heffingen onder de belastingen. De afvalstoffenheffing mag maximaal kostendekkend zijn. De afvalstoffenheffing is verschuldigd voor het gebruik van een perceel waar de gemeente een inzamelplicht heeft voor de huishoudelijke afvalstoffen. De inwoners van Deventer zetten verder in op het recyclen van grondstoffen met behulp van de aanwezige voorzieningen.

Ook in 2020 blijven de oorspronkelijke beleidsuitgangspunten van Diftar onverkort van toepassing:

- er geldt een 0-tarief voor GFT en PMD;
- de tarieven zijn maximaal 100% kostendekkend;
- er geldt een vast tarief per huishouden en een variabel tarief voor restafval, afhankelijk van het aanbodvolume;
- de literprijs is voor elke container gelijk. Het variabele tarief varieert recht evenredig met het aantal beschikbare liters van de container/ondergrondse container (140, 240 of 50 liter);
- de tariefopbouw is zodanig dat geen enkel containervolume benadeeld of bevoordeeld wordt;
- voor een 240 liter container of een extra tweede container (ongeacht volume) geldt een toeslag van €36.
- Het uitgangspunt blijft dat een huishouden gemiddeld 6 keer per jaar de restafvalcontainer aanbiedt (prognose voor 2019 is gemiddeld 6).

Met ingang van 2020 is er sprake van een forse kostenstijging voor het verwerken van huishoudelijk afval. Een verhoging van de verbrandingsbelasting van 238% en tegelijkertijd daalt de waarde van grondstoffen. Deze ontwikkelingen zijn autonoom van aard en niet beïnvloedbaar door gemeenten, maar zijn van grote invloed op de kosten. Het totale effect van de kostenverhoging is in 2020 €2,1 miljoen.

De kostenverhoging en de beleidsuitgangspunten leiden tot de volgende tarieven:

- Het basistarief stijgt naar €205,20 (2019: €164,84).
- De aanbiedingstarieven voor restafval blijven ongewijzigd ten opzichte van 2019.

De tarieven worden opgenomen in de verordening afvalstoffenheffing 2020.

(bedragen x €1)

Volume-container	2018	2019	2020
240 liter	15,61	16,06	16,06
140 liter	9,11	9,37	9,37
50 liter	3,25	3,35	3,35

(bedragen x €1)

Recht 2020	Opbrengst in 2020
Afvalstoffenheffing	12.908.406

Toelichting	in €	In %
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	-12.736	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	1.197	
Netto kosten taakveld	-11.539	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	-706	
BTW	-1.231	
Totale kosten	-13.476	100%
Opbrengst heffingen	12.908	
Dekking	12.908	96%

Rioolheffing

De hoofdlijnen van de kostenontwikkeling zijn beschreven in het Gemeentelijk rioleringsplan 2015-2020 zoals dat in november 2014 door uw raad is vastgesteld. De volgende zaken werken door in de tariefstelling voor 2020:

- Bij vaststelling van het GRP is besloten om geen middelen te reserveren voor de theoretische vervangingsgolf die over 30 tot 40 jaar op lijkt te gaan treden. Deze keuze wordt in 2020 heroverwogen.
- Bij vaststelling van het GRP is besloten dat het tarief direct de kosten volgt.
- Door verlaging van het rentetarief van 2,5 naar 2,2 % dalen de kapitaallasten met € 73.000.
- De indexering op de kosten is toegepast zoals aangegeven in de begrotingsrichtlijnen.
- Het aantal huishoudens is met 864 toegenomen.
- Vorig jaar is gestart met het toerekenen van areaalaccres. Door de forse toename van het aantal huishoudens is het mogelijk dit jaar een inhaalslag te maken op dit punt en toch het tarief gelijk te houden. Er wordt areaalaccres opgevoerd van €113.000.

Toelichting rioolheffing 2020 en begrotingsramingen

Om het basistarief te kunnen bepalen is een aantal elementen van belang. Uitgangspunt is de kosten in de primaire begroting. Hierop dienen die elementen in mindering te worden gebracht die niet (deels) via het basistarief worden gegenereerd.

(bedragen x €1):

Geraamde kosten in de begroting 2020	7.349.000
Overhead	514.000
BTW kosten	476.000
Te dekken kosten	8.339.000

Ter bepaling van het bedrag dat via het basistarief dient te worden gegenereerd worden de volgende kostenelementen in mindering gebracht:

(bedragen x €1):

Nieuwe rioolaansluitingen	-100.000
Tariefdifferentiatie	-175.000
Kwijtscheldingen	-624.000
Te dekken kosten via het basistarief rioolheffing	7.439.000

Het geraamde aantal te belasten aansluitingen, gecorrigeerd voor wat betreft tariefdifferentiatie, ontheffingen en kwijtscheldingen bedraagt 43.198. Om de kosten te kunnen dekken is een basistarief van €172,20 noodzakelijk.

De specificatie van de totale opbrengsten is dan:

(bedragen x €1)

Basistarief rioolheffing	7.439.000
Opbrengsten tarievendifferentiatie	175.000
Opbrengsten nieuwe rioolaansluitingen	100.000
Kwijtscheldingen	624.000
Totaal	8.339.000

(bedragen x €1)

Recht 2020	Opbrengst in 2020
Rioolheffing	8.239.000

Toelichting	in €	In %
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	-7.349	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	100	
Netto kosten taakveld	-7.249	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	-514	
BTW	-476	
Totale kosten	-8.239	100%
Opbrengst heffingen	8.239	
Dekking	8.239	100%

Havengelden

De exploitatie van de haven is niet kostendekkend. Dat komt doordat wij uitgevoerde groot onderhoudswerkzaamheden niet doorberekenen in de havengelden. Conform amendement 12.1 (raadsvergadering 7 november 2018) worden de tarieven Haven- en opslaggelden niet verhoogd in 2020. De kostendekkendheid komt daarmee op 71%. In 2020 wordt voor schepen met een Green Award Certificaat (zie ook www.greenaward.org) in het kader van de duurzaamheidsambities een aangepast tarief ingesteld.

(bedragen x €1)

Recht 2020	Opbrengst in 2020
Haven en opslaggelden	253.000

Toelichting	in €	In %
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	-297	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	52	
Netto kosten taakveld	-245	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	-112	
BTW	0	
Totale kosten	-357	100%
Opbrengst heffingen	253	
Dekking	253	71%

Lijkbezorgingsrechten

De lijkbezorgingsrechten hebben het karakter van een bestemmingsheffing. Hierdoor is er een relatie tussen de opbrengst van de rechten enerzijds en de kosten van de door de gemeente te leveren dienst of tegenprestatie anderzijds. De tarieven in de verordening (als geheel) mogen maximaal 100% kostendekkend zijn. De mate van kostendekking vloeit voort uit de lasten en de totale opbrengsten uit het in rekening gebrachte tarief.

Kostendekkendheid:

Het algemene beleid is de tarieven zoveel mogelijk kostendekkend te laten zijn. In een aantal gevallen is dat structureel niet mogelijk. Dit geldt ook voor het beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen. De kostendekkendheid van de tarieven van de gemeentelijke begraafplaatsen bedraagt thans ongeveer 47% en wordt onder meer beïnvloed door het feit dat de begraafplaats Roeterdsweg, gelet op de in het verleden uitgegeven eeuwigdurende grafrechten, niet kan worden gesloten maar wel moet worden onderhouden.

(bedragen x €1)

Recht 2020	Opbrengst in 2020
Begraafrechten	153.729

Toelichting	in €	In %
Kosten taakveld(en) inclusief (omslag)rente	-306	
Inkomsten taakveld(en) exclusief heffingen	-	
Netto kosten taakveld	-306	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	-24	
BTW	0	
Totale kosten	-330	100%
Opbrengst heffingen	154	
Dekking	154	47%

Nadere toelichting rechten

Kostendekkendheid leges en tarieven uit legesverordening.

De opbouw van de legesverordening is als volgt:

- Leges titel 1, Algemene dienstverlening
- Leges titel 2, Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning (Wabo)
- Leges titel 3, Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn

Leges titel 1, Algemene dienstverlening

De leges in titel 1 bestaan voor het overgrote deel uit leges voor reisdocumenten, rijbewijzen, burgerlijke stand, afschriften uit de basisregistratie personen (BRP) en naturalisatie. De leges voor een deel van deze producten en diensten worden door het rijk vastgesteld.
(bedragen x €1.000)

Leges	Lasten taakveld	Overhead	BCF BTW	Totale lasten	Andere inkomsten	Leges	Totale baten	Kosten dekkendheid
Burgerlijke stand	296	194	-	490	-	165	165	34%
Reisdocumenten	192	152	-	344	-	247	247	72%
Rijbewijzen	348	276	-	624	-	328	328	53%
Verstrekking uit BRP	104	83	-	187	-	141	141	75%
Milieu	11	9	-	20	-	2	2	10%
Overige publiekszaken	34	28	-	62	-	104	104	168%
Leegstandwet	17	14	-	31	-	3	3	10%
Kansspelen	9	7	-	16	-	5	5	31%
Telecommunicatie	140	80	-	220	-	190	190	86%
Verkeer en vervoer	27	21	-	48	-	7	7	15%
Totaal	1.178	864	-	2.042	-	1.192	1.192	58%

Leges titel 2, Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning (Wabo)

Er is ten aanzien van de Omgevingsvergunningen evenwicht gekomen in de opbrengsten van de leges en de hiervoor te verrichten werkzaamheden. Dit is in lijn met de wens van de gemeenteraad om richting de 100% van de wettelijk toegestane kosten via de leges door te berekenen.

(bedragen x €1.000)

Leges	Lasten taakveld	Overhead	BCF BTW	Totale lasten	Andere inkomsten	Leges	Totale baten	Kosten dekkendheid
Bouwvergunningen 2	182	100	-	282	-	195	195	69%
Bouwvergunningen 3	1.164	766	-	1.930	-	2.468	2.468	128%
Slopen	1	1	-	2	-	1	1	53%
Aanleggen	14	11	-	25	-	20	20	79%
Planologisch	218	173	-	391	-	100	100	26%
Monumenten	138	98	-	237	-	14	14	6%
Brandveilig gebruik	1	0	-	1	-	1	1	87%
Kappen	37	30	-	67	-	45	45	68%
Uitweg	12	9	-	21	-	6	6	28%
Handelsreclame	9	7	-	16	-	8	8	54%
Totaal	1.776	1.196	-	2.972	-	2.859	2.859	96%

Leges titel 3, Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn

Door onder meer de blijvende groei van het aantal evenementen en het loslaten van het maximum stelsel (horeca Brink en Grote Kerkhof) hebben we te maken met een toename van het aantal vergunningaanvragen APV en bijzondere wetten. Dit wordt ook vanuit het beleid op de taakvelden Horeca en Evenementen ondersteund. De stijging van de kosten die de toename van het aantal vergunningaanvragen APV en bijzondere wetten met zich meebrengt kan niet door een verhoging van de leges worden gedekt. De hoogte van de leges is de afgelopen jaren op een maximaal acceptabel niveau gebracht. De kostendekkendheid van de vergunningverlening bedraagt 20%.

(bedragen x €1.000)

Leges	Lasten taakveld	Overhead	BCF BTW	Totale lasten	Andere inkomsten	Leges	Totale baten	Kosten dekkendheid
Horeca	197	157	-	354	-	91	91	26%
Evenementen, markten	242	193	-	435	-	53	53	12%
Prostitutie	7	5	-	12	-	8	8	67%
Huisvestingwet	20	16	-	36	-	20	20	54%
Winkeltijdenwet	0	0	-	0	-	0	0	55%
Totaal	467	371	-	837	-	171	171	20%

Paragraaf Financiering

Inzicht

De financieringsparagraaf geeft inzicht in de ontwikkelingen in het begrotingsjaar en behandelt de beleidsvoornemens voor het komende jaar. In deze paragraaf komen achtereenvolgens aan de orde, het wettelijk kader van de financieringsparagraaf, de algemene ontwikkeling op het gebied van financiering, het gemeentelijke financieringsbeleid en de financieringsstructuur, de risico's uit hoofde van de treasury en tot slot de berekening van het EMU-saldo.

Conclusies

- Geen stijging langlopende rente verwacht;
- Renteresultaat 2020 ongeveer €0,01miljoen positief;
- Renteomslagpercentage in 2020 en verder verlaagd van 2,5% naar 2,2%;
- Rente grondexploitatie in 2020 en verder verlaagd van 2,4% naar 2,3%.

Wettelijk kader

Het beheersen van financiële risico's is een belangrijke opgave voor de gemeente. De Wet financiering decentrale overheden (FIDO) verplicht de gemeenten daarom tot het hebben van een treasurystatuut.

Dit is een regeling voor het sturen en beheersen van geldstromen, met alle risico's die hieraan verbonden zijn. De gemeente controleert haar financiën nauwlettend en legt daarover verantwoording af. Ook dit is wettelijk verplicht. Die verantwoording komt onder meer terug in de begroting en jaarrekening. Het treasurystatuut is in mei 2017 door de gemeenteraad vastgesteld.

Belangrijke punten uit het treasurystatuut:

- Het beleid van de gemeente is erop gericht dat er altijd voldoende financiële middelen beschikbaar zijn;
- Het aangaan en het verstrekken van leningen is alleen toegestaan als het geld wordt ingezet voor de publieke taak van de gemeente. Aan de leningen liggen verstandige besluiten ten grondslag. De leningen zijn niet gericht op het genereren van winst door het nemen van overmatige risico's;
- Uitzettingen (beleggingen) vinden alleen plaats bij Nederlandse overheidsinstellingen of financiële instellingen met een kredietwaardigheid van een AA-rating. De ratings worden afgegeven door een rating agency;
- Bij het aantrekken / uitzetten van financiën wordt een offerte gevraagd bij ten minste 2 financiële instellingen.

Interne ontwikkelingen

Rentebeleid

Het beleid van de gemeente is in beginsel gericht op het aantrekken van nieuwe leningen met een totale gemiddelde looptijd van ongeveer 10 jaar en hierbij inspelen op de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt. Verder willen we optimaal gebruiken van de kasgeldlimiet van €31 miljoen. Dat zijn de hoofdlijnen van het financieringsbeleid van de gemeente die door de raad zijn vastgesteld. Het beleid wordt de komende jaren voortgezet, rekening houdend met de financieringsbehoefte en rentevisie.

Herfinanciering en aanvullende financiering

De financieringsbehoefte voor de periode tot en met 2023 wordt geraamd mede aan de hand van het treasury jaarplan 2019-2022. Onze rekening courant biedt in 2019 de ruimte om tot een bedrag van €28 miljoen te financieren. In de nieuwe BNG-financieringsovereenkomst die geldt vanaf 1 januari 2019 bedraagt de kredietruimte €28 miljoen en bedraagt de intradaglimiet €2 miljoen. De intradaglimiet maakt het mogelijk om dagelijks tijdens de kantooruren tot het overeengekomen bedrag van €2 miljoen, de kredietruimte te overschrijden.

We verwachten ten tijde van het opstellen van de financieringsparagraaf dat in 2020 een langlopende lening van €29 miljoen moet worden afgesloten.

Externe ontwikkelingen

Rentevisie

Een belangrijke factor bij de uitvoering van het treasurybeleid is het verloop van de geld- en kapitaalmarktrente. De visie ten aanzien van renteontwikkeling is medebepalend voor het te volgen financieringsbeleid. Onze rentevisie baseren wij op de rentevisies van een aantal grootbanken. Deze zijn hieronder weergegeven:

Verwachtingen	Prognose over 12 maanden	
	3-maands	10-jaars
Per 22 augustus 2019		
ABN AMRO	-0,55%	0,35%
ING	-0,40%	-
BNP Paribas	-	-
Rabobank	-0,31%	0,10%
Belfius	-0,35%	0,25%
Commerzbank	-0,49%	0,25%
Gemiddeld	-0,42%	0,24%

De hiervoor vermelde rentepercentages zijn zogenaamde “kale rentes”. Financiële instellingen berekenen hier bovenop een opslag voor risico's, kosten en winst. Voor gemeenten ligt deze momenteel, afhankelijk van de looptijd tussen de 0,1% - 0,4%.

Uit de meest recente rentevisie (Thésor Marktperspectief 22 augustus 2019) blijkt dat naar verwachting de kapitaalmarktrente nog steeds laag zal blijven. Voor 2019 wordt zowel voor de korte rente als de lange rente een relatief stabiele situatie verwacht. Marktpartijen verwachten dat de rentetarieven in de eerste helft van 2020 op het huidige niveau of lager zullen zijn.

Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF)

Europese eisen en afspraken voor het terugdringen van het begrotingstekort en de staatsschuld vormen de basis van de wet HOF. Voor de collectieve sector als geheel mag het structurele tekort maximaal 0,5% zijn van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Dit heet het EMU saldo. De overheidsschuld mag niet hoger zijn dan 60% BBP.

Omdat lagere overheden bijdragen aan het begrotingstekort van de collectieve sector, bepaalt het wetsvoorstel dat ook de decentrale overheden zich moeten houden aan de doelstellingen uit het aangescherpte Stabiliteits- en Groeipact. De wet HOF is in december 2013 aangenomen.

In 2015 is er een wetswijziging vastgesteld. Het aanvankelijke sanctiemechanisme is vervangen door een correctiemechanisme. Dit laatste mechanisme treedt alleen in werking als de macronorm voor het EMU-saldo van de decentrale overheden structureel wordt overschreden. Dat wil zeggen dat er sprake is van een meerjarige overschrijding van het collectieve aandeel in het EMU-saldo van de decentrale overheden gezamenlijk.

Schatkistbankieren

In december 2013 is het zogenoemde schatkistbankieren ingevoerd. Dit betekent dat de gemeente wettelijk verplicht is om tijdelijk overtollige middelen (liquiditeitoverschotten) die boven een wettelijk geregeld saldo uitkomen, moet stallen bij het Rijk. Voor de gemeente Deventer geldt dat het saldo vanaf €2,2 miljoen automatisch wordt afgeroomd. Ook is het mogelijk om overtollige middelen te beleggen bij andere overheden zoals gemeenten, provincies en waterschappen. De hoofdreden van deze verplichting is om het EMU saldo op Rijksniveau terug te dringen. Een bijkomende reden is dat gemeenten (en andere lagere overheden) op deze wijze geen risico's lopen op hun uitgezette gelden. Deventer heeft de afgelopen jaren gebruik gemaakt van de kasgeldlimiet. De verwachting is dat schatkistbankieren beperkt zal worden toegepast in 2020.

Het drempelbedrag schatkistbankieren bedraagt voor 2020 €2.751.000 en moet per kwartaal tegenover het gemiddeld op dagbasis buiten 's-Rijks schatkist gehouden middelen worden geplaatst. Dus tegenover het gemiddelde van alle gemeentelijke bankrekeningen. De verwachting is dat in 2020 binnen de limiet van schatkistbankieren wordt gewerkt.

Gemeentefinanciering

Financieringsbeleid gemeente Deventer

Het financieringsbeleid van de gemeente gaat uit van integrale financiering. Voor investeringen wordt een gemiddelde rente gebruikt. Dit heet omslagrente. Voor de begroting 2020 en verder is deze omslagrente verlaagd van 2,5% naar 2,2%; de rente grondexploitatie is voor de begroting 2020 en verder verlaagd van 2,4% naar 2,3%.

De renteomslag is berekend op de wijze zoals beschreven in de notitie Rente 2017 die vanaf het begrotingsjaar 2018 verplicht is en de rente grondexploitatie is berekend conform notitie grondexploitatie 2016. Beide notities zijn kaders volgens het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

De omslagrente wordt in beginsel zowel in de begroting als in de jaarrekening gebruikt tenzij er sprake is van een relatief forse afwijking. Indien namelijk de werkelijke rentelasten over een jaar die aan de taakvelden hadden moeten worden doorbelast meer dan 25% afwijken van de rentelasten die op basis van de voor gecalculerde renteomslag zijn doorbelast, dan is de gemeente verplicht gesteld dit te corrigeren. Binnen een afwijking van 25% of minder dan kan de gemeente besluiten tot correctie. Conform de BBV regelgeving wordt in de jaarrekening op de boekwaarde van de grondexploitaties echter altijd de werkelijke onafgeronde rente bijgeschreven. Met betrekking tot het facilitaire deel van de grondexploitaties dient daarentegen de omslagrente te worden toegepast.

Verschillen tussen de vooraf geraamde rentelasten en de werkelijke rentelasten worden verrekend met de generieke weerstandsreserve.

Om te voorzien in de financieringsbehoefte staan de gemeente interne en externe financieringsmiddelen ter beschikking. De interne financieringsmiddelen bestaan uit de reserves, oftewel eigen vermogen, en de voorzieningen. De externe financieringsmiddelen bestaan uit de opgenomen langlopende geldleningen en kortlopende middelen (bijvoorbeeld rekening courant en werkkapitaal), oftewel het vreemde vermogen. In het treasury statuut is opgenomen dat de gemeente zoveel mogelijk gebruik zal maken van de intern beschikbare financieringsmiddelen.

(bedragen x €1 miljoen)

Financieringsstructuur	Begroting 2018	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Investeringen in				
Vaste activa	298	311	323	319
Vorraden inclusief onderhanden werk grondexploitatie	77	58	69	57
Totaal investeringen	375	369	392	376
Gefinancierd met				
Reserves	67	67	60	64
Nog te bestemmen resultaat	0	7	0	0
Voorzieningen	9	9	8	9
Langlopende financiering	302	331	320	307
Totaal financiering	378	414	388	380
Financieringstekort (-) / overschot (+)	3	45	-4	4

Financieringsresultaat

Voor de begroting 2020 wordt rekening gehouden met €10,1 miljoen aan rentekosten. Via de methodiek van de renteomslag wordt totaal €9,58 miljoen aan rentelasten omgeslagen over de activa en daarmee doorbelast aan de taakvelden. Het algemeen rentepercentage is verlaagd van 2,5% naar 2,2% conform de berekeningsystematiek richtlijnen BBV. Het rentevoordeel hiervan is in de begroting 2020 gestort in de generieke weerstandsreserve. Het verwachte renteresultaat voor 2020 komt op €0,01 miljoen. Voor 2021 wordt een renteresultaat verwacht van €0,14 miljoen, voor 2022 een renteresultaat van €0,71 miljoen en voor 2023 een restresultaat van €1,04 miljoen.

(bedragen x €1 miljoen)

Opstelling	R2018	B2019	B2020	B2021	B2022	B2023
Rentelasten						
rente korte financieringsmiddelen	-0,04	0	0	0	0	0
rente langlopende geldleningen	9,20	8,87	8,55	8,26	7,77	7,45
rente op eigen financieringsmiddelen	0,62	0,59	0,49	0,44	0,39	0,37
rente op voorziening wethouders-pensioen	0,13	0,13	0,15	0,15	0,16	0,16
rente verliesvoorzieningen grondexploitatie	0,91	0,92	0,91	0,92	0,80	0,68
bijdrage aan exploitatie	0	0	0	0	0	0
Sub-totaal	10,82	10,51	10,1	9,77	9,12	8,66
Rente opbrengsten						
Doorberekening aan vaste activa i.v.m. kapitaalbeslag	11,39	11,00	9,58	9,35	9,24	9,09
Sub-totaal	11,39	11,00	9,58	9,35	9,24	9,09
Tussenresultaat	0,57	0,49	-0,52	-0,42	0,12	0,43
Vanaf 2020 storting rentevoordeel in generieke weerstandsreserve a.g.v. aanpassing algemene rentepercentage van 2,5% naar 2,2%	0	0	0,53	0,56	0,59	0,61
Totaal	0,57	0,49	0,01	0,14	0,71	1,04

De voordelige renteresultaten worden gestort in de generieke weerstandsreserve. De renteomslag is berekend op de wijze zoals beschreven in de notitie Rente 2017 die vanaf het begrotingsjaar 2018 verplicht is.

Leningenportefeuille

De hoeveelheid geleend geld bedraagt per 1 januari 2019 €331miljoen. De verwachting van het verloop van de leningenportefeuille tot 1 januari 2021 ziet er als volgt uit:

(bedragen x €1 miljoen)

Leningenportefeuille	Bedrag	Gewogen gemiddelde rente(in %)
Werkelijke stand per 1 januari 2019	331	2,70
Contractuele aflossingen in 2019	12	-
Nieuwe leningen 2019	-	-
Geraamde stand per 1 januari 2020	319	2,54
Contractuele aflossingen 2020	37	-
Herfinanciering/consolidatie 2020	25	-
Geraamde stand per 1 januari 2021	307	2,53

Werkkapitaalbeheer

Het is belangrijk om de omvang en looptijden van de vlottende activa en vlottende passiva zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, zodat een organisatie in staat is op korte termijn aan haar korte verplichtingen te voldoen. Verder leidt een doelmatig werkkapitaalbeheer tot minimalisatie van de rentekosten en een maximalisatie van de renteopbrengsten. Naar verwachting wordt er per 31 december 2020 voor een bedrag van €319 miljoen vastgelegd in vaste activa. Hier tegenover staat een totaal aan vaste (lange) financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) van €382 miljoen. Een deel van de vlottende activa wordt daarom gefinancierd met lang vermogen waarmee het netto werkkapitaal positief is. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat de prognose voor het werkkapitaal voor een deel bestaat uit de grondvoorraden die in feite niet op heel korte termijn in liquide middelen kunnen worden omgezet.

Risicobeheer

De belangrijkste financiële risico's bij de uitvoering van het financieringsbeleid bij de gemeente Deventer zijn renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's.

Renterisico's

De Wet Fido kent een tweetal wettelijke normen te weten de kasgeldlimiet en de renterisiconorm, die beogen om de renterisico's van lagere overheden binnen de perken te houden en te beheersen. Beide normen worden hierna toegelicht.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de toelaatbare omvang van de netto vlottende schuld aan en dient daarom om het renterisico op de korte termijn te beheersen. Juist voor de korte termijn geldt dat de renterisico's aanzienlijk kunnen zijn, gezien de mogelijke fluctuaties op de geldmarkt. Onder de vlottende schuld vallen alle financieringen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar. Het begrotingstotaal 2020 bedraagt €367 miljoen waarmee de kasgeldlimiet uitkomt op afgerond €31 miljoen. De limiet bedraagt een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage (=8,5%) van de begrote gemeentelijke uitgaven. Iedere drie maanden wordt de stand van de netto vlottende schuld van de gemeente getoetst aan de kasgeldlimiet. Bij een te verwachten overschrijding van de kasgeldlimiet dient tot consolidatie van de vlottende schuld te worden overgaan en dienen daardoor langlopende financieringsmiddelen te worden aangetrokken.

Rente risiconorm

De renterisico's op de langlopende financieringsmiddelen wordt ingekaderd door de rente risiconorm. Jaarlijks mogen de renterisico's uit hoofde van renteherziening en herfinanciering (van aflossingen) niet hoger zijn dan 20% van het lastentotaal van de begroting bij aanvang van het jaar. Het doel van de renterisiconorm is het realiseren van een spreiding van de rente typische looptijden van de leningenportefeuille waardoor een verandering in de rente vertraagd doorwerkt in de rentelasten van de gemeente. De onderstaande tabel geeft het verwachte verloop voor 2020-2023 weer van de renterisiconorm waarbij ter vergelijking de cijfers van 2019 zijn gezet.

(bedragen x €1 miljoen)

Renterisico op vaste schuld	2019	2020	2021	2022	2023
1a. Renteherziening op vaste schuld (o/g)	0	0	0	0	0
1b. Renteherziening op vaste schuld (u/g)	0	0	0	0	0
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0	0
3. Betaalde aflossingen	12,12	37,10	39,01	43,02	41,41
4. Renterisico op vaste schuld (2+3)	12,12	37,10	39,01	43,02	41,41
Renterisiconorm					
5. Grondslag per 1 januari	331	319	307	293	275
6. Het bij ministeriële regeling vastgelegde percentage	20,00%	20,00%	20,00%	20,00%	20,00%
7. Renterisiconorm	66,20	63,80	61,40	58,60	55,00
Toets renterisiconorm					
8. Renterisiconorm (7)	66,20	63,80	61,40	58,60	55,00
9. Renterisico op vaste schuld (4)	12,12	37,10	39,01	43,02	41,41
10. Ruimte (+) / Overschrijding (-) (8-9)	54,08	26,70	22,39	15,58	13,59

De conclusie is dat de gemeente Deventer ruim binnen de renterisiconorm blijft.

Kredietrisico's

Uitzettingen kunnen op grond van de Wet Fido en het treasury statuut slechts plaatsvinden uit hoofde van de uitvoering van een publieke taak. Daarnaast vinden uitzettingen alleen plaats bij Nederlandse overheidsinstellingen en financiële instellingen met een kredietwaardigheid van een A1-rating en/of AA-rating. In het volgende overzicht is de samenstelling van de leningportefeuille u/g weergegeven:

(rente in %; stand en prognose x €1)

Instantie	Rente	Bedrag per	Prognose per	
	01-01-2019	01-01-2019	01-01-2020	31-12-2020
NV Maatschappelijk Vastgoed Deventer	4%	17.068.679	17.211.280	16.733.559
Sportbedrijf Deventer NV	2,12% - 4%	14.346.159	13.684.524	13.074.274
NV Wonen boven Winkels	geen	178.206	74.076	74.076
Enexis BV	geen	907.199	0	0
Vitens	4%	371.432	247.618	123.804
Leningen energieaanpak woningen	geen	200.000	200.000	200.000
SVN Voorstad Oost	5%	6.952	6.031	5.087
WDW Escohold BV	5%	417.260	417.260	417.260
Go Ahead Eagles	4%	4.069.412	4.069.412	4.069.412
Deventer Hockey Vereniging	5%	29.266	26.202	22.984
Lening Vereniging van eigenaren	5%	800.000	600.000	400.000
Totaal		38.394.566	36.536.403	35.046.380

Liquiditeitsrisico's

Onder liquiditeitsrisico's wordt verstaan de mogelijkheid van de gemeente om op korte termijn aan haar betalingsverplichtingen te voldoen en bijvoorbeeld de crediteuren te betalen. Met andere woorden, staat er voldoende geld op de bank. Interne liquiditeitsrisico's worden beperkt door de treasury activiteiten te baseren op een korte en lange termijn liquiditeitsplanning. Bovendien is een gemeente zeer kredietwaardig en altijd in staat geld uit de kapitaalmarkt te halen.

EMU-saldo

In 2004 hebben Rijk en medeoverheden afgesproken dat het EMU tekort van medeoverheden maximaal -0,5% BBP mag bedragen. Dit is bepaald op de Europese grens van 0,3% BBP die geldt voor de volledige Nederlandse collectieve sector. De EMU grens voor medeoverheden wordt de macrotreferentiewaarde genoemd.

(bedragen x €1.000)

	EMU saldo	R2018	B2019	B2020	B2021	B2022	B2023
1.	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.134	-6.422	-1.458	-1.656	-114	2.334
2.+	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	11.400	11.581	12.192	12.315	12.168	11.968
3.+	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.500	489	1.528	1.539	1.419	1.302
4.-/-	Investerings in (im)materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd	17.700	20.545	11.098	18.573	15.229	1.266
5.+	Baten uit bijdragen van andere overheden, de EU en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-3.200	-995	0	0	0	0
6.+	Desinvesteringen in (im)materiele vaste activa (baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs) voor zover niet op exploitatie verantwoord)	-1.900	0	0	0	0	0
7.-/-	Aankoop van grond en uitgaven aan bouwrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	8.500	5.980	11.053	3.657	2.686	1.839
8.+	Baten bouwgrond- exploitatie (voor zover niet op exploitatie verantwoord)	22.030	28.385	25.968	12.515	2.816	8.657
9.-/-	Lasten op balanspost voorzieningen (transacties derden)	500	337	349	349	349	349
10.-/-	Lasten ivm transacties derden, die niet onder post 1 genoemde exploitatie lopen maar rechtstreeks tlv de reserves worden gebracht (en niet al hierboven meegenomen)	0	0	0	0	0	0
11.-/-	Verkoop van effecten: Gaat u effecten verkopen? Ja/Nee Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	Nee 0	Nee 0	Nee 0	Nee 0	Nee 0	Nee 0
	Berekend EMU saldo	996	6.176	15.730	2.135	-1.975	20.807

Paragraaf Verbonden partijen

Inzicht

De paragraaf verbonden partijen geeft inzicht in de rechtspersonen (verbonden partijen) waarmee de gemeente Deventer een bestuurlijke en financiële relatie heeft en de (financiële) risico's die hiermee (mogelijk) gelopen worden. Tevens wordt melding gemaakt van de actuele (beleids)ontwikkelingen.

Verbonden partijen zijn (participaties in) deelnemingen (in vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en (coöperatieve) verenigingen. Van bestuurlijk belang is sprake wanneer de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang wordt verstaan dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt raakt ingeval van faillissement van de verbonden partij of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn / haar verplichtingen niet nakomt.

De relatie van de gemeente met de verbonden partijen is zeer verschillend van aard. Soms met een wettelijke basis en soms ontstaan vanuit gemeentelijk beleid voor de uitvoering daarvan en soms voor uitvoering van bedrijfsvoering activiteiten. In alle gevallen gaat het echter om de behartiging van een publiek belang.

Wet- en regelgeving stelt eisen voor verbonden partijen. Eén van die eisen is de opstelling van een paragraaf verbonden partijen en het vaststellen van een visie op en beleid omtrent verbonden partijen in die paragraaf of in een afzonderlijke nota.

In de op 11 oktober 2017 vastgestelde kadernota verbonden partijen van de gemeente Deventer wordt beschreven hoe de gemeente Deventer omgaat met verbonden partijen, zodat op een weloverwogen manier invulling wordt gegeven aan de rollen van eigenaar (zeggenschap) en opdrachtgever (sturing). Zie daarvoor het hoofdstuk "Beleidskader".

De cijfers die gepresenteerd worden bij het financieel belang en bij het verwacht eigen vermogen, vreemd vermogen en financieel resultaat zijn, voor zover beschikbaar, afkomstig uit de jaarrekening 2018 en (indien beschikbaar) uit de begroting 2020 van de verbonden partij.

Vervolgens is een verbinding gelegd met de [paragraaf weerstandsvermogen](#).

Conclusies

Uit de informatie die is opgenomen in onderstaande paragraafonderdelen ontlene wij geen aanwijzingen dat de gemeente voor bepaalde financiële risico's specifiek weerstandsvermogen zou moeten aanhouden.

Naast het verzoek om aanvullende financiering, heeft NV Schouwborg een verzoek ingediend voor eenmalige subsidie (RM 22/5/2019). Over dit subsidieverzoek en eventuele dekking van frictiekosten is het college nog met de NV Schouwborg in gesprek. In de stand van de generieke weerstandsreserve wordt alvast rekening gehouden met het verstrekken van de eenmalige subsidie. Alvorens dit bedrag wordt verstrekt, wordt de raad hierover nog geïnformeerd middels een raadsmededeling.

Samenvatting

Algemene aspecten over de jaarrekeningen 2018:

- De gemeente heeft de beschikking over alle vastgestelde jaarrekeningen 2018 van de verbonden partijen (met uitzondering van de NV Deventer Schouwborg en de NV Maatschappelijk Vastgoed Deventer) inclusief de accountantsverklaringen. Het beschikbaar komen van een accountantsverklaring over de jaarrekening 2018 van de NV Deventer Schouwborg is afhankelijk van een in het najaar van 2019 nog vast te stellen meerjarig perspectief voor de schouwborg voor de jaren 2019-2023, de definitieve besluitvorming van het college over te verstrekken geldleningen voor vervangingsinvesteringen en een besluit van de gemeente over subsidieverzoeken voor 2019 (€180.000), 2020 (€90.000) en aanvulling van het weerstandsvermogen (€260.000). De accountantsverklaring bevat een oordeel over de continuïteit van de schouwborg en zonder een vastgestelde meerjarenbegroting en aanvulling van middelen zoals voornoemd zal die verklaring niet worden afgegeven. De accountantsverklaring van de NV Maatschappelijk Vastgoed Deventer komt eind september. De accountant heeft haar controle werkzaamheden in september gestart.
- Een groot aantal verbonden partijen heeft ook een begroting 2020 (en meerjarenbegroting) beschikbaar. Voor wat betreft de gemeenschappelijke regelingen zijn die documenten reeds aan de gemeenteraad beschikbaar gesteld en heeft dat in sommige gevallen tot het een zienswijze geleid (PlusOV en RSJ). Jaarrekeningen 2018 van gemeenschappelijke regelingen zijn ter kennisname aan de gemeenteraad gebracht.
- Indien daartoe aanleiding was werd / is wordt de gemeenteraad met afzonderlijke raadmededelingen of in kwartaal rapportages geïnformeerd over actuele (financiële) ontwikkelingen bij verbonden partijen.
- Per verbonden partij wordt in deze paragraaf inzicht gegeven in het publiek - en financieel belang van de gemeente en wordt aandacht besteed aan het financieel risico en actuele ontwikkelingen. Uitgangspunt is dat de verbonden partij zelf zorgt voor borging van haar financiële risico's middels een weerstandsvermogen. Dit om te voorkomen dat deelnemende gemeenten in verbonden partijen eventuele ongedekte financiële nadelen moeten bekostigen.
- Met een raadmededeling van 18-3-2019 is de gemeenteraad geïnformeerd over een evaluatie van de gemeenschappelijke regelingen in de regio IJsselland. Daarin werden antwoord gegeven op twee hoofdvragen, namelijk 1. Voorziet de betreffende verbonden partij op een effectieve en efficiënte wijze in de behartiging van het publiek belang en 2. Hoe vindt sturen, beheersen, het houden van toezicht en de verantwoording plaats en zijn daarin aanpassingen gewenst? Met een stoplichten model voor aangegeven indicatoren werd aangegeven wat de stand van zaken is van de GR-en. Uit de evaluatie blijkt de zorg over de financiën van de RSJ (regionaal Servicebureau Jeugdzorg IJsselland). Reden waarom de gemeenteraad bij zowel de begroting 2019 als 2020 een zienswijze heeft ingediend bij het bestuur van de RSJ. In de tweede helft van 2019 wordt gewerkt aan de evaluatie van de overige verbonden partijen waarover vervolgens de gemeenteraad met een raadmededeling zal worden geïnformeerd. Bezien wordt om het stoplichtenmodel onderdeel te laten uitmaken van de paragraaf verbonden partijen. Overweging is daarmee te beginnen bij de jaarrekening 2019.
- Met een raadmededeling van 19-6-2019 is terugkoppeling gegeven over de stand van zaken van uitvoering van de motie van 7-11-2018 over regionale samenwerking. In die motie wordt het college gevraagd een evaluatie van de gemeenschappelijke regelingen IJsselland aan te bieden (zie voorgaande punt) en is de griffie de opdracht gegeven om in samenwerking met andere gemeenten in de regio IJsselland een conferentie rond regionale democratie te organiseren. In de raadmededeling is aangegeven welke vervolgacties er zijn.
- In 2019 / aanvang 2020 wordt een digitaal toegankelijk dossier voor de gemeenteraad aangemaakt waarin planning- en control documenten en governance documenten van verbonden partijen zijn in te zien.

Specifieke aspecten (over de jaarrekeningen 2018 en begrotingen 2020):

- Met ingang van 1-1-2019 is de gemeenschappelijke regeling RecreatieGemeenschap Salland geliquideerd. Gelijktijdig zijn de gemeenten Olst-Wijhe, Raalte en Deventer een gezamenlijke beheerorganisatie gestart voor instandhouding van de fiets- en wandelroutenetwerken inclusief de bijbehorende routevoorzieningen.
- In 2019 is door het bestuur van Dataland het besluit genomen de activiteiten van de onderneming uiterlijk eind december 2021 te hebben overgedragen of afgebouwd zodat het daarna kan worden geliquideerd. Met de komst van de Landelijke Voorziening WOZ in 2017 is informatie over de WOZ-waarde van woningen gratis beschikbaar gekomen en is het gebruik van de Vastgoedscanner van Dataland enorm teruggelopen c.q. overbodig.
- Op 11-4-2019 hebben de aandeelhoudersvergaderingen van de vijf tijdelijke juridische entiteiten die zijn opgericht bij de verkoop van de aandelen Essent: CBL Vennootschap BV, CSV Amsterdam BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, Verkoop Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV besloten het juridische construct van de vijf entiteiten te vereenvoudigen, verder uit te werken en daarvoor nadere besluitvorming aan de aandeelhoudersvergaderingen voor te leggen. Mogelijk zijn alle entiteiten m.i.v. 2021 geliquideerd.
- Bij raadmededeling van 29-5-2019 heeft het college uitgesproken de NV Wonen boven Winkels op te gaan heffen en het vrijkomende eigen vermogen te reserveren voor investeringen in wonen en verblijven in de binnenstad. Het college heeft daarin uitgesproken de aandelen van de NV te verkopen aan Wonen boven winkels Deventer BV (100% deelneming door woningcorporatie Ieder1), waarna een juridische fusie tussen de NV en BV plaatsvindt. De gemeenteraad heeft inmiddels aangegeven positief te zijn over dit voornemen.
- Afvalinzamelingsbedrijf Circulus-Berkel BV (verbonden partij van de gemeente Deventer) realiseert een nieuwe milieustraat (Cleantech Centre Deventer) aan de Westfalenstraat in Deventer. Circulus-Berkel en HGB (het Groenbedrijf) realiseren tevens gezamenlijke huisvesting aan de Westfalenstraat. Ook komt er een plek voor kringloopgoederen. Het betekent dat inwoners en bedrijven straks hun restafval, grondstoffen en herbruikbare goederen op één plek kunnen aanbieden. Met de realisatie van de investering is inmiddels gestart. Ingebruikname is voorzien in het eerste kwartaal van 2020.
- In februari 2019 is de Strategische Beleidsagenda 2019-2023 "Samen werken aan veiligheid" van de Veiligheidsregio IJsselland vastgesteld. De beleidsagenda is opgesteld samen met medewerkers en vertegenwoordigers van gemeenteraden, bestuur en veiligheidspartners.
- Met een raadmededeling van 19-2-2019 is de gemeenteraad geïnformeerd over de door het Algemeen Bestuur van de GGD vastgestelde Agenda Publieke Gezondheid 2019-2023 "Beweging vanuit eigen regie" waarin de GGD aangeeft op welke wijze zij de gezondheid van de bewoners van de 11 gemeenten in IJsselland wil bevorderen. Na vaststelling van de Agenda Publieke Gezondheid in het Algemeen Bestuur van de GGD IJsselland in maart 2019, wordt door de GGD een uitvoeringsplan met financiële paragraaf gemaakt. De beleidsagenda kent doorwerking naar de begroting 2020. Concrete uitwerking van thema's van de beleidsagenda gebeurt in jaarplannen van 2020. Dan wordt duidelijk welke dienstverlening per gemeente wordt geleverd.
- De NV Sportbedrijf Deventer heeft in 2016 een Strategisch Plan opgesteld. Aan het uitvoeringsplan wordt gewerkt.
- Naast het verzoek om aanvullende financiering, heeft NV Schouwborg een verzoek ingediend voor eenmalige subsidie (RM 22/5/2019). Over dit subsidieverzoek en eventuele dekking van frictiekosten is het college nog met de NV Schouwborg in gesprek. In de stand van de generieke weerstandsreserve wordt alvast rekening gehouden met het verstrekken van de eenmalige subsidie. Alvorens dit bedrag wordt verstrekt, wordt de raad hierover nog geïnformeerd middels een Raadsmededeling.
- In de aandeelhoudersvergadering van 27 juni 2019 van de NV Bergkwartier is besloten 50% van het achterstallig dividend, zijnde €632.252 (voor Deventer €102.000) uit te betalen. Tevens is in die vergadering een meerjarig perspectief toegelicht en ter kennis van de aandeelhouders gebracht. Daaruit blijkt dat vanaf 2019 weer regulier dividend kan worden uitgekeerd, jaarlijks €475.000 (Deventer €77.000). In de Voorjaarsnota 2019 van de gemeente is hiermee al rekening gehouden. Het meerjarige perspectief beschrijft dat de liquiditeit vanaf 2023, naar verwachting, weer ruimte geeft om extra uitkeringen te doen van het achterstallig dividend.
- Vanaf 2016 is de NV Maatschappelijk Vastgoed Deventer door een wetswijziging, alleen al wegens haar NV-vorm, vennootschapsbelastingplichtig. Reden om toekomstopties uit te werken. Los van het vraagstuk inzake vennootschapsbelasting is er behoefte over de toekomstige positie van het

cultureel maatschappelijk vastgoed van de NV na te denken en daarover besluitvorming voor te leggen. Inmiddels is een plan van aanpak voor herijking van het eigendom in de NV door het college vastgesteld. In 2019 wordt daarover besluitvorming aan de gemeenteraad voorgelegd.

- De NV Maatschappelijk Vastgoed Deventer heeft in 2018 de nieuwbouw bibliotheek opgeleverd en het gebouw is in de tweede helft van 2018 in gebruik genomen. De realisering van De Viking vindt in 2020 plaats.
- Voor de aanstaande leegstand in het Cultureel Centrum (wegens het vertrek van het Filmhuis en de leegstaande vierkante meters van KunstCircuit) zal de gemeente in samenspraak met de NV Maatschappelijk Vastgoed Deventer toekomstopties presenteren.
- De toekomst van NV Luchthaven Teuge is onzeker geworden wegens besluitvorming over de vliegroutes van Lelystad Airport. Eén van de vliegroutes gaat over luchthaven Teuge waardoor het Nationaal Para centrum mogelijk noodgedwongen moet verhuizen. Daardoor verdwijnt mogelijk 50% van de inkomsten van de luchthaven. Bij brief van 22-2-2019 heeft de Minister met een Kamerbrief kenbaar gemaakt dat op 25-1-2019 maatwerk afspraken zijn vastgelegd tussen het ministerie, luchtverkeersleiding Nederland, Commando Luchtstrijdkrachten, Lelystad Airport, NV Luchthaven Teuge en het Para centrum over de periode tot aan herziening van het luchtruim. waardoor er gesprongen kan blijven in de afgesproken tijdblokken.
- In 2018 heeft Bank BNG besloten het dividendpercentage op te hogen van 37,5% naar 50%. In 2018 bij 3e kwartaalrapportage en aanvullend in de 1e kwartaalrapportage 2019 is een structurele verhoging van het dividend van € 490.000 meegenomen in de gemeente begroting. Daarmee wordt de totale raming in het meerjarige perspectief van het dividend van BNG € 830.000 afgerond
- KonnecteD werkt aan een nieuw bedrijfsplan waarin het bedrijf verder zal transformeren van een klassiek SW – bedrijf (de instroom in de SW is gestopt) naar modern Werkleerbedrijf voor het uitvoeren van de Participatiewet. Natuurlijk vraagt dit grote investeringen en zal de SW nog zeker 20 jaar bestaan voor de huidige SW populatie.
- Op 3 juli 2019 heeft de gemeenteraad het college verzocht een zienswijze op de begroting in te dienen. De zienswijze houdt in dat de gemeente Deventer alleen kan instemmen met de ontwerpbegroting als deze op 2 punten wordt gewijzigd: I. niet opnemen van de structurele formatie-uitbreiding omdat de structurele noodzaak onvoldoende is onderbouwd; II. niet opnemen van de vorming van de reserve van €1,2 miljoen gezien het gegeven dat er nog geen besluit is genomen over een realistisch voorstel van de uittrede som van Deventer, Apeldoorn en Zutphen. PlusOV heeft naar aanleiding van de zienswijze van Deventer en andere gemeenten de begroting aangepast, waarin bovenstaande punten zijn verwerkt. De gewijzigde begroting is in juli 2019 door het bestuur vastgesteld.
- De zienswijze van Deventer op de primaire begroting 2020 van de gemeenschappelijke regeling Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland (RSJ) heeft samen met de kanttekeningen van andere gemeenten ertoe geleid dat het RSJ in september 2019 met een gewijzigde begroting komt. Deze begrotingswijziging zal voor een zienswijze aan de gemeenteraden worden voorgelegd.

Beleidskader

De uitvoering van taken is voor gemeenten steeds complexer geworden. In toenemende mate doen zij beroep op andere organisaties waaraan zij taken aan uitbesteden, via inkoop of subsidie of via uitvoering door verbonden partijen.

Bij verbonden partijen kan het zowel gaan om privaatrechtelijke rechtspersonen die een rol spelen in de uitvoering van een publieke taak als om gemeenschappelijke regelingen. Voor wat betreft de private partijen gaat het om organisaties en instellingen waarover gemeenten zowel financieel als bestuurlijk zeggenschap hebben. In geval van (de publiekrechtelijke) gemeenschappelijke regelingen gaat het om samenwerkingsvormen met een rechtspersoonlijkheid. De diversiteit van de verbonden partijen neemt bovendien toe, evenals het financiële en beleidsmatige gewicht ervan; dit wordt nog eens versterkt door de decentralisaties in het sociale domein.

Gemeenten blijven verantwoordelijk voor de aansturing van verbonden partijen, de controle erop en de financiële consequenties voor de eigen organisatie. Om deze verantwoordelijkheden waar te kunnen maken is het van belang dat het college en de gemeenteraad weten wat hun bevoegdheden zijn. Vanuit zowel het publiekrecht als het privaatrecht zijn kaders van toepassing voor (de samenwerking in) verbonden partijen. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en daaruit voortvloeiende richtlijnen geven specifieke voorschriften mee over aspecten inzake verbonden partijen. Voorschrift is dat gemeenten in de paragraaf verbonden partijen van de gemeentelijke begroting en jaarrekening de visie op en beleid omtrent verbonden partijen opnemen. Indien gemeenten een afzonderlijk door de raad vastgestelde beleidsnota verbonden partijen hebben kan daarnaar worden verwezen. Deventer heeft voor de opstelling van een nota verbonden partijen gekozen.

Daarnaast is in de financiële verordening (artikel 21) van de gemeente vastgelegd dat het college periodiek in een beleidsnota het systeem van toezichtuitoefening op de onderscheiden verbonden partijen vastlegt en dit systeem ter kennis brengt van de raad.

De kadernota verbonden partijen beschrijft hoe de gemeente Deventer omgaat met verbonden partijen, zodat op een weloverwogen manier invulling wordt gegeven aan de rollen van eigenaar (zeggenschap) en opdrachtgever (sturing).

In oktober 2017 is de beleidsnota verbonden partijen geactualiseerd vastgesteld door de gemeenteraad. Meer dan voorheen wordt met het vernieuwde kader een actievere betrokkenheid van college en gemeenteraad bij verbonden partijen inhoud gegeven. Naast expliciete kaders voor processen tot besluitvorming zijn inhoudelijke kaders opgenomen en is aandacht besteed aan de instrumenten voor kaderstelling, controle en sturing. Onderscheid wordt daarbij gemaakt voor de kader stellende –en controlerende rol van de gemeenteraad en de opdrachtgevers- en eigenaar rol van het college.

Voor het sturen en beheersen zijn vier rollen voor de gemeente te onderscheiden:

- Gemeenteraad; kaderstelling en controlerend.
- College; opdrachtgever (sturing) en eigenaar (zeggenschap).

Een verbonden partij is gekoppeld aan een kerntaak van de gemeente op een specifiek beleidsterrein. Dit betekent dat ook vanuit inhoudelijk(e) beleid(doelen) gestuurd wordt op de verbonden partijen.

Het doel van actieve betrokkenheid bij verbonden partijen is het:

- behartigen van het publieke belang;
- beheersen van risico's die met de verbonden partij samenhangen;
- borgen van de continuïteit van de verbonden partij.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor de kaderstelling binnen de gemeente. De gemeenteraad heeft daartoe kader stellende bevoegdheden maar ook het budgetrecht. Dit zijn twee instrumenten waarmee aan de voorkant kan worden gestuurd op inhoud/beleid en financiën. De kadernota verbonden partijen dient als richtlijn voor het college en indirect voor de verbonden partij. Het kader verbonden partijen is ook de grondslag voor de gemeenteraad om te kunnen controleren en al dan niet te interveniëren.

Om de controlerende rol adequaat uit te voeren maakt de gemeenteraad in de regel gebruik van de reguliere planning en control instrumenten van de gemeente en de gemeenschappelijke regelingen en de raadmededelingen van het college. Daarnaast wordt in 2019 een voor de gemeenteraad digitaal toegankelijk dossier aangemaakt waarin per verbonden partij documenten worden opgeslagen over de governance en financiële huishouding van de verbonden partijen.

Vierjaarlijks wordt een evaluatie per verbonden partij opgesteld die met de gemeenteraad wordt gedeeld.

Informatie per verbonden partij

In het algemeen geldt dat bij de meeste deelnemingen sprake is van gebruikelijke bedrijfsvoering risico's. Die conclusie is te baseren op de accountantsrapporten bij de jaarrekeningen van die partijen waarin aandacht is besteed aan de continuïteit van de bedrijfsvoering. Bij sommige vennootschappen is daarnaast informatie opgenomen over bijzondere omstandigheden en risico's. Ook is voor een paar verbonden partijen melding gemaakt van de actuele waarde van het bezit. Informatie over de vermogensposities, de resultaten, bijzondere omstandigheden en actuele waarden zijn indicaties (er zijn er uiteraard meer) over de continuïteit van een verbonden partij en hun vermogen om financiële risico's te kunnen opvangen.

Hieronder treft u alle verbonden partijen aan, waarbij per partij kort is aangegeven wat het doel, de aard van de verbinding met de gemeente en het publiek belang is. De volgorde sluit aan bij de programma-indeling. In de aard van de verbindingen zijn de volgende categorieën onderscheiden:

- GR = Gemeenschappelijke regeling - deelname (% belang)
- NV = Naamloze vennootschap - aandeelhouder (% belang)
- BV = Besloten Vennootschap - aandeelhouder (% belang)
- ST = Stichting - deelname (% belang)
- Coöp = Coöperatie - deelname (% belang)

GR Veiligheidsregio IJsselland		
Vestigingsplaats:	Zwolle	
Website:	veiligheidsregio-ijsselland	
Programma:	Openbare orde en veiligheid	
Taakveld	1.1	
Entiteit	GR	
Deelnemingspercentage:	9%	
Doel en openbaar belang:	<p>Samenwerking in de regio IJsselland op het terrein van de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening. Bij wet zijn gemeenten ondergebracht in 25 veiligheidsregio's om daarmee de slagkracht van de overheid bij rampen en zware ongevallen te verbeteren.</p>	
Financieel risico:	<p>Er is een risicoprofiel opgesteld om de risico's van de organisatie in kaart te brengen. Deze zijn in een rapportage vastgelegd en opgenomen in de programmabegroting 2018.</p> <p>De tien risico's met de meeste invloed op de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit zijn: Grootschalige/langdurige inzet, stijgende rentepercentages, fiscale controles, stijgende pensioenpremies, datalek, transitie meldkamer, besluiten van het Veiligheidsberaad met financiële of personele gevolgen, marktontwikkelingen oefentrajecten, hogere prijs (dan beschikbaar) tankautosputen bij de aanbesteding en complexiteit Europese aanbestedingen.</p> <p>Op basis van alle risico's met bijbehorende inschatting is een analyse gemaakt van de benodigde weerstandsvermogen voor Veiligheidsregio IJsselland. Uit de rapportage van risicomangement blijkt dat het weerstandsvermogen €1,18 miljoen zou moeten bedragen. Veiligheidsregio IJsselland heeft op dit moment een weerstandsvermogen van €1,0 miljoen. Dat geeft een betrouwbaarheid van 85%. Aan de hand van ervaringen met risicomangement de komende jaren pas definitieve uitspraken te doen over de eventuele aanpassing van de hoogte van de aan te houden reserve / weerstandscapaciteit.</p> <p>De zeggenschap in de Veiligheidsregio is 9% en het financieel belang 18,96%.</p>	

Toelichting

Voorafgaand aan de begroting 2017 is de verdeelmethodiek herzien. Door het algemeen bestuur is op 23 maart 2016 namelijk gekozen voor een combinatiemodel voor de verdeling van de kosten. De kosten worden vanaf 2017 voor 75% verdeeld op basis van de historische kosten en voor 25% op basis van een meer geobjectiveerde methodiek, te weten het gemeentefonds. Na drie jaar, dus in 2019, wordt de verdeelmethodiek opnieuw geëvalueerd waarbij in principe het gekozen combinatiemodel gehandhaafd blijft. Bezien wordt of het geobjectiveerde aandeel van het gemeentefonds in de verdeelmethodiek kan worden vergroot. Dit proces loopt parallel met de voorbereiding van de programmabegroting 2020.

Het uiteindelijke saldo van de jaarrekening 2018 komt uit op €1,45 miljoen, waarvan €500.000,- een eenmalige bijdrage van het ministerie J&V voor het uitwerkingskader meldkamer, bedoeld om onder andere de achterblijvende kosten te betalen. Voorstel is het overige voordeel €954.308 eenmalig terug te geven aan de gemeenten via de verdeelsleutel, voor Deventer een bedrag van €180.901 dat in een Kwartaalrapportage is meegenomen.

Voor Veiligheidsregio IJsselland blijft er nog een te realiseren taakstelling voor de ontoereikende BTW compensatie van structureel €195.000 (vanaf 2024). Dit nadeel is tijdens het proces van de regionalisering al in beeld gebracht.

Beleidsvoornemens 2020

In februari 2019 is de Strategische Beleidsagenda 2019-2023 “Samen werken aan veiligheid” vastgesteld. De beleidsagenda is opgesteld samen met medewerkers en vertegenwoordigers van gemeenteraden, bestuur en veiligheidspartners. De beleidsagenda kent doorwerking naar de begroting 2020. Concrete uitwerking van thema's van de beleidsagenda gebeurt in jaarplannen van 2020. Dan wordt duidelijk welke dienstverlening per gemeente wordt geleverd

Contractwaarde 2020:

Bijdrage GR 2020: € 6.996.112

Subsidie 2020:**Dividend 2020:**

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 4.486.969	€ 3.403.000	€ 4.617.000
Vreemd vermogen	€ 22.532.729	€ 28.068.000	€ 32.996.000
Resultaat	€ 2.036.705	0	0
Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:			

Garantie 31-12-2018:	
Lening 31-12-2018:	
Agio 31-12-2018:	
Kapitaal storting 31-12-2018:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:	

NV Centrumgarage Deventer				
Vestigingsplaats:	Deventer			
Website:	centrumgarage-deventer			
Programma:	Leefomgeving			
Taakveld	2.2			
Entiteit	NV			
Deelnemingspercentage:	5 %			
Doel en openbaar belang:	Exploitatie van de parkeergarage Sijzenbaan, nabij het winkelgebied van de binnenstad.			
Financieel risico:	Risico is dat het winkelaanbod in de binnenstad afneemt en bezoekersaantal (en de omzet en het resultaat van de centrum garage) terugloopt.			
Toelichting	De gemeente Deventer bezit ca. 5% van de aandelen in deze vennootschap. De overige aandeelhouders zijn binnenstadondernemers en particulieren. In beginsel loopt de gemeente risico op verlies van het ingebrachte risicodragend kapitaal ad €39.600 en op de structurele dividendraming ad €19.000. Los van het feit dat de vennootschap vermogen heeft voor opvang van risico's geven de praktijk tot nu toe en de vooruitzichten aan dat beide risico's beperkt zijn.			
Beleidsvoornemens 2020	Het nog aantrekkelijker maken van de voorziening is en blijft een doelstelling.			
Contractwaarde 2020:				
Bijdrage GR 2020:				
Subsidie 2020:				
Dividend 2020:	€ 19.000			
Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 1.288.282	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Vreemd vermogen		€ 733.175	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat		€ 612.615	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Bron		Jaarrekening	Begroting	Begroting

Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:	€ 39.552 (€ 39.552)
Garantie 31-12-2018:	
Lening 31-12-2018:	
Agio 31-12-2018:	
Kapitaal storting 31-12-2018:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:	

GR Regio Stedendriehoek				
Vestigingsplaats:	Twello			
Website:	regiostedendriehoek			
Programma:	Burger en bestuur			
Taakveld	0.1			
Entiteit	GR			
Deelnemingspercentage:	24%			
Doel en openbaar belang:	<p>Doelstelling van de Cleantechregio Stedendriehoek is het behartigen van de gemeenschappelijke en regionale belangen van de deelnemende gemeenten. En het samen met belangengroepen, maatschappelijke organisaties en private partijen bevorderen van een evenwichtige ontwikkeling van het gebied en een versterking van het vestigingsklimaat. Een schone toekomst en een sterk vestigingsklimaat: dat zorgt voor welvaart en welzijn in onze regio. Vanuit deze gezamenlijke drijfveren werken overheden, ondernemers, onderwijs en onderzoek samen in en aan de Cleantech Regio</p> <p>Er zijn geen gemeentelijke bevoegdheden overgedragen aan de regio.</p>			
Financieel risico:	<p>Het weerstandsvermogen van de regio is niet groot maar toereikend. De financiële risico's zijn beperkt en er is geen lang vreemd vermogen aangetrokken. Mocht de regio onverhoopt niet aan haar verplichtingen kunnen voldoen, moet teruggevallen worden op deelnemende gemeenten</p>			
Toelichting	<p>Aan deze GR wordt deelgenomen door de gemeenten Apeldoorn, Deventer, Zutphen, Brummen, Epe, Lochem en Voorst. De regio verdeelt de kosten over de deelnemende gemeenten via de verdeelsleutel "inwonertal". Het Deventer aandeel in die kosten is ongeveer 24%. Wettelijk is geregeld dat de gemeenten bijspringen als de regio niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Aan de GR nemen 7 gemeenten deel. Ieder met gelijk stemrecht. Zeggenschap is daarmee 14,3%.</p>			
Beleidsvoornemens 2020	<p>Taken zijn gebaseerd op "De Agenda Stedendriehoek". Daarnaast wordt uitdrukkelijk de samenwerking met partners uit bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke organisaties gezocht. Samen is de nieuwe koers van de regio bepaald met daarin een belangrijke rol voor de stichting Strategische Board</p>			
Contractwaarde 2020:				
Bijdrage GR 2020:	€ 276.206			
Subsidie 2020:				
Dividend 2020:				
	Financiële gegevens	2017	2018	2019

Eigen vermogen	€ 245.000	€ 105.000	Nog niet bekend
Vreemd vermogen	€ 4.900.000	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat	€ 5.581	0	0
Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:			
Garantie 31-12-2018:			
Lening 31-12-2018:			
Agio 31-12-2018:			
Kapitaal storting 31-12-2018:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:			

Het Groenbedrijf BV		
Vestigingsplaats:	Deventer	
Website:	hetgroenbedrijf	
Programma:	Leefomgeving	
Taakveld	5.7	
Entiteit	BV	
Deelnemingspercentage:	50%	
Doel en openbaar belang:	Beheer, onderhoud, aanleg en vervanging van openbaar groen en zorgen voor een duurzame instandhouding. Sociale onderneming door inzet van mensen met afstand tot de reguliere arbeidsmarkt.	
Financieel risico:	Het weerstandsvermogen is toereikend. De omzet komt in hoofdzaak van gemeenten. Financiële risico's zijn beperkt.	
Toelichting	De gemeente Deventer en KonnecteD BV zijn elk voor 50% aandeelhouder in HGB BV. Formeel is het risico van de gemeente beperkt tot het ingebrachte en geactiveerde aandelenkapitaal ad €30.000.	
Beleidsvoornemens 2020	<p>Het Groenbedrijf verzorgt de leefomgeving van de gemeente Deventer en doet dat voor een substantieel deel met mensen met lagere / beperkte competenties. HGB draagt bij aan social return. HGB heeft haar doelstellingen in 4 rendementsgebieden vertaald: economisch- , sociaal - en duurzaam rendement en het maatschappelijk / omgeving rendement.</p> <p>In 2019 is de realisatie van de investering van Circulus-Berkel BV in een nieuwe milieustraat gestart en de gezamenlijke huisvesting aan de Westfalenstraat van Circulus-Berkel BV, Cambio Buurtbeheerbedrijf en Het Groenbedrijf BV. Het Groenbedrijf wordt huurder.</p> <p>In 2019 wordt over het voorstel tot strategisch bomenbeheer besloten. Beoogd wordt vaker te snoeien wat tot kwaliteitsverbetering van het openbaar groen leidt en op termijn een structureel financieel voordeel voor de gemeente oplevert.</p> <p>De aandeelhoudersvergadering heeft ingestemd met het voorstel van de directeur van HGB om de vaststelling van de jaarrekening 2018 uit te stellen tot uiterlijk 1-11-2019. reden is dat accountant Deloitte wegens persoonlijke omstandigheden binnen Deloitte pas na de zomer met haar controlewerkzaamheden kan starten.</p>	
Contractwaarde 2020:	€ 7.788.547	
Bijdrage GR 2020:		
Subsidie 2020:		

Dividend 2020:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 1.614.000	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Vreemd vermogen	€ 1.840.000	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat	€ 166.000	€ 300	Nog niet bekend
Bron	Jaarrekening	Begroting	Prognose
Nominaal (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018: € 30.000 (€ 30.000)			
Garantie 31-12-2018:			
Lening 31-12-2018:			
Agio 31-12-2018:			
Kapitaal storting 31-12-2018:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:			

NV Vastgoed Milieucentrum Deventer				
Vestigingsplaats:	Deventer			
Website:	ulebelt			
Programma:	Milieu			
Taakveld	7.4			
Entiteit	NV			
Deelnemingspercentage:	49,50%			
Doel en openbaar belang:	Realiseren, in stand houden en beheren van de accommodatie voor een milieucentrum annex kinderboerderij.			
Financieel risico:	Financiële risico's zijn beperkt. Exploitatie en balansmutaties verlopen jaarlijks volgens een vast patroon.			
Toelichting	Ongeveer 49,5% van de aandelen in deze vennootschap is in handen van de gemeente Deventer. De overige aandeelhouders zijn Woningstichting Rentree (ongeveer 49,5%), Sallcon (0,8%) en IVN (0,1%). Deze vennootschap kent beperkte bedrijfsvoeringsrisico's. Het weerstandsvermogen is toereikend. De stichting Ulebelt is enige huurder van dit maatschappelijk vastgoed.			
Beleidsvoornemens 2020	De Ulebelt (huurder van het vastgoed) blijft naast haar prestaties op de kernprestaties educatie, kinderboerderij en terrein inzetten op maatschappelijke activiteiten. Het betreft onder meer het aanbieden van werkplekken in het kader van re-integratie, zorg en reclassering, stageplaatsen voor scholing, faciliteren van activiteiten voor mensen met een beperking, maar ook facilitering van doelgroepen buitenschoolse- en kinderopvang, natuur- en milieuorganisaties en andere wijkgerichte organisaties. In 2019 start een verkenning naar toekomstopties voor de NV. Er zijn twee aanleidingen voor deze verkenning. Ten eerste de vennootschapsbelastingplicht vanaf 1-1-2016. Deze belastingplicht is er alleen al door de NV-vorm. In een andere juridische vorm (bijvoorbeeld stichting of onderbrenging van het eigendom bij de gemeente) zou die belastingplicht er niet zijn. Ten tweede beraadt de gemeente Deventer zich in 2019 als groot aandeelhouder over de positionering van maatschappelijk vastgoed, waaronder die van de NV Maatschappelijk Vastgoed Deventer, het sportbedrijf en de NV Milieucentrum.			
Contractwaarde 2020:				
Bijdrage GR 2020:				
Subsidie 2020:				
Dividend 2020:				
	Financiële gegevens	2017	2018	2019

Eigen vermogen	€ 609.329	Niet bekend	Niet bekend
Vreemd vermogen	€ 139.746	Niet bekend	Niet bekend
Resultaat	€ 657	Niet bekend	Niet bekend
Bron	Jaarrekening	Begroting	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018: € 272.268 (0)			
Garantie 31-12-2018:			
Lening 31-12-2018:			
Agio 31-12-2018:			
Kapitaal storting 31-12-2018:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:			

GR Omgevingsdienst IJsselland	
Vestigingsplaats:	Wijhe
Website:	rud
Programma:	Milieu
Taakveld	7.4
Entiteit	GR
Deelnemingspercentage:	8%
Doel en openbaar belang:	Samenwerking in de regio IJsselland op het terrein van vergunningverlening, toezicht houden en handhaving van de milieuwetgeving.
Financieel risico:	In juni 2018 zijn door het Algemeen Bestuur de nota "Kaders weerstandsvermogen" en nota "weerstandsvermogen" vastgesteld. De laatst genoemde nota gaat in op de bepaling van de capaciteit van het weerstandsvermogen, het risicomanagement en de risico inventarisatie. De risico-inventarisatie resulteert in een benodigd weerstandsvermogen van €311.000 en bedraagt hiermee ongeveer 3% van de begroting.
Toelichting	
Beleidsvoornemens 2020	<p>Veel nieuwe ontwikkelingen zijn te benoemen, zoals de komst van de Omgevingswet met het bijbehorende Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) en de opgaven op het gebied van energie, duurzaamheid en klimaatadaptatie. Ook de sanering van asbestdaken <2024 in Overijssel krijgt aandacht. Ook in 2020 wordt de samenwerking met de Veiligheidsregio en de GGD geïntensiveerd.</p> <p>Op 22-5-2019 heeft de gemeenteraad besloten geen zienswijze in te dienen op de begroting 2020 van de Omgevingsdienst. Gelijktijdig is echter een motie aangenomen waarin het volgende is gesteld en besloten. Uit de Begroting 2020-2024 van de Omgevingsdienst blijkt niet dat de in 2018 niet bestede middelen voor Energie en Duurzaamheid (€346.000) worden ingezet voor het oorspronkelijk bestede doel en dus ook niet dat het restant beschikbaar blijft voor uitvoering van dit project. Raadsbesluit luidt dat het college in de eerstvolgende vergadering van het Algemeen Bestuur aan de orde stelt dat de resterende middelen voor energietoezicht ook daadwerkelijk met prioriteit aan het project energie en duurzaamheid worden besteed.</p>
Contractwaarde 2020:	
Bijdrage GR 2020:	€ 1.398.364
Subsidie 2020:	
Dividend 2020:	

Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen			€ 755.258	€ 755.258
Vreemd vermogen			€ 2.102.779	€ 2.102.779
Resultaat			0	0
Bron		N.v.t.	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:				
Garantie 31-12-2018:				
Lening 31-12-2018:				
Agio 31-12-2018:				
Kapitaal storting 31-12-2018:				
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:				

NV Wonen boven winkels	
Vestigingsplaats:	Deventer
Website:	wbwd
Programma:	Ruimtelijke ontwikkeling
Taakveld	8.3
Entiteit	NV
Deelnemingspercentage:	50%
Doel en openbaar belang:	Investeren in en exploiteren van het wonen boven winkels, in het belang van een veiliger en leefbaarder binnenstad.
Financieel risico:	Financieel risico is de verhuurbaarheid en waardeontwikkeling van het eigendom. Het ondernemingsplan 2017-2020 laat positieve exploitatieresultaten en ratio's zien. In 2015 is een waardevermindering toegepast. De vastgoedmarkt heeft zich echter hersteld.
Toelichting	De gemeente Deventer en Woonbedrijf Ieder1 (middels haar 100% dochteronderneming Wonen boven winkels vastgoedfonds Stedendriehoek BV) zijn elk voor 50% aandeelhouder in deze vennootschap. De uitdaging van deze NV is om de doelstelling (een veilige en leefbare binnenstad via realisering van woningen boven winkels) te halen met minimaal break even exploitatieresultaten. Dat is tot nu toe in beperkte mate gelukt en mede daarom waren in het verleden aanvullende kapitaalstortingen nodig. Omdat die aanvullende kapitaalstortingen niet zijn geactiveerd, is het aandeel van de gemeente Deventer in het Eigen Vermogen van de NV afgerond €1,1 miljoen. per 31 december 2018 nog steeds hoger dan het geactiveerde aandelenkapitaal ad €454.000. Daarnaast is een via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland verkregen lening van €700.000 doorgeleend aan de NV.

Beleidsvoornemens
2020

Bij raadsmededeling van 29-5-2019 heeft het college uitgesproken de NV op te gaan heffen en het vrijkomende eigen vermogen te reserveren voor investeringen in wonen en verblijven in de binnenstad. Het college heeft daarin uitgesproken de aandelen van de NV te verkopen aan Wonen boven winkels Deventer BV (100% deelneming door woningcorporatie Ieder1), waarna een juridische fusie tussen de NV en Bv plaatsvindt. De gemeenteraad heeft inmiddels aangegeven positief te zijn over dit voornemen. Opheffing van Wonen Boven Winkels Deventer NV middels verkoop van de gemeentelijke aandelen betekent dat 50% van het eigen vermogen (circa €1 miljoen) terug komt naar de gemeente. Eventueel wordt het bedrag nog gecorrigeerd voor de kosten verbonden aan de opheffing. Middels de Voorjaarsnota heeft de Raad besloten deze middelen te reserveren voor investeringen in wonen in de binnenstad om hier een aantrekkelijker woongebied en verblijfsgebied voor binnenstad bezoekers van te maken. Een voorbeeldproject kan zijn de Stadshof. De Stadshof is gelegen aan een binnen carré, omringd door de Korte en Lange Bisschopstraat, de Grote Overstraat en de Spijkerboorsteeg. Het gebied heeft de potentie om een significante bijdrage te leveren aan het verbeteren van het verblijfs-, woon-, winkel- en werkklimaat in de Deventer binnenstad. Er kunnen mogelijk 80-100 appartementen worden gerealiseerd en het gebied leent zich goed om een kwalitatief hoogwaardige nieuwe functie in de binnenstad te vervullen. Hierbij staat het groene karakter van het gebied centraal en biedt het hof mogelijkheden voor vernieuwende concepten rondom. Een definitief voorstel met betrekking tot de toekomst van de NV en de inzet van de vrijkomende middelen wordt verder uitgewerkt en vooraf ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad.

Contractwaarde 2020:

Bijdrage GR 2020:

Subsidie 2020:

Dividend 2020:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 1.766.556	€ 2.486.000	€ 2.657.000
Vreemd vermogen	€ 4.510.594	€ 3.821.000	€ 3.982.000
Resultaat	€ 69.534	€ 166.000	€ 171.000
Bron	Jaarrekening	Jaarplan	Jaarplan
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018: € 454.000 (€ 454.000)			
Garantie 31-12-2018:	€ 1.380.000		
Lening 31-12-2018:			

Agio 31-12-2018:	
Kapitaal storting 31-12-2018:	€ 1.450.000 (0)
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:	

GR Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) IJsselland

Vestigingsplaats: Zwolle

Website: ggd

Programma: Meedoen

Taakveld 7.1 Volksgezondheid

Entiteit GR

Deelnemingspercentage: 9 %

Doel en openbaar belang: Beschermen en bevorderen van de gezondheid van onze inwoners. Daarbij richt de GGD zich op het verminderen van ongelijkheid in de kans op goede gezondheid onder inwoners. GGD IJsselland is daarnaast onderdeel van een samenhangend aanbod van publieke gezondheid in Nederland.

Samenwerking in de regio IJsselland door uitvoering van de Wet publieke gezondheid en richt zich op jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding, monitoring van gezondheid en advies over gezondheidszorg aan gemeenten, zorg voor publieke gezondheid bij crisis en rampen. Volgens de wet moeten GGD' en dezelfde gebiedsindeling bevatten als de gemeenten die samen de Veiligheidsregio vormen.

Financieel risico: Elke gemeente geeft een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonerbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. In 2019 is de notitie Risicomanagement en weerstandsvermogen geactualiseerd.

Op basis van de meerjarenraming van GGD IJsselland is het risico voor de gemeente Deventer klein. Risico's voor de GD zijn o.a. faillissement van toeleveranciers, claims en procedures, extra inzet medewerkers bij uitbraak infectieziekte en boventalig personeel bij beëindiging of afnemende activiteiten.

Indien de weerstandscapaciteit niet voldoet, kunnen gemeenten – naar rato van het inwonertal - worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort. Het weerstandsvermogen is met een ratio van 1,4 goed. Op basis van de meerjarenraming van GGD IJsselland en het beschikbare weerstandsvermogen is het risico voor de gemeente Deventer klein.

Toelichting In totaal nemen 11 gemeenten deel aan de Gemeenschappelijke Regeling (GR) GGD IJsselland. Elke gemeente heeft 1 stem. De zeggenschap in de GGD is daarmee afgerond 9%. Het financieel belang van Deventer in de GGD is echter 19%.

Beleidsvoornemens
2020

Met een raadsmededeling van 19-2-1019 is de gemeenteraad geïnformeerd over de door het Algemeen Bestuur van de GGD vastgestelde Agenda Publieke Gezondheid 2019-2023 "Beweging vanuit eigen regie" waarin de GGD aangeeft op welke wijze zij de gezondheid van de bewoners van de 11 gemeenten in IJsselland wil bevorderen. Na vaststelling van de Agenda Publieke Gezondheid in het Algemeen Bestuur van de GGD IJsselland in maart 2019, wordt door de GGD een uitvoeringsplan met financiële paragraaf gemaakt. Dit uitvoeringsplan loopt parallel aan de nadere invulling van de gemeentelijke nota gezondheidsbeleid.

Op 19 juni is de gemeentelijke Gezondheidsnota 2019-2022 vastgesteld. De gezondheidsnota is een coproductie van de gemeente Deventer, de GGD IJsselland en een grote diversiteit aan partners in Deventer. In bijeenkomsten en interviews met onder andere raadsleden, beleidsadviseurs, de ASDD en professionals uit zorg en welzijn, is nagegaan wat de voornaamste gezondheidsuitdagingen zijn in Deventer.

Contractwaarde 2020:

Bijdrage GR 2020: € 3.705.310

Subsidie 2020: € 115.000 Maatwerk JGZ

Dividend 2020:

Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 1.471.000	€ 1.262.000	€ 1.422.000
Vreemd vermogen		€ 5.947.000	€ 8.969.000	€ 8.214.000
Resultaat		€ 79.000	0	0
Bron		Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:				
Garantie 31-12-2018:				
Lening 31-12-2018:				
Agio 31-12-2018:				
Kapitaal storting 31-12-2018:				
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:				

NV Sportbedrijf Deventer				
Vestigingsplaats:	Deventer			
Website:	sportbedrijfdeventer			
Programma:	Meedoen			
Taakveld	5.1 Sportbeleid			
Entiteit	NV			
Deelnemingspercentage:	100%			
Doel en openbaar belang:	Stichten, beheren, exploiteren en in stand houden van binnensportaccommodaties (De Scheg, Borgelerbad, sporthallen/gymzalen).			
Financieel risico:	<p>Op basis van een risicoscan is het benodigd weerstand vermogen voor de NV vastgesteld. Als subsidieverstrekker zorgt de gemeente voor een stuk borging van de continuïteit van deze vennootschap. Een substantieel ander deel zal van de gebruikers (opbrengsten) moeten blijven komen. Dat was, is en blijft een risico voor dergelijke voorzieningen en het is voor de vennootschap een uitdaging om te blijven zorgen voor een aantrekkelijk aanbod tegen marktconforme / concurrerende prijzen in het belang van het op niveau houden van het gebruik. De jaarrekening 2018 laat een weerstandvermogen van €688.000,- zien. Het beoogd benodigd weerstandvermogen (vastgesteld op €656.000) is daarmee gerealiseerd. In 2019 wordt wederom een risicoscan uitgevoerd en op basis daarvan wordt het benodigd weerstandvermogen geactualiseerd. In die actuele risicoscan zal ook het minimaal benodigde en beschikbaar te houden liquidatiesaldo een plaats moeten krijgen. Constatie is dat het liquiditeitssaldo van het sportbedrijf in de jaarrekening 2018 zeer marginaal is (€213.000). De actuele risicoscan en actueel te maken benodigd weerstandsvermogen zal t.z.t. met de gemeenteraad worden gedeeld.</p>			
Toelichting				
Beleidsvoornemens 2020	In december 2016 is het strategisch beleid voor het sportbedrijf vastgesteld. Aan het uitvoeringsplan wordt gewerkt.			
Contractwaarde 2020:				
Bijdrage GR 2020:				
Subsidie 2020:	€ 4.084.877			
Dividend 2020:				
Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 605.178	€ 689.866	€ 697.000

Vreemd vermogen	€ 20.732.695	€ 15.058.831	€ 15.058.831
Resultaat	€ 9.550	€ 7.431	€ 11.171
Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:	€ 90.756 (0)		
Garantie 31-12-2018:	€ 1.737.505		
Lening 31-12-2018:	€ 14.287.593		
Agio 31-12-2018:			
Kapitaal storting 31-12-2018:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:			

GR Vervoerscentrale Stedendriehoek	
Vestigingsplaats:	Lochem
Website:	plusov
Programma:	Meedoen
Taakveld	4.3 Leerlingzaken en 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
Entiteit	GR
Deelnemingspercentage:	11 %
Doel en openbaar belang:	Samenwerking in de regio Stedendriehoek om ervoor te kunnen zorgen dat inwoners in staat zijn om zich, naast het openbaar vervoer, zelfstandig en tegen een redelijk tarief te verplaatsen met een vorm van aanvullend openbaar vervoer of via het doelgroepenvervoer.
Financieel risico:	In de begroting staan de financiële risico's vermeld.. Als één van deze risico's zich voordoet, kan dit leiden tot onrust bij reizigers en extra kosten. De vervoercentrale heeft weinig financiële ruimte in de begroting om die risico's op te vangen. Als de vervoercentrale niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, moeten de deelnemende gemeenten daarvoor betalen.
Toelichting	Op 1 november 2018 hebben Die drie gemeenten aangegeven geen gebruik meer te willen maken van het route gebonden vervoer via PlusOV vanaf 1 augustus 2019. Op basis van de Gemeenschappelijk Regeling (GR) Basismobiliteit moeten uittredingskosten worden bepaald.
Beleidsvoornemens 2020	Op 3-7-2019 heeft de gemeenteraad het college verzocht een zenswijze op de begroting in te dienen. De zenswijze houdt in dat de gemeente Deventer alleen kan instemmen met de ontwerpbegroting als deze op 2 punten wordt gewijzigd: I. niet opnemen van de structurele formatie-uitbreiding omdat de structurele noodzaak onvoldoende is onderbouwd; II. niet opnemen van de vorming van de reserve van €1,2 miljoen gezien het gegeven dat er nog geen besluit is genomen over een realistisch voorstel van de uittredesom van Deventer, Apeldoorn en Zutphen. Op 1 november 2018 hebben Die drie gemeenten aangegeven geen gebruik meer te willen maken van het Route Gebonden Vervoer via PlusOV vanaf 1 augustus 2019. Op basis van de Gemeenschappelijk Regeling (GR) Basismobiliteit moeten uittredingskosten worden bepaald.
Contractwaarde 2020:	PlusOV heeft naar aanleiding van de zenswijze van Deventer en andere gemeenten de begroting aangepast, waarin bovenstaande punten zijn verwerkt. De gewijzigde begroting is in juli 2019 door het bestuur vastgesteld. € 276.206
Bijdrage GR 2020:	€ 457.941
Subsidie 2020:	

Dividend 2020:

Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 148.705	€ 12.032	€ 735.000
Vreemd vermogen		€ 1.836.421	€ 4.120.000	€ 4.000.000
Resultaat		€ 148.705	0	0
Bron		Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:				
Garantie 31-12-2018:				
Lening 31-12-2018:				
Agio 31-12-2018:				
Kapitaal storting 31-12-2018:				
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:				

GR Bedrijfsvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland	
Vestigingsplaats:	Zwolle
Website:	bedrijfsvoeringsorganisatie-regionale-jeugdzorg
Programma:	Jeugd en onderwijs
Taakveld	6.72 Maatwerkdienstverlening 18 -
Entiteit	GR
Deelnemingspercentage:	9 %
Doel en openbaar belang:	<p>Samenwerking van 11 gemeenten in de regio IJsselland voor gezamenlijke inkoop en facturatie van de jeugdzorg en de informatievoorziening daarover.</p> <p>Het betreft hier een uitvoeringsorganisatie. Besluitvorming ten aanzien van beleid is verantwoordelijkheid van de lokale deelnemende gemeenten.</p> <p>Het bestuur bestaat uit elf leden, vanuit elke deelnemende gemeente één lid.</p>
Financieel risico:	Financieel risico ten aanzien van de bedrijfsvoeringsorganisatie is zeer beperkt omdat het kleine organisatie betreft met deels personele detacheringen vanuit gemeenten
Toelichting	<p>11 gemeenten nemen deel in de gemeenschappelijke regeling. Zeggenschap is derhalve afgerond 9%. Het financieel aandeel in de begroting is de afgelopen jaren gebaseerd op het verdeling van het rijksbudget voor Jeugd, ruim 21%. Doordat in 2019 het Jeugdbudget is toegevoegd aan de algemene uitkering, wordt voor de begroting 2020 wordt een nieuwe verdeelsleutel ontworpen. De nieuwe verdeelsleutel zal zoveel mogelijk aansluiten bij de oude verdeelsleutel op basis van de circulaire.</p> <p>De GR heeft geen eigen vermogen. De GR taken worden bevoorschot door de deelnemende gemeenten en aan het eind van het jaar worden de gerealiseerde uitgaven met gemeenten afgerekend. Het exploitatiesaldo van de begroting en jaarrekening van de GR is daarmee jaarlijks nihil.</p>

Beleidsvoornemens 2020 Met een raadsmededeling (17 april 2018) is aangegeven dat de GR haar begroting 2019 voor apparaatskosten (met een "tegenstem" van Deventer flink heeft opgehoogd. De gemeente Deventer heeft in haar zienswijze ingebracht dat de budgetverhoging onvoldoende is onderbouwd, de transformatie lokaal plaats moet plaatsvinden en de taken van het servicebureau zouden moeten afnemen i.p.v. toenemen/uitbreiden. Het goed organiseren van taken houdt niet per definitie in dat het meer geld moet kosten. Ondanks die zienswijze heeft het bestuur van het RSJ begroting vastgesteld

In de conceptbegroting 2020 zien we dat de taken op het gebied van factuurafhandeling naar gemeenten overgaan. In dezelfde begroting zien we aan de andere kant weer een uitbreiding van taken waar een extra gemeentelijke bijdrage wordt gevraagd. Voorstel van het college is met bovenstaande argumenten een zienswijze bij het bestuur van de RSJ IJsselland in te brengen: een verhoging van de begroting en de gemeentelijke bijdrage niet nodig is gezien het voordelige resultaat in de concept jaarrekening 2018 en de mogelijkheden op andere wijze intern te besparen.

De zienswijze van Deventer op de primaire begroting 2020 heeft samen met de kanttekeningen van andere gemeenten ertoe geleid dat het RSJ in september 2019 met een gewijzigde begroting komt. Deze begrotingswijziging zal voor een zienswijze aan de gemeenteraden worden voorgelegd.

Contractwaarde 2020: € 0, sinds 1 juni 2019 verzorgen de gemeenten zelf de betalen van de Jeugddeclaraties

Bijdrage GR 2020: € 403.186 (op basis van de concept begroting)

Subsidie 2020: € 1.700.000 (Jeugdbescherming)

Dividend 2020:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 15.326.292	0	0
Vreemd vermogen	€ 15.326.292	0	0
Resultaat	0	0	0
Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:			
Garantie 31-12-2018:			
Lening 31-12-2018:			
Agio 31-12-2018:			
Kapitaal storting 31-12-2018:			

Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:	
--	--

GR Bedrijfsvoeringsorganisatie Sallcon (Konnected)	
Vestigingsplaats:	Deventer
Website:	sallcon
Programma:	Inkomens-voorziening en arbeidsmarkt
Taakveld	6.5
Entiteit	GR
Deelnemingspercentage:	50%
Doel en openbaar belang:	Werkvoorziening voor mensen met een arbeidshandicap, re-integratie van werklozen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Begeleider en bemiddelaar bij gesubsidieerde arbeid.
Financieel risico:	Door de afbouw van de rijksbijdrage WSW worden in meerjarenperspectief exploitatieverliezen geleden die met inzet van reserves (GR en BV tezamen) kunnen worden afgedekt.
Toelichting	<p>Sallcon GR is een GR bedrijfsvoeringorganisatie van de gemeenten Deventer en Olst-Wijhe. De GR heeft haar bedrijfsmatige activiteiten in haar 100% dochteronderneming KonnecteD BV belegd. Naast de gebruikelijke bedrijfsvoering risico's kent dit bedrijf een bijzonder financieel risico. Dat is het risico wegens de Rijks bezuiniging op de sociale werkvoorziening en de invoering van de Participatiewet.</p> <p>Konnected (GR en BV tezamen) heeft weerstandsvermogen van €19,3 miljoen (stand 31-12-2018) en na dividenduitkering van €3,6 miljoen in 2019 bedraagt het weerstandsvermogen per 31-12-2019 €14,8 miljoen, dat kan worden ingezet voor dekking van de nadelige gevolgen van Rijks kortingen.</p> <p>De GR-Sallcon is 100% aandeelhouder van KonnecteD BV. De deelnemende gemeenten Olst-Wijhe en Deventer hebben in die zin geen rechtstreekse deelneming in KonnecteD BV</p> <p>De gepresenteerde financiële gegevens bestaan uit een optelling van het eigen- en vreemd vermogen van Sallcon GR en KonnecteD BV tezamen. Daarnaast zijn de exploitatieresultaten van KonnecteD BV gepresenteerd. Sallcon GR heeft immers bedrijfsmatige activiteiten in KonnecteD BV belegd.</p>
Beleidsvoornemens 2020	<p>Konnected BV is een netwerkwerkorganisatie met een toekomstbestendige werkleersetting en heeft de aansluiting op en met de arbeidsmarkt. De belangrijkste uitdaging voor de toekomst is het creëren van voldoende werkgelegenheid voor bestaande en nieuwe doelgroepen.</p> <p>Konnected werkt aan een nieuw bedrijfsplan waarin het bedrijf verder zal transformeren van een klassiek SW – bedrijf (de instroom in de SW is gestopt) naar modern Werkleerbedrijf voor het uitvoeren van de participatiewet. Mogelijk vraagt dit investeringen en zal de SW nog zeker 20 jaar bestaan voor de huidige SW populatie</p>

Contractwaarde 2020: € 4.083.000
 Bijdrage GR 2020: € 60.000
 Subsidie 2020: € 15.810.000
 Dividend 2020:

Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 23,2 mln.	€ 18.535.000	€ 17.286.000
Vreemd vermogen		€ 8.716.000	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat		€ 424.000	- € 701.000	- € 1.109.000
Bron		Jaarrekening	Begroting	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:				
Garantie 31-12-2018:				
Lening 31-12-2018:				
Agio 31-12-2018:				
Kapitaal storting 31-12-2018:				
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:				

NV Bergkwartier	
Vestigingsplaats:	Deventer
Website:	nvbergkwartier
Programma:	Economie kunst en cultuur
Taakveld	5.4
Entiteit	NV
Deelnemingspercentage:	17,50%
Doel en openbaar belang:	Aankoop, restauratie en verhuur van monumentale en karakteristieke panden binnen de gemeente Deventer en aangrenzende gemeenten.
Financieel risico:	Het belang van de gemeente Deventer in deze NV is ca. 17,5% van het totale aandelenkapitaal. De andere grote aandeelhouders zijn bank- en verzekeringsinstellingen, beleggingsfondsen en Deventer stichtingen. Het financieel risico van de gemeente beperkt zich tot het ingebrachte aandelenkapitaal.
Toelichting	<p>De jaarrekening 2014 van de NV sloot met een negatief resultaat van -/- €15,361 miljoen, namelijk een positief operationeel resultaat van €2,5 miljoen en wegens toepassing van herwaarderingen -/- €11,4 miljoen en afkoop van een renteswap plus andere kosten -/- €5,5 miljoen. Als gevolg hiervan kon aan aandeelhouders geen dividend meer worden uitgekeerd. Voorzichtigheidshalve is in het meerjarenperspectief van de gemeente Deventer ook geen dividend meer geraamd. In het Strategische Plan van de NV (vastgesteld in 2017) wordt een versterking van de financiële positie in gang gezet met een loan to value vanaf 2019 van < 40%. Als de financiële positie is versterkt zijn in de toekomst ook weer dividend uitkeringen mogelijk, volgens het Strategisch Plan.</p> <p>Met het aandeelhoudersbesluit (2016) tot overheveling van middelen van Herwaarderingsreserve naar Algemene Reserve ("teruggeven" van de nominale waarde aan aandeelhouders) en de verbetering van financiële ratio's volgens het Strategisch Plan ligt structureel dividend uitkeren mogelijk vanaf 2019 weer in het verschiet. De NV zal eerst nog het "misgelopen" dividend van voorgaande jaren (€1,365 miljoen) aan de aandeelhouders gaan uitbetalen.</p> <p>De jaarrekening 2018 sluit met een positief resultaat van €1.896.000. Daaronder is begrepen een waardeverandering van €1.140.000. het resultaat exclusief waardeveranderingen is gestegen van €622.000 in 2017 naar €756.000 in 2018.</p> <p>in de AvA van 27 juni 2019 is besloten 50% van het achterstallig dividend, zijnde €632.252 (voor Deventer €102.000) uit te betalen op 1-12-2019. In de AvA van 27 juni 2019 is tevens een meerjarig perspectief toegelicht en ter kennis van de AvA gebracht waaruit blijkt dat vanaf 2019 weer regulier dividend wordt uitgekeerd, jaarlijks €475.000 (Deventer €77.000). In de Voorjaarsnota 2019 van de gemeente is hiermee al rekening gehouden. Het meerjarige perspectief beschrijft dat de liquiditeit vanaf 2023, naar verwachting, weer ruimte geeft om extra uitkeringen te doen van het achterstallig dividend.</p>

Beleidsvoornemens
2020

Met het verder verstevigen van het financieel fundament volgens het Strategisch Plan kan de NV Bergkwartier zich weer nadrukkelijk richten op haar strategische doelen voor behoud (en herontwikkeling) van historisch waardevol erfgoed in de stad en de omgeving. Daaronder begrepen inhaal van achterstallig onderhoud, verwijdering asbest en verduurzaming. Voor de verhandelbaarheid van de aandelen, inclusief de aandelen aan toonder, is een nieuwe visie gewenst. Er is veel belangstelling voor aandelen Bergkwartier. Directeur en RvC bezinnen zich op een eventuele andere vorm, bijvoorbeeld certificaten of obligaties.

Contractwaarde 2020:

Bijdrage GR 2020:

Subsidie 2020:

Dividend 2020: € 77.000

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 30.397.935	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Vreemd vermogen	€ 35.661.244	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat	€ 555.000	€ 1.690.311	€ 1.756.696
Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:	€ 1.561.004 (€ 1.561.004)		
Garantie 31-12-2018:			
Lening 31-12-2018:			
Agio 31-12-2018:			
Kapitaal storting 31-12-2018:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:			

NV Deventer schouwburg

Vestigingsplaats: Deventer

DEVENTER
SCHOUWBURG

Website:	deventerschouwburg
Programma:	Economie kunst en cultuur
Taakveld	5.3
Entiteit	NV
Deelnemingspercentage:	77,50%
Doel en openbaar belang:	Aanbieden van een breed en gevarieerd programma van (professionele) podiumkunst voor stad en regio.
Financieel risico:	<p>In het totale aandelenkapitaal van deze vennootschap van afgerond €420.000 neemt de gemeente Deventer voor €325.260 deel. De andere aandelen zijn in handen van negen Deventer bedrijven. Het financiële risico van de gemeente in de NV is in die zin beperkt, dat het aandelenkapitaal niet is geactiveerd. De gemeente subsidieert de schouwburg met een substantieel jaarbedrag, waarbij rekening is gehouden met de verplichtingen van de schouwburg richting de NV Maatschappelijk Vastgoed Deventer (erfpacht van de huisvesting). Daarmee zorgt de gemeente voor een stuk borging van de continuïteit van deze vennootschap. Een substantieel ander deel van de huisvesting kosten zal uit opbrengsten van de schouwburg moeten blijven komen. Dat was, is en blijft een risico voor dergelijke voorzieningen.</p> <p>Het borgen van de continuïteit van de schouwburg is momenteel een actueel vraagstuk voor de gemeente. De schouwburg doet beroep op de gemeente voor zowel de financiering van haar vervangingsinvesteringen, aanvullende subsidie op de jaren 2019 en 2020 en het aanvullen van het weerstandsvermogen. Zie nadere toelichting.</p>

Toelichting	<p>De schouwburg heeft haar meerjarenbegroting 2019-2022 geactualiseerd (exploitatie, investeringen en liquiditeiten in meerjarig perspectief). De schouwburg heeft twee meerjarige perspectieven opgesteld. Eén met behoud van bestaande programmering die alleen realiseerbaar is als de gemeente structureel aanvullende subsidie toekent en één binnen het beschikbaar budget van de schouwburg met als gevolg dat de programmering moet worden gehalveerd. In beide toekomstscenario's is externe financiering van toekomstige vervangingsinvesteringen nodig. De schouwburg heeft de gemeente verzocht die financiering te gaan verstrekken. In februari 2019 heeft het college daarover een principebesluit genomen en de Raadstafel van maart 2019 gaf in meerderheid aan positief te zijn over het verstrekken van geldleningen. Een definitief besluit over de verstrekking van de geldleningen neemt het college als er ook besluitvorming van de NV ligt over een sluitende meerjarige begroting, hetgeen afhankelijk is van gemeentelijke besluitvorming over de subsidieverzoeken 2019 en 2020 en aanvulling van het weerstandvermogen van de schouwburg.</p> <p>Bij gemeentelijke besluitvorming over de Cultuurvisie heeft een meerderheid van de gemeenteraad ingestemd met het standpunt van het college om de gemeentelijke subsidie voor de schouwburg in het meerjarige perspectief (vanaf 2021) gelijk te houden met daarbij voor de uitwerking van een Uitvoeringsprogramma (vanaf 2021) de nadrukkelijke voorwaarde tot een groter samenwerkingsverband met andere culturele partners in de stad en/ of regio.</p> <p>Omdat de schouwburg nog geen meerjarenbegroting 2019-2022 heeft vastgesteld en de gemeente nog geen besluit heeft genomen over én een verzoek voor eenmalige subsidie 2019 en 2020 én de financiering met gemeenteleningen van vervangingsinvesteringen heeft de accountant van de schouwburg over de jaarrekening 2017 en 2018 nog geen (goedkeurende) verklaring afgegeven. De accountantsverklaring volgt pas als de accountant een beeld heeft over de continuïteit van de schouwburg in meerjarig perspectief.</p> <p>Naast het verzoek om aanvullende financiering, heeft NV Schouwburg een verzoek ingediend voor eenmalige subsidie (RM 22/5/2019). Over dit subsidieverzoek en eventuele dekking van frictiekosten is het college nog met de NV Schouwburg in gesprek. In de stand van de generieke weerstandsreserve wordt alvast rekening gehouden met het verstrekken van de eenmalige subsidie. Alvorens dit bedrag wordt verstrekt, wordt de raad hierover nog geïnformeerd middels een Raadsmededeling.</p>
Beleidsvoornemens 2020	<p>In het koersdocument Zichtlijnen 2016-2019 schetst de schouwburg dat ze het culturele baken van de stad wil zijn, met aantrekkelijke programmering en intensieve samenwerking met partners in de stad, de regio en provincie.</p> <p>De schouwburg heeft een strategische visie 2019-2022 opgesteld die past en realiseerbaar is onder de voorwaarde dat de gemeente bereid is aanvullende structurele subsidie te verstrekken door te kiezen voor handhaving van de bestaande programmering en bijbehorende meerjarige begroting. Nu de gemeente bij besluitvorming over de Cultuurvisie heeft besloten geen aanvullende structurele subsidie beschikbaar te stellen zal de schouwburg een nieuwe visie voor 2020-2022 moeten gaan opstellen die past in de Uitvoeringsnota van de Cultuurvisie.</p>
Contractwaarde 2020:	
Bijdrage GR 2020:	
Subsidie 2020:	€ 1.681.626
Dividend 2020:	

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€344.163	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Vreemd vermogen	€1.401.661	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat	-€21.161	0	0
Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018: € 325.360 (0)			
Garantie 31-12-2018:			
Lening 31-12-2018:			
Agio 31-12-2018:			
Kapitaal storting 31-12-2018:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:			

NV Maatschappelijk Vastgoed Deventer	
Vestigingsplaats:	Deventer
Website:	nvvastgoedmaatschappij
Programma:	Economie kunst en cultuur
Taakveld	5.5
Entiteit	NV
Deelnemingspercentage:	100%
Doel en openbaar belang:	Ontwikkeling en beheer van sociaal-cultureel maatschappelijk vastgoed.
Financieel risico:	De NV loopt met name financieel risico op de huurbaten en daarmee de terugbetaling van de door de gemeente aan de NV verstrekte geldleningen. Ander risico voor de NV is de vennootschap belastingplicht vanaf 2016. Ter voorkoming van het in de toekomst betalen van vennootschapsbelasting worden toekomstscenario's voor de NV uitgewerkt. In 2019 wordt daarover besluitvorming aan het college en vervolgens aan de raad voorgelegd.

Toelichting

De gemeente loopt risico op verlies van aandelenkapitaal en het niet-tijdig of niet terugontvangen van de verstrekte leningen. De vennootschap heeft tegenover de exploitatielasten van die leningen huurbaten van de gebruikers staan en de gemeente bij de vaststelling van de jaarbijdragen / jaarsubsidies voor die gebruikers rekening houdt met die verplichtingen. Tegenover het aandelenkapitaal en de leningschuld staat de waarde van het maatschappelijk vastgoed voor huisvesting van belangrijke cultuurvoorzieningen.

In 2013 is besloten nieuwbouw bibliotheek en het Filmtheater te laten ontwikkelen, inbrengen en exploiteren door de NV. Financiering wordt door de gemeente geleverd. In 2018 is de nieuwbouw bibliotheek opgeleverd en in gebruik genomen.

Vanaf 2016 is de NV, alleen al wegens de NV-vorm, vennootschapsbelastingplichtig. Reden om toekomstopties uit te werken. In de tweede helft van 2019 worden die toekomstopties voorgelegd.

De jaarrekening 2018 sluit met een negatief resultaat van - €60.852. Begroot was -€113.309. Verschil is veroorzaakt door eenmalige bate van €50.000.

Het jaar 2020 sluit met een negatief exploitatieresultaat van - €200.000. Daarvoor zijn vier redenen.

Ten eerste het hogere percentage afschrijving op het Cultureel Centrum (CC) vanaf 2018 zoals dat bij de start van het CC is bepaald. De hogere afschrijving vanaf 2018 is €175.000. Dekking vindt plaats door de daarvoor binnen de NV beschikbare reservepositie en door de huurbaten in het meerjarenperspectief.

Ten tweede de begrote stapsgewijze verhoging van huren gebouwen Havenkwartier waardoor in de eerste jaren nog verlies wordt geleden en later wordt ingelopen.

Ten derde de extra organisatiekosten in de jaren 2014-2020: voor 2020 €30.000.

Ten vierde de afschrijving op de gebouwen De Viking en bibliotheek. Vanaf de oplevering van de gebouwen De Viking en nieuwbouw bibliotheek worden ook die gebouwen in het meerjarenperspectief voor de exploitatie van de NV ingebracht. Ter voorkoming van afdracht van Vennootschapsbelasting is in 2015 besloten tot de omzetting van de gemeentelijke middelen van a fonds perdu in aandelenkapitaal ten behoeve van de projecten bibliotheek (€5 miljoen) en de Viking (€10,5 miljoen). Door die omzetting is de jaarlijkse afschrijving (Viking €237.000 en Bibliotheek €258.000) in de exploitatie van de NV hoger en ontstaan netto exploitatienadelen en daardoor ook een oplopende post negatieve reserve binnen het Eigen Vermogen. Tezamen met het aandelenkapitaal, dat uiteraard op de balans in tact blijft, is het eigen vermogen van de NV (aandelenkapitaal + reserve) in het meerjarenperspectief positief.

Na die omzetting in 2015 zijn er nog aanvullende stortingen aandelenkapitaal gedaan (€12.352.572) waarvoor dezelfde systematiek geldt.

Beleidsvoornemens
2020

De NV is ontwikkelaar van het project Viking. De gemeente financiert met aandelenkapitaal en geldleningen.

Voor de aanstaande gedeeltelijke leegstand in het Cultureel Centrum (o.a. wegens het vertrek van het Filmhuis) zal de NV in 2019 in samenspraak met de gemeente toekomstopties voor het Cultureel Centrum presenteren. Vanuit de gemeente is daartoe allereerst een visie op cultuureducatie tot besluitvorming gekomen. Daarin is een uitgangspunt opgenomen ten aanzien van (een bredere) inzet van het cultureel maatschappelijk vastgoed en beleid over de huurprijzen. Uitwerking daarvan moet in een Uitvoeringsnota nog plaatsvinden

Contractwaarde 2020:

Bijdrage GR 2020:

Subsidie 2020:

Dividend 2020:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 7.315.038 (excl. voorschot aandelenkapitaal)	€ 26.584.852	€ 26.384.852
Vreemd vermogen	€ 7.101.376	€ 20.000.000	€ 21.000.000
Resultaat	- € 146.138	- € 256.368	- € 200.000
Bron	Concept jaarrekening	Begroting	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:	€ 17.029.500 (€ 17.424.500)		
Garantie 31-12-2018:			
Lening 31-12-2018:	€ 17.068.679		
Agio 31-12-2018:			
Kapitaal storting 31-12-2018:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:	0		

GR Recreatiegemeenschap Salland					
Vestigingsplaats:	Raalte				
Website:	sallandnatuurlijkgestvrij				
Programma:	Economie kunst en cultuur				
Taakveld	3.1				
Entiteit	GR				
Deelnemingspercentage:	65%				
Doel en openbaar belang:	Taken op het gebied van aanleg, beheer en onderhoud recreatieve fiets- en voetpaden en kanosportvoorzieningen in de regio Salland en het toegankelijk en bereikbaar houden van openluchtrecreatie en het stimuleren hiervan.				
Financieel risico:	Per 1-1-2019 is de RGS opgeheven				
Toelichting					
Beleidsvoornemens 2020					
Contractwaarde 2020:					
Bijdrage GR 2020:					
Subsidie 2020:					
Dividend 2020:					
Financiële gegevens		2017	2018	2019	
Eigen vermogen		€ 612.497			
Vreemd vermogen		€ 555.241			
Resultaat		- € 9.184			
Bron		Jaarrekening			
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:					

Garantie 31-12-2018:	
Lening 31-12-2018:	
Agio 31-12-2018:	
Kapitaal storting 31-12-2018:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:	

NV Luchthaven Teuge	
Vestigingsplaats:	Teuge
Website:	teuge-airport
Programma:	Economie kunst en cultuur
Taakveld	3.1
Entiteit	NV
Deelnemingspercentage:	25%
Doel en openbaar belang:	Exploitatie van een luchthaven voor zakelijke en recreatieve burgerluchtvaart.
Financieel risico:	<p>Algemeen risico is dat vliegbewegingen achterblijven bij de raming, minder havengelden worden ontvangen en daardoor negatieve exploitatieresultaten worden behaald.</p> <p>Specifieke risico's zijn de laagvliegroutes Lelystad tot 2023 en de herindeling van het luchtruim vanaf 2023. Specifiek risico is dat het Nationaal Paracentrum hierdoor noodgedwongen zou moeten verhuizen waardoor de NV Luchthaven Teuge een aanzienlijke structurele inkomstenbron (50%) mis gaat lopen. Bij brief van 22-2-2019 heeft de Minister met een kamerbrief kenbaar gemaakt dat op 25-1-2019 maatwerk afspraken zijn vastgelegd tussen het ministerie, luchtverkeersleiding Nederland, Commando Luchtstrijdkrachten, Lelystad Airport, luchthaven Teuge en het parachutistencentrum over de periode tot aan herziening van het luchtruim. waardoor er gesprongen kan blijven in de afgesproken tijdblokken</p>
Toelichting	<p>De aandelen van deze NV zijn in handen van de gemeenten Apeldoorn (ca. 54,5%), Deventer (ca. 25%), Zutphen (ca.11,5%) en Voorst (ca. 8,5%). De NV voorziet in haar financiering vanuit een private bank. De inbreng van de vier deelnemende gemeenten in de NV beperkt zich dan tot de inbreng van het oorspronkelijke aandelenkapitaal. Eind 2015 is een toekomstvisie voor de luchthaven aangeboden. Door de het besluit over de vliegroutes van Lelystad Airport en de herziening van het luchtruim na 2023 is de toekomst visie van de luchthaven Teuge in heel ander daglicht komen te staan.</p> <p>Vanuit de Wet Regelgeving Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens (RBML) heeft het Rijk Provinciale Staten van Gelderland opdragen een luchthavenbesluit op grond van de Wet luchtvaart te nemen. De aandeelhoudende gemeenten in de NV Luchthaven Teuge, waaronder de gemeente Deventer met een belang heeft van 25%, hebben uitgesproken het aantal vliegbewegingen te maximeren op 80.000. Dat zal de NV Luchthaven Teuge als uitgangspunt hanteren voor de aanvraag om een nieuw luchthavenbesluit bij Provinciale Staten.</p>

Beleidsvoornemens 2020 Een exploitatieplan voor bedrijventerrein West (meerdere eigenaren) wordt door de NV opgesteld in samenspraak met gemeenten Voorst en Apeldoorn en Ontwikkelingsmaatschappij OostNL (Ministerie EZ en provincies Overijssel en Gelderland). De groei van bedrijvigheid versterkt de financiële positie van de luchthaven.

Contractwaarde 2020:

Bijdrage GR 2020:

Subsidie 2020:

Dividend 2020:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 1.659.319	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Vreemd vermogen	€ 1.821.690	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat	- € 23.827	€ 6.475	€ 47.450
Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018: € 489.857 (€ 489.857)			
Garantie 31-12-2018:			
Lening 31-12-2018:			
Agio 31-12-2018:			
Kapitaal storting 31-12-2018:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:			

GR Historisch Centrum Overijssel				
Vestigingsplaats:	Zwolle			
Website:	historischcentrumoverijssel			
Programma:	Economie kunst en cultuur			
Taakveld	5.5			
Entiteit	GR			
Deelnemingspercentage:	33%			
Doel en openbaar belang:	De GR voert het beheer en advies over gemeentelijke- en rijksarchiefbescheiden en -collecties. Daarnaast zijn er publiekstaken gericht op ontsluiting van de archieven, zoals tentoonstellingen, websites e.d. Dit is vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling, aanvullend in een vierjarig activiteitenplan.			
Financieel risico:	Naast Deventer zijn Zwolle en de Rijksoverheid (ministerie van OCenW) deelnemer. Het weerstandsvermogen is toereikend. Financiële risico's zijn beperkt			
Toelichting				
Beleidsvoornemens 2020	Doorontwikkeling van het e-Depot Overijssel.			
Contractwaarde 2020:				
Bijdrage GR 2020:	€ 1.248.281			
Subsidie 2020:				
Dividend 2020:				
Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 362.291	€ 428.788	€ 360.088
Vreemd vermogen		€ 1.449.682	€ 1.431.679	€ 1.347.754
Resultaat		0	0	0
Bron		Jaarrekening	Begroting	Begroting

Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:	
Garantie 31-12-2018:	
Lening 31-12-2018:	
Agio 31-12-2018:	
Kapitaal storting 31-12-2018:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:	

Circulus Berkel BV

Vestigingsplaats: Apeldoorn

Website: [circulusberkel](http://circulusberkel.nl)

Programma: Algemene dekkingsmiddelen

Taakveld 0.5

Entiteit BV

Deelnemingspercentage: 21,42%

Doel en openbaar belang: Inname en verwijdering van huishoudelijk- en bedrijfsafval en stadsreiniging.

Financieel risico: De gemeente loopt financieel risico over het geactiveerde aandelenkapitaal Circulus-Berkel BV(CB) en op het geraamde dividend binnen zowel product huishoudelijk afval (dividend CB) als de algemene middelen (dividend Cirec).

De aandelen van Circulus Berkel BV worden gehouden door de gemeenten Apeldoorn, Deventer, Epe, Zutphen, Doesburg, Bronckhorst, Brummen, Voorst en Lochem. Dochteronderneming CiRec BV is in handen van de gemeenten Apeldoorn en Deventer.

Toelichting

In 2016 is gemeentelijke financiering van de BV in externe financiering omgezet. CB heeft geen winstdoelstelling. Publieke dienstverlening wordt tegen kostprijs gedaan. CB groeit naar een weerstandsvermogen dat een solvabiliteits-percentage van 25% vertegenwoordigt. Het belang van Deventer is 11,5%. Dat belang moet ook in de algemene reserve van het fusiebedrijf Circulus-Berkel BV zijn vertegenwoordigd. Na jaarrekening 2018 van Circulus Berkel is dat percentage nog niet bereikt, waardoor na vaststelling van de jaarrekening 2018 van CB nog geen dividend aan Deventer kon worden uitbetaald.

Financiering van de investering in de milieustraat zal CB deels met vreemd vermogen doen. Voor het behouden van de solvabiliteit (minimaal 25%), zal er over de jaren 2017 en 2018 geen dividend uit CB kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. De begrote exploitatieresultaten voor de jaren 2017 en 2018 worden door CB gedoteerd aan het eigen vermogen ten behoeve van het realiseren van het minimum percentage solvabiliteit. Voor de begroting van de gemeente Deventer betekent dit dat de geraamde dividendopbrengst van € 175.000,- binnen het product huishoudelijk afval voor 2018 en 2019 (over de boekjaren 2017 en 2018) van CB komt te vervallen. Omdat de gemeente Deventer (evenals de twee andere voormalig Circulus aandeelhouders) volgens de fusiebesluitvorming Circulus-Berkel haar aandeel in de Algemene Reserve van CB nog niet heeft bereikt zal ook in 2020 (over boekjaar 2019 van CB) geen dividend worden ontvangen. (N.B. zonder het investeringsbesluit inzake de milieustraat in Deventer zou de gemeente Deventer over boekjaar 2017 in 2018 eveneens geen dividend hebben ontvangen). Door de investeringsbeslissing schuift deze dividend "derving" door van 2018 naar 2020. Met deze lagere dividend opbrengsten zal rekening worden gehouden in de tariefstelling van het product huishoudelijk afval.

Beleidsvoornemens 2020

Eind 2015 is de Strategienota 2015-2020 door de aandeelhouders vastgesteld. De strategie richt zich op duurzaamheid en maatschappelijke betrokkenheid. Om de missie van Circulus-Berkel: "Verduurzamen van de woon- en leefomgeving" te realiseren worden vier bronnen voor waarde creatie onderscheiden in twee transities. Dat zijn de transitie van afval naar grondstof en de transitie van openbare ruimte naar een gedeelde leefomgeving. De vier bronnen voor waarde creatie zijn excellente dienstverlening, milieu, burgerparticipatie en activering.

In 2018 is de realisatie van de investering van Circulus-Berkel BV in een nieuwe milieustraat gestart en daarin de gezamenlijke huisvesting aan de Westfalenstraat van Circulus-Berkel BV, Cambio Buurtbeheerbedrijf en Het Groenbedrijf BV.

Contractwaarde 2020: Nog nader te bepalen

Bijdrage GR 2020:

Subsidie 2020:

Dividend 2020: € 191.000

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 11.619.330	€ 14.970.000	€ 15.364.000
Vreemd vermogen	€ 26.308.521	€ 43.263.000	€ 44.070.000

Resultaat	€ 2.398.000	€ 972.000	€ 1.005.000
Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018: € 18.400 (€ 18.400)			
Garantie 31-12-2018:			
Lening 31-12-2018:			
Agio 31-12-2018:			
Kapitaal storting 31-12-2018:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:			

Enexis Holding NV	
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch
Website:	enexis
Programma:	Algemene dekkingsmiddelen
Taakveld	0.5
Entiteit	NV
Deelnemingspercentage:	0,26 %
Doel en openbaar belang:	<p>Altijd en overal in het voorzieningsgebied van Enexis kunnen beschikken over stroom en gas, tegen aanvaardbare aansluit- en transporttarieven.</p> <p>Met de deelneming heeft Deventer invloed op de dienstverlening en de tarieven, grip op de uitvoering van een publiek belang waaronder het faciliteren van de transitie naar duurzame energie.</p>
Financieel risico:	<p>Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook).</p> <p>De gemeente is voor 0,2592% aandeelhouder in deze vennootschap. Het risico is beperkt tot dat percentage van het nominale aandelenkapitaal en het risico op het verlies van de dividend. Bij eerstgenoemd risico hoort de opmerking dat Enexis zich met meer dan 50% eigen vermogen al boven de wettelijk geregelde ratio van minimaal 40% bevindt. Als ook rekening wordt gehouden met de achtergestelde status van € 350 miljoen van de "Vordering op Enexis vennootschap" (de Bruglening van €1,8 miljard), geldt dat er sprake is van een laag risico. Bij het risico op het verlies van de structurele dividendraming hoort de opmerking dat Enexis Holding in een gereguleerde markt opereert, onder toezicht van de Energiekamer. De in de gemeentebegroting opgenomen ramingen zijn afkomstig uit de businessplannen van de NV, rekening houdende met de Aanwijzing van de minister van EZ dat de dividend pay-out ratio vanaf boekjaar 2011 maximaal 50% mag bedragen. Het risico op de dividendinkomsten is mede gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van €100 miljoen voor het jaarlijkse dividend. Door naleving van de financiële kengetallen en de handhaving van de credit rating-doelstelling wordt ruimschoots voldaan aan wettelijke verplichtingen (Besluit financieel beheer netbeheerders) inzake vermogensverhoudingen en kredietwaardigheid, alsmede aan de financiële convenanten uit bestaande financieringsovereenkomsten.</p>
Toelichting	

Beleidsvoornemens
2020

In de aandeelhoudersvergadering van Enexis Holding NV van 20 april 2017 is het Strategisch Plan 2017 van Enexis vastgesteld. De nieuwe strategische koers richt zich op excellent netbeheer en het versnellen van de energietransitie. Hiermee komt het bedrijf tegemoet aan de veranderende vraag in de samenleving én maakt het explicieter wat zij bijdraagt aan de energietransitie op het gebied van flexibiliteit, energiebesparing, duurzame gebiedsontwikkeling en elektrisch vervoer.

Enexis blijft excellente processen en excellente dienstverlening ambiëren. Dat vergt een radicaal herontwerp van processen en ICT. Dat leidt naar verwachting tot kostenefficiëntie en daarmee tot voldoende mogelijkheden extra activiteiten te ontplooiën om maximaal bij te dragen aan de energietransitie. Voortgezette kostenefficiëntie leidt ook tot ook tot zo laag mogelijke tarieven voor de klant en voor de aandeelhouders tot het streven het rendement van de laatste jaren minstens op gelijk niveau te blijven handhaven.

De Nederlandse klimaatdoelstellingen zijn uitdagend. Tevens hebben ze een impact op de beleidsdoelen die Enexis heeft geformuleerd: excellent netbeheer en versnellen energietransitie. De belangrijkste hiervan worden toegelicht in het halfjaarbericht 2019 van Enexis. Enexis realiseert zich dat ze flinke stappen moeten zetten om het excellent netbeheer voor vandaag en morgen mogelijk te maken.

Er wordt hard gewerkt om vertragingen bij nieuwe aansluitingen te voorkomen. Enexis pleit onder andere voor meer landelijke sturing op opweklocaties. Het is uitdagend om aan voldoende opgeleid personeel en aan materialen te komen. Op landelijk niveau wordt onderzoek gedaan naar mogelijkheden om de capaciteit van het netwerk te vergroten. Daarnaast pleit Enexis voor de ontwikkeling van een mix van zonne- en windenergie én duurzame gassen met duurzaam gebruik van de bestaande netwerken. Dit wordt gezien als een efficiënte manier om de energietransitie te versnellen en betaalbaar te houden.

Enexis ondersteunt regionale overheden bij het opstellen van de Regionale Energie Strategie.

Contractwaarde 2020:

Bijdrage GR 2020:

Subsidie 2020:

Dividend 2020: € 280.000

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 3.704 mln.	€ 4.021 mln.	Nog niet bekend
Vreemd vermogen	€ 2.433 mln.	€ 3.691 mln.	nog niet bekend
Resultaat	€ 207 mln.	€ 200 mln.	€ 200 mln.
Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018: € 932.512 (€ 932.512)			

Garantie 31-12-2018:	
Lening 31-12-2018:	
Agio 31-12-2018:	
Kapitaal storting 31-12-2018:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:	

Bank Nederlandse Gemeenten NV		
Vestigingsplaats:	Den Haag	
Website:	bngbank	
Programma:	Algemene dekkingsmiddelen	
Taakveld	0.5	
Entiteit	NV	
Deelnemingspercentage:	0,5 %	
Doel en openbaar belang:	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. BNG levert financiële diensten, onder andere kredietverlening, betalingsverkeer, advisering en elektronisch bankieren.	
Financieel risico:	De gemeente Deventer bezit ongeveer 0,5% van de aandelen in deze vennootschap. De andere aandeelhouders zijn gemeenten, provincies en de staat. Het eigenaarschap van deze overheden én het in de statuten verankerde beperkte werkterrein van de bank bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan de BNG zeer beperkt is. In lijn daarmee is het gemeentelijk risico op verlies van het ingebrachte kapitaal gering. Van het nominaal aandelenkapitaal van 292.313 aandelen tegen €2,50 is afgerond €60.000 geactiveerd.	
Toelichting	Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen. Het resultaat financiële transacties zal ook in de nabije toekomst gevoelig blijven voor politieke, economische en monetaire ontwikkelingen.	
Beleidsvoornemens 2020	BNG blijft onveranderd het openbaar belang behartigen. In 2018 heeft Bank BNG besloten het dividendpercentage op te hogen van 37,5% naar 50%. In 2018 bij 3e kwartaalrapportage en aanvullend in de 1e kwartaalrapportage 2019 is een structurele verhoging van het dividend van €490.000 meegenomen in de gemeente begroting. Daarmee wordt de totale raming in het meerjarige perspectief van het dividend van BNG €830.000 afgerond.	
Contractwaarde 2020:		
Bijdrage GR 2020:		
Subsidie 2020:		

Dividend 2020: € 830.000

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 4.486 mln.	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Vreemd vermogen	€ 149.483 mln.	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat	€ 369 mln.	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018: € 730.782 (€ 60.650)			
Garantie 31-12-2018:			
Lening 31-12-2018:			
Agio 31-12-2018:			
Kapitaal storting 31-12-2018:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:			

Wadinko NV	
Vestigingsplaats:	Zwolle
Website:	wadinko
Programma:	Algemene dekkingsmiddelen
Taakveld	0.5
Entiteit	NV
Deelnemingspercentage:	2,55 %
Doel en openbaar belang:	Stimulering van gezonde bedrijvigheid (met name in de maakindustrie en zakelijke dienstverlening en logistiek) en daarmee de werkgelegenheid in werkgebied van de aandeelhouders. Wadinko participeert momenteel in twee Deventer bedrijven (op een totaal van 25 participaties).
Financieel risico:	De gemeente Deventer bezit 2,55% van de aandelen. De overige aandeelhouders zijn 24 gemeenten in Overijssel, de Noordoostpolder en Zuidwest Drenthe en de provincie Overijssel. Het risico van de gemeente is beperkt tot het niet-geactiveerde aandelenkapitaaldeel ad €6.100. Het risico is gering, ook omdat de actuele waarde van de vennootschapsportefeuille per 31 december 2018 €26 miljoen hoger is dan de boekwaarde (bron: jaarverslag 2018). De NV heeft geen vreemd vermogenspositie. De NV keert structureel dividend uit.
Toelichting	Inherent aan haar doelstellingen loopt Wadinko risico's. Door interne maatregelen m.b.t. risicobeheersing zijn risico's voor aandeelhouders beperkt. Wadinko participeert in Raden van Commissarissen van participaties opdat daarmee toezicht kan worden gehouden op de directies. Bij participaties die geen Raad van Commissarissen hebben, is met een aandeelhoudersovereenkomst een vergelijkbare situatie gecreëerd. Wadinko is financieel gezond.
Beleidsvoornemens 2020	In het beleidsplan 2016-2020 heeft Wadinko de volgende twee doelen benoemd: 5.000 arbeidsplaatsen in 2021 te realiseren bij Wadinko participaties (2018= 3.696) en gemiddeld 4% rendement te realiseren op het eigen vermogen (in de periode 2013-2017 bedroeg het rendement 5,8%). Wadinko heeft geconstateerd dat in haar werkgebied behoefte is aan risicokapitaal bij kleine ondernemingen waar participatie door middelen van aandelen kapitaal (nog) niet realistisch is. Wadinko heeft ondernemersleningen geïntroduceerd en daarvoor €3.000.000 gealloceerd voor dit product. Er worden achtergestelde leningen verstrekt van maximaal €300.000. In 2017 en 2018 is aan twee bedrijven een ondernemingslening verstrekt.
Contractwaarde 2020:	
Bijdrage GR 2020:	

Subsidie 2020:

Dividend 2020: € 30.000

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 65.626.483	€ 68.100.000	€ 68.400.000
Vreemd vermogen	€ 1.440.516	€ 1.500.000	€ 1.500.000
Resultaat	€ 1.537.423	€ 1.500.000	€ 1.500.000
Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:	€ 6.100 (0)		
Garantie 31-12-2018:			
Lening 31-12-2018:			
Agio 31-12-2018:			
Kapitaal storting 31-12-2018:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:			

Stichting administratiekantoor Dataland

Vestigingsplaats: Gouda

Website: [dataland](http://dataland.nl)

Programma: Algemene dekkingsmiddelen

Taakveld 0.5

Entiteit ST

Deelnemingspercentage: 0,71 %

Doel en openbaar belang: Ondersteunen en faciliteren van gemeenten op het gebied van geo-, WOZ- en vastgoedinformatie, oftewel objectinformatie. De missie van Dataland BV is het realiseren van een landelijke voorziening, die leidt tot het breed toegankelijk en beschikbaar maken van vastgoed- en hieraan gerelateerde gegevens uit het informatiedomein van gemeenten voor de overheid, de burgers en het bedrijfsleven.

Financieel risico: Het risico is beperkt tot de nominale waarde van de certificaten van aandelen die de gemeente heeft via de Stichting Administratiekantoor Dataland. De Stichting is houdster van de aandelen van Dataland BV. De gemeente Deventer neemt dus niet rechtstreeks risicodragend deel in de bedrijfsactiviteiten van de vennootschap Dataland BV. Van de nominale waarde is slechts een fractie geactiveerd.

Toelichting Deventer heeft 48.184 certificaten. In 2018 0,71% van het totaal.
De stichting Administratiekantoor Dataland is aandeelhouder en heeft daarmee stemrecht en zeggenschap in Dataland BV. De certificaathouders niet.

Beleidsvoornemens
2020

Administratiekantoor DataLand is een stichting van, voor en door gemeenten met een ideëel doel: uitvraag van Geografische data bij gemeenten waarna deze worden bewerkt en, op maat, weer worden gedistribueerd naar gemeenten en naar andere belanghebbende afnemers van deze data. Deze publieke en private afnemers hoeven de geo-data die zij nodig hebben, niet bij alle gemeenten afzonderlijk uit te vragen. DataLand helpt de gemeenten de kwaliteit van hun geo-informatie te verbeteren door middel van kwaliteitstesten en vakopleidingen. DataLand vertegenwoordigt de gemeenten op terreinen als de WOZ, de BGT, en de aanbesteding van beeldmateriaal. Een onder de stichting ressorterende BV voert deze taak uit op not-for-profit basis. DataLand profileert zich als het (geo-) sectoraal kennis- en datacentrum van de Nederlandse gemeenten, en als gemeentelijke belangenvertegenwoordiger in dit veld.

Met de komst van de Landelijke Voorziening WOZ in 2017 is informatie over de WOZ-waarde van woningen vrijelijk beschikbaar gekomen. Afnemers die enkel de WOZ-waarde voor woningen zoeken, kunnen nu gratis aan hun informatie komen waardoor het gebruik van de Vastgoedscanner (VGS) van Dataland terugloopt.

Door het bestuur van de vennootschap is in 2019 het besluit genomen tot een overname en afbouw van haar activiteiten. Dit besluit is tevens door de certificaathouders van de vennootschap goedgekeurd. Het bestuur heeft uitgesproken de activiteiten uiterlijk eind december 2021 of zoveel mogelijk eerder te hebben overdragen of hebben afgebouwd. Hierna zal de vennootschap worden geliquideerd. De verwachting is dat de onderneming met de toekomstige kasstromen deze beëindiging uit eigen middelen kan financieren.

Contractwaarde 2020:

Bijdrage GR 2020:

Subsidie 2020:

Dividend 2020:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 846.646	niet bekend	niet bekend
Vreemd vermogen	€ 607.083	niet bekend	niet bekend
Resultaat	- € 102.266	niet bekend	niet bekend
Bron	Jaarrekening	Begroting	Begroting
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018: € 4.818 (€ 4.818)			
Garantie 31-12-2018:			
Lening 31-12-2018:			

Agio 31-12-2018:	
Kapitaal storting 31-12-2018:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:	

Coöperatie Dimpact ua

Vestigingsplaats: Enschede

The logo for Dimpact, featuring the word "Dimpact" in a white, sans-serif font on a dark blue rectangular background.

Website: [dimpact](http://dimpact.nl)

Programma: Algemene dekkingsmiddelen

Taakveld 0.5

Entiteit Coöp

Deelnemingspercentage: 3 %

Doel en openbaar belang: Het inkopen van ict-oplossingen en het verwerven en delen van kennis.

Financieel risico: Dimpact is financieel gezond. Gegeven de groei van het aantal producten en aantal leden (gemeenten) zal (op advies de accountant) de bedrijfsvoeringreserve in de komende jaren groeien tot € 1.500.000. Daarnaast dient er een buffer in de algemene reserves te worden gecreëerd. Hiermee kunnen toekomstige aanbestedingen worden gefinancierd, die nodig zijn voor het vervangen en vernieuwen van het bestaande product- en diensten portfolio.

Toelichting

Beleidsvoornemens
2020

De coöperatieve vereniging Dimpact ontwikkelt en levert oplossingen voor verbetering van de digitale dienstverlening van gemeenten. Deventer betaalt jaarlijks € 6.000 contributie en heeft een overeenkomst voor het afnemen van een basispakket. Dit bestaat uit softwaresystemen en hostingskosten van de software.

Het lidmaatschap van de vereniging Dimpact houdt in dat gebruik kan worden gemaakt van een aantal softwarepakketten ter ondersteuning van digitale dienstverlening en bedrijfsvoering. Hieronder valt het front- en midoffice systeem (waaronder zaak- en DMS-systeem e-Suite) en diverse koppelingen met bijv. MijnOverheid Berichtenbox, de basisregistraties en overige bronnen uit de GDI. Hosting van de eSuite, beheer en onderhoud is hierbij inbegrepen, evenals doorontwikkeling van de systemen om aan te kunnen sluiten bij de doelen van de Digitale Agenda 2020. Met de eSuite verbeteren we onze digitale dienstverlening door zaakgericht te werken.

Samenwerken in de vereniging van gemeenten zorgt, naast inkoopvoordeel, voor kennisdeling waardoor de leden elkaar verder helpen.

33 gemeenten nemen deel in Dimpact.

De ledengroei-doelstelling is gerealiseerd, Dimpact vertegenwoordigt nu ruim twee miljoen inwoners. Er ligt een sterke focus op de lange termijn waardecreatie voor haar leden. De strategische koers is herijkt en begin 2018 door de ALV aangenomen. Ook heeft de governance een andere vorm gekregen. Naast de bestaande beheersactiviteiten, worden ook innovatie-activiteiten in gezamenlijkheid ontplooid: 'het innovatiespoor'. Daarin is Dimpact de innovatie-katalysator met doe- en opschaaikracht voor en door gemeenten. Samen innoveren staat centraal. Samen hebben we meer innovatiekracht, meer ideeën en middelen

Contractwaarde 2020: € 681.639

Bijdrage GR 2020:

Subsidie 2020:

Dividend 2020:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 773.770	€ 1.701.833	€ 1.719.658
Vreemd vermogen	€ 1.990.551	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Resultaat	€ 165.630	€ 22.307	€ 40.131
Bron	Jaarrekening	Begroting	Bedrijfsplan
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:			

Garantie 31-12-2018:	
Lening 31-12-2018:	
Agio 31-12-2018:	
Kapitaal storting 31-12-2018:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:	

Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch
Website:	erhbv
Programma:	Algemene dekkingsmiddelen
Taakveld	0.5
Entiteit	NV
Deelnemingspercentage:	0,26 %
Doel en openbaar belang:	Onderdeel van Essent in 2009 bij de verkoop aan RWE, was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteit Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele. Het bedrijf Delta N.V., tevens voor 50% eigenaar van EPZ, heeft de verkoop van dit bedrijfs onderdeel van Essent aan RWE in 2009 bij de rechter aangevochten. Als consequentie op deze gerechtelijke procedure is in 2009 het 50% belang van Essent in EPZ tijdelijk ondergebracht bij Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. ("PBE"). In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta N.V. een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen. In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, het 50% belang in EPZ alsnog geleverd aan RWE. PBE blijft bestaan met een beperkt takenpakket. PBE zal de zaken afwikkelen die uit de verkoop voortkomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid. Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met o.a. Verkoop Vennootschap B.V.
Financieel risico:	Doel is de afwikkeling van de verkoop van Essent aan RWE. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag €1.496.822) (art 2.:81 BW).
Toelichting	Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap B.V.). RWE had op 30 september 2015 geen potentiële claims ingediend m.b.t. verkoop van het 50% belang in EPZ. Het General Escrow Fonds is in juli 2016 geliquideerd en uitgekeerd aan de aandeelhouders Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.

Beleidsvoornemens
2020

Binnen PBE is nog een bedrag van €1,6 miljoen (merendeel aandelenkapitaal) achtergebleven om mogelijke zaken die uit de verkoop voortkomen af te wikkelen. De vennootschap zal pas in 2019 kunnen worden geliquideerd omdat zij partij is een aantal andere juridische overeenkomsten die bij de verkoop van Essent/EPZ aan RWE zijn afgesloten. De verwachting is dat de vennootschap in 2019 of begin 2020 zal kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met één van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht.

Op 11-4-2019 is een aandeelhoudersvergadering gehouden van de aandeelhouders van de vijf tijdelijke juridische entiteiten die zijn opgericht bij de verkoop van de aandelen Essent: CBL Vennootschap BV, CSV Amsterdam BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, Verkoop Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV. Besloten is het juridische construct van de vijf entiteiten te vereenvoudigen, verder uit te werken en daarvoor nadere besluitvorming aan de aandeelhoudersvergaderingen voor te leggen. De Aandeelhouderscommissie heeft positief geadviseerd.

In het voorstel voor vereenvoudiging van de juridische structuur is niet ingegaan op de toekomstige ontbinding van de vennootschappen CSV Amsterdam BV en Vordering op Enexis BV. Beide vennootschappen hebben geen langlopende verplichtingen en kunnen na afronding van hun activiteiten worden ontbonden. De activiteiten van CSV Amsterdam BV zullen worden beëindigd na vaststelling van de claims en refund voortvloeiend uit de verkoop van Attero. De activiteiten van Vordering op Enexis BV zullen worden beëindigd na aflossing van het laatste deel van de aandeelhouderslening/back-to-backlening op 30 september as.

Verwachting is dat bij ontbinding van PBE €1.650.000 dividend wordt uitgekeerd. Voor Deventer afgerond 0,26% is €4.200.

Contractwaarde 2020:

Bijdrage GR 2020:

Subsidie 2020:

Dividend 2020:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 1.638.704	€ 1.595.000	0
Vreemd vermogen	€ 50.833	€ 0	0
Resultaat	€ 58.949	- € 30.000	0
Bron	Jaarrekening	Prognose	Prognose
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018: € 1 (€ 1)			

Garantie 31-12-2018:	
Lening 31-12-2018:	
Agio 31-12-2018:	
Kapitaal storting 31-12-2018:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:	

Verkoop Vennootschap BV	
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch
Website:	
Programma:	Algemene dekkingsmiddelen
Taakveld	0.5
Entiteit	BV
Deelnemingspercentage:	0,26 %
Doel en openbaar belang:	<p>Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland is Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (Enexis) en een productie- en leveringsbedrijf (Essent). In 2009 is het productie- en leveringsbedrijf verkocht aan RWE. Daarnaast heeft Deventer in 2014 de aandelen in het afvalverwerkingsbedrijf Attero (voormalig Essent Milieu) verkocht aan Waterland. Uit beide verkopen vloeit de deelneming voort waarin wij aandeelhouder zijn van Verkoop vennootschap B.V.</p> <p>Verkopende aandeelhouders hebben garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel ervan is overgedragen aan Verkoop Vennootschap BV. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat in het General Escrow Fonds zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen. De functie van de BV is tweërlei: namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RWE en het geven van instructies aan de escrow agent wat betreft het beheer van het bedrag dat in het General Escrow Fonds is gestort.</p>
Financieel risico:	<p>Doel is de afwikkeling van de verkoop van Essent aan RWE.</p> <p>Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het werkkapitaal en het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag €20.000), art 2.:81 BW.</p>
Toelichting	<p>Het vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, €800 miljoen. In april 2011 is het eerste deel (€ 360 miljoen) en in september 2015 (€ 326,9 miljoen) is het tweede deel van het General Escrow minus gemelde claims door RWE, vrijgevallen en aan de aanhouders uitgekeerd. Eind juni 2016 zijn RWE en Verkoop Vennootschap BV tot een compromis gekomen voor de afwikkeling van alle (fiscale) claims, te weten €29.768.308. Het restbedrag in het General Escrow Fonds van €83.090.962,93 is door JP Morgan uitbetaald aan Verkoop Vennootschap BV. Het restantbedrag afgerond €83.090.962,93 is door JP Morgan uitbetaald aan de vennootschap. In juli 2016 is doorbetaald aan de aandeelhouders naar rato van hun belang in Verkoop Vennootschap B.V. Aan Deventer €215.372 (Bestuur rapportage najaar 2016).</p>

Beleidsvoornemens
2020

Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd.

De vennootschap zal pas in 2019 / begin 2020 kunnen worden ontbonden en/of zal kunnen fuseren met één van de andere vennootschappen die bij de verkoop van Essent zijn opgericht, omdat zij partij is een aantal andere juridische overeenkomsten die bij de verkoop van Essent aan RWE zijn afgesloten.

Op 11-4-2019 is een aandeelhoudersvergadering gehouden van de aandeelhouders van de vijf tijdelijke juridische entiteiten die zijn opgericht bij de verkoop van de aandelen Essent: CBL Vennootschap BV, CSV Amsterdam BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, Verkoop Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV. Besloten is het juridische construct van de vijf entiteiten te vereenvoudigen, verder uit te werken en daarvoor nadere besluitvorming aan de aandeelhoudersvergaderingen voor te leggen. De Aandeelhouderscommissie heeft positief geadviseerd.

In het voorstel voor vereenvoudiging van de juridische structuur is niet ingegaan op de toekomstige ontbinding van de vennootschappen CSV Amsterdam BV en Vordering op Enexis BV. Beide vennootschappen hebben geen langlopende verplichtingen en kunnen na afronding van hun activiteiten worden ontbonden. De activiteiten van CSV Amsterdam BV zullen worden beëindigd na vaststelling van de claims en refund voortvloeiend uit de verkoop van Attero. De activiteiten van Vordering op Enexis BV zullen worden beëindigd na aflossing van het laatste deel van de aandeelhouderslening/back-to-backlening op 30 september as.

Contractwaarde 2020:

Bijdrage GR 2020:

Subsidie 2020:

Dividend 2020:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 1.242.623	€ 5.000	0
Vreemd vermogen	€ 37.323	€ 0	0
Resultaat	€ 524.898	- € 50.000	0
Bron	Jaarrekening	Prognose	Geliquideerd
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018: € 52 (€ 52)			
Garantie 31-12-2018:			
Lening 31-12-2018:			

Agio 31-12-2018:	
Kapitaal storting 31-12-2018:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:	

Vordering op Enexis BV	
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch
Website:	
Programma:	Algemene dekkingsmiddelen
Taakveld	0.5
Entiteit	BV
Deelnemingspercentage:	0,26 %
Doel en openbaar belang:	<p>Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland werd Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (het deel dat verkocht is aan RWE) anderzijds. Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan. Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren is besloten de lening over te dragen aan de Verkopende Aandeelhouders van Essent. Op het moment van overdracht in 2009 bedroeg de vordering €1,8 miljard. De vordering is vastgelegd in een lening-overeenkomst bestaande uit vier tranches.</p>
Financieel risico:	<p>Doe is de afwikkeling van de verkoop van Essent aan RWE.</p> <p>De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet -tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag €20.000), art 2.:81 BW</p>

Toelichting	<p>In 2009 werd Essent gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (verkocht aan RWE) anderzijds. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. Omdat het toen niet mogelijk was om de lening extern te financieren is besloten de lening over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent. Op het moment van overdracht bedroeg de vordering € 1,8 miljard. De vordering is vastgelegd in een leningsovereenkomst bestaande uit vier tranches. Drie tranches zijn reeds afgelost. De vierde tranche in 2019.</p> <p>Op basis van de aanwijzing van de Minister van Economische Zaken is deze vierde tranche van €350 miljoen, geormerkt als mogelijke toekomstige conversie naar eigen vermogen (omzetting naar aandelen). Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's kan de 4e tranche dus eventueel geconverteerd worden in eigen vermogen. Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 geliquideerd kunnen worden. Het aandeel van de gemeente in de vierde tranche is €907.199.</p> <p>Op dit moment resteert alleen nog de lening van de 4e tranche. De 4e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de 4e tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen. De vennootschap zal eind 2019/begin 2020 kunnen worden ontbonden na de aflossing van de 4e Tranche op 30 september 2019.</p>
Beleidsvoornemens 2020	<p>Op 11-4-2019 is een aandeelhoudersvergadering gehouden van de aandeelhouders van de vijf tijdelijke juridische entiteiten die zijn opgericht bij de verkoop van de aandelen Essent: CBL Vennootschap BV, CSV Amsterdam BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, Verkoop Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV. Besloten is het juridische construct van de vijf entiteiten te vereenvoudigen, verder uit te werken en daarvoor nadere besluitvorming aan de aandeelhoudersvergaderingen voor te leggen. De Aandeelhouderscommissie heeft positief geadviseerd.</p> <p>In het voorstel voor vereenvoudiging van de juridische structuur is niet ingegaan op de toekomstige ontbinding van de vennootschappen CSV Amsterdam BV en Vordering op Enexis BV. Beide vennootschappen hebben geen langlopende verplichtingen en kunnen na afronding van hun activiteiten worden ontbonden. De activiteiten van CSV Amsterdam BV zullen worden beëindigd na vaststelling van de claims en refund voortvloeiend uit de verkoop van Attero. De activiteiten van Vordering op Enexis BV zullen worden beëindigd na aflossing van het laatste deel van de aandeelhouderslening/back-to-backlening op 30 september as.</p> <p>De vennootschap zal bij ontbinding een negatief Eigen Vermogen hebben. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 5 april 2018 is besloten een eventueel tekort in het Eigen Vermogen tijdelijk middels een rekening-courant aan te vullen vanuit de andere vennootschappen en dit te verrekenen met een winstuitkering uit deze betreffende vennootschappen.</p>
Contractwaarde 2020:	
Bijdrage GR 2020:	
Subsidie 2020:	

Dividend 2020:

Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 23.997	0	0
Vreemd vermogen	€ 361.261.455	0	0
Resultaat	- € 19.455	- € 15.000	0
Bron	Jaarrekening	Prognose	Geliquideerd
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018: € 52 (€ 52)			
Garantie 31-12-2018:			
Lening 31-12-2018: € 907.199 (€ 907.199)			
Agio 31-12-2018:			
Kapitaal storting 31-12-2018:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:			

CBL Vennootschap BV	
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch
Website:	
Programma:	Algemene dekkingsmiddelen
Taakveld	0.5
Entiteit	BV
Deelnemingspercentage:	0,26 %
Doel en openbaar belang:	<p>Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland is Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (Enexis) en een productie- en leveringsbedrijf (Essent). In 2009 is het productie- en leveringsbedrijf verkocht aan RWE. Daarnaast heeft Deventer in 2014 de aandelen in het afvalverwerkingsbedrijf Attero (voormalig Essent Milieu) verkocht aan Waterland. Uit beide verkopen vloeit de deelneming voort waarin wij aandeelhouder zijn van CBL Vennootschap B.V. Bij de verkoop van Essent is het Cross Border Lease Escrow Fonds ontstaan.</p> <p>CBL Vennootschap B.V. (CBL = Cross Border Lease) is ontstaan na verkoop van Essent aan RWE. Zij vertegenwoordigt de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en fungeert als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds. Wanneer na beëindiging van alle CBL's en de betaling uit het CBL Escrow Fonds nog geld overblijft in het CBL Escrow Fonds, wordt het resterende bedrag in de verhouding 50% - 50% verdeeld tussen RWE en verkopende aandeelhouders.</p>
Financieel risico:	<p>Doel is het afwickelen van de verkoop van Essent aan RWE.</p> <p>Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag €20.000), art 2.81 BW.</p>

Toelichting	<p>Het initieel vermogen in het CBL Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, \$275 mln.</p> <p>Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap.</p> <p>Ondanks dat het CBL Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd (eind 2019 / begin 2020).</p>			
Beleidsvoornemens 2020	<p>Op 11-4-2019 is een aandeelhoudersvergadering gehouden van de aandeelhouders van de vijf tijdelijke juridische entiteiten die zijn opgericht bij de verkoop van de aandelen Essent: CBL Vennootschap BV, CSV Amsterdam BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, Verkoop Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV. Besloten is het juridische construct van de vijf entiteiten te vereenvoudigen, verder uit te werken en daarvoor nadere besluitvorming aan de aandeelhoudersvergaderingen voor te leggen. De Aandeelhouderscommissie heeft positief geadviseerd.</p> <p>In het voorstel voor vereenvoudiging van de juridische structuur is niet ingegaan op de toekomstige ontbinding van de vennootschappen CSV Amsterdam BV en Vordering op Enexis BV. Beide vennootschappen hebben geen langlopende verplichtingen en kunnen na afronding van hun activiteiten worden ontbonden. De activiteiten van CSV Amsterdam BV zullen worden beëindigd na vaststelling van de claims en refund voortvloeiend uit de verkoop van Attero. De activiteiten van Vordering op Enexis BV zullen worden beëindigd na aflossing van het laatste deel van de aandeelhouderslening/back-to-backlening op 30 september as.</p>			
Contractwaarde 2020:				
Bijdrage GR 2020:				
Subsidie 2020:				
Dividend 2020:				
	Financiële gegevens	2017	2018	2019
	Eigen vermogen	\$ 827.130	€ 90.000	0
	Vreemd vermogen	\$ 156.076	0	0
	Resultaat	\$ - 156.476	- € 25.000	0
	Bron	Jaarrekening	Prognose	Geliquideerd

Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018:	€ 52 (€ 52)
Garantie 31-12-2018:	
Lening 31-12-2018:	
Agio 31-12-2018:	
Kapitaal storting 31-12-2018:	
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:	

CSV Amsterdam BV	
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch
Website:	
Programma:	Algemene dekkingsmiddelen
Taakveld	0.5
Entiteit	BV
Deelnemingspercentage:	0,26 %
Doel en openbaar belang:	<p>Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland is Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (Enexis) en een productie- en leveringsbedrijf (Essent). In 2009 is het productie- en leveringsbedrijf verkocht aan RWE. Daarnaast heeft Deventer in 2014 de aandelen in het afvalverwerkingsbedrijf Attero (voormalig Essent Milieu) verkocht aan Waterland. Uit beide verkopen vloeit de deelneming voort waarin wij aandeelhouder zijn van CSV Amsterdam B.V.</p> <p>In 2008 zijn Essent en Essent Nederland B.V., met toestemming van de publieke aandeelhouders, een procedure begonnen tegen de Staat der Nederlanden waarin zij een verklaring voor recht vragen dat bepaalde bepalingen van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON). Een eventuele schadevergoedingsvordering wordt gecedeerd aan de verkopende aandeelhouders die deze vordering gebundeld gaat omden via de deelneming Claim Vennootschap B.V.</p> <p>Daarnaast hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan Waterland bij de verkoop van Attero. De CSV beheert de daartoe geopende Escrow-rekening.</p> <p>Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V.. De statuten zijn gewijzigd, zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult: rie doelstellingen: a. namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de WON; b. namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. ("Waterland"); c. het geven van instructies aan de Escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag (€13,5 miljoen) dat op de Escrow-rekening n.a.v. verkoop Attero is gestort.</p> <p>Doel is de afwikkeling van de verkoop van Essent aan RWE.</p>

Financieel risico:	<p>Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag van €13,5 miljoen op de Escrow-rekening. Momenteel is er een bedrag van €5.464.217,- uitbetaald aan Waterland ten laste van de escrow-rekening, en is er een bedrag van €3.406.063 terugbetaald door Waterland in verband met belastingteruggave. De terugbetaling is niet verrekend met de escrow, waardoor het risico nu is afgenomen tot een maximum van €8.035.783,- en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.</p> <p>Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag €20.000), art 2.:81 BW.</p>			
Toelichting	<p>Het resterend vermogen op de Escrow-rekening is €8.035.783,- . De escrow-rekening wordt aangehouden bij de notaris. De verkopende aandeelhouders en Waterland zijn niet zonder meer gerechtigd tot het voornoemde bij een notaris in escrow gestorte bedrag. De verkopende aandeelhouders en Waterland hebben enkel een voorwaardelijke aanspraak op dat bedrag. Zodra aan de in de Escrow overeenkomst opgenomen voorwaarden is voldaan, zal de notaris het desbetreffende bedrag betalen aan hetzij de CSV Amsterdam B.V. (ten gunste van de verkopende aandeelhouders van Attero), hetzij aan Waterland. Het in Escrow gestorte bedrag maakt geen onderdeel van de balans van CSV Amsterdam B.V.</p> <p>Het aandeel van Deventer in de €8.035.783 is 0,26% afgerond is €23.000</p>			
Beleidsvoornemens 2020	<p>Op 11-4-2019 is een aandeelhoudersvergadering gehouden van de aandeelhouders van de vijf tijdelijke juridische entiteiten die zijn opgericht bij de verkoop van de aandelen Essent: CBL Vennootschap BV, CSV Amsterdam BV, Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV, Verkoop Vennootschap BV en Vordering op Enexis BV. Besloten is het juridische construct van de vijf entiteiten te vereenvoudigen, verder uit te werken en daarvoor nadere besluitvorming aan de aandeelhoudersvergaderingen voor te leggen. De Aandeelhouderscommissie heeft positief geadviseerd.</p> <p>In het voorstel voor vereenvoudiging van de juridische structuur is niet ingegaan op de toekomstige ontbinding van de vennootschappen CSV Amsterdam BV en Vordering op Enexis BV. Beide vennootschappen hebben geen langlopende verplichtingen en kunnen na afronding van hun activiteiten worden ontbonden. De activiteiten van CSV Amsterdam BV zullen worden beëindigd na vaststelling van de claims en refund voortvloeiend uit de verkoop van Attero. De activiteiten van Vordering op Enexis BV zullen worden beëindigd na aflossing van het laatste deel van de aandeelhouderslening/back-to-backlening op 30 september as.</p>			
Contractwaarde 2020:				
Bijdrage GR 2020:				
Subsidie 2020:				
Dividend 2020:				
	Financiële gegevens	2017	2018	2019

Eigen vermogen	€ 3.209.046	€ 530.000	0
Vreemd vermogen	€ 170.799	€ 0	0
Resultaat	€ 3.251.124	- € 150.000	0
Bron	Jaarrekening	Prognose	Geliquideerd
Nominale (balans)waarde aandelenkapitaal 31-12-2018: € 52 (€ 52)			
Garantie 31-12-2018:			
Lening 31-12-2018:			
Agio 31-12-2018:			
Kapitaal storting 31-12-2018:			
Voorschot aandelenkapitaal 31-12-2018:			

Risico's en weerstandsvermogen

In de planning - en control documenten van de gemeente wordt aandacht besteed aan de (financiële) risico's die de gemeente met haar verbonden partijen loopt. Voor het risicomanagement van een verbonden partij geldt dat er een juiste verhouding moet zijn tussen behartiging van het publieke belang en het te lopen risico (continuïteit van de organisatie). Bedacht moet worden dat de gemeente een tweedelijns positie heeft: Risicomanagement is in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van verbonden partijen zelf. Bestuurders van verbonden partijen dienen tijdig in te spelen op ontwikkelingen en dienen risico's in afdoende mate te beheersen. De toezichthouders moeten dit bewaken. Een sterke governance structuur en adequaat risicomanagement dat geïntegreerd is in de gehele bedrijfsvoering, dragen bij aan het „in control“ zijn van verbonden partijen.

Bij optredende financiële problematiek binnen een verbonden partij (rekeningnadeel en / of nadeel in meerjarenperspectief) wordt de volgende lijn gevolgd:

- Eerst wordt het weerstandsvermogen van een verbonden partij aangesproken;
- Vervolgens worden beheermaatregelen getroffen om de exploitatie sluitend te houden / maken en wordt besloten tot aanvulling van het weerstandsvermogen binnen de verbonden partij tot de vastgestelde norm;
- Voorwaarde voor beperking van financieel risico is een toereikende liquiditeitspositie van de verbonden partij;
- Indien beheermaatregelen niet tot een gezond financieel meerjarenperspectief (kunnen) leiden en het liquiditeitssaldo niet toereikend is, loopt de gemeente als aandeelhouder (en als GR-partij) financieel risico. In het treffen van beheermaatregelen wordt ook betrokken of financiële zekerheid kan worden gevonden in een eventuele verkoop van eigendommen (met name vastgoed).

Indien bovenstaande niet mogelijk is, dan loopt de gemeente financieel risico met de volgende mogelijke consequenties:

- Tijdelijk / structureel beroep op aanvullende subsidie;
- Tijdelijke / structurele verstrekking van financiering / een kredietfaciliteit;
- Aanvulling aandelenkapitaal.

De gemeente heeft voor alle onvoorziene risico's binnen haar programma's (ook die wegens financieel risico op verbonden partijen) een weerstandsvermogen beschikbaar. De vraag is of de omstandigheden bij de verbonden partijen nu zodanig zijn gewijzigd dat een specifiek weerstandsvermogen moet worden aangehouden. Zoals in raadmededelingen en in deze paragraaf beschreven is de continuïteit van de schouwburg in het geding. Naast het verzoek om aanvullende financiering, heeft NV Schouwburg een verzoek ingediend voor eenmalige subsidie (RM 22/5/2019). Over dit subsidieverzoek en eventuele dekking van frictiekosten is het college nog met de NV Schouwburg in gesprek. In de stand van de generieke weerstandsreserve wordt alvast rekening gehouden met het verstrekken van de eenmalige subsidie. Alvorens dit bedrag wordt verstrekt, wordt de raad hierover nog geïnformeerd middels een Raadsmededeling.

Voorshands is er verder geen reden om specifieke weerstandsvermogen bij de gemeente te vormen. Zie ook de [paragraaf Weerstandsvermogen](#), waarin de financiële belangen in verbonden partijen en het financieel risico aan de orde komt.

Paragraaf Grondbeleid

Wijzigingen

Wij verwachten een goede woningmarkt in 2020 waardoor de planresultaten stabiel zullen zijn en zich gaan ontwikkelen zoals geprognosticeerd in de grondexploitaties. Ook de vraag naar bedrijventerreinen en overige voorzieningen is goed. Of dat tot stabiele resultaten leidt is afhankelijk of er een match kan worden gevonden tussen de beschikbare gronden en de vraag uit de markt.

In 2020 worden de grondexploitaties van de projecten Teugseweg (Cluster Stadsentree) en het Bedrijventerrein A1 herzien. Dit betekent geen reguliere actualisatie op basis van autonome ontwikkelingen, maar een herziening op basis van nieuw voorgestelde planinhoudelijke uitgangspunten. Deze worden ter vaststelling aan de raad voorgelegd.

Om een goede invulling te geven aan de controlerende rol van de raad, wordt de raad vanaf 2019 met een tussentijdse actualisatie van de grondexploitaties geïnformeerd over de actuele stand van zaken. Deze tussentijdse actualisatie is middels de tweede kwartaalrapportage 2019 vastgesteld.

Ten opzichte van het Meerjarenperspectief Grondzaken 2019 (Jaarrekening 2018) zijn de resultaten van de grondexploitaties met €4,2 miljoen verbeterd. Voor de verlieslatende grondexploitaties is per 1-1-2019 een verliesvoorziening van €44.761.384 beschikbaar. De winstgevende grondexploitaties hebben per 1-1-2019 een positief resultaat van €1.890.095.

Voor €7.401.556 aan netto risico's wordt specifiek weerstandsvermogen aangehouden. Dat is een toename van €520.000 ten opzichte van de jaarrekening 2018.

Per saldo is het resultaat van de grondexploitaties (verliesvoorziening en risico's) met €3,7 miljoen verbeterd ten opzichte van de jaarrekening. Deze mutaties zijn middels de voorjaarsnota, eerste en tweede kwartaalrapportage 2019 door de raad vastgesteld.

Visie

Een belangrijk thema is een evenwichtige ontwikkeling van Deventer. Ontwikkelingen in onder andere demografie, economie, technologie en duurzaamheid leiden tot verandering in de ruimtevrage. Uitgaande van het grondbeleid als ondersteunend instrument stellen we ons in dit kader de vraag hoe we een bijdrage kunnen leveren aan de daarbij behorende opgaven en ambities. Anders geformuleerd: hoe kunnen we een bijdrage leveren aan de waardecreatie, in coöperatie met onze inwoners, ondernemers en andere partners?

De kern van waardecreatie is het centraal stellen van het maatschappelijke effect van een gebiedsontwikkeling. Dat gebeurt vanuit een breed perspectief. Bijvoorbeeld of een gebiedsontwikkeling bijdraagt aan een gezonde leefomgeving of aan meer werkgelegenheid. Dit maatschappelijk effect wegen we af tegen de financiële investering en risico's in een gebiedsontwikkeling.

Daarbij opereren we situationeel, dat wil zeggen de gemeentelijke rol van geval tot geval beoordelend en inspelend op de situatie. Wij nemen deel of regisseren in netwerkverbanden, stimuleren en faciliteren marktpartijen en laten los wanneer particuliere initiatieven de overheid niet nodig hebben. Wanneer (niet)-commerciële partijen een ontwikkeling, die wij noodzakelijk vinden, niet oppakken of onvoldoende waardecreatie opleveren, gaan wij zelf actief of in samenwerking met derden gronden en panden (strategisch) aankopen, ontwikkelen, verkopen of beheren.

We zien daarin een verschil tussen het bezit van grond en het ontwikkelen van grond. Het in bezit hebben van strategische gronden leidt niet automatisch tot het ontwikkelen van deze gronden. Het ontwikkelen wordt afgewogen tegen financiële investeringen en de mogelijke risico's. Via het bezit en de verkoop van grond is het mogelijk om afspraken te maken over waardecreatie die verder gaan dan hetgeen publiekrechtelijk mogelijk is. Gedacht wordt aan het stellen van duurzaamheidseisen of -voorzieningen bij de verkoop van grond (bijv. Steenbrugge) of het haalbaar maken van initiatieven uit de markt door inzet van het instrument "erfpacht" (bijv. S/Park, Bedrijventerrein A1 of Vaart in de Haven).

We werken verder aan de lopende grondexploitaties. Gronden en panden die om strategische redenen wel in gemeentelijk bezit blijven maar nog niet onmiddellijk nodig zijn voor een ontwikkeling, zijn als pauzelandschappen beschikbaar voor tijdelijke functies.

De kansen en risico's die horen bij grond- en vastgoedinvesteringen, hebben invloed op de algemene financiële positie van de gemeente. Dit beschrijven wij jaarlijks bij de Jaarrekening in het Meerjaren perspectief grondzaken (MPG).

Uitvoering

De woningmarkt is de laatste jaren zeer sterk gegroeid. In alle segmenten worden woningen gebouwd en verkocht. Dit geldt zowel voor gemeentelijke woningbouwplannen als ook voor particuliere ontwikkelingen. Vanuit investeerders is een goede belangstelling voor transformatie van bestaande kantoor- en andersoortige gebouwen naar woningbouw.

Ondanks deze inzet zien we een groeiend tekort op de woningmarkt ontstaan. Het aantal te koop staande woningen (Funda) is zeer gering in vrijwel alle segmenten. Daarom is het noodzakelijk alle kansen te benutten die een bijdrage leveren aan het verhogen van een passende woningbouwproductie. Dat kan ook zijn in de vorm van een meer actieve gemeentelijke rol.

De bestaande voorraad gronden pakken we op. Dat betekent dat besluitvorming over de voorraad strategische gemeentelijke gronden, zoals de derde fase van Steenbrugge, van Heetenstraat of aan Rielerweg/ Tjoenerstraat, aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

In 2019 verwachten we de verkoop van de gemeentelijke gronden in Deventer Noordoost (Linderveld) te kunnen afronden. Daarbij verkennen wij de mogelijkheid voor het verwerven van gronden voor uitbreidingslocaties in andere delen van de gemeente (bijv. via grondruil). Via het bezit van enkele gronden kunnen we ook beter innovatieve woonconcepten zoals tiny houses, erfdelers, eigen bouw en aarden huizen faciliteren. Het project Tuinen van Zandweerd kent een innovatieve, duurzame opzet. Op die wijze wordt inhoud gegeven aan de eerder beschreven waardecreatie.

Er is een goede belangstelling voor het Bedrijvenpark langs de A1. In 2018 is een kavel van bijna 5 ha. verkocht. We verwachten dat deze lijn doorzet en dat deze raadsperiode ook het westelijke deel in ontwikkeling gebracht kan gaan worden. De complexe grondposities in het gebied vragen daarbij om aandacht. Het A1 Bedrijvenpark is een onderscheidend bedrijventerrein voor duurzaamheid en innovaties. Dat willen we verder uitbouwen. Daarom moedigen we de komst van duurzame en innovatieve bedrijven aan.

Belangrijk is het perspectief voor de bedrijfskavels aan de Westfalenstraat, die in beeld zijn voor de vestiging van het Cleantech Center Deventer. Hierdoor komt de huidige locatie van de milieustraat aan de vierde havenarm vrij, wat ruimte biedt aan nieuwe watergebonden bedrijvigheid.

Binnen de Poort van Deventer ontwikkelen we de gebieden Teugseweg (Stadsentree) en Gasfabriekterrein. We zien dit als een kansrijk gebied voor startups en hoogwaardige, innovatieve en duurzame bedrijvigheid. Hier liggen ook kansen voor een transferium nabij de A1 dat bijdraagt aan duurzame mobiliteit.

Modernisering en herinrichting van de oudere bedrijventerreinen Kloosterlanden en Bergweide kunnen belangrijke impulsen op het gebied van duurzaamheid, toegankelijkheid en leefbaarheid geven. Mogelijk kan het grondbeleid hier een faciliterende en stimulerende rol spelen. Daarbij denken we aan de inzet van het instrument "erfpacht".

De ontwikkeling van de Sport- en Leisurestrook langs de Holterweg krijgt inmiddels, na jaren van stilstand, enige vorm en inhoud.

Actualiteiten

De huidige “Nota Grondbeleid” dateert uit 2013 (vastgesteld in 2014). De basis van die nota is het zogenaamde faciliterende grondbeleid (nee, tenzij). Doordat de situatie sindsdien vrij wezenlijk is veranderd, sluit een meer situationeel bepaald grondbeleid beter aan bij de huidige omstandigheden. Dit beschreven wij al in diverse opvolgende paragrafen grondbeleid.

In 2019 is de “Nota Grondbeleid” geëvalueerd, is een aantal bouwstenen opgesteld voor een nieuw grondbeleid en is het uitvoeringskader voor beheer en ontwikkeling aangepast. In 2020 leggen wij de gemeenteraad een nieuwe “Nota Grondbeleid” voor.

Een van de instrumenten van het grondbeleid is “erfpacht”. De vraag is op welke wijze erfpacht kan worden ingezet om maatschappelijke doelen te dienen? De in 2019 opgestelde “Nota Erfpacht” is eveneens een bouwsteen voor de nieuwe “Nota Grondbeleid”.

Als gevolg van het door de Raad van State ongeldig verklaren van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) zijn in Nederland veel projecten en initiatieven stil komen te liggen. Wij onderzoeken wat de (financiële) consequenties van deze uitspraak voor de (grondexploitatie)projecten in de gemeente Deventer zijn en zullen uw Raad daar over informeren.

Planresultaten en risico's

Wij werken bij het vaststellen van grondexploitaties in twee stappen. Eerst wordt de raad gevraagd in te stemmen met de inhoudelijke uitgangspunten, vastgelegd in een integraal stedenbouwkundig plan. Daarna maken wij een grondexploitatie waarin wij deze uitgangspunten hebben vertaald.

Sluiskwartier

De huidige grondexploitatie van Sluiskwartier kent een negatief resultaat van €1,5 miljoen. Dit resultaat is gebaseerd op een verkenning van het door de raad gekozen ontwikkelingsscenario Behoud & Nieuwbouw. Op dit moment wordt dit scenario uitgewerkt en de grondexploitatie herzien. Wij gaan er vanuit dat de herziening binnen het vastgestelde financiële kader past. De resultaten hiervan worden verwerkt in een nieuw op te stellen herziening van de grondexploitatie en ter besluitvorming voorgelegd.

Steenbrugge 2e fase

De huidige grondexploitatie van Steenbrugge kent een negatief resultaat van €1,4 miljoen. Voor de ontwikkeling van de 2e fase is een intentieovereenkomst en een zes-partijen overeenkomst gesloten met de betrokken marktpartijen. Basis voor deze overeenkomsten is een concept ontwikkelperspectief dat onderzocht wordt op haalbaarheid. Na overeenstemming met partijen zal het concept ontwikkelperspectief en de herziene grondexploitatie ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.

Bedrijventerrein A1

Het resultaat van de grondexploitatie Bedrijvenpark A1 is €27 miljoen negatief. In combinatie met het aantrekken van de vraag naar bedrijventerreinen hebben we in 2019 stappen gezet om ook het westelijke plandeel in ontwikkeling te nemen. Dat wordt verwerkt in een nieuwe grondexploitatie, waarin ook de effecten van de verbreding van de A1 en de nieuwe afrit 23 worden meegenomen. Deze herziene grondexploitatie wordt in 2020 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Cluster Stadsentree, Teugseweg

De ontwikkeling van het plan Deventer Experience in de Stadsentree van Deventer is complex. Het gebied biedt kansen voor de ontwikkeling van een duurzaam mobiliteitspunt. De ontwikkeling wordt tezamen met een projectontwikkelaar gedaan, dat maakt dat we in de voortgang afhankelijk zijn van derden. Naar verwachting kan de raad in 2019 of begin 2020 een besluit nemen over de grondexploitatie.

Westfalenstraat

Het resultaat van de grondexploitatie is bijna sluitend. Er zijn diverse gronden in erfpacht uitgegeven, we gaan een kade aanleggen ten behoeve van een containeroverslag en een parkeervoorziening voor het Cleantech Recyclecentrum. In 2020 zijn beide naar verwachting operationeel.

Onroerend goed buiten exploitatie

Verkoop panden en gronden

Wij verwachten dat in 2019 alle Deventer Noordoost gronden verkocht zijn. Wij zien een risico op een boekwaardeverlies van €2 mln met een kans van optreden van 50%. Netto derhalve €1 mln. Hiervoor houden wij geen gemeentelijk weerstandsvermogen aan, maar gaan wij er vanuit dat dit risico kan worden opgevangen binnen de ROZ (Reserve Onroerende Zaken). De komende periode moet duidelijk worden wat de werkelijke opbrengsten zijn.

Onderzocht wordt in hoeverre de verkoop van deze gronden kunnen leiden tot enerzijds een kavelruil, die het mogelijk maakt een nieuw duurzaam agrarisch bedrijf te starten en dus een bijdrage te leveren aan een vitaal platteland. Anderzijds biedt de verkoop kansen om gronden te ruilen ten behoeve van het realiseren van nieuwe woningbouwlocaties. Naast een bijdrage in de noodzakelijke woningbouwproductie ontstaan daardoor kansen op het stimuleren en faciliteren van innovatieve woonconcepten zoals tiny houses, “erfdelen”, eigen bouw en aardehuizen.

De totale nog te realiseren taakstelling bedraagt €138.000 die conform begroting vanaf 2020 gerealiseerd moet zijn. Bij vertraging worden de rentelasten binnen de ROZ opgevangen.

Reserve Onroerende Zaken

De omvang van de ROZ is per 1-1-2019 €1,9 miljoen. De ROZ is een egaliseringsreserve waar jaarlijks het exploitatieresultaat van taakveld 0.3 mee wordt verrekend. Het exploitatieresultaat is nog steeds negatief, dat jaarlijks wordt goedge maakt door eenmalige verkoopresultaten. Wij verwachten komende jaren verschillende panden te kunnen verkopen waardoor het exploitatieresultaat van taakveld 0.3 verbetert en de ROZ gevoed wordt met verkoopopbrengsten.

Paragraaf Investerings

Inleiding

De gemeente Deventer werkt door aan een aantrekkelijke stad en een mooi buitengebied. Voorbeelden zijn de vernieuwing van het stationsgebied, de verbetering van de bereikbaarheid van de stad door verbreding van de Hanzeweg en ondertunneling van de Oostriklaan. Deze projecten zijn inmiddels afgerond.

Wij staan voortdurend voor de uitdaging om met beperkte middelen taken en investeringen uit te voeren. Omdat wij daarbij selectief moeten zijn, kiezen wij tussen 'onvermijdelijk' en 'minder noodzakelijk'. Het behoud van de kracht en kwaliteit van onze gemeente staat daarbij centraal. Wij ontwikkelen ons op gebieden als energie, waterbeheer, ICT, bereikbaarheid en onderwijs. Samen met onze partners investeren wij in het leef-, woon-, werk- en verblijfmilieu van de gemeente. We versterken daarbij de verbindingen tussen het sociale en het ruimtelijke werkterrein van de gemeente.

Een ruimtelijk, economisch en sociaal gezond Deventer vraagt om blijvende investeringen die zorgen voor nieuwe dynamiek en werk in de stad.

Investeringsprojecten waar inwoners, bedrijven en toeristen lange tijd de vruchten van plukken. Daarom blijft het college in de begroting ruimte maken voor investeringen.

Voor het realiseren van betreffende voorzieningen en een duurzaam voortbestaan daarvan, investeert de gemeente jaarlijks grote bedragen. Met het oog op de schaarste aan middelen op de korte, middellange en lange planningshorizon worden keuzes gemaakt. Keuzes die vanwege een veelheid aan soms conflicterende politieke en maatschappelijke belangen en een complex aan regelgevingen niet eenvoudig zijn. In deze paragraaf zijn zowel de beleidsuitgangspunten als de meerjarige investeringen zelf opgenomen. Alleen zogenoemde dynamische investeringen komen aan de orde. Dat zijn investeringsprojecten in uitvoering danwel projecten die nog uitgevoerd moeten gaan worden.

Beleidsuitgangspunten

Het beleid voor investeringen binnen de gemeente Deventer is gericht op evenwicht tussen ontwikkeling, beleid, programma en geld. Ieder investeringsinitiatief wordt consequent beoordeeld op deze vier elementen.

Er kan onderscheid gemaakt worden in verschillende investeringsstromingen:

Investering		Dekking
1	Going concern	Reguliere begroting
2	Uitbreidingsinvesteringen	- Middelen zijn vrijgegeven - Middelen zijn gereserveerd, maar nog niet vrijgegeven
3	Voorportaal investeringen	Geen dekking, prioritering moet nog gemaakt worden

Going concern investeringen

De going concern investeringen vinden hun oorsprong in de reguliere bedrijfsvoering. Vanuit de behoefte of noodzaak om een bepaald product of dienst te blijven leveren, is het van belang dat een vervangingsinvestering wordt gepleegd. Going concern investeringen vinden hun oorsprong vanuit de bestaande dienstverlening. Uitgangspunt is dat deze worden gedekt vanuit de lopende begroting. Aan de going concern investeringen ligt een vervangingsprogramma ten grondslag. Voor het taakveld verkeer en vervoer is dat bijvoorbeeld het MJOP MIND en voor rioleringen is dat het GRP. Voor ICT is voor vervangingsinvesteringen een Roadmap opgesteld.

Uitbreidingsinvesteringen

Uitbreidingsinvesteringen komen voort uit nieuw beleid (producten en diensten) of uitbreiding van bestaand beleid. Deze behoefte aan een nieuw/verbetert product of dienstverlening vertaalt zich in uitbreiding- of herontwikkelingsinvesteringen. Daarnaast kunnen deze investeringen voortkomen vanuit een locatie ontwikkeling (grondexploitatie) of uit het raads- en collegeprogramma. Voor deze investeringen zijn aanvullende middelen nodig (subsidies, heroverweging). Jaarlijks in de voorjaarsnota wordt een meerjarige investeringsplanning opgesteld. Met dit instrument wordt voor ieder investeringsinitiatief bepaald of er evenwicht is tussen ontwikkeling, beleid, programma en geld en wordt er een rangorde (prioritering) vastgesteld. Tevens worden middelen in de meerjarenbegroting gereserveerd. Via een separaat raadsvoorstel worden deze middelen definitief vrijgegeven. Het is ook mogelijk dat een deel van de gereserveerde middelen via een kwartaalrapportage als een voorbereidingskrediet wordt vrijgegeven.

Voorportaal investeringen

Veel ambities, projecten en wensen zijn opgenomen in het bestuursakkoord en de begroting. Daarnaast blijven verschillende majeure projecten en opgaven staan. Daarvoor zijn op dit moment geen middelen beschikbaar, omdat een andere prioritering is gemaakt. In het hoofdstuk financiën zijn deze voorportaal investeringen opgenomen.

Going concern investeringen

Op basis van de reguliere begroting wordt hierna een tabel gepresenteerd met verschillende vervangingsinvesteringen. De kapitaallasten die uit deze investeringen voortvloeien zijn meegenomen in de exploitatielasten vanaf het jaar nadat de investering is afgerond.

(bedragen x €1.000)

Projectomschrijving	Programma	Taakveld	Totaal	2020	2021	2022	2023	Dekking
ICT	Bedrijfsvoering	Overhead	7.773	1.876	2.259	2.372	1.266	Egalisatiereserve DOWR-I
Gemeentelijk rioleringsplan (GRP)	Leefomgeving	Riolering	270	270	0		0	Rioolheffing
Meerjarenonderhoudsprogramma openbare ruimte (MJOP)	Leefomgeving	Verkeer en vervoer	5.099	745	2.189	2.165	0	MJOP-MIND 2019-2022
Vervanging elektra markt	Economie en internationaal beleid	Bedrijfsloketregelingen	191	0	0	191	0	Programma
Totaal			13.333	2.891	4.448	4.728	1.266	

ICT

Op basis van de Roadmap ICT zijn de (vervangings)investeringen voor de komende jaren benoemd. Tijdige vervanging is strikt noodzakelijk vanuit het oogpunt van continuïteit en informatiebeveiliging.

Gemeentelijk rioleringsplan (GRP)

Het vastgestelde Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) geeft de vervangingsinvesteringen weer tot en met 2019. Voorstel is het GRP een jaar te verlengen. Voor de jaren 2020 – 2022 zijn enkele kleine vervangingsinvesteringen gepland, die samen optellen tot een bedrag van €270.000. Om het waterafvoer te verbeteren worden in 2020 klimaatadaptatie maatregelen uitgevoerd, nemen wij maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren en worden gresaansluitingen vervangen.

Meerjarenonderhoudsprogramma openbare ruimte (MJOP)

In het MJOP-MIND 2019-2022 zijn de vervangingsinvesteringen opgenomen. Deze worden gedekt uit vrijval kapitaallasten. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen zijn de projecten nader benoemd. Het gaat onder andere om het omvormen van wegen, fietspaden, kruispunten en rotondes.

Centrale doelstelling van deze MJOP projecten is het verbeteren van de constructieve staat van de hoofdrijbaan en het verbeteren van de verkeersveiligheid en fietsvoorzieningen.

Vervanging elektra markt

In 2022 is de vervanging van de elektriciteitsvoorziening van de weekmarkten voorzien. Dit betreft de reguliere vervanging van de elektriciteitsvoorziening (ondergrondse putkasten) op de Brink.

Uitbreidingsinvesteringen

Op basis van de Voorjaarsnota 2019 en de geprioriteerde investeringsplanning worden hieronder twee tabellen gepresenteerd met de verschillende investeringsprojecten. We maken daarbij onderscheid in investeringen waarvoor de middelen zijn vrijgegeven en investeringen waarvoor de raad middelen heeft gereserveerd, maar waarvoor de middelen nog niet zijn vrijgegeven.

Uitbreidingsinvesteringen waarvoor middelen zijn vrijgegeven (bedragen x €1.000)

Projectomschrijving	Programma	Taakveld	Totaal	Dekking
Vogeleiland	Leefomgeving	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	233	Algemene middelen
Skatepark	Leefomgeving	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	310	Algemene middelen
Fietsparkeren binnenstad	Leefomgeving	Verkeer en vervoer	480	Reserve gemeentebrede investeringen
Digitalisering parkeren	Leefomgeving	Betaald parkeren	290	Parkeerexploitatie
Veld Pickwick Players	Meedoen	Sportaccomodaties	200	Algemene middelen
Winkelcentrum Colmschate	Ruimtelijke ontwikkeling	Ruimtelijke ordening	600	Algemene middelen
van Hetenstraat	Herstructurering en vastgoed	Beheer overige gebouwen	105	Ontwikkeling verkoop grond
de Dreef	Herstructurering en vastgoed	Beheer overige gebouwen	58	Ontwikkeling verkoop grond
Shitaflat en speeltuinlocatie	Herstructurering en vastgoed	Beheer overige gebouwen	150	Ontwikkeling verkoop grond
Oranjekwartier	Herstructurering en vastgoed	Beheer overige gebouwen	140	Ontwikkeling verkoop grond
Grondexploitaties	Herstructurering en vastgoed	Grondexploitaties en fysieke bedrijfsinfrastructuur	PM	Ontwikkeling verkoop grond en verliesvoorziening
Totaal			2.566	

Vogeleiland

Voor de renovatie van het park is in 2020 eenmalig €232.500 beschikbaar. Dit gebruiken wij voor het opknappen van het openbaar groen, de verlichting, paden en een afsluitbaar hek. Voor de renovatie van het paviljoen is een investering van €100.000 nodig, die na activering gedeeltelijk gedekt kan worden uit huuropbrengsten.

Skatepark

Voor aanleg van een Skatepark zijn investeringsmiddelen beschikbaar gesteld.

Fietsparkeren binnenstad

Om de binnenstad bereikbaar te maken en te houden zijn meer logische en bereikbare fietsparkeerplekken noodzakelijk. Daarvoor heeft de Raad in 2016 een krediet van €900.000 beschikbaar gesteld. Deze middelen worden ingezet om de onbewaakte parkeermogelijkheden voor fietsers in de binnenstad te verbeteren.

Digitalisering parkeren

Samen met het opzetten van een nieuwe constructie voor de beheertaken, gaan wij de processen binnen het product parkeren verder digitaliseren en optimaliseren. Daarvoor dient een nieuw digitaal parkeer vergunningsstelsel aangeschaft te worden zodat de processen efficiënter afgehandeld kunnen worden.

Veld Pickwick Players

Het bestaande grasveld wordt vervangen door een hybride kunstgrasveld. Vanaf 1 juli 2019 heeft de Pickwick Players de beschikking gekregen over een tweede veld. Dit naar aanleiding van de gerechtelijke uitspraak. Hier staat nog een hoger beroep mogelijkheid tegen open, maar conform gerechtelijke uitspraak kan het veld al gebruikt worden. Wel is het tijdsad hiermee te kort geworden om in 2019 nog een hybride kunstgras veld aan te leggen. In najaar 2019 vindt in overleg met de vereniging een verdere verkenning plaats naar de meest optimale vorm / aanleg en wordt een voorstel voor realisatie in 2020 voorbereid.

Winkelcentrum Colmschate

Wij geven een kwaliteitsimpuls aan het openbaar gebied in het vernieuwde winkelcentrum De Flora in Colmschate.

Diverse ontwikkellocaties

Voor een viertal ontwikkellocaties is een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. Over het al dan niet en via welke strategie het in ontwikkeling nemen van deze locaties wordt ter besluitvorming voorgelegd. Deze voorbereidingskosten worden gedekt uit de grondverkopen.

Grondexploitatie

De investeringen grondexploitatie zijn in deze paragraaf niet opgenomen. Dit betreffen namelijk investeringen in tijdelijke voorraden die weer worden verkocht (handelsvoorraden). Deze voorraden leiden enkel voor een beperkte periode tot rentelasten in de exploitatie maar niet tot structurele kapitaallasten. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de paragraaf Grondbeleid.

Uitbreidingsinvesteringen waarvoor middelen zijn gereserveerd maar nog niet vrijgegeven (bedragen x €1.000)

Projectomschrijving	Programma	Taakveld	Totaal	Dekking
MIND	Leefomgeving	Verkeer en vervoer	PM	Algemene middelen
Herinrichting Keizerstraat	Leefomgeving	Verkeer en vervoer	700	Binnenstadsagenda
Renovatie Brinkgarage	Leefomgeving	Betaald parkeren	1.500	Exploitatie parkeren
Nieuwbouw Ety Hillesum Lyceum	Jeugd en onderwijs	Onderwijshuisvesting	10.500	Stelpost gemeentebrede investeringen en reserve onderwijshuisvesting
Nieuwbouw sporthal Keizerslanden	Meedoen	Sportaccommodaties	4.500	Algemene middelen en reserve onderhoudshuisvesting
Vaart in de haven	Leefomgeving		1.500	Algemene middelen
Fietssnelweg Deventer-Zutphen	Leefomgeving	Verkeer en vervoer	1.000	MIND
Herinrichting Grote Kerkhof	Leefomgeving	Verkeer en vervoer	2.760	Algemene middelen
Erfpachtgrond S/Park	Herstructurering en vastgoed	Beheer overige gebouwen	3.000	Erfpacht inkomsten
Totaal			25.460	

MIND

Om de verkeersveiligheid te verbeteren en de doorstroming te optimaliseren is het MIND kapitaallastenbudget met €50.000 in 2020 en vanaf 2021 structureel €100.000 verhoogd. Het investeringsbudget is afhankelijk van de afschrijvingstermijn. Dit budget is ook beschikbaar voor het verbeteren van de integrale toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mindervaliden en verbeteren van wegen in het buitengebied. Via een afzonderlijk raadsvoorstel zal de raad gevraagd worden de middelen vrij te geven.

Herinrichting Keizerstraat

Om de aantrekkelijkheid en economische vitaliteit van de binnenstad te versterken zijn in de binnenstadsagenda middelen gereserveerd voor herinrichting van de Keizerstraat. Dit kan gekoppeld worden aan het vervangen van de riolering.

Renovatie Brinkgarage

In het Meerjarenperspectief Parkeren (MPP) is de renovatie van de Brinkgarage opgenomen. Voor de uitwerking van de plannen is een voorbereidingskrediet beschikbaar. Het definitieve plan wordt in 2020 ter besluitvorming voorgelegd aan de Raad, waarmee de middelen definitief vrij gegeven kunnen worden.

Nieuwbouw Etty Hillesum Lyceum

Het Etty Hillesum wil een gebouw realiseren conform het bouwkompas, dat voldoet aan meest recente duurzaamheidsnormen en benodigde flexibiliteit. De geraamde kosten hiervoor bedragen €18 miljoen. Naast de eigen bijdrage van Etty Hillesum is de gemeente verplicht een wettelijke bijdrage conform de VNG te voldoen. Vanwege gestegen bouwkosten, eisen rondom duurzaamheid en een achtergebleven rijksvergoeding voor onderwijshuisvesting is op dit moment de realisatie van de nieuwbouw binnen de beschikbare budgetten niet mogelijk. Op dit moment wordt onderzoek gedaan naar financiële ruimte bij zowel de gemeente als Stichting Carmel. Voorafgaand aan de begrotingsbehandeling bent u middels een raadsmededeling geïnformeerd over de laatste stand van zaken. Bij de VJN 2020 zal het college een dekkingsvoorstel voorleggen aan de raad.

Nieuwbouw Sporthal Keizerslanden

Onderdeel van het verbeteren van de huisvesting VMBO Etty Hillesum betreft de realisatie van twee gymzalen. Naast deze twee gymzalen wordt gebruik gemaakt van sporthal Keizerslanden. Deze sporthal is ongeveer 35 jaar oud en binnenkort toe aan groot onderhoud dan wel nieuwbouw. Op basis van een globale raming zijn investeringsmiddelen gereserveerd voor nieuwbouw. Vanwege gestegen bouwkosten en eisen rondom duurzaamheid is op dit moment de realisatie van de nieuwbouw binnen de beschikbare budgetten niet mogelijk. Op dit moment wordt onderzoek gedaan naar financiële ruimte. Voorafgaand aan de begrotingsbehandeling bent u middels een raadsmededeling geïnformeerd over de laatste stand van zaken. Bij de VJN 2020 zal het college een dekkingsvoorstel voorleggen aan de raad.

Vaart in de haven

Vestiging van een containerterminal in de haven vraagt verbetering van de faciliteiten van de haven en extra middelen. Betere havenfaciliteiten kunnen ook leiden tot meer inkomsten uit havengeld. Voor het vrijgeven van deze middelen wordt een voorstel ter besluitvorming voorgelegd. Daarnaast wordt vanuit de grondexploitatie Westfalenstraat geïnvesteerd in een kade. Deze wordt gedekt uit de erfpacht inkomsten.

Fietssnelweg Deventer Zutphen

In het kader van de Clean Tech Regio hebben wij met de gemeenten Zutphen en Lochem en de provincies Overijssel en Gelderland afspraken gemaakt over cofinanciering van de aanleg van een fietssnelweg tussen Deventer en Zutphen. Wij dragen uit het MIND budget €1 miljoen bij in de investering.

Herinrichting Grote Kerkhof

Het Grote Kerkhof is vanaf 2019 autovrij. Voor de herinrichting van het Grote Kerkhof en de Stromarkt zal in 2020 een voorstel aan de Raad ter besluitvorming worden voorgelegd, waarmee de middelen definitief vrij gegeven kunnen worden. Er is al wel een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld.

Erfpachtgrond S/Park

Conform de samenwerkingsovereenkomst met Nouryon en HMO investeert de gemeente in de gronden en geeft deze in erfpacht uit. In 2018 zijn de eerste gronden overgedragen. In 2021 is een go/no go moment op basis waarvan het tweede deel vrij gegeven kan worden.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inzicht

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen geven wij een dwarsdoorsnede van de meerjarige uitgaven voor het uitvoeren van onderhoud. Deze uitgaven zijn opgenomen in de verschillende programma's van de begroting. Deze uitgaven worden vanuit een vooraf vastgesteld beleid uitgevoerd waarvan de uitgangspunten in deze paragraaf zijn opgenomen. Wij maken onderscheid in kapitaalgoederen in de openbare ruimte en gebouwen.

Openbare ruimte

Kerncijfers

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de kerncijfers openbare ruimte.

Taakveld en categorie	Element	Aantal	Eenheid
Verkeer en vervoer			
Straten, wegen, pleinen	Verharding	531	ha
	Kunstwerken	124	st
Straatreiniging	Verharding	506	ha
	Groen	650	ha
Openbare verlichting	Lichtmasten	18.500	st
	Lichtarmaturen	18.680	st
Verkeerstechniek	VRI	50	st
	Beweegbare objecten	4	st
Civieltechnische kunstwerken	Bruggen	160	st
	Tunnels	6	st
	Viaducten	12	st
	Kade	1.200	m1
	Sluiscomplex	1	st
Parkeren			
	Parkeerplaatsen	2.200	st
	Parkeergarages	4	st
	Fietsenstalling	2	st
Economische havens en waterwegen			
	Ligplaatsen	53	st
Openbaar groen en (openlucht) recreatie			
Groen	Groen en natuur	650	ha
	Bomen	70.000	st
	Bermen	127	ha
Speelgelegenheden	Speelplekken	328	st
Riolering			
	Riolering	789	km
	Kunstwerken	905	st
	Aansluitingen	44.910	st
Begraafplaatsen en crematoria			
	Begraafplaatsen	5	st

Beleidskader

De kwaliteitstoestand van de openbare ruimte heeft in Deventer veel aandacht van de burgers en het bestuur. Dit is niet vreemd aangezien de kwaliteitstoestand van deze ruimte het veiligheidsgevoel van de gebruikers sterk beïnvloedt. De beleving van de burgers wordt tweejaarlijks onderzocht met de leefbaarheidsmonitor. Binnen dit onderzoek is een specifieke indicator opgenomen voor verloedering van de fysieke ruimte, die direct beïnvloed wordt door de staat van onderhoud. In de programmabegroting hebben wij verschillende beoogde maatschappelijke effecten gesteld, die onder andere betrekking hebben op het belevingsaspect.

Om deze maatschappelijke effecten te realiseren willen wij met onze kapitaalgoederen in de openbare ruimte de volgende prestaties bereiken:

- het in 2020 realiseren van het vastgestelde basis onderhoudskwaliteitsniveau voor de gemeente Deventer voor het aspect heel conform het uitvoeringsprogramma visie leefomgeving;
- het in 2020 realiseren van het vastgestelde basis onderhoudskwaliteitsniveau voor de gemeente voor het aspect schoon (reiniging) conform het uitvoeringsprogramma visie leefomgeving.

Het basis onderhoudskwaliteitsniveau is de minimale kwaliteit die wij als gemeente de inwoners willen bieden. Waar mogelijk maken we gebruik van de beeld meetlatten die het CROW heeft ontwikkeld (landelijke systematiek). Deze kwaliteitsniveaus variëren van zeer hoog (A+) tot zeer laag (D). Deventer baseert de basiskwaliteit op 4 criteria:

1. Minimale technische of wettelijke eisen;
2. Kapitaalvernietigingsniveau;
3. Leefbaarheid;
4. Functionaliteit.

De basiskwaliteit is vastgelegd in het 'Uitvoeringsprogramma visie Leefomgeving' dat is september 2016 door het college vastgesteld.

Op deze basiskwaliteit kan een plus worden gezet door de samenleving / inwoners dan wel door de Raad.

Hiermee voldoen wij aan de minimale eisen van de zorgplicht en treedt er geen kapitaalsvernietiging op. Doordat wij het basisniveau aanhouden, kan niet uitgesloten worden dat lokaal de openbare ruimte tijdelijk wel onder het onderhoudskwaliteitsniveau terecht komt. De beschikbare middelen zijn bij vrijwel alle onderdelen van de openbare ruimte voldoende om het afgesproken kwaliteitsniveau te kunnen halen. Er zijn 2 onderdelen waar we het niveau niet halen of niet lijken te halen. Met de huidige beschikbare middelen voor het onderhoud aan elementenverhardingen realiseren wij niet het basiskwaliteitsniveau. We garanderen echter wel een veiligheidsniveau. Voor onkruidbestrijding op verhardingen zijn vanaf 2017 extra middelen beschikbaar gekomen om de achterstand als gevolg van het stoppen met chemische bestrijding niet verder te laten toenemen. De verwachting is dat we ondanks deze extra middelen het basiskwaliteitsniveau niet gaan halen.

Wij monitoren het onderhoudskwaliteitsniveau op basis van de CROW meetlatten en aangevuld met visuele en / of technische inspecties. Met dit instrument kunnen wij beoordelen in hoeverre de openbare ruimte voldoende aansluit bij het uitvoeringsprogramma. Onvoldoende onderhoud kan leiden tot meer (schade) claims en financiële risico's.

Wij hebben de komende jaren geen onderhoudsprojecten voorzien waarvoor geen dekking is. Wel is soms vanuit technisch oogpunt eerder onderhoud wenselijk. Daarom zorgen wij voor een goed afgestemde planning, waardoor de veiligheid niet onder druk staat. Bij de programmering heeft technische

noodzaak altijd prioriteit, waardoor vanuit het MJOP-MIND niet bijgedragen kan worden aan algemene ontwikkelingen. We investeren via de investeringsplanning in de openbare ruimte van de binnenstad.

Veel gemeenten krijgen in de toekomst te maken met vervanging van het areaal in de openbare ruimte. Voor de gemeente Deventer gaat het om een areaal met een waarde van circa €1,3 miljard. Doordat de openbare ruimte vaak is aangelegd met eenmalige middelen (grondexploitaties bij nieuwbouw en subsidies) zijn de vrijvallende kapitaallasten opgenomen in de begroting niet voldoende om de gehele vervangingsopgave op te vangen. In het 'Uitvoeringsprogramma visie leefomgeving' is geïndiceerd hoe groot het jaarlijks tekort 'theoretisch' is. In totaal gaat het om een bedrag van ca. €5,9 miljoen per jaar voor met name straten, wegen pleinen, openbaar groen en civieltechnische kunstwerken. Vooralsnog manifesteert zich dit tekort niet doordat restlevensduren vaak nog enkele tientallen jaren zijn. De komende jaren is de vrijval van kapitaallasten nog voldoende om de noodzakelijke investeringen te kunnen dekken. Binnen de begroting wordt meerjarig rekening gehouden met een toename van het te onderhouden areaal. In sommige jaren is het daadwerkelijk accres aan areaal geringer als waar rekening mee wordt gehouden in de begroting. Besloten is om de komende jaren de middelen die niet nodig zijn voor het areaalaccres te reserveren voor de toekomstige vervangingsopgave. Daarvoor is op dit moment structureel €34.000 beschikbaar.

Taakveld 2.1 verkeer en vervoer

Straten, wegen en pleinen

In 2020 wordt 5,3 miljoen m² areaal aan straten, wegen en pleinen beheerd. Het beleid voor 2020 is gericht op een gemiddeld onderhoudskwaliteitsniveau B voor asfaltwegen en C voor elementenverhardingen voor de gehele stad voor zowel de aspecten heel als schoon.

Het beleid in 2020 en verder is net als voorgaande jaren erop gericht om de planning en financiële dekking zoveel mogelijk af te stemmen op infrastructurele ontwikkelingen (herstructurering en aanpassingen in het kader van de hoofdwegenstructuur) die onder andere programma's plaatsvinden. Uiterlijk april 2020 zijn de klein onderhoudsplannen jaarschijf 2020 voor de onderdelen asfalt, belijning, bebording, wegmeubilair en kunst opgesteld. Verder zal jaarschijf 2020 van het MJOP-MIND 2019-2022 worden gerealiseerd. In het oog springende projecten zijn het afronden van de reconstructie van de Keizer Karellaan, het starten met het vervangen van de fietspaden langs de Margijnenek/ Lebuinuslaan/ Overstichtlaan, het starten met de aanpak van de Keizerstraat en het voortzetten van de buurtaanpak in de Rivierenwijk, in de Draaiomsbuurt, in de Tjoenermarke en in het Oranjekwartier.

Voor de komende 3 jaar zijn conform de programmering in het MJOP-MIND 2019-2022 de volgende vervangingsinvesteringen voorzien. Dekking hiervan kan plaatsvinden binnen de vrijgevallen kapitaallasten uit vroegere investeringen.

bedragen x €1.000	2020	2021	2022
Omvormen fietspad Margijnenenk/Lebuiuslaan	400	400	400
Havezathelaan voorbereiding	35	935	
Rotonde Havezathelaan/Laan van Borgele	310		
De Braam		800	
Vliegend Hert omvormen naar fietspad		54	
Van Oldenielstraat, kruispunten met Brinkgreverweg en Hoge Hondstraat			555
Van Oldenielstraat, wegvak exclusief kruispunten			1.020
Brederodelaan			190
Totaal	745	2.189	2.165

Met name de projecten rond de Van Oldenielstraat zijn wel op deze wijze voorlopig geprogrammeerd maar uitvoering is door de complexiteit van de opgave erg onzeker.

Straatreiniging

Om de zone van de IJsseloevers tussen de bruggen meer geschikt te maken voor recreatieve doeleinden is een beheerplan opgesteld. Op basis van dit beheerplan zijn extra middelen beschikbaar voor afval, reiniging, toezicht en handhaving.

Civieltechnische kunstwerken en havengebonden constructies

Bij de civieltechnische havenobjecten (sluizencomplex, Hanzebruggen en kadeconstructies) was sprake van fors achterstallig onderhoud. De afgelopen jaren is de achterstand ingelopen. De projecten die de afgelopen jaren zijn uitgevoerd zijn de renovatie van het sluiscomplex (fase 1 en 2), de aanpak van de Pothoofdkade, het herstel van de Wellekade en het vervangen van de wegdekken (beweegbare gedeelten) van de Hanzebrug inclusief bewegingsinstallatie. Hier zijn extra investeringsmiddelen voor beschikbaar gesteld.

In 2020 zal een gemiddeld onderhoudskwaliteitsniveau van C worden gerealiseerd. Uiterlijk mei 2020 zijn de kleine onderhoudsplannen en groot onderhoudsmeerjarenplan jaarschijf 2020 voor de bruggen opgesteld. Het onderhoudsbeleid is erop gericht de havenwerken zo te onderhouden dat de betrouwbaarheid van het functioneren van de infrastructuur voldoende groot is. Een in het oog springend project is het groot onderhoud dan wel het vervangen (keuze wordt nog gemaakt) van het brugdek van de Schipbeekswegbrug in de Gorsselseweg in Bathmen. Dit werk loopt samen met werkzaamheden van het waterschap aan de onderliggende stuw.

Binnen civieltechnische constructies zijn buiten enkele kleine houten bruggetjes, stukken beschoeiing en bovengenoemde Schipbeekswegbrug vrijwel geen vervangingsinvesteringen voorzien in de komende 5 jaar. De investeringen kunnen worden gedekt uit de vrijgevallen kapitaallasten.

Openbare verlichting

Op termijn geldt voor het complete areaal van de openbare verlichting dat deze op voldoende kwaliteitsniveau wordt onderhouden. In 2020 zal het beheer van openbare verlichting op het onderhoudskwaliteitsniveau dat minimaal 98% van de verlichting altijd functioneert worden gerealiseerd voor de gehele stad. Uiterlijk april 2020 zijn de klein onderhoudsplannen jaarschijf 2020 voor de openbare verlichting opgesteld. Dit onderhoud zal op die wijze worden georganiseerd dat ten alle tijde een voldoende groot aantal lichtmasten brandt. In 2020 zal het onderhoud conform het uitvoeringskader plaatsvinden. De uitvoering vindt plaats door een externe partij.

Ontwikkelingen op het gebied van SmartCity en de komst van 5G kunnen er voor gaan zorgen dat het areaal aan openbare verlichting in de nabije toekomst aanvullende functies gaat krijgen. De financiering, dekking en vervangingssystematiek zal op dat moment ook aan de orde komen. Een voorbeeld van een andere functie is het wetsvoorstel waarmee, als het doorgaat, geregeld gaat worden dat gemeenten dienen te gedogen dat 5G antennes ondergebracht moeten kunnen worden in gemeentelijke infrastructuur zoals lichtmasten.

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Groen, natuur en recreatie

Het zwaartepunt bij openbaar groen ligt in het dagelijks onderhoud. Het openbaar groen zal op kwaliteitsniveau B (heesters, bodembedekkers, veiligheid bomen) en C (overig groen) worden onderhouden. Sinds 2018 worden de hagen 2x per jaar gesnoeid, nadat in 2017 bleek dat 1x snoeien tot verkeersonveilige situaties leidde. De huidige begrotingsmiddelen zijn voldoende om dit kwaliteitsniveau in de komende jaren te garanderen.

Bij de 2e kwartaalrapportage 2019 is budget beschikbaar gesteld om het bomenbeheer op een andere manier te organiseren. Met strategisch bomenbeheer wordt de huidige snoeycyclus opgehoogd, waardoor de kwaliteit van het bomenbestand toeneemt. Dit leidt tot een betere beleving bij bewoners en een afname van het aantal meldingen. De huidige snoeycyclus van het snoeien van alle bomen 1x per 6 jaar gaat naar snoeien van alle bomen 1x per 3 jaar. Daarbij worden in de cyclus van 3 jaar alleen de bomen gesnoeid waarbij dat noodzakelijk is. Om te kunnen vaststellen in hoeverre snoeien noodzakelijk is, vindt een uitgebreidere Boom Veiligheid Controle (BVC+) plaats. Hierdoor kan eerder worden bijgestuurd en worden tekortkomingen/ziektes eerder gesignaleerd. Het digitaal vastleggen van de BVC+ keuring en eenduidige wijze (uitgangspunten Handboek Bomen) zorgt voor meer inzicht in snoeibeelden en ontwikkeling bomen en daardoor een betere voorspelbaarheid.

De werkzaamheden worden in 2020 uitgevoerd door Het Groenbedrijf binnen de kaders van een vastgestelde dienstverleningsovereenkomst en het bijbehorende onderhoudsbestekken.

De vervangingsstrategie bij groen is de levensduur zo veel mogelijk op te rekken door het blijven uitvoeren van klein en regulier onderhoud, ook al is er sprake van functieverlies. Indien vervanging noodzakelijk is, kiezen wij voor een laagwaardiger kapitaalgoed waardoor minder onderhoudsbudget nodig is.

Openbare speelgelegenheden

De kwaliteit van de speelvoorzieningen voldoet aan de eisen uit de Warenwet Attractie- en speeltoestellen, het "attractiebesluit". Onder de noemer Samen Ruimte Geven heeft de raad in 2015 bezuinigingen op de speelvoorzieningen vastgesteld. Sindsdien is het beleid dat schoolpleinen en speeltuinverenigingen dé speelplekken zijn met toestellen en voorzieningen voor alle leeftijden. Binnen een straal van 300 meter rondom scholen en speeltuinverenigingen worden de speelplekken opgeheven of omgevormd tot plekken met speelaanleidingen en 'natuurlijk spelen'. Als bewoners iets anders willen, kan dat in overleg worden bepaald en is er éénmalig €5.000 beschikbaar voor de speelplek. De omvorming en het overleg met bewoners zijn uitbesteed aan de combinatie

Sportbedrijf/Groenbedrijf en Stichting Tevreden. Stichting Tevreden heeft een subsidie ontvangen van €450.000 voor het omvormen van circa 90 plekken in 10 jaar.

Taakveld 7.2 Riolering

Het beleid voor riolering en waterbeheer ligt vast in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2015-2020. In het GRP zijn doelen opgenomen die het functioneren van het gehele stelsel moeten garanderen. Voor 2020 zijn er geen aanwijzingen dat de kwaliteit van het onderhoudsniveau zal afwijken van hetgeen in dit rapport is vastgelegd. Uiterlijk april 2020 zijn de kleine onderhoudsplannen jaarschijf 2020 voor de onderdelen riolering, rioolgemalen, pompputten, straatkolken, bergbassins en overstorten opgesteld.

In 2020 en verder zal het beheer van de riolering en de waterhuishouding zodanig worden uitgevoerd, dat de openbare ruimte, waarin de riolering zich bevindt, kan worden onderhouden op de vastgestelde onderhoudskwaliteitsniveaus.

De vervangingsopgave voor riolering en de financiering daarvan is in het GRP 2015-2020 gededd. Dit plan loopt eind dit jaar af en zal een jaar worden verlengd. De investeringsbehoefte voor deze verlenging wordt onttrokken aan de programmering uit het vigerend MJOP-MIND 2019-2022. De investeringen worden gedekt door de hieruit voorkomende kapitaallasten op te nemen in de exploitatiebegroting en te dekken via de rioolheffing. Voor de jaren 2020 t/m 2022 zijn enkele kleine vervangingsinvesteringen gepland die samen optellen tot een bedrag van €270.000.

Financiële consequenties

Vanaf begin 21e eeuw zijn binnen de gemeente Deventer forse impulsen gegeven aan het verbeteren van de kwaliteit van het onderhoud. Impulsen die substantieel hoger waren dan het normale areaalaccres. Dat neemt niet weg dat Kwestie van Kiezen 1 en 2 er fors bezuinigd is. Op dit moment hebben wij geen ruimte meer voor aanvullende kwalitatieve investeringen. De aanvullende middelen voor onkruidbestrijding zullen moeten worden gebruikt om aan onze zorgplicht (veiligheid) te voldoen en kapitaalsvernietiging te voorkomen.

In de tabel hieronder worden de bedragen voor geprogrammeerd onderhoud (zowel klein als groot onderhoud) in de openbare ruimte gepresenteerd die voor de komende vier jaar zijn geprognosticeerd. De (deel)taakvelden Parkeren en Uitvoering verkeer en vervoerbeleid, zijn niet opgenomen.

(bedragen x €1.000)

Taakveld en categorie	2020	2021	2022	2023
Verkeer en vervoer	13.809	12.865	16.497	13.504
Straten, wegen, pleinen	7.510	6.925	7.605	7.612
Straatreiniging	2.913	2.913	2.863	2.863
Openbare verlichting	962	962	962	962
Verkeerstechniek	1.008	1.008	1.008	1.008
Civieltechnische kunstwerken	1.416	1.057	1.059	1.059
Economische havens en waterwegen	297	297	298	298
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	7.473	7.036	7.036	7.036
Groen	6.876	6.429	6.429	6.429
Speelgelegenheden	597	607	607	607
Riolering	6.725	6.725	6.725	6.725
Begraafplaatsen en crematoria	274	273	274	274
Totaal	28.578	27.196	27.830	27.837

Gebouwen

Kerncijfers

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het vastgoed in eigendom van de gemeente dat wij als kernbezit aanmerken. Van kernbezit is sprake wanneer dat vastgoed noodzakelijk is voor het realiseren van een programmadoelstelling. Naast het kernbezit hebben wij tijdelijk vastgoed binnen gebiedsontwikkelingsprojecten in ons bezit. Dat vastgoed wordt op termijn en afhankelijk van de planning van de projecten verkocht, gesloopt of (her)ontwikkeld. De totale omvang van de vastgoedportefeuille bestaat anno 2019 uit ruim 220 gebouwen (exclusief de huisvesting voor onderwijs), waarvan wij circa 60 gebouwen als kernbezit hebben aangemerkt. In enkele gevallen ligt het groot onderhoud bij de huurder. Een flink aandeel van de oorspronkelijke vastgoedportefeuille (2015: circa 320 panden) is verkocht, gesloopt of inmiddels (her)ontwikkeld. Daarnaast zijn verschuivingen tussen programma's opgetreden, doordat wij diverse panden onder de juiste programma's hebben gebracht conform de kadernota Vastgoed. Panden die niet noodzakelijk zijn voor het realiseren van onze programmadoelstellingen worden (op termijn) verkocht, gesloopt of (her)ontwikkeld.

Categorie	Taakveld	Aantal
Culturele huisvesting	Cultuurpresentatie, Musea, Cultureel erfgoed	14
Gemeentelijke huisvesting	Wonen en bouwen	4
Sportaccommodaties	Sportaccommodaties	8
Huisvesting kind- en jeugdbeleid	Onderwijshuisvesting	4
Huisvesting buurtwerk	Samenkracht en burgerparticipatie	14
Maatschappelijke opvang	Geëscaleerde zorg18+	6
Brandweer	Openbare orde en veiligheid	3
Overig	Beheer overige gebouwen (en gronden), Economische havens en waterwegen, Openbaar groen en (openlucht) recreatie, Begraafplaatsen en crematoria	9
Tijdelijk vastgoed	Beheer overige gebouwen (en gronden), Grondexploitaties, Fysieke Bedrijfsinfrastructuur	160
Totaal		222

Beleidskader

De kadernota Vastgoed (vaststelling B&W 2012, Raad 2015) bepaalt dat het in eigendom hebben en beheren van vastgoed geen kerntaak van de gemeente is (we hebben geen vastgoed, tenzij). Alleen als vastgoed noodzakelijk is voor het realiseren van de programmadoelstelling(en).

In 2018 hebben wij het Beheerplan Groot Onderhoud Vastgoed 2018 – 2021 opgesteld. De ca. 60 panden die wij als kernbezit aanmerken onderhouden wij conform dit beheerplan. Ten behoeve van dit beheerplan zijn de MJOP's van het kernbezit bijgesteld. Volledig nieuwe MJOP's worden de komende jaren opgesteld door de nieuwe Managing Partner die sinds 1 januari 2018 is gestart. De kernportefeuille is opgedeeld in drie tranches, waarvan inmiddels tranche A en C opnieuw zijn geïnspecteerd en daarvoor zijn dus nieuwe MJOP's beschikbaar, waarin ook vervanging is meegenomen. Dit zal meegenomen worden in een actualisatie van het beheerplan in 2020/ 2021. Wij voeren risicoscans uit gericht op veiligheid (o.a. brandveiligheid en asbest), waaruit maatregelen voortvloeien die op korte termijn minimaal nodig zijn om de panden bruikbaar en veilig te gebruiken. Deze maatregelen toetsen wij aan de MJOP's en beschikbare onderhoudsbudgetten om te beoordelen of aanvullende middelen noodzakelijk zijn.

Bovendien is de belangrijke opgave voor de komende jaren het verduurzamen van ons vastgoed. Wij stellen energie maatwerk adviezen op voor de kernportefeuille. Onderdeel hiervan zijn vereiste energie maatregelen om te voldoen aan de wet milieubeheer en het bouwbesluit. Daarmee worden de benodigde maatregelen en de bijbehorende begrote kosten in het kader van duurzaamheid in beeld gebracht. Wij maken onderscheid in noodzakelijke maatregelen als gevolg van wet- en regelgeving en gewenste maatregelen om onze duurzaamheidsambities te realiseren. Wij leggen in 2020 een voorstel ter besluitvorming voor aan de raad.

De gemeente verhuurt in de regel op basis van de ROZ-modellen (Raad voor Onroerende Zaken). Als verhuurder zijn wij daarbij voor het merendeel van onze vastgoedportefeuille verantwoordelijk voor het groot / planmatig onderhoud. Onderhoud aan de panden wordt uitgevoerd volgens MJOP (NEN2767). Ons kernbezit onderhouden wij op conditiescore 3. Een uitzondering hierop zijn de monumentale panden, die wij op niveau 2 onderhouden. Voor panden opgenomen in een gebiedsontwikkeling / tijdelijk vastgoed hanteren wij conditieniveau 4.,

Het klein onderhoud ligt in principe bij de huurder / gebruiker. In enkele gevallen hebben wij aparte afspraken met de gebruiker gemaakt en voeren wij (een deel van) het klein onderhoud wel uit. Dit zijn echter uitzonderingen.

De samenstelling van onze vastgoedportefeuille is voortdurend aan verandering onderhevig. Zo houden wij bij het uitvoeren van onderhoud rekening met eventuele sloop of verkoop van panden. Voor deze panden passen wij maatwerk toe. Het slechts in beperkte vorm kunnen uitvoeren van het totaal benodigde onderhoud vormt daarmee een (financieel)risico voor het bezit. Voorwaarde is dat de veiligheid en bruikbaarheid de ondergrens vormen Het risico op waardevermindering is reëel. Hier tegenover staan de veelal fors lagere boekwaarden ten opzichte van de verkoop- / marktwaarde.

Gemeentelijke huisvesting

Het onderhoud voor de huisvesting Stadhuiskwartier is structureel geraamd.

Culturele huisvesting

Restauraties van met name monumentale culturele gebouwen behoren niet tot het reguliere onderhoud. Hiervoor zullen de komende jaren aparte verzoeken voor aanvullende middelen worden ingediend.

Sportaccommodaties

Het onderhoud aan sportgebouwen en buitensportaccommodaties wordt conform de meerjarenplanning uitgevoerd.

Onderwijshuisvesting

De gemeente is niet verantwoordelijk voor het onderhoud aan de schoolgebouwen, dat doen de schoolbesturen zelf. Gemeente is wel verantwoordelijk voor het onderhoud aan de locaties voor gymnastiekonderwijs. Deze vallen onder huisvesting kind- en jeugdbeleid. Die locaties zijn opnieuw geïnventariseerd en er wordt gekeken op welke wijze wij het groot onderhoud gaan uitvoeren.

Financiële consequenties

Het budget voor groot onderhoud binnen de programma's bedraagt circa €1.000.000 structureel. Samen met de beschikbare reserve groot onderhoud gebouwen van circa €3,0 miljoen en reserve gemeentelijke huisvesting van circa €0,9 miljoen per 1-1-2019 is dit beschikbaar om het kernbezit planmatig te onderhouden op de aangegeven conditiescores (NEN 2767).

Onderstaande tabel geeft de beschikbare budgetten groot onderhoud voor ons kernbezit weer:

(bedragen x €1.000)

Categorie	Taakveld	2020	2021	2022	2023
Culturele huisvesting	Cultuurpresentatie, Musea, Cultureel erfgoed	288.000	267.076	269.736	272.388
Gemeentelijke huisvesting	Wonen en bouwen	443.720	443.912	444.110	444.110
Sportaccommodaties	Sportaccommodaties	40.335	40.994	41.669	42.360
Huisvesting kind- en jeugdbeleid	Onderwijshuisvesting	16.839	16.839	16.839	16.839
Huisvesting buurtwerk	Samenkracht en burgerparticipatie	79.954	82.048	84.145	86.244
Maatschappelijke opvang	Geëscaleerde zorg18+	30.196	30.932	31.510	32.297
Brandweer	Openbare orde en veiligheid	903784	90.783	90.783	90.783
Overig	Beheer overige gebouwen, Economische havens en waterwegen, Openbaar groen en (openlucht) recreatie, Begraafplaatsen en crematoria	13.451	13.787	14.131	14.131
Totaal		1.003.279	986.371	992.919	999.152

Onderstaande tabel geeft de geplande lasten groot onderhoud op basis van het Beheerplan 2018 - 2021 voor ons kernbezit weer:

(bedragen x €1.000)

Categorie	Taakveld	2020	2021
Culturele huisvesting	Cultuurpresentatie, Musea, Cultureel erfgoed	135.396	1.361.351
Gemeentelijke huisvesting	Wonen en bouwen	541.569	543.618
Sportaccommodaties	Sportaccommodaties	45.437	340.419
Huisvesting kind- en jeugdbeleid	Onderwijshuisvesting		
Huisvesting buurtwerk	Samenkracht en burgerparticipatie	36.774	130.350
Maatschappelijke opvang	Geëscaleerde zorg 18+		250.184
Brandweer	Openbare orde en veiligheid		447.782
Overig	Beheer overige gebouwen (en gronden), Economische havens en waterwegen, Openbaar groen en (openlucht) recreatie, Begraafplaatsen en crematoria	19.177	17.057
Totaal		778.353	3.090.761

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement

Inzicht

Weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op het uitvoeren van de programma's.

In deze paragraaf laten we zien hoe het weerstandsvermogen is samengesteld en hoe het tot stand komt. Het geeft antwoord op de vraag: hoe goed kan de gemeente tegen een stootje?

Conclusies

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is opgesteld volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de beleidsnota Risicomanagement en Weerstandsvermogen – geactualiseerde beleidsnota 2015 en de beleidsnota reserves en voorzieningen (2018).

Weerstandsvermogen

Ratio weerstandsvermogen = €16.018.000 / €16.560.000 = 0,97

De totale omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit (teller) is €16.018.000. De beschikbare weerstandscapaciteit is daarmee lager dan de capaciteit opgenomen in de voorjaarsnota 2019.

De totale omvang van de benodigde weerstandscapaciteit (noemer) is €16.560.000. Ten opzichte van de voorjaarsnota 2019 is dit €1.500.000 hoger. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door, per saldo een hoger risico in de grondexploitaties (zie [paragraaf grondbeleid](#)) en een stijging van het risico Sociaal domein (zie [programma Meedoen](#)).

Conform de beleidsnota risicomanagement en weerstandsvermogen houden we, naast de geïnventariseerde risico's rekening met een extra buffer voor financiële tegenvallers waar niemand rekening mee houdt. Deze zogenaamde minimumnorm biedt een soort veiligheidsmarge.

Voor het bepalen van de minimumnorm wordt de 'artikel 12-norm' van de Financiële verhoudingswet (Fvw) gehanteerd (zie artikel 23, lid 1 – Fvw). Hierin wordt uitgegaan van 2% van de algemene uitkering uit het gemeentefonds aan de gemeente en 2% van de OZB capaciteit.

Doordat ten opzichte van de vorige bepaling van de ratio weerstandsvermogen de omvang van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) is toegenomen bij een dalende buffer (beschikbare weerstandscapaciteit), is de uitkomst van de weerstandsratio minder positief (ratio was 1,10).

Relevante aspecten

- 46 risico's komen in aanmerking voor het aanhouden van weerstandsvermogen.
- 19 van deze risico's hebben een risicoscore ≥ 9 .
- Er zijn geen risico's (negatief gevolg) waarop gerelateerde kansen (positief gevolg) in mindering zijn gebracht.

Belangrijke conclusies

De uitkomst van de ratio weerstandsvermogen is 0,97. In de Voorjaarsnota 2019 was de uitkomst 1,10. Het meerdere boven de ratio 1 is in de Voorjaarsnota 2019 gestort in de generieke weerstandsreserve. Conform het bestuursakkoord beschikken we over voldoende weerstandsvermogen wanneer de uitkomst

van de ratio minimaal 1 is. Volgens de uitgangspunten in de beleidsnota reserves en voorzieningen wordt het tekort (dit is het bedrag dat voor een lagere uitkomst van de ratio 1 zorgt) onttrokken uit de generieke weerstandsreserve.

De gemeente beschikt met deze uitkomst op dit moment over onvoldoende weerstandsvermogen om de belangrijkste financiële risico's volledig op te vangen. Door aanvulling van de beschikbare weerstandscapaciteit vanuit de generieke weerstandsreserve wordt het weerstandsvermogen op voldoende niveau gebracht.

Ondanks de economische groei zijn er voor gemeente Deventer voldoende onzekerheden (o.a. gevolgen van rijksbeleid en de economische ontwikkelingen) die het noodzakelijk maken om de financiële risico's continue en nauwlettend te volgen. Waar mogelijk worden extra beheersmaatregelen genomen.

In de jaarrekening 2019 wordt de ratio weerstandsvermogen opnieuw bepaald.

Weerstandsvermogen

Hoe goed kan de gemeente tegen een stootje?

Weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op het uitvoeren van de programma's.

Deventer maakt onderscheid tussen specifiek weerstandsvermogen en generiek weerstandsvermogen. Het specifieke weerstandsvermogen is gebaseerd op de specifiek gekwantificeerde risico's. Bekende voorbeelden zijn de risico's met betrekking tot de grondexploitatie en bijstandsuitkeringen. Daarnaast loopt Deventer risico's als gevolg van economische vooruitzichten en politieke- en bestuurlijke besluitvorming. Voorbeelden daarvan zijn de algemene uitkering (gemeentefonds), verkoop van gronden en panden, de verbonden partijen, de garantstellingen en de nog te implementeren lopende heroverwegingen. Om te bepalen of Deventer beschikt over voldoende weerstandsvermogen wordt drie keer per jaar in het kader van de planning & control cyclus de ratio weerstandsvermogen bepaald.

Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit : Benodigde weerstandscapaciteit

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten die onverwacht en substantieel zijn te dekken. Voor Deventer zijn dit de specifieke reserve¹, de onbenutte (flexibele) begrotingsruimte, de onbenutte investeringsruimte, de onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves.

Samenstelling beschikbare weerstandscapaciteit

(bedragen x €1.000)

Element	Onderdeel	Waarde
Specifieke weerstandsreserve		14.263
Onbenutte begrotingsruimte	Post onvoorzien	255
	Stelpost structurele autonome ontwikkelingen	650
	Stelpost accres algemene uitkering (gemeentefonds)	850
Onbenutte investeringsruimte		-
Onbenutte belastingcapaciteit		-
Stille reserves		p.m.
Saldo weerstandscapaciteit 2020		16.018

¹) zie [beleidsnota reserves en voorzieningen \(2018\)](#).

Specifieke weerstandsreserve

Ten opzichte van de vorige weerstandsparagraaf ([Voorjaarsnota 2019](#)) is het saldo van de specifieke weerstandsreserve toegenomen met circa €0,4 miljoen.

Onbenutte (flexibele) begrotingsruimte

De onbenutte (flexibele) begrotingsruimte bestaat in Deventer uit de posten Onvoorzien, de stelpost Autonome ontwikkelingen en de stelpost Accres algemene uitkering (gemeentefonds).

Onbenutte investeringsruimte, onbenutte belastingcapaciteit en stille reserves

Er is geen vrije investeringsruimte beschikbaar en ook de belastingcapaciteit wordt volledig benut (kostendekkend). Deventer kent een aantal stille reserves ([zie paragraaf grondbeleid](#)). De betreffende objecten zijn niet binnen 1 jaar te verkopen zonder een negatief effect op het bedrijfsproces. Dit betekent dat de waarde niet wordt meegenomen bij de omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit bestaat uit de risico's die gemeente Deventer loopt inclusief een extra minimumnorm. De minimumnorm wordt in de samenvatting benodigde weerstandscapaciteit toegelicht.

Deventer gebruikt een risicodatabase. Daarin worden de risico's geregistreerd. In deze paragraaf wordt alleen uitgegaan van de risico's met een financieel gevolg waarvoor weerstandsvermogen (een financiële buffer) wordt aangehouden. De belangrijkste financiële risico's zijn in beeld.

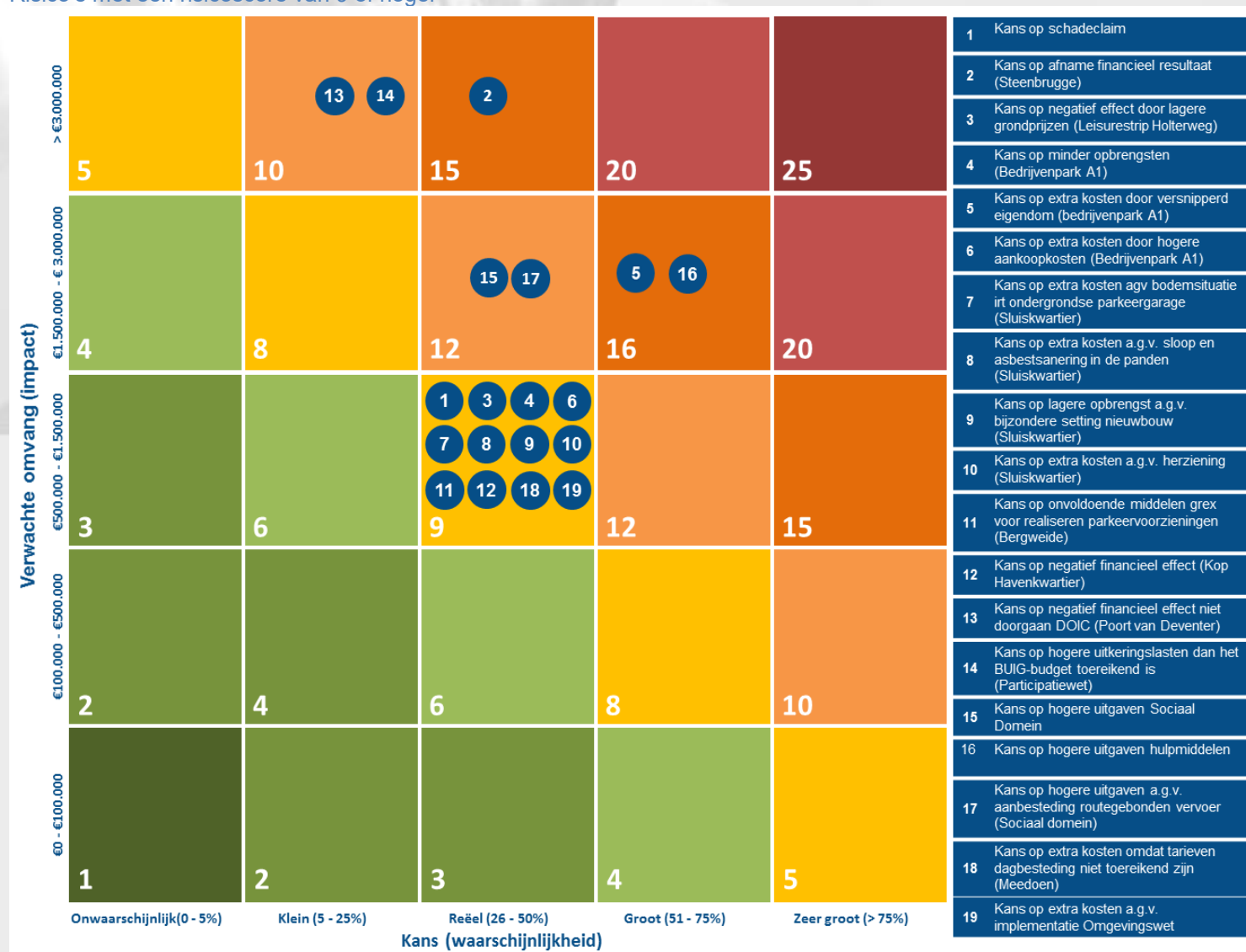

Analyse

Er zijn 46 financiële risico's die in aanmerking komen voor het reserveren van weerstandsvermogen. Negentien risico's hebben een risicoscore ≥ 9 .

Risicokaart

Risico's met een risicoscore van 9 of hoger

Gekwantificeerde risico's

De risico's met een score ≥ 9 zijn in de tabel hieronder opgenomen.

	Kans in %	Gevolg in €	Positie	Score	Programma
Schadeclaim					Leefomgeving
Lasten: kans op schadeclaim	40	825.000	3-3	9	
		825.000			
Omgevingswet					Ruimtelijke ontwikkeling
Lasten: kans op extra kosten a.g.v. implementatie Omgevingswet	50	1.350.000	3-3	9	
		1.350.000			
Sluiskwartier					Herstructurering en vastgoed
Lasten: kans op lagere opbrengst a.g.v. bijzondere setting nieuwbouw Sluiskwartier	50	500.000	3-3	9	
Lasten: kans op extra kosten a.g.v. herziening Sluiskwartier	50	500.000	3-3	9	
Lasten: kans op extra kosten a.g.v. sloop en asbestsanering in de panden	50	500.000	3-3	9	
Lasten: kans op extra kosten a.g.v. bodemsituatie i.r.t. ondergrondse parkeervoorziening	50	1.000.000	3-3	9	
		2.500.000			
Steenbrugge					Herstructurering en vastgoed
Lasten: kans op afname financieel resultaat Steenbrugge	40	3.600.000	3-5	15	
		3.600.000			
Leisurestrip Holterweg					Herstructurering en vastgoed
Lasten: kans op negatief effect door lagere grondprijzen	50	710.000	3-3	9	
		710.000			
Bedrijvenpark A1					Herstructurering en vastgoed
Lasten: kans op minder opbrengsten	50	1.000.000	3-3	9	
Lasten: kans op extra kosten door versnipperd eigendom	60	1.500.000	4-4	16	
Lasten: kans op hogere aankoopkosten	50	600.000	3-3	9	
		3.100.000			
Bergweide/Havenkwartier					Herstructurering en vastgoed
Lasten: kans op onvoldoende middelen grex voor realiseren parkeervoorzieningen	35	850.000	3-3	9	
Lasten: kans op negatief financieel effect Kop van het Havenkwartier	47	750.000	3-3	9	
		1.600.000			
Poort van Deventer					Herstructurering en vastgoed
Lasten: kans op negatief financieel effect niet doorgaan DOIC	20	4.000.000	2-5	10	
		4.000.000			

Participatiewet/BUIG					Inkomensvoorziening
Lasten: kans op hogere uitkeringslasten Participatiewet dan het BUIG budget dat Deventer ontvangt	20	3.800.000	2-5	10	
		3.800.000			
Sociaal Domein (3D's)					Meedoen
Lasten: kans op hogere uitgaven Sociaal domein	70	1.000.000	4-3	12	
Lasten: kans op hogere uitgaven hulpmiddelen	75	1.300.000	4-4	16	
Lasten: kans op hogere uitgaven a.g.v. aanbesteding routegebonden vervoer	70	500.000	4-3	12	
		2.800.000			
Meedoen					Meedoen
Lasten: kans op extra kosten omdat tarieven dagbesteding niet toereikend zijn	50	800.000	3-3	9	
		800.000			

Geringe stijging risico-inventarisatie

De bruto omvang (dat wil zeggen het maximale financiële gevolg) van de risico-inventarisatie is gestegen met circa €2,4 miljoen ten opzichte van de Voorjaarsnota 2019. Dit wordt veroorzaakt door een stijging van risico's in de grondexploitaties (circa €1,3 miljoen), een toename van het risico uitkeringen (BUIG) (circa €600.000), een stijging van het risico inzake hogere uitgaven hulpmiddelen (Sociaal domein met circa €1,1 miljoen en het vervallen van het risico in de milieu- en afvalstoffenheffing (circa €600.000).

De mutaties voor de grondexploitaties worden toegelicht onder programma [Herstructurering en vastgoed](#). De mutatie in het Sociaal domein staat toegelicht onder het programma [Meedoen](#).

Samenvatting benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de complete risico-inventarisatie (dus inclusief de risico's met een risicoscore < 9) is de bruto benodigde weerstandscapaciteit circa €31 miljoen. Na het corrigeren van deze risico's met een zekerheidsfactor (toepassen simulatiemodel) ontstaat een reële omvang van de benodigde weerstandscapaciteit die wordt gerelateerd aan de beschikbare weerstandscapaciteit.

Minimumnorm

Er zijn ook risico's waar moeilijk rekening mee valt te houden, bijvoorbeeld de soms sterk fluctuerende accessen van de algemene uitkering (gemeentefonds), de rijksbezuinigingen of de politieke en economische ontwikkelingen. Voor deze niet gekwantificeerde risico's en tegenvallers houdt Deventer een extra buffer aan (de zogenaamde minimumnorm).

Voor 2020 is de minimumnorm als volgt bepaald:

Bedragen begroting 2019 x €1	Geraamd bedrag	Minimumnorm 2%
Algemene uitkeringen (gemeentefonds)*	157 miljoen	3,10 miljoen
Verwachte OZB capaciteit 2020**	27 miljoen	0,60 miljoen
Totaal	184 miljoen	3,70 miljoen

*) exclusief integratie- en decentralisatie uitkeringen en inclusief inkomstenmaatstaven OZB

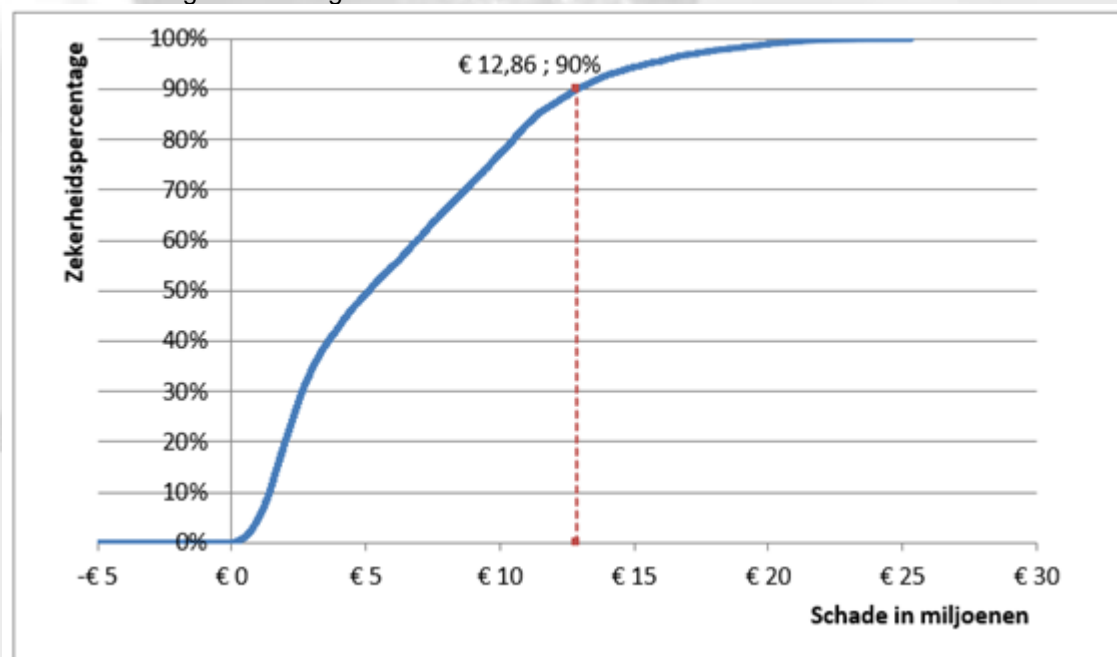
***) begroting 2020-2023: [zie paragraaf Lokale heffingen](#)

Monte Carlo simulatie methode

De kans dat alle geïdentificeerde risico's zich voordoen is klein en de kans dat ze tegelijk optreden is miniem. Voor het bepalen van de impact wordt de uitkomst van de risico's gecorrigeerd. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van de Monte Carlo simulatie methode.

Deze methode geeft het volgende resultaat:

Bij een zekerheid van 90% is minimaal €12,86 miljoen weerstandsvermogen nodig om de potentiële risico's af te dekken. De uitkomst is met €0,74 miljoen gestegen ten opzichte van de Voorjaarsnota 2019.

Ratio weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit moet minimaal gelijk zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit om voldoende weerstand te kunnen bieden als de risico's zich voordoen. Deze verhouding wordt bepaald door de ratio weerstandsvermogen:

Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit : Benodigde weerstandscapaciteit

De gemeente beschikt over voldoende weerstandsvermogen als de uitkomst van deze ratio minimaal 1 is.

Beschikbare weerstandscapaciteit

€14.263.000 + €255.000 + €650.000 + €850.000 = €16.018.000

Benodigde weerstandscapaciteit

€12.860.000 + €3.700.000 = €16.560.000

Deze twee uitkomsten geven het volgende resultaat:

Ratio weerstandsvermogen = €16.018.000 : €16.560.000 = 0,97

De beschikbare weerstandscapaciteit is lager dan de benodigde weerstandscapaciteit. Dit betekent dat er onvoldoende weerstandsvermogen is om volledig de gevolgen van het optreden van risico's financieel op te vangen.

Conform het bestuursakkoord beschikken we over voldoende weerstandsvermogen wanneer de uitkomst van de ratio minimaal 1 is. Volgens de uitgangspunten in de beleidsnota reserves en voorzieningen wordt het tekort van €542.000 (dit is het bedrag dat voor een lagere uitkomst van de ratio 1 zorgt) onttrokken uit de generieke weerstandsreserve. Deze toevoeging vindt plaats in deze begroting.

Algemene risicogebieden

Naast de ingeschatte risico's heeft Deventer ook te maken met algemene onzekerheden.

Onder andere:

- Algemene uitkering (onzekerheid verdeelsystematiek en soms sterk fluctuerende accessen);
- BTW/BCF (ontwikkelingen en plafond BCF);
- Leegstand onroerende panden in eigendom;
- Restauratie monumentale panden;
- Financieringsrisico's (rente- en kredietrisico's);
- Garantstellingen (kans op aflossen krediet vanwege insolventie kredietnemer);
- Te ontvangen subsidies (kans op terugvordering door niet voldoen aan de subsidievoorwaarden).

Op basis van wat we nu weten, kunnen deze onzekerheden (risico's) niet worden gekwantificeerd.

Voor het opvangen hiervan zijn algemene weerstandsbudgetten beschikbaar. De omvang van de generieke weerstandsreserve is €5,6 miljoen in 2020, die naar verwachting oploopt tot een bedrag van eenmalig €6,5 miljoen in 2023. Het totaal van deze bedragen vormt samen met de beschikbare weerstandscapaciteit het totale weerstandsvermogen.

Risico's Verbonden partijen

Deelneming aan een verbonden partij kent financiële -, bestuurlijke - en beleidsinhoudelijke risico's. De diversiteit in de verschillende verbintenissen (gemeenschappelijke regelingen, deelneming in vennootschappen met aandelenbezit en/of verstrekte leningen / garanties) levert onderscheid in de risico's op. De te onderscheiden risico's vereisen verschillende aandacht. In de paragraaf verbonden partijen van deze begroting is algemene informatie en specifieke informatie opgenomen voor vorming van een beeld van het financiële risicoprofiel.

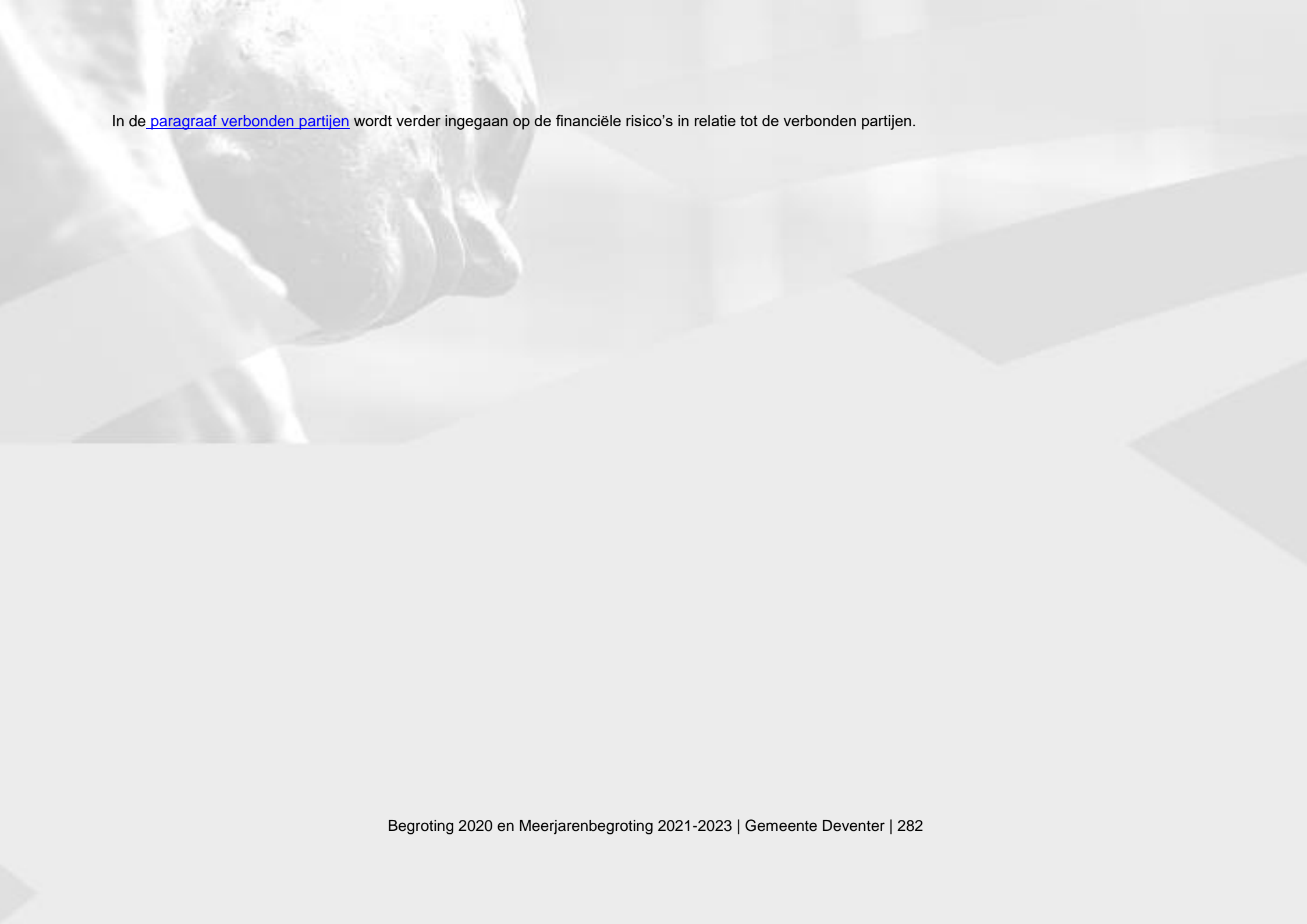
Wanneer (op grond van een concrete gebeurtenis) bij een bepaalde verbonden partij een risico wordt voorzien dat zou kunnen leiden tot een verlies op het ingebrachte kapitaal, de verstrekte lening of garantie of indien het leidt tot een verplichting (en het risico is kwantificeerbaar), dan zal daarvoor weerstandsvermogen worden aangehouden of een voorziening worden gevormd.

Aan de informatie over de verbonden partijen ontlene wij in algemene zin geen aanwijzingen dat de gemeente voor bepaalde financiële risico's bij verbonden partijen weerstandsvermogen moet aanhouden. Daarbij baseren wij ons mede op de accountantsrapporten die bij de jaarrekeningen van verbonden partijen worden afgegeven waarin de accountant aandacht besteedt aan de continuïteit van de bedrijfsvoering. Uitzondering op deze constatering is de financiële situatie van de NV Deventer Schouwborg. De continuïteit van deze NV is afhankelijk van nog te nemen gemeentelijke besluitvorming over het verzoek van de schouwborg voor subsidie voor 2019, 2020 en aanvulling van het weerstandsvermogen als ook voor (personele) frictiekosten voor het transformeren naar een kleinere organisatie. Daarnaast is definitieve gemeentelijke besluitvorming over het verstrekken van gemeenteleningen voor vervangingsinvesteringen aan de schouwborg nodig. Zie voor nadere informatie de paragraaf verbonden partijen en raadmededeling 22-5-2019.

In de tabel hieronder zijn de verbonden partijen opgenomen waarin Deventer een geactiveerd financieel belang heeft en de omvang daarvan per 31-12-2018.

(bedragen x €1)

Verbonden partij	Deelneming	Lening	Garantie
NV Wonen boven winkels	454.000	-	1.380.000
NV Centrumgarage Deventer	39.552	-	-
Het Groenbedrijf BV	30.000	-	-
NV Sportbedrijf Deventer	-	14.346.142	1.737.505
NV Bergkwartier	1.561.004	-	-
NV Deventer Schouwborg	-	-	-
NV Maatschappelijk Vastgoed Deventer	17.029.498	17.068.679	-
NV Luchthaven Teuge	489.857	-	-
Circulus-Berkel BV	15.882	-	-
Enexis BV	932.512	-	-
BNG Bank	60.650	-	-
Vitens NV	-	371.432	-
Dataland BV	246	-	-
Vordering op Enexis BV	52	907.199	-
Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	1	-	-
Verkoop Vennootschap BV	52	-	-
CBL Vennootschap	52	-	-
CSV Amsterdam BV	52	-	-
Totaal	20.613.410	32.793.452	3.117.505

In de [paragraaf verbonden partijen](#) wordt verder ingegaan op de financiële risico's in relatie tot de verbonden partijen.

Meerjarenbalans en kengetallen

Inzicht

Met ingang van het begrotingsjaar 2016 worden door het BBV diverse kengetallen voorgeschreven. De invoering van de set van kengetallen is voornamelijk bedoeld om de financiële positie inzichtelijker en tussen gemeenten vergelijkbaar te maken. De onderstaande meerjarenbalans voor de jaren 2020 – 2023 vormt de basis voor een aantal van deze kengetallen.

Geprognosticeerde balans

Door de wijziging in het BBV is met ingang van het begrotingsjaar 2018 een geprognosticeerde balans voorgeschreven. De geprognosticeerde balans biedt inzicht in de verwachte financiële ontwikkeling van de gemeente.

(bedragen x €1.000)

Activa	1-1-2020	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	Passiva	1-1-2020	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Vaste activa						Vaste passiva					
Immateriële vaste activa	3.524	3.329	3.130	2.927	2.721	Eigen vermogen	70.728	64.106	54.801	51.785	52.231
Materiële vaste activa	256.165	255.615	262.166	265.454	254.429	Voorzieningen	9.412	9.434	9.663	9.963	10.268
Financiële vaste activa	59.137	59.633	59.461	57.900	56.588	Vaste schulden rente-typische looptijd >1 jr	319.213	307.112	293.101	275.080	258.672
Totaal vaste activa	318.827	318.577	324.757	326.282	313.738	Totaal vaste passiva	399.353	380.651	357.565	336.828	321.170
Vlottende activa						Vlottende passiva					
Voorraden	56.252	41.411	35.633	35.032	22.927	Netto vlottende schulden rente-typische looptijd <1jr	37.648	45.987	70.971	91.389	81.855
Vorderingen	37.365	37.365	37.365	37.365	37.365	Overlopende passiva	22.797	22.797	22.797	22.797	22.797
Liquide middelen	5.885	5.885	5.885	5.885	5.885						
Facilitair grondbeleid	10.879	15.608	17.103	15.860	15.318						
Overlopende activa	30.590	30.590	30.590	30.590	30.590						
Totaal vlottende activa	140.971	130.859	126.576	124.732	112.085	Totaal vlottende passiva	60.445	68.784	93.768	114.186	104.652
Balanstotaal activa	459.798	449.436	451.333	451.014	425.823	Balanstotaal passiva	459.798	449.436	451.333	451.014	425.823

De opgestelde geprognosticeerde balans gaat net als de meerjarenbegroting over de jaren 2020-2023. Met het maken van een balansprognose wordt in feite een reële schatting gemaakt van verschillende balansposten op basis van de balans gepresenteerd bij de jaarrekening 2018, de verwachte investeringen en de lopende aflossingsverplichtingen. Aan de hand van deze gegevens wordt in een geprognosticeerde balans inzicht gegeven in de ontwikkeling van de balansposten: vaste en vlottende activa, vreemd en eigen vermogen.

Bij het opstellen van de meerjarenbalans is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

Vaste activa

Door verwachte investeringen en jaarlijkse afschrijvingen/aflossingen wijzigt het saldo van de vaste activa.

Vlottende activa

De vlottende activa daalt door de verwachte verkoop van gronden.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is gebaseerd op het (meerjarige) verloop van de reserves. Het saldo wijzigt door het realiseren van afgesproken prestaties.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn gebaseerd op het (meerjarige) verloop van voorzieningen.

Schulden > 1 jaar

De schulden > 1 jaar zijn gebaseerd op de staat van opgenomen langlopende geldleningen. Het saldo muteert door het aantrekken van nieuwe leningen voor voorgenomen investeringen en jaarlijkse aflossingen van bestaande leningen.

Schulden < 1 jaar

De schulden < 1 jaar zijn geraamd op het niveau van de jaarrekening 2018. Hierbij is rekening gehouden met de toegestane kasgeldlimiet.

Overlopende passiva

De overlopende passiva is geraamd op het niveau van de jaarrekening 2018.

Kengetallen

Deventer neemt de landelijk voorgeschreven financiële kengetallen op in de begroting. De kengetallen zijn gebaseerd op de geprognosticeerde meerjarenbalans en gaan uit van ongewijzigd beleid. De kengetallen en de meerjarenbalans geven een beeld van de financiële positie in de komende jaren. In onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de kengetallen opgenomen met daaronder een korte toelichting.

De meerjarige prognoses zijn gebaseerd op de balans per 31 december van het betreffende jaar.

Kengetal (in %)	R2018	B2019	B2020	B2021	B2022	B2023
Netto schuldquote	78	86	81	87	87	78
Netto schuldquote gecorrigeerd	67	75	71	76	77	69
Solvabiliteitsratio EV/TV	16	15	14	12	11	12
Structurele exploitatieruimte	1,80	0,20	0,03	-0,15	-0,27	0,14
Grondexploitatie	13	15	11	10	9	6
Belastingcapaciteit	93	94	101	101	101	101

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft de verhouding weer van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen.

Netto schuldquote = Netto schuld : Totale inkomsten (exclusief mutatie reserves)

Een netto schuldquote hoger dan 130 is voor een gemeente niet gunstig. De gemeente heeft dan een zeer hoge schuldpositie en doet er goed aan om de schulden af te bouwen en daarmee de financiële positie te verbeteren. Dit betekent concreet een terughoudend investeringsbeleid met geleende middelen en het afbouwen van voorraden bouwgrond. Bij een percentage tussen 100 en 130 geldt dat voorzichtigheid is geboden.

In 2020 daalt de schuldquote van Deventer vergeleken met 2019 om vervolgens in 2021 en 2022 weer te stijgen. In 2023 gaat de schuldquote weer fors omlaag.

Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Het hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die middelen vervolgens zijn doorgeleend aan bijvoorbeeld woningcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. Om dit effect voor de beoordeling te corrigeren volgt hieronder de netto schuldquote exclusief leningen door verstrekt aan derden.

Netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen aan derden)

De hoogte van de schuld wordt ook bepaald door de leningen die Deventer door verstrekt aan derden. Hoewel over deze leningen risico wordt gelopen wordt verondersteld dat deze worden terugbetaald. Wanneer het vorig kengetal met deze verstrekte leningen aan derden wordt gecorrigeerd is de uitkomst aanzienlijk lager. Dit is logisch, omdat de teller van de breuk wordt verlaagd en de noemer gelijk blijft.

Netto schuldquote = Netto schuld (exclusief leningen aan derden) : Totale inkomsten (exclusief mutatie reserves)

In 2020 daalt de schuldquote van Deventer vergeleken met 2019 om vervolgens in 2021 en 2022 weer te stijgen. In 2023 gaat de schuldquote weer fors omlaag.

De rentelasten en aflossingen van de door verstrekte leningen drukken niet op de exploitatie. Dit verbetert de uitkomst van het kengetal en is gunstig voor de financiële positie.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de bezittingen op de balans zijn gefinancierd met eigen vermogen en in hoeverre Deventer in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de uitkomst van de ratio, hoe groter de weerbaarheid.

Solvabiliteitsratio = Totaal eigen vermogen : Totaal van de balans

Er zijn door de VNG (nog) geen richtlijnen gegeven voor uitkomsten die wijzen op een 'gezonde' solvabiliteit.

Vergeleken met 2019 is de solvabiliteitsratio gelijk gebleven. Daarna daalt de ratio licht. De solvabiliteit kan worden verbeterd door de omvang van de reserves (eigen vermogen) te verhogen of door minder te investeren waardoor de financieringsbehoefte lager wordt en daardoor minder wordt geleend.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Het geeft inzicht in welke mate de structurele lasten gedekt zijn door structurele baten.

Een positieve uitkomst betekent dat er structureel voldoende baten zijn om de lasten te dekken. Over het algemeen geldt als richtlijn; hoe hoger de uitkomst des te gunstiger dit is voor Deventer.

Grondexploitatie

Grondexploitatie = Bouwgrond in exploitatie (BIE) : Totale inkomsten

De grondexploitaties (voorraad bouwgronden) kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. Wanneer een gemeente leningen heeft afgesloten om grond te kopen voor (toekomstige) projecten is dit een schuldpositie. Van belang is om te weten of deze schuld kan worden afgelost uit de opbrengsten van de verkoop van de bouwgronden (kavels). Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) opbrengsten (baten). Vergeleken met 2019 is er een dalende lijn zichtbaar.

Belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit = Totale woonlasten : Gemiddelde woonlasten landelijk

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Voor het bepalen van de ruimte is een ijkpunt nodig. In dit geval wordt als ijkpunt gekeken naar de landelijk gemiddelde tarieven. Er is geen maximum gesteld aan de belastingopbrengsten dus betreffen de gemiddelde tarieven slechts een indicator. Hoe verhoudt de eigen belastingdruk zich tegenover het landelijk gemiddelde van alle gemeenten.

Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten exact het landelijk gemiddelde zijn. Een lager percentage dan 100% betekent dat de woonlasten per huishouden lager zijn dan het landelijke gemiddelde. De stijging vergeleken met 2019 wordt veroorzaakt door een stijging van het tarief afvalstoffenheffing. De uitkomsten vanaf 2020 zijn geëxtrapoleerd, omdat landelijke cijfers voor die jaren niet bekend zijn.

Conclusie

De gemeente is financieel gezond. Dit blijkt uit het feit dat voor de jaren 2020-2023 een reëel structureel sluitende begroting wordt gepresenteerd met structurele exploitatieruimte. Deze begroting heeft voldoende flexibiliteit om eenmalige en structurele tegenvallers op te kunnen vangen. Met betrekking tot de belastingdruk zitten we boven het landelijk gemiddelde. De ratio's die betrekking hebben op de schuldpositie en grondexploitatie geven geen aanleiding om het financiële beleid bij te stellen.

Bijlagen

Documentnaam	Bestandsgrootte	Openen
Bijlage 1 - Resultaatbestemming	124,4 Kb	
Bijlage 2 - Staat van reserves en voorzieningen	442,7 Kb	
Bijlage 3 - Overzicht van baten en lasten	118,7 Kb	
Bijlage 4 - Onderbouwingen en uitgangspunten	263,1 Kb	
Bijlage 5 - Algemene uitkering	77,0 Kb	
Bijlage 6 - Staat van incidentele baten en lasten	249,9 Kb	
Bijlage 7 - Staat van subsidies	155,0 Kb	
Bijlage 8 - Taakveldenmatrix	137,5 Kb	
Bijlage 9 - Afkortingen en begripsbepalingen	121,8 Kb	

Bijlage 1 - Resultaatbestemming via reserves

(bedragen x €1.000)

Programma	Begroting 2020		Begroting 2021		Begroting 2022		Begroting 2023	
	Storting	Putting	Storting	Putting	Storting	Putting	Storting	Putting
Incidenteel								
Burger en bestuur								
Generieke weerstandsreserve		52						
Totaal	0	52	0	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid								
Generieke weerstandsreserve	6		6		6		6	
Totaal	6	0	6	0	6	0	6	0
Leefomgeving								
Mobiliteitsfonds parkeren	210	418	292	418	371	418	450	418
Reserve kapitaallasten investeringen	220							
Totaal	430	418	292	418	371	418	450	418
Milieu								
Generieke weerstandsreserve		10						
Reserve geluid		98						
Reserve overlopende uitgaven		198						
Totaal	0	306	0	0	0	0	0	0
Ruimtelijke ontwikkeling								
Reserve wonen en verblijven binnenstad	1.000							
Reserve kracht van Salland		45		30				
Generieke weerstandsreserve		717						
Totaal	1.000	762	0	30	0	0	0	0
Herstructurering en vastgoed								

Programma	Begroting 2020		Begroting 2021		Begroting 2022		Begroting 2023	
	Storting	Putting	Storting	Putting	Storting	Putting	Storting	Putting
Reserve algemeen onroerende zaken	23	36		6				
Reserve herstructurering		55						
Totaal	23	91	0	6	0	0	0	0
Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt								
Reserve sociaal domein		86						
Totaal	0	86	0	0	0	0	0	0
Meedoen								
Reserve sociaal domein	690	300		500				
Maatschappelijk opvang - beschermd wonen		1.650						
Generieke weerstandsreserve		221						
Totaal	690	2.171	0	500	0	0	0	0
Jeugd en onderwijs								
Reserve sociaal domein		9						
Reserve kapitaallasten investeringen		39		78		118		158
Totaal	0	48	0	78	0	118	0	158
Economie en internationaal beleid								
Reserve mondiaal beleid		38						
Totaal	0	38	0	0	0	0	0	0
Kunst en cultuur								
Reserve gemeentebrede investeringen		50		50				
Totaal	0	50	0	50	0	0	0	0
Bedrijfsvoering								
Generieke weerstandsreserve		150		17		17		17
Reserve overlopende uitgaven	121		41					

Programma	Begroting 2020		Begroting 2021		Begroting 2022		Begroting 2023	
	Storting	Putting	Storting	Putting	Storting	Putting	Storting	Putting
Reserve decentralisatie arbeidsvoorwaarden		241						
Totaal	121	391	41	17	0	17	0	17
Algemene dekkingsmiddelen								
Generieke weerstandsreserve	2.276	3.302	434	2.350	681	2.454		170
Specifieke weerstandsreserve	542							
Reserve gemeentebrede investeringen	446	275						
Reserve overlopende uitgaven	130	252	224	17	387		323	0
Reserve risico's	100		100		50			
Totaal	3.494	3.829	758	2.367	1.118	2.454	323	170
Totaal incidentele stortingen/puttingen	5.764	8.242	1.097	3.466	1.495	3.007	779	763

Programma	Begroting 2020		Begroting 2021		Begroting 2022		Begroting 2023	
	Storting	Putting	Storting	Putting	Storting	Putting	Storting	Putting
Structureel								
Openbare orde en veiligheid								
Reserve onderhoud gebouwen		3		3		2		2
Totaal	0	3	0	3	0	2	0	2
Leefomgeving								
Reserve kapitaallasten investeringen		132		160		159		158
Totaal	0	132	0	160	0	159	0	158
Milieu								
Reserve tarieven huishoudelijk afval	3		3		3		3	
Totaal	3	0	3	0	3	0	3	0
Ruimtelijke ontwikkeling								
Reserve kapitaallasten investeringen		90		40				
Totaal	0	90	0	40	0	0	0	0
Meedoen								
Reserve investeringen buitensport	456	307	464	292	467	286	466	281
Reserve kapitaallasten investeringen		76		75		75		74
Reserve knelpunten sport	19	9	19	9	19	9	19	9
Totaal	475	392	483	376	486	370	485	364
Jeugd en onderwijs								
Reserve kapitaallasten investeringen		1.217		790		623		568
Totaal	0	1.217	0	790	0	623	0	568
Kunst en cultuur								
Generieke weerstandsreserve	33		33		33		33	
Reserve geschiedenis in beeld	11		11		11		11	
Reserve kapitaallasten investeringen		69		69		69		69

Programma	Begroting 2020		Begroting 2021		Begroting 2022		Begroting 2023	
	Storting	Putting	Storting	Putting	Storting	Putting	Storting	Putting
Totaal	43	69	43	69	43	69	43	69
Bedrijfsvoering								
Reserve kapitaallasten investeringen		22		22		22		22
Reserve DOWR-I kapitaallasten	921	566	642	656	619	762	780	858
Totaal	921	588	642	678	619	784	780	880
Algemene dekkingsmiddelen								
Generieke weerstandsreserve	3.603	1.541	3.137	1.496	3.290	1.135	3.612	1.135
Reserve DOWR-I kapitaallasten		178		178		178		178
Reserve afkopen		56						
Reserve verstrekte geldlening Vitens NV		124		124				
Reserve pseudo premie ww	32		32		32		32	
Specifieke weerstandsreserve	12		11		10		9	
Rentetoevoeging	321		275		233		221	
Totaal	3.968	1.899	3.455	1.798	3.565	1.313	3.874	1.313
Totaal structurele stortingen/puttingen	5.411	4.390	4.627	3.913	4.717	3.320	5.186	3.354
Totaal stortingen/puttingen inclusief rente	11.175	12.631	5.724	7.380	6.212	6.327	5.965	4.118
Toevoeging rente aan reserves	-321		-275		-233		-221	
Totaal stortingen/puttingen exclusief rente	10.854	12.631	5.449	7.380	5.979	6.327	5.744	4.118

Bijlage 2 – Staat van Reserves en Voorzieningen

(bedragen x €1)

Omschrijving reserve	Boekwaarde 01-01-2019	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Algemene reserve						
Generieke weerstandsreserve	1.659.512	5.560.366	4.695.308	3.741.377	4.144.847	6.473.756
Saldo	1.659.512	5.560.366	4.695.308	3.741.377	4.144.847	6.473.756
Algemene reserves met bestemd weerstandsmotief						
Specifieke weerstandsreserve	15.707.735	14.259.539	14.801.539	14.801.539	14.801.539	14.801.539
Saldo	15.707.735	14.259.539	14.801.539	14.801.539	14.801.539	14.801.539
Bestemmingsreserves prestatiegebonden						
Kunstaankopen	79.502	24.502	24.502	24.502	24.502	24.502
Deventer Geschiedenis in Beeld	23.699	34.299	44.899	55.499	66.099	76.699
Mondiaal Beleid	132.221	94.421	56.621	56.621	56.621	56.621
Musea aankopen	1.631	0	0	0	0	0
Conserveringen SAB	25.835	25.835	25.835	25.835	25.835	25.835
Knelpunten Sport	33.612	43.140	53.162	63.339	73.671	84.158
Wonen boven Winkels	0	0	1.000.000	750.000	500.000	250.000
Legaat Bathmen	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500
Kracht van Salland	289.508	75.000	30.000	0	0	0
Individueel Keuzebudget	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Mind	950	0	0	0	0	0
Gevefonds	9.198	9.198	9.198	9.198	9.198	9.198
Parkeerbijdragen bouwaanvragen	653.271	331.531	431.531	1.131.531	1.131.531	1.131.531
Bodem	172.784	172.784	72.784	22.784	0	0
Geluid	364.038	268.226	169.776	69.776	0	0
MJOP projecten	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000

Omschrijving reserve	Boekwaarde 01-01-2019	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Sociaal economisch beleid (SEB)	3.091	0	0	0	0	0
Pseudo premie ww	30.615	61.615	93.468	125.321	157.174	189.027
Gemeentebrede investeringen	924.269	1.500.000	1.000.000	700.000	350.000	0
Risico's	672.541	318.541	418.541	518.541	568.541	568.541
Sociaal domein	1.083.000	406.000	701.000	201.000	201.000	201.000
Saldo	4.518.265	3.383.592	4.149.817	3.772.447	3.182.672	2.635.612
Bestemmingsreserves prestatiegebonden met rentebeslag						
Vermogensreserve	2.782.747	4.572.756	4.572.756	4.572.756	4.572.756	4.572.756
Afkoop erfpachten	1.942.391	2.142.391	2.142.391	1.792.391	1.792.391	1.792.391
Saldo	4.725.138	6.715.147	6.715.147	6.365.147	6.365.147	6.365.147
Bestemmingsreserve prestatiegebonden met verdeelfunctie						
Egalisatiereserve onderhoud onderwijshuisvesting	178.834	178.834	178.834	178.834	178.834	178.834
Wijkaanpak	299.918	0	0	0	0	0
Onderhoud gebouwen	3.035.929	2.457.277	2.044.809	68.121	2.253	537.158
1/3 regeling Sport	128.249	128.249	128.249	128.249	128.249	128.249
Investeringen buitensport	703.569	866.466	1.014.839	1.186.003	1.366.972	1.552.667
Nieuwkomers	1.072.305	479.719	0	0	0	0
Herstructurering	731.699	11.121	0	0	0	0
Mobiliteitsfonds parkeren	1.097.122	758.012	418.640	181.022	145.684	316.686
Algemeen onroerende zaken	4.028.751	4.381.610	3.407.652	2.307.811	1.218.407	158.847
Decentrale arbeidsvoorwaarden	241.292	241.292	0	0	0	0
DOWR I kapitaallasten	1.232.661	1.398.827	1.575.416	1.384.043	1.063.234	807.556
Tarieven huishoudelijk afval	0	0	3.091	6.182	9.273	12.364
Rioleringen en gemalen	487.854	487.854	487.854	487.854	487.854	487.854
Egalisatiereserve weerstandsvermogen	2.729.000	0	0	0	0	0

Omschrijving reserve	Boekwaarde 01-01-2019	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Overlopende uitgaven	9.070.217	8.000.000	7.000.000	6.000.000	5.000.000	5.000.000
Huisvesting gemeentelijk apparaat	961.673	796.673	731.956	553.105	584.059	517.228
Maatschappelijke opvang - Beschermd wonen	4.836.742	5.236.742	3.586.742	2.500.000	2.500.000	2.500.000
Subtotaal	30.835.815	25.422.676	20.578.082	14.981.224	12.684.819	12.197.443
Financieel technische bestemmingsreserve						
Decentrale huisvesting Onderwijs	5.936.331	0	0	0	0	0
Kapitaallasten investeringen	9.611.025	14.538.742	12.497.310	10.594.168	10.060.497	9.211.820
Verstreckte geldleningen EDON	544.536	544.536	544.536	544.536	544.536	544.536
Afkopen	159.217	55.359	162	166	169	173
Verstreckte geldlening Vitens N.V.	371.444	247.631	123.818	5	5	5
Subtotaal	16.622.553	15.386.268	13.165.826	11.138.875	10.605.208	9.756.534
Totaal	74.069.018	70.727.588	64.105.720	54.800.608	51.784.232	52.230.032

Omschrijving voorziening	Boekwaarde 01-01-2019	Boekwaarde 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2023
Voorzoningen voor specifieke besteding (van derden verkregen)						
Voorziening riolering en gemalen	486.988	286.988	286.988	286.988	286.988	286.988
Voorziening legaat Waanders	22.188	22.188	0	0	0	0
Fonds collectie Reijns	192.461	203.261	214.061	224.861	235.661	246.461
Fonds collectie Knecht-Drenth	1.061.892	1.141.792	1.221.692	1.301.592	1.381.492	1.461.392
Beheer CAI gelden	0	0	0	0	0	0
Subtotaal	1.763.529	1.654.229	1.722.741	1.813.441	1.904.141	1.994.841
Voorzoningen voor verplichtingen, verliezen en risico's						
Voorziening wethouderspensioen	6.920.661	7.420.472	7.619.228	7.823.208	8.032.544	8.247.368
Fonds evenementen	26.124	26.124	26.124	26.124	26.124	26.124
Afgesloten complexen	779.394	311.419	65.843	0	0	0
Subtotaal	7.726.178	7.758.015	7.711.194	7.849.332	8.058.668	8.273.492
Totaal generaal	9.489.707	9.412.243	9.433.935	9.662.772	9.962.809	10.268.333

Bijlage 3 – Overzicht van baten lasten per programma

(bedragen x € 1.000)

Programma	Rekening 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Burger en bestuur	8.203	2.414	-5.789	7.288	1.351	-5.937	7.081	1.233	-5.847	7.086	1.290	-5.796	6.990	1.022	-5.967	6.928	961	-5.967
Openbare orde en veiligheid	9.804	614	-9.190	10.353	626	-9.727	10.622	670	-9.952	10.695	670	-10.026	10.892	670	-10.222	10.889	670	-10.220
Leefomgeving	34.128	14.824	-19.304	37.021	14.204	-22.818	35.028	15.144	-19.883	33.261	14.137	-19.124	33.899	14.166	-19.733	33.964	14.195	-19.769
Milieu en Duurzaamheid	17.571	13.845	-3.726	15.829	13.312	-2.517	17.511	15.307	-2.204	16.283	14.412	-1.871	16.283	14.412	-1.871	16.283	14.412	-1.871
Ruimtelijke ontwikkeling	6.793	4.315	-2.478	7.332	3.972	-3.360	6.673	4.458	-2.215	5.797	3.458	-2.339	5.830	3.457	-2.373	5.546	3.457	-2.088
Herstructurering en vastgoed	45.317	44.689	-628	16.962	20.887	3.925	20.130	21.010	880	10.600	11.718	1.118	8.720	9.851	1.131	7.823	8.955	1.132
Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt	73.602	40.624	-32.978	72.809	38.854	-33.955	71.641	41.844	-29.797	70.836	38.889	-31.947	70.509	39.579	-30.930	70.115	40.089	-30.026
Meedoen	77.541	5.962	-71.579	81.977	4.643	-77.334	85.135	4.251	-80.884	83.918	4.229	-79.689	84.090	4.260	-79.830	83.995	4.232	-79.763
Jeugd en onderwijs	36.488	3.655	-32.833	38.262	3.575	-34.687	38.867	3.496	-35.371	38.595	3.496	-35.099	38.467	3.496	-34.971	38.464	3.496	-34.968
Economie en Internationaal Beleid	0	0	0	4.303	1.374	-2.930	3.592	1.427	-2.165	3.553	1.427	-2.126	3.502	1.427	-2.075	3.500	1.427	-2.073
Kunst en Cultuur	0	0	0	14.902	2.490	-12.412	14.665	1.242	-13.424	14.289	1.105	-13.184	14.221	1.085	-13.135	14.146	1.065	-13.081
Economie, kunst en cultuur	19.471	3.903	-15.568	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering	32.140	7.956	-24.184	34.730	8.091	-26.639	34.094	8.203	-25.891	33.943	8.164	-25.779	34.022	8.156	-25.866	33.902	8.069	-25.833
Totaal programma's	361.058	142.801	-218.257	341.770	113.379	-228.391	345.039	118.285	-226.754	328.857	102.995	-225.862	327.425	101.581	-225.844	325.555	101.027	-224.528
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen																		
Algemene uitkering	0	190.822	190.822	0	197.654	197.654	0	204.714	204.714	0	207.018	207.018	0	207.875	207.875	0	212.299	212.299
Lokale heffingen	-25	26.217	26.242	-16	26.624	26.640	-17	27.400	27.417	-17	28.300	28.317	-17	29.275	29.292	-17	30.275	30.292
Calculatieverschillen	5.079	3.223	-1.856	4.393	2.912	-1.480	3.494	2.770	-723	3.267	2.696	-571	3.275	2.696	-579	3.340	2.696	-645
Saldo financieringsfunctie	-1.106	0	1.106	-719	0	719	199	0	-199	151	0	-151	-361	0	361	-654	0	654
Dividend	0	1.254	1.254	0	1.485	1.485	0	1.331	1.331	0	1.331	1.331	0	1.331	1.331	0	1.331	1.331
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.036	553	-483	902	545	-356	971	390	-580	968	383	-585	964	374	-590	965	373	-591
Uitvoeringskosten lokale heffingen	965	4	-961	1.588	3	-1.585	1.579	3	-1.575	1.473	3	-1.470	1.473	3	-1.470	1.473	3	-1.470
Stelposten	0	0	0	5.323	-822	-6.145	4.006	-850	-4.856	8.602	-850	-9.452	11.805	1.546	-10.259	16.322	1.546	-14.776
Totaal algemene dekkingsmiddelen	5.949	222.073	216.124	11.470	228.402	216.932	10.232	235.759	225.527	14.445	238.881	224.436	17.139	243.100	225.961	21.430	248.523	227.093
Onvoorzien	0	0	0	225	0	-225	231	0	-231	231	0	-231	231	0	-231	231	0	-231
Totaal saldo van baten en lasten	367.007	364.874	-2.133	353.465	341.782	-11.684	355.502	354.044	-1.458	343.533	341.876	-1.656	344.796	344.681	-115	347.216	349.551	2.334

	Rekening 2018			Begroting 2019			Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Mutaties reserves																		
Burger en bestuur	0	114	114	0	184	184	0	52	52	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	12	242	230	95	401	306	6	3	-3	6	3	-4	6	2	-4	6	2	-4
Leefomgeving	2.145	3.692	1.547	540	3.792	3.252	430	550	120	292	578	286	371	577	206	450	576	127
Milieu en Duurzaamheid	0	2.388	2.388	0	774	774	3	306	303	3	0	-3	3	0	-3	3	0	-3
Ruimtelijke ontwikkeling	140	247	107	23	1.091	1.068	1.000	852	-148	0	70	70	0	0	0	0	0	0
Herstructurering en vastgoed	22.199	23.840	1.641	3.560	717	-2.843	23	91	68	0	6	6	0	0	0	0	0	0
Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt	291	328	37	0	757	757	0	86	86	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Meedoen	3.079	3.275	196	676	2.597	1.922	1.165	2.564	1.399	483	877	394	487	370	-117	486	363	-122
Jeugd en onderwijs	10	1.690	1.680	5.950	7.486	1.536	0	1.265	1.265	0	868	868	0	741	741	0	726	726
Economie en Internationaal Beleid	0	0	0	0	241	241	0	38	38	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kunst en Cultuur	0	0	0	2.541	2.038	-504	43	119	76	43	119	75	43	68	25	43	68	25
Economie, kunst en cultuur	1.110	1.548	438	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering	788	2.026	1.238	819	1.965	1.146	1.042	979	-63	683	695	12	619	801	182	780	897	117
Algemene dekkingsmiddelen	24.234	23.313	-921	8.026	11.872	3.846	7.462	5.727	-1.735	4.212	4.164	-48	4.683	3.767	-916	4.198	1.482	-2.716
Totaal mutaties reserves	54.008	62.703	8.695	22.229	33.913	11.684	11.174	12.631	1.457	5.723	7.378	1.656	6.212	6.327	115	5.966	4.116	-1.850
Gerealiseerde resultaat	421.015	427.577	6.562	375.695	375.695	0	366.676	366.676	0	349.255	349.255	0	351.008	351.008	0	353.182	353.667	485

Bijlage 4 - Onderbouwingen en uitgangspunten

Gemeentewet en Besluitvorming begroting en verantwoording (BBV)

De begroting wordt opgesteld vanuit het vastgestelde kader in de Gemeentewet, BBV en de gemeentelijke financiële verordening die op basis van artikel 212 Gemeentewet is opgesteld. Relevante ontwikkelingen in wet- en regelgeving worden op de voet gevolgd. Daar waar ontwikkelingen stollen in concrete wet- en regelgeving, gelden deze zo mogelijk in de begroting of in een herziening.

Gemeentelijk kader

De vastgestelde Voorjaarsnota 2019 is het startpunt voor de begroting 2020 - 2023. De begroting maakt, vanuit de kaders van de Voorjaarsnota 2019, duidelijk welke programma's, taakvelden en daaraan verbonden maatschappelijke effecten en prestaties aan het eind van het jaar gerealiseerd zijn.

Onderbouwingen

De onderbouwingen voor de diverse lasten budgetten zijn impliciet opgenomen op de programma- en taakveldbladen. Zo bepaald bijvoorbeeld het aantal uitkeringen de uitkeringslasten en vormt het verwachte aantal vergunningaanvragen voor bouwen de basis voor de verwachte opbrengst aan bouwleges.

Uitgangspunten begroting 2020

Hieronder volgt een kort overzicht van de belangrijkste uitgangspunten die bij het opstellen van de begroting zijn gebruikt. Het gaat hier om uitgangspunten die voor alle programma's van toepassing kunnen zijn.

- De gemiddelde loonsomstijging is vergeleken met die in de begroting 2020 2,75% (exclusief periodieken, fuwa etc.)
- De berekende gemiddelde prijsstijging voor 2020 bedraagt 2,6%.

- Op basis van het systeem van de budgetsubsiëring bedraagt de indexering voor de subsidies 2,6%.
- Het aantal inwoners op 1 januari 2020 bedraagt 100.300.
- Het aantal woonruimten op 1 januari 2020 bedraagt 45.579.

Met betrekking tot de berekening van de rente en de afschrijvingen de volgende regels.

- Rente-omslagpercentage bestaande investeringen: 2,2% (begroting 2020);
- Rente-omslagpercentage nieuwe investeringen: 2,2%;
- Rentepercentage voor grondexploitaties: 2,3%.
- Disconteringsvoet bij verliesvoorziening grondexploitaties 2%

Bij het opstellen van de begroting 2020-2023 wordt uitgegaan van de richtlijn activeren en afschrijven (2013).

Voor de tariefproducten gelden de volgende uitgangspunten en betreft de volgende tarieven.

Belastingen

- Onroerende zaakbelastingen en belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten;
- Parkeerbelastingen;
- Hondenbelasting;
- Rechten;
- Afvalstoffenheffing;
- Rioolrechten;
- Haven- en opslaggeld;
- Marktgeld;

- Leges;
- Lijkbezorgingsrechten;
- Parkeren;
- Precariorechten.

Het algemene uitgangspunt is dat voor alle tarieven een gelijke maximale toegestane stijging wordt bepaald. Dit betekent voor 2020 dat in principe alle tarieven stijgen met 2,65% ten opzichte van 2019. Dit betreft een gemiddelde van prijs (+ 2,6%) en loon aanpassingen (+ 2,75%). Er gelden enkele andere uitzonderingen op de algemene regel van prijs- en loonstijging. Deze uitzonderingen betreffen de OZB, Rioolheffing, Afvalstoffenheffing, Parkeerbelastingen, havengelden en Bouwleges. De uitgangspunten en onderbouwing hiervan zijn opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

Uitgangspunten grondexploitaties

De parameters voor het berekenen van de meerjarige resultaten voor de diverse grondexploitaties zijn:

- kostenstijging vanaf 2020 2,5 %;
- opbrengststijging woningbouw 2020-2022 1% en vanaf 2023 1%.
- opbrengststijging bedrijfskavels 2020 e.v. 2%.
- opbrengststijging bedrijfskavels A-1 2020 e.v. 1%.

Meerjarige uitgangspunten

In de programmabegroting en taakveldenbegroting worden ook de meerjarenramingen 2021-2023 opgenomen. Bij het opstellen van deze ramingen gelden de volgende uitgangspunten:

Voor ramingen (bijvoorbeeld verdeelmaatstaven Algemene Uitkering) die bepaald worden door aantallen inwoners en aantal woningen + wooneenheden gelden de volgende aantallen. Een uitzondering geldt voor de uitbreiding van het aantal woningen dat als prestatie wordt opgenomen

in programma Ruimtelijke Ontwikkeling. In dit programma gelden de aantallen conform de woonvisie.

Omschrijving	2021 t/m 2023
1. Salarissen en sociale lasten	<u>2021</u> Salarissen en sociale lasten + 2,6 % <u>2022</u> Salarissen en sociale lasten: + 2,2 % <u>2023</u> Salarissen en sociale lasten: + 2 %
2. Prijzen algemeen	<u>2021</u> + 1,7% <u>2022</u> + 1,7% <u>2023</u> + 1,8%
3. Prijzen sociaal domein	<u>2021</u> + 2,33% <u>2022</u> + 2,03% <u>2023</u> + 1,9%
3. Rente-omslag percentage:	
• bestaande investeringen en nieuwe investeringen (zie ook paragraaf Financiering)	2,2%
• grondexploitaties	2,3%
4. Tarieven voor de burger	Zie paragraaf Lokale heffingen
5. Aantal inwoners	<u>1-1-2021:</u> 100.600 <u>1-1-2022:</u> 100.900 <u>1-1-2023:</u> 101.200
6. Aantal woonruimten	<u>1-1-2021:</u> 45.859 <u>1-1-2022:</u> 46.139 <u>1-1-2023:</u> 46.419

Bijlage 5 - Algemene Uitkering (AU) gemeentefonds

Op 31 mei 2019 is de meicirculaire 2019 gepubliceerd door het ministerie van BZK.

Met deze memo informeren wij u over de financiële uitkomst en ontwikkelingen voor Deventer. Dit zijn;

- dalende accessen;
- afname van de ruimte onder het plafond BCF en nieuwe richtlijn vanuit de toezichthouder;
- loon- en prijscompensatie sociaal domein;
- en de effecten in de verdeelmaatstaven en overige uitkeringen.

1. Financiële uitkomst

Na de maartcirculaire 2018 die met de beleidsintensiveringen uit het regeerakkoord en de bredere basis voor de trap-op-trap-af systematiek in de vorm van de Accres Relevante Uitgaven (ARU), een zeer positief effect had op het accres, zijn de accessen in de mei- en septembercirculaire 2018 neerwaarts bijgesteld. Deze daling was voornamelijk als gevolg van lagere ramingen voor loon- en prijsontwikkeling. Ook deze meicirculaire kent weer een daling in het accres die bijna volledig wordt toegeschreven aan lagere ramingen van lonen en prijzen door het CPB in het Centraal Economisch Plan (CEP). Daarnaast doen gemeenten een groter beroep op het BTW compensatiefonds (BCF) waardoor de ruimte onder het plafond BCF afneemt. Door aanscherping van de richtlijn vanuit de toezichthouder heeft dit een structureel effect.

Samenvatting mutaties

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Niet neutrale mutaties	-798	-1.673	-3.685	-4.677	-4.210
Neutrale mutaties	6.634	4.705	4.730	2.451	2.429
Totaal	5.836	3.032	1.045	-2.226	-1.781

Hieronder wordt de samenstelling van de niet neutrale en neutrale mutaties gespecificeerd en toegelicht

Toelichting niet neutrale mutaties op hoofdlijnen

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Afrekening accres 2018	-841	-	-	-	-
Accres 2019-2023	-420	-1.470	-2.323	-3.344	-3.562
Afrekening ruimte plafond BCF 2018	-420	-	-	-	-
Stelpost BCF	-520	-520	-770	-870	-870
Mutaties AU overig	-1.088	-836	-991	-1.205	-1.196
Totaal niet neutrale mutaties AU	-2.448	-2.826	-4.084	-5.419	-5.628
Stelpost accres, prijzen/lonen	1.650	1.153	399	742	1.418
Totaal	-798	-1.673	-3.685	-4.677	-4.210

De niet neutrale mutaties zijn toevoegingen of onttrekkingen in de algemene uitkering die direct van invloed zijn op het begrotingsresultaat. Dit betekent dat er meer of minder middelen zijn te besteden

Accres

De definitieve vaststelling van het accres 2018 leidt tot een nadeel van €841.000 in 2019. Ten opzichte van de septembercirculaire waren de werkelijke rijksuitgaven sinds september €148 miljoen lager dan geraamd. Via de trap-op-trap-af systematiek werkt dit door in het gemeentefonds. Meerjarig worden de accresen eveneens neerwaarts bijgesteld cumulerend tot een nadeel van ruim €3,5 miljoen in 2023. Dit effect wordt door het ministerie van BZK verklaard doordat het CPB de loon- en prijsontwikkeling in de CEP raming neerwaarts heeft bijgesteld en dit is vertaald in de rijksbegroting.

Vóór 2018 vond de indexering van de rijksbegroting plaats op basis van de prijs Nationale Bestedingen (pNB). Dit is één specifiek indexcijfer en dus gemakkelijk te identificeren. Bij de start van het huidig kabinet is deze systematiek gewijzigd. De rijksbegroting wordt nu geïndexeerd op basis van de onafhankelijke indexcijfers voor loon- en prijsontwikkelingen (lpo) van het CPB die in het voorjaar volgen uit het Centraal Economisch Plan (CEP) en in augustus uit de Macro Economische Verkenning (MEV). Het CPB onderscheidt verschillende potentiële loon- en prijsindicatoren. Daarnaast zegt de loon- en prijsontwikkeling waar de rijksoverheid mee te maken heeft, vaak weinig over de ontwikkeling bij gemeenten. De nieuwe CAO gemeenten voor 2019 en 2020 leidt tot een sterkere loonstijging terwijl het CPB haar raming voor de loonontwikkeling bij de overheid (zowel centrale- als decentrale overheid) naar beneden bijstelt. De korting op het accres als gevolg van lpo kan dus niet één op één worden vertaald naar de ramingen ten aanzien van lonen en prijzen in de gemeentelijke meerjarenbegroting.

Stelpost accres prijzen en lonen

De afrekening van het accres 2018 wordt opgevangen doordat we hier met de stelpost accres al rekening mee hadden gehouden. Deze stelpost ad. €850.000 in 2019 wordt volledig ingezet.

De stelpost voor prijzen/ lonen wordt op basis van de CEP raming van het CPB verlaagd met €1.153.000 in 2020 olopend tot €1.418.000 in 2023.

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Stelpost accres	850	-	-	-	-
Stelpost prijzen/lonen	800	1.153	399	742	1.418
Totaal	1.650	1.153	399	742	1.418

BTW Compensatiefonds

De vrije ruimte onder het plafond BTW Compensatie Fonds (BCF) wordt toegevoegd aan het gemeentefonds. Bij de septembercirculaire 2018 werd deze ruimte nog geraamd op €106 miljoen. Gemeenten hebben uiteindelijk €67 miljoen meer gedeclareerd bij het BCF wat voor Deventer resulteert in een negatieve afrekening van €420.000 in 2019.

Stelpost BCF

Zoals aangekondigd in de meicirculaire 2018 is met ingang van 2019 de systematiek ten aanzien van de ruimte onder het plafond BCF in de algemene uitkering gewijzigd. De ruimte onder het plafond BCF wordt niet langer structureel opgenomen in het gemeentefonds, maar alleen voor het lopende jaar wordt bij de septembercirculaire een voorschot verstrekt. In de daaropvolgende meicirculaire volgt de afrekening op basis van de werkelijke realisatie. In 2018 konden we deze wijziging in de systematiek nog budgettair neutraal verwerken in de meerjarenbegroting omdat zowel het ministerie van BZK als de toezichthouder hiervoor nog geen duidelijke richtlijn konden geven. Wij hebben er wel voor gekozen om onze stelpost BCF voorzichtigheidshalve alvast te verlagen bij de septembercirculaire 2018 en nog eens bij de actualisatie van de meerjarenraming afgelopen voorjaar. Bij de meicirculaire is nu ook helder standpunt ingenomen door de toezichthouder ten aanzien van de raming van de beschikbare ruimte onder het plafond BCF. De realisatie van het voorgaande jaar wordt gezien als het maximale bedrag dat gemeenten meerjarig mogen begroten.

Op macroniveau resteert in 2018 een ruimte onder het plafond BCF van €39 miljoen. Vertaald naar Deventer is dit een bedrag van €230.000. Dit betekent dat de stelpost BCF meerjarig naar beneden wordt bijgesteld.

Het plafond BCF stijgt of daalt mee met de ontwikkeling van het accres. Mede als gevolg van de opgaven vanuit het Interbestuurlijk Programma is de verwachting dat uitgaven van gemeenten de komende jaren stijgen en dus ook het beroep op het BCF toeneemt. Gevolg is dat de ruimte onder het plafond BCF afneemt en wellicht wordt overschreden waardoor gemeenten zelfs rekening moeten houden met een uitname uit het gemeentefonds. Bij de septembercirculaire wordt de voorlopige realisatie voor 2019 bekend en op basis waarvan we onze raming actualiseren.

Overige mutaties

December 2018 hebben de VNG, het IPO, de UvW en de Minister van BZK de beheerovereenkomst DSO-LV ondertekend. Deze overeenkomst regelt onder andere de inhoud en de uitvoering van de beheertaak, de financiering en de samenwerkingsafspraken voor een optimale werking van het Digitaal stelsel Omgevingswet landelijke voorziening (DSO-LV). De landelijke voorziening bestaat uit het Omgevingsloket met daaronder de systemen die ervoor zorgen dat overheden hun omgevingsdocumenten kunnen publiceren, vraagbomen kunnen maken met toepasbare regels, en begrippen en definities centraal kunnen beheren. Daarnaast kunnen gebruikers via het loket onderzoeken of ze een vergunningaanvraag of melding moeten doen en zo nodig deze kunnen indienen. Op grond van de beheerovereenkomst dragen gemeenten vanaf 2020 jaarlijks €18 miljoen bij aan de kosten van het basisniveau DSO-LV en het

informatiepunt Omgevingswet. Deze bijdrage gaat middels een uitname uit het gemeentefonds. Voor Deventer gaat het om een nadeel van €101.000,- in 2020 oplopend naar €110.000 in 2023.

In de jaren 2019 – 2021 ontvangt Deventer een decentralisatie uitkering Landelijke vreemdelingenvoorzieningen (toelichting bij de neutrale mutaties). Dit wordt deels gefinancierd middels een herverdeling in de algemene uitkering en leidt tot een nadeel van €40.000 in 2019 en respectievelijk €29.000 en €27.000 in 2020 en 2012.

Ontwikkeling maatstaven

De ontwikkeling van de maatstaven hebben per saldo een negatief effect van €591.000 in 2019 oplopend naar €1.404.000 nadeel in 2023. De opvallende ontwikkelingen worden hieronder toegelicht.

De stijging van de WOZ-waarden heeft in de jaren 2020 - 2023 een nadelig effect op de AU. Dit wordt gedeeltelijk gecorrigeerd doordat de rekentarieven worden aangepast aan de waardeontwikkeling. Per saldo resteert een negatief effect. Daarnaast heeft de geraamde ontwikkeling van het aantal bijstandsontvangers een negatief effect. Dit aantal neemt naar verwachting toe door instroom statushouders en een toename van de doelgroep die in aanmerking komt voor loonkostensubsidie. Echter het lagere aantal per 1-1-2019 werkt dermate door in de 3-jaarsgemiddelden van de jaren daarna dat de raming van de aantallen meerjarig daalt.

Tot slot is het aantal jongeren <18 lager dan eerder geraamd evenals het aantal leerlingen VO.

Het nadelig effect dat ontstaat door de ontwikkeling van de maatstaven wordt voor een deel gecorrigeerd door bijstelling van de uitkeringsfactor. Dit is een voordeel van €315.000 in 2019 en structureel €420.000 vanaf 2020.

Toelichting neutrale mutaties op hoofdlijnen

(bedragen x €1.000)

	2019	2020	2021	2022	2023
Integratie- en decentralisatie uitkeringen sociaal domein	1.348	432	485	500	417
Overige decentralisatie uitkeringen	648	193	49	-3	-3
Jeugdhulp, extra middelen	2.910	2.249	2.296	-	-
Taakmutaties	1.800	1.832	1.900	1.955	2.016
Totaal	6.706	4.706	4.730	2.452	2.430

De neutrale mutaties zijn het gevolg van (nieuwe) specifieke taakaanpassingen voor gemeenten waarvoor in de algemene uitkering budget wordt ontvangen of gekort. Door toepassing van de normeringssystematiek '*samen de trap op, samen de trap af*' worden bedragen doorgegeven aan de diverse programma's en zijn daardoor budgetneutraal. De toevoeging of onttrekking aan een programma gebeurt op basis van een afzonderlijke B&W nota.

Integratie- en decentralisatie uitkeringen

Met de overheveling van een groot deel van de IU sociaal domein naar de algemene uitkering bij de meicirculaire 2018 is het aandeel van de integratie- en decentralisatie uitkeringen aanzienlijk kleiner geworden.

Beschermd wonen

Bij de meicirculaire is de loon- en prijsontwikkeling (lpo) toegekend voor het sociaal domein. Voor beschermd wonen, onderdeel van de WMO, bedraagt deze circa 3,5%. Dit betekent een structurele verhoging van de integratie uitkering van €618.000.

Participatie

De integratie uitkering participatie wordt structureel met 2% verhoogd voor lpo. Tot en met 2018 was de afspraak dat de lpo voor het onderdeel participatie volledig werd toegerekend aan het onderdeel WSW. Deze afspraak bestond om sociale partners in de SW in staat te stellen een cao af te sluiten. Met ingang van 2019 wordt de lpo aan alle onderdelen toegekend.

In 2019 neemt het budget WSW naast de lpo toe doordat de afname van het aantal SE (WSW'ers) sneller gaat dan eerder geraamd, maar het macro budget hier niet op wordt bijgesteld. Per saldo een voordeel van €398.000. Vanaf 2020 leidt de lpo tot een voordeel van €108.000, aflopend naar €31.000 in 2023 (met de afbouw van het aantal SE).

De integratie uitkering participatie nieuwe doelgroepen neemt naast de toekenning van de lpo in 2019 toe doordat de resterende middelen van de bonus beschut werk die niet zijn uitgekeerd worden toegevoegd aan de integratie uitkering. Hierdoor neemt het budget in 2019 toe met €170.000 en vanaf 2020 met €40.000 oplopend naar €50.000 in 2023.

Voogdij/ 18+

Bij de meicirculaire is de lpo toegekend van 3,5% waardoor de integratie uitkering Voogdij/18+ in 2019 met €129.000 wordt verhoogd. Structureel heeft de meicirculaire echter een nadelig effect. Dit komt door de systematiek waarbij op basis van historisch zorggebruik (t-2) per gemeente gemiddelde dagprijzen worden vermenigvuldigd met het aantal zorgdagen. Op basis van nieuwe gegevens wordt het budget ondanks de toegekende lpo structureel verlaagd met €455.000 vanaf 2020.

Maatschappelijk begeleiding

Conform artikel 18 van de wet inburgering voorziet de gemeente in de maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten. De gemeente ontvangt hiervoor €2.370 per inburgerings-plichtige die per 1 januari 2016 is gehuisvest. In 2019 is dit een bedrag van €156.000.

Landelijke voorziening vreemdelingen

In de decembercirculaire is gemeld dat het Rijk en gemeenten samenwerkingsafspraken hebben gemaakt voor de ontwikkeling van landelijke vreemdelingenvoorzieningen (LVV). Waar vreemdelingen zonder recht op verblijf of rijksopvang begeleid worden naar een bestendige oplossing voor hun situatie en hen onderdak wordt geboden. Via de meicirculaire is 12 miljoen verdeeld die het Rijk beschikbaar stelt voor de periode 2019 – 2021 en in totaal 16,5 miljoen die in dezelfde periode wordt herverdeeld vanuit de algemene uitkering.

In vijf gemeenten (Amsterdam, Groningen, Utrecht, Eindhoven en Rotterdam) worden LVV pilots ontwikkeld. Hiervoor is jaarlijks circa 14 miljoen beschikbaar. Voor de overige onderdak-voorzieningen ontvangen gemeenten een bijdrage op basis van de gemiddelde bezitting van de voorziening. In deze afspraak is ook de afbouw van deze gemeentelijke voorzieningen bepaald. Deventer ontvangt in de jaren 2019 – 2021 respectievelijk €102.000, €62.000 en €34.000.

Verhoging taalniveau stushouders

In de aanloop naar het nieuwe inburgeringsstelsel hebben het Rijk en gemeenten bestuurlijke afspraken gemaakt over de versterking van het taalniveau van stushouders die nog onder de huidige wet inburgering vallen. Het kabinet stelt zowel in 2019 als 2020 20 mln. beschikbaar. Met deze middelen wordt tevens beoogd dat gemeenten zich oriënteren op de regierol inburgering om een soepele overgang naar het nieuwe stelsel te bevorderen. Deventer ontvangt in €116.000 in 2019 en 2020.

Jeugdhulp kinderen in een AZC

In de septembercirculaire 2018 zijn gemeenten geïnformeerd dat zij vanaf 2019 volledig verantwoordelijk zijn voor de organisatie in financiering van jeugdhulp, inclusief jeugd-ggz, aan kinderen in een AZC. Hiervoor is toen structureel €3 miljoen uitgenomen uit de algemene uitkering. Via de meicirculaire wordt hier nu structureel €2,1 miljoen aan toegevoegd vanuit het ministerie van JenV. Deventer ontvangt structureel €122.000 voor jeugdhulp aan kinderen in een AZC.

Overige mutaties

In het actieprogramma Kansrijke Start van 12 september 2018 heeft de minister van VWS aangegeven dat via een decentralisatie uitkering middelen beschikbaar worden gesteld aan GIDS-gemeenten (Gezond in de Stad) die een lokale coalitie willen vormen rondom de eerste 1000 dagen van kinderen. In deze meicirculaire is de eerste tranche aan het gemeentefonds toegevoegd. Deventer ontvangt hiervoor €18.000 in 2019, 2020 en 2021 via de decentralisatie uitkering Gezond in de Stad.

Voor de creatie en continuering van beschut werkplekken ontvangen gemeenten in de jaren 2017 – 2019 een bonus van €3.000 per plek. Over 2018 ontvangt de gemeente Deventer een bonus beschut werk van €32.500.

Deventer ontvangt in 2019 op basis van declaratie eenmalig een suppletie uitkering Bommenregeling van €257.000.

Taakmutaties

Loon- prijsontwikkeling sociaal domein

Bij de meicirculaire is de loon- en prijsontwikkeling (lpo) voor 2019 toegekend van 3,5% voor WMO en Jeugd en 2% voor Participatie. De onderdelen Jeugd, WMO 2015, WMO HH en re-integratie klassiek zijn in 2018 geïntegreerd in de algemene uitkering waardoor 2019 het laatste jaar is dat een afzonderlijke lpo wordt toegekend. Met ingang van 2020 ontvangen deze onderdelen accres.

In totaal bedraagt de lpo €1.684 miljoen in 2019 oplopend naar €1.882 miljoen in 2023.

Extra middelen jeugdhulp

In gezamenlijke opdracht van het Rijk en de VNG heeft is het verdiepend onderzoek jeugdhulp uitgevoerd. Dit onderzoek laat zien dat het aantal kinderen dat jeugdhulp ontvangt de afgelopen jaren is toegenomen en dat gemeenten nog volop bezig zijn met de noodzakelijke transformatie van de jeugdhulp om de doelen van de Jeugdwet te behalen. Dit beeld spoort met de evaluatie van de Jeugdwet. Dat méér kinderen en gezinnen met problemen eerder in beeld komen en passende hulp krijgen, strookt met de bedoeling van de Jeugdwet. Maar, deze groei in combinatie met een transformatie die nog onvoldoende van de grond is gekomen, betekent ook dat het budget nu in veel gemeenten niet toereikend is. Het kabinet heeft daarom besloten om gemeenten tegemoet te komen door in 2019 €420 miljoen extra beschikbaar te stellen en in 2020 en 2021 jaarlijks €300 miljoen. Aanvullend wordt onderzoek verricht om te kunnen bepalen of, en zo ja in welke mate, gemeenten structureel extra middelen nodig hebben. Tevens worden bestuurlijke afspraken gemaakt tussen het Rijk en de VNG over hoe het jeugdhulpstelsel effectiever, efficiënter en beter kan functioneren.

De extra middelen jeugdhulp bedrage voor Deventer €2,9 miljoen in 2019, €2,25 miljoen in 2020 en 2,3 miljoen in 2021. Op basis van de richtlijnen van BZK mag het bedrag uit 2021 structureel worden ingeboekt. Op basis van het jaarrekeningresultaat jeugd 2018 en de ontwikkelingen in 2019 wordt nader bekeken in hoeverre deze extra middelen jeugd volledig moeten worden toegekend aan het programma. Zie ook het hoofdstuk Financiën.

Compensatieregeling Voogdij/18+

In 2017 is een driejarige compensatieregeling overeengekomen tussen het Rijk en gemeenten. Via de decembercirculaire 2018 zijn 23 gemeenten gecompenseerd omdat het budget niet toereikend was voor kosten die zij hebben gemaakt (in 2017) De totale compensatie bedroeg 11,8 miljoen. Het beschikbare bedrag was €20 miljoen en het restant is in deze meicirculaire toegevoegd aan de algemene uitkering. Dit is voor Deventer een voordeel van €59.000 in 2019.

Als gevolg van het uitstel van de ingangsdatum van het nieuwe woonplaatsbeginsel en daarmee uitstel van de overheveling van de integratie uitkering Voogdij/18+ naar de algemene uitkering wordt de compensatieregeling voortgezet. Bij deze meicirculaire wordt hiervoor vanaf 2020 het budget gereserveerd. Dit leidt vanaf 2020 tot een nadeel van €89.000 voor Deventer oplopend naar €96.000 in 2023.

Invoering Wvggz

Per 1 januari 2020 treedt de Wet verplichte ggz in werking. Deze wet vervangt de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen en regelt de rechten van mensen die te maken hebben met verplichte zorg in de GGZ. In het bestuurlijk overleg van 6 mei tussen het ministerie van VWS en de VNG is afgesproken dat vanaf 2020 structureel €20 miljoen wordt toegevoegd aan het gemeentefonds. Deventer ontvangt €132.000 in 2020 oplopend naar €142.000 in 2023.

Verhoging leeftijdsgrenzen gezinshuizen

In navolging van de afspraak van vanaf 1 juli 2018 pleegzorg standaard te verlengen wanneer een pleegkind 18 jaar wordt, worden afspraken uitgewerkt over verruiming van de verlengde jeugdhulp voor kinderen in gezinshuizen. Vooruitlopend op de precieze afspraken worden extra middelen toegevoegd aan het budget jeugdhulp. Voor Deventer gaat het om een bedrag van €16.000 in 2019 dat oploopt naar €88.000 in 2023.

Overige mutaties

Voor de organisatie van de waterschapsverkiezingen ontvang Deventer €70.444 in 2019.

Eind 2017 hebben de VNG en het Ministerie van BZK afgesproken dat de doorbelasting van DigiD en MijnOverheid via de algemene uitkering uit het gemeentefonds verloopt. De kosten voor de gemeenten zijn berekend op €3,35 miljoen in 2019. Het aandeel voor Deventer bedraagt €19.000.

De doorbelasting van de kosten voor de generieke digitale infrastructuur is berekend op €1,9 miljoen voor 2019. Dit is voor Deventer €11.000.

2. Ontwikkelingen

Ambulantisering GGZ

In het hoofdlijnenakkoord GGZ wordt ingezet op ambulantisering van de zorg. Dit leidt tot een groter beroep op zorg en begeleiding in het gemeentelijke domein. Het kabinet stelt financiële middelen beschikbaar voor het realiseren van de ambities uit het hoofdlijnenakkoord. €50 miljoen in 2019 tot €95 miljoen structureel vanaf 2022. De Algemene Ledenvergadering (ALV) van de VNG heeft in juni 2019 ingestemd met het hoofdlijnenakkoord GGZ. Na instemming van de ALV kunnen de middelen worden verwerkt bij de septembercirculaire 2019 in de integratie-uitkering Beschermd wonen en het subcluster Wmo 2015 van de algemene uitkering. Meer informatie is te vinden in de brief die op 27 mei jl. aan de VNG is verzonden.

Herziening financiële verhoudingen

De fondsbeheerders werken samen met de VNG aan een herijking van de verdeling van het gemeentefonds. De herijking is opgedeeld in twee onderdelen:

- 1) het 'klassieke' gemeentefonds (de overige onderdelen van het gemeentefonds) en
- 2) verdeelmodellen sociaal domein.

In maart 2019 is het traject een volgende fase ingegaan en worden in een onderzoek voorstellen ontwikkeld voor een nieuwe verdeling. De opdracht voor het sociaal domein is gegund aan onderzoeksbureau AEF, de herijking van het 'klassieke' gemeentefonds aan Cebeon. De herijking heeft betrekking op een totaalbedrag van €30 miljard. Invoering van de nieuwe verdeling is voorzien in 2021.

Conform de Financiële-verhoudingswet dient de verdeling van het gemeentefonds aan te sluiten op de objectieveerbare kosten van gemeenten. Tegelijkertijd is verdelen geen louter technische operatie. Enkele aspecten vergen ook beleidsmatige keuzes. Hierover zal kort naar de zomer bestuurlijk overleg tussen het Rijk en de VNG plaatsvinden. Het gaat om de volgende punten:

1. clusterindeling gemeentefonds
2. mate van verevening eigen inkomsten gemeenten
3. omgang met overhead
4. omgang met regionalisering
5. omvang clusters
6. beoordelingskader verdeling
7. beoordeling herverdeeeffecten (uitgangspunten ingroeipad)
8. omgang met 'outliers'
9. punten uit briefadvies ROB

De afronding van de onderzoeken is gepland in januari 2020. De fondsbeheerders komen kort daarna met een voorstel voor aanpassing van de verdeling en zullen hierover zoals gebruikelijk advies vragen aan VNG en ROB. Na advies van VNG en ROB volgt het bestuurlijke besluitvormingstraject. Dit houdt in dat in een bestuurlijk overleg tussen Rijk en VNG een beslissing zal worden genomen over de nieuwe verdeling. Gemeenten worden uiterlijk in de meicirculaire 2020 over de uitkomsten geïnformeerd.

Bijlage 6 - Overzicht incidentele lasten en baten 2020-2023

(bedragen x €1)

Onderwerp	Programma	Taakveld	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Toelichting
Lasten							
Waardering ozb oppervlakte	Burger en bestuur	OZB Woningen	100.000				
Uitbreiding griffie	Burger en bestuur	Bestuur	32.000				
Project KCC - doorontwikkeling	Burger en bestuur	Burgerzaken	32.250				tlv generieke weerstandsreserve
Vrijheid in Overijssel	Burger en bestuur	Bestuur	50.000				
Inzet Flex team	Openbare orde en veiligheid	Openbare orde en veiligheid	100.000	100.000	100.000	100.000	
Generieke weerstandsreserve - leges windschermen	Openbare orde en veiligheid	Mutaties reserves	6.300	6.300	6.300	6.300	zie baten leges windschermen
Skatepark	Leefomgeving	Openbaar groen en recreatie	30.000				
Skatepark	Leefomgeving	Mutaties reserves	220.000				tgV res kapitaallasten
Vogeleiland	Leefomgeving	Openbaar groen en recreatie	158.000				
Aanlegsteiger Wellekade	Leefomgeving	Openbaar groen en recreatie	300.000				
Herplant bomen stormschade	Leefomgeving	Openbaar groen en recreatie	85.000				
Herplant als gevolg van storm juni	Leefomgeving	Openbaar groen en recreatie	235.000				
Reserve mobiliteitsfonds parkeren - parkeerbaten	Leefomgeving	Mutaties reserves	210.000	292.000	371.000	450.000	zie baten parkeren
Ontwikkelbudget omgevingsdienst	Milieu	Milieubeheer	18.000				tlv res overlopende uitgaven
Bodemsaneringen	Milieu	Milieubeheer	180.000				tlv res overlopende uitgaven
Transform	Milieu	Milieubeheer	35.000				
Transform	Milieu	Milieubeheer	-35.000				
Geluidsaneringen	Milieu	Milieubeheer	98.450				tlv res geluid
Stadsecoloog	Milieu	Milieubeheer	10.000				tlv generieke weerstandsreserve
Kracht van Salland	Ruimtelijke ontwikkeling	Ruimtelijke ordening	45.000	30.000			tlv res kracht van Salland
Implementatie omgevingswet	Ruimtelijke ontwikkeling	Ruimtelijke ordening	640.000				tlv generieke weerstandsreserve
Initiatieven uit de samenleving	Ruimtelijke ontwikkeling	Ruimtelijke ordening	50.000	50.000	50.000		
Stadscampus	Ruimtelijke ontwikkeling	Ruimtelijke ordening	100.000	100.000	100.000		
Vitaal platteland	Ruimtelijke ontwikkeling	Ruimtelijke ordening			100.000		
Wonen boven winkels	Ruimtelijke ontwikkeling	Mutaties reserves	1.000.000				tgV res wonen en verblijven binnenstad
Informatievoorziening openbare ruimte	Ruimtelijke ontwikkeling	Ruimtelijke ordening	77.000				tlv generieke weerstandsreserve
Wonen en ruimtelijke ordening	Ruimtelijke ontwikkeling	Ruimtelijke ordening	100.000				
Gebiedexploitatie Bergweide/Kloosterlanden	Herstructurering en vastgoed	Overige baten en lasten	850.000	850.000	300.000		
Aanvulling herstructurering Rivierenwijk	Herstructurering en vastgoed	Wonen en bouwen	55.000				tlv res herstructurering
Res onroerende zaken - Dorrestraat 1	Herstructurering en vastgoed	Mutaties reserves	22.928				zie baat Dorrestraat 1
Truckpoint	Herstructurering en vastgoed	Beheer overige gebouwen en gronden	29.343	6.016			tlv res onroerende zaken
Buurtmakerij	Herstructurering en vastgoed	Wonen en bouwen	200.000				
Rente voorbereidingskredieten	Herstructurering en vastgoed	Wonen en bouwen	6.666				tlv res onroerende zaken
Participatie statushouders	Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt	Arbeidsparticipatie	200.000				

Onderwerp	Programma	Taakveld	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Toelichting
Ontwikkeling zorgconcepten	Meedoen	Overige baten en lasten		500.000			
Management Sociale teams	Meedoen	Wijkteams	75.000				
Actieplan SD-Innovatie	Meedoen	Samenkracht en burgerparticipatie	200.000				tlv res sociaal domein
Uitvoeringsbudget WMO/AWBZ	Meedoen	Maatwerkdienstverlening 18+	221.250				tlv generieke weerstandsreserve
Intramuraal beschermd wonen WMO ZIN	Meedoen	Geescaleerde zorg 18+	1.650.000				tlv res maatschappelijke opvang - beschermd wonen
Intramuraal beschermd wonen uitvoeringskosten	Meedoen	Mutaties reserves	690.000				tgV res maatschappelijke opvang - beschermd wonen
Speeltuinen	Meedoen	Samenkracht en burgerparticipatie	36.000				
Capaciteit leerlingenvervoer	Jeugd en onderwijs	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	56.000				
International Office	Economie en Internationaal Beleid	Economische ontwikkeling	37.800				tlv res mondiaal beleid
Transitiekosten Athenaeumbibliotheek	Kunst en Cultuur	Media	120.000				
Burgerweeshuis	Kunst en Cultuur	Cult.presentatie, -productie en -partic.	50.000	50.000			tlv. res gemeentebrede investering
Cultuureducatie	Kunst en Cultuur	Cult.presentatie, -productie en -partic.	32.500	32.500	32.500	32.500	tgV generieke weerstandsreserve
Oudheidkunde	Kunst en Cultuur	Cult.presentatie, -productie en -partic.	10.600	10.600	10.600	10.600	tgV res Deventer geschiedenis in Beeld
Uitbreiding capaciteit erfgoed	Kunst en Cultuur	Cultureel erfgoed	50.000	50.000	50.000		
DRTV	Kunst en Cultuur	Media	60.000				
Nieuwe markt	Kunst en Cultuur	Cultureel erfgoed	50.000				
Reserve overlopende uitgaven	Bedrijfsvoering	Mutaties reserves	121.000	41.000			zie baat bedrijfsvoering
Wet normalisatie rechtspositie ambtenaren	Bedrijfsvoering	Overhead	50.000				
Datacentre	Bedrijfsvoering	Overhead	17.315	17.315	17.315	17.315	tlv generieke weerstandsreserve
Implementatie functionaliteit Office 365	Bedrijfsvoering	Overhead	48.375				tlv generieke weerstandsreserve
Aanbesteding EHRM systeem	Bedrijfsvoering	Overhead	83.850				tlv generieke weerstandsreserve
Opstellen domeinplannen	Bedrijfsvoering	Overhead	65.000				
Frictiekosten bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering	Mutaties reserves	130.000				tgV res overlopende uitgaven
Generieke weerstandsreserve - verkiezingen	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves	102.100				
Res risico (lening GAE)	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves	100.000	100.000	50.000		tlv generieke weerstandsreserve
Frictiekosten taakstelling BV	Algemene dekkingsmiddelen	Overige baten en lasten	480.000				tlv generieke weerstandsreserve
Frictiekosten taakstelling BV	Algemene dekkingsmiddelen	Overhead	80.000				tlv generieke weerstandsreserve
Res gemeente brede investeringen - eenmalig investeringsruimte	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves	446.000				tgV res gemeente brede investering
Generieke weerstandsreserve – verv. putting reserve Vitens	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves		123.813			
Generieke weerstandsreserve - Leges reisdocumenten	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves		120.753			
Generieke weerstandsreserve - Veiligheidsregio FLO	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves		189.000			
Generieke weerstandsreserve - opschalingskorting (maartcirc.2018)	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves			681.000		
Generieke weerstandsreserve - resultaat VJN 2019	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves	2.174.000				
Specifieke weerstandsreserve - ratio	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves	542.000				
Reserve overlopende uitgaven - Teamtransities	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves		223.917	387.000	323.227	
Teamtransities	Algemene dekkingsmiddelen	Overige baten en lasten	251.627	16.990			tlv res overlopende uitgaven
Eenmalige investeringsmiddelen	Algemene dekkingsmiddelen	Overige baten en lasten	628.000				

Onderwerp	Programma	Taakveld	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Toelichting
Onvoorzien	Algemene dekkingsmiddelen	Overige baten en lasten	225.000	225.000	225.000	225.000	
Totaal Lasten			14.124.354	3.135.204	2.480.715	1.164.942	
Baten							
Generieke weerstandsreserve - taakstelling	Burger en bestuur	Mutaties reserves	20.000				
Generieke weerstandsreserve	Burger en bestuur	Mutaties reserves	32.250				zie last project KCC doorontwikkeling
Leges windschermen	Openbare orde en veiligheid	Openbare orde en veiligheid	6.300	6.300	6.300	6.300	tgV generieke weerstandsreserve
Dividend Groenbedrijf	Leefomgeving	Treasury	776.000				
Lagere baten parkeren	Leefomgeving	Parkeren	-208.000	-126.000	-47.000	32.000	zie last parkeren
Reserve mobiliteitsfonds parkeren	Leefomgeving	Mutaties reserves	418.000	418.000	418.000	418.000	zie last parkeren
Res overlopende uitgaven - bodemsaneringen	Milieu	Mutaties reserves	180.000				zie last bodemsanering
Res overlopende uitgaven - ontwikkelbudget omgevingsdienst	Milieu	Mutaties reserves	18.000				zie last ontwikkelbudget omgevingsdienst
Res geluid - geluidsaneringen	Milieu	Mutaties reserves	98.450				zie last geluidsaneringen
Generieke weerstandsreserve - stadsecoloog	Milieu	Mutaties reserves	10.000				zie last stadsecoloog
Generieke weerstandsreserve	Ruimtelijke ontwikkeling	Mutaties reserves	640.000				zie last implementatie omgevingswet
Res kracht van Salland	Ruimtelijke ontwikkeling	Mutaties reserves	45.000	30.000			zie last kracht van Salland
Wonen boven winkels	Ruimtelijke ontwikkeling	Wonen en bouwen	1.000.000				zie last wonen boven winkels
Generieke weerstandsreserve	Ruimtelijke ontwikkeling	Mutaties reserves	77.000				zie last informatievoorziening openbare ruimte
Res herstructurering - Rivierenwijk	Herstructurering en vastgoed	Mutaties reserves	55.000				zie last rivierenwijk herstructurering
Dorrestraat 1	Herstructurering en vastgoed	Beheer overige gebouwen en gronden	22.928				tgV res onroerende zaken
Res onroerende zaken - Truckpoint	Herstructurering en vastgoed	Mutaties reserves	29.343	6.016			zie last Truckpoint
Reserve onroerende zaken - rente voorbereidingskredieten	Herstructurering en vastgoed	Mutaties reserves	6.666				zie last rente voorbereidingskredieten
Res dec.JGZ WMO - inzet actieplan transformatie (soc.domein)	Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt	Mutaties reserves	86.000				zie last inzet actieplan transformatie sociaal domein
Dividend Connected	Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt	Treasury	3.200.000				
Res dec. JGZ WMO - inzet jeugdconsulenten (soc domein)	Meedoen	Mutaties reserves	100.000				zie last Actieplan sociaal domein - jeugdconsulenten
Res Dec.JGZ/WMO - Actieplan SD-Innovatie	Meedoen	Mutaties reserves	200.000				zie last Actieplan SD-Innovatie
Res Dec JGZ/WMO ontwikkeling zorgconcepten	Meedoen	Mutaties reserves		500.000			zie last ontwikkeling zorgconcepten
Generieke weerstandsreserve	Meedoen	Mutaties reserves	221.250				zie last uitvoeringsbudget wmo/awbz
Reserve MO/BW	Meedoen	Mutaties reserves	1.650.000				zie last intramuraal beschermd wonen
Uitvoeringskosten beschermd wonen	Meedoen	Geescaleerde zorg 18+	690.000				zie last intramuraal beschermd wonen
Res. Sociaal domein	Jeugd en onderwijs	Mutaties reserves	9.000				zie last Actieplan sociaal domein, apparaatlasten
Res kapitaallasten - Ida Gerhardt Academie	Jeugd en onderwijs	Mutaties reserves	39.000	78.400	118.200	158.400	
Res mondiaal beleid - international office	Economie en Internationaal Beleid	Mutaties reserves	37.800				zie last international office
Reserve gemeente brede investeringen	Economie en Internationaal Beleid	Mutaties reserves	50.000	50.000			zie last Burgerweeshuis
Cultuureducatie	Kunst en Cultuur	Cult.presentatie, -productie en -partic.	32.500	32.500	32500	32500	zie last cultuureducatie
Oudheidkunde	Kunst en Cultuur	Cult.presentatie, -productie en -partic.	10.600	10.600	10600	10600	zie last oudheidkunde
Res. dec. Arbeidsvoorwaarden	Bedrijfsvoering	Mutaties reserves	240.000				
Bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering	Overhead	121.000	41.000			tgV res overlopende uitgaven

Onderwerp	Programma	Taakveld	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Toelichting
Generieke weerstandsreserve - datacentre	Bedrijfsvoering	Mutaties reserves	17.315	17.315	17.315	17.315	zie last datacentre
Generieke weerstandsreserve - office 365	Bedrijfsvoering	Mutaties reserves	48.375				zie last Implementatie functionaliteit Office 365
Generieke weerstandsreserve - ehrm systeem	Bedrijfsvoering	Mutaties reserves	83.850				zie last aanbesteding EHRM systeem
Vrijval frictiekosten bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering	Overhead	130.000				tgV res overlopende uitgaven
Generieke weerstandsreserve - lening GAE	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves	100.000	100.000	50.000		tgV res risico
Generieke weerstandsreserve - frictiekosten taakstelling BV	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves	560.000				zie last frictiekosten taakstelling BV
Generieke weerstandsreserve - Begroting 2019	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves	1.265.000	634.000			
Generieke weerstandsreserve - Resultaat VJN 2019	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves		233.000	751.000	170.000	
Generieke weerstandsreserve - Begroting 2020	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves	545.000	1.383.000	1.653.000		
Generieke weerstandsreserve - ratio	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves	832.000				
Reserve gemeentebrede investeringen-Begroting 2019	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves	275.000				
Reserve overlopende uitgaven - Teamtransities	Algemene dekkingsmiddelen	Mutaties reserves	251.627	16.990			zie last teamtransities
Teamtransities	Algemene dekkingsmiddelen	Overige baten en lasten		223.917	387.000	323.227	tgV res overlopende uitgaven
Totaal Baten			14.022.254	3.655.038	3.396.915	1.168.342	
Saldo			102.100	-519.834	-916.200	-3.400	

Bijlage 7 - Staat van subsidies

Bij alle bedragen betreft het een subsidieplafond als bedoeld in de Algemene subsidieverordening Deventer (ASV).
(bedragen x €1)

Omschrijving subsidie	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Openbare orde en Veiligheid				
Integrale veiligheid	19.153	19.153	19.153	19.153
Totaal Openbare orde en Veiligheid	19.153	19.153	19.153	19.153
Leefomgeving				
Subsidie voetveer	83.558	83.558	83.558	83.558
Subsidie centrumbus	20.000	20.000	20.000	20.000
St. Vogeleiland	36.468	11.468	11.468	11.468
KOH - planvorming Vogeleiland	10.358	10.359	10.359	10.359
Subsidies begraafplaatsen	20.104	20.104	20.104	20.104
Totaal Leefomgeving	170.488	145.489	145.489	145.489
Milieu				
Dierenasiel	146.355	146.355	146.355	146.355
Bijdrage Ulebelt	413.269	413.269	413.269	413.269
Totaal Milieu	559.624	559.624	559.624	559.624
Ruimtelijke ontwikkeling				
Woonconsumenten (Rondeel)	57.727	57.727	57.727	57.727
Totaal Ruimtelijke ontwikkeling	57.727	57.727	57.727	57.727
Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt				
Pilot sociaal team en eenmalig initiatief	24.112	57.485	57.485	57.485
Kansen voor kinderen	273.036	273.036	273.036	273.036
Gebouw Dorrestraat 1	10.445	0	0	0
Totaal Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt	307.593	330.521	330.521	330.521

Omschrijving subsidie	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Meedoen				
SSC verenigingsondersteuning	75.748	75.748	75.748	75.748
SSC sportstimulering	115.025	115.025	115.025	115.025
Brede school combinatiefuncties	590.498	590.498	590.498	496.726
Sportbedrijf Deventer	4.084.877	4.080.892	4.076.861	4.072.785
Beheerstaken Sporthal De Uutvlog	35.148	35.148	35.148	35.148
Buurtcoaches, aangepast sporten	119.948	119.948	119.948	119.948
St. instructiebad Lettele Okkenbroek	16.886	16.886	16.886	16.886
Sporthal Schalkhaar	64.139	64.139	64.139	64.139
Zwembad Looërmark	147.303	147.303	147.303	147.303
1/3-regeling sport	63.890	63.890	63.890	63.890
Volledig onderhoud velden	64.625	64.625	64.625	64.625
Klein onderhoud velden	50.523	50.528	50.528	50.528
Huur energie en belastingen buitensportaccomodaties	32.379	32.379	32.379	32.379
Innovatie jeugdzorg: Jeugdconsulenten	100.000	101.770	101.770	101.770
Preventieactiviteiten MO/VZ doelgroep 18-	251.058	251.058	251.058	251.058
Kinderopvang - Regulier (kst. Ko/uitk.)	63.996	63.996	63.996	63.996
Kinderopvang	210.785	210.785	210.785	210.785
CJG opvoedingsondersteuning -Subsidie	619.679	619.679	619.679	619.679
Collectieve preventie GGZ	2.689	2.689	2.689	2.689
Subsidie innovatiebudget WMO	106.279	106.279	106.279	106.279
Mantelzorgwaardering	131.944	131.944	131.944	131.944
Vriendendiensten	391.676	391.676	391.676	391.676
Van individuele naar collectieve voorzieningen (transform.)	582.039	582.618	582.749	583.224
I-sociaal (informatisering soc domein)	52.223	52.223	52.223	52.223

Omschrijving subsidie	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Innovatie jeugdzorg	900.665	900.665	900.665	900.665
Dorpshuis Braakhekke/bijdrage wijkwinkel	36.125	36.125	36.125	36.125
St. Raster, buurtwerk	223.104	220.832	220.832	220.832
Buurthuis De Schalm	10.893	10.893	10.893	10.893
Overige buurthuizen	9.351	9.351	9.351	9.351
Projekt buurtbemiddeling	38.540	38.540	38.540	38.540
Noaberhuus Okkenbroek	10.445	10.445	10.445	10.445
Een meedoenbudget	281.216	281.216	281.216	281.216
Speeltuinen:				
- De Driehoek	21.338	17.234	17.234	17.234
- De Hoven	21.338	17.234	17.234	17.234
- Kindervreugd	21.338	17.234	17.234	17.234
- Rivierenwijk	21.338	17.234	17.234	17.234
- Tuindorp	21.338	17.234	17.234	17.234
- Wijk 16	24.471	20.367	20.367	20.367
- De IJssel	24.471	20.367	20.367	20.367
- Zandweerd	21.338	17.234	17.234	17.234
- Zwolsewijk	21.338	17.234	17.234	17.234
Vakantiekampen	18.949	18.949	18.949	18.949
Raster, kinderwerk	259.617	259.617	259.617	259.617
Scouting	31.231	31.231	31.231	31.231
Speelotheken	12.845	12.845	12.845	12.845
Mobiele ontmoetingsplekken (MOP)	19.008	19.008	19.008	19.008
Raster jongerenwerk	681.802	681.802	681.802	681.802
Zelfstandige jongerenorganisaties	314.790	314.790	314.790	314.790

Omschrijving subsidie	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Stichting welzijn Bathmen	26.834	26.834	26.834	26.834
Subsidieregeling jongerenactiviteiten	51.204	51.204	51.204	51.204
Pactum Kij, randgroepjongerenwerk	471.481	471.481	471.481	471.481
Wijkaanpak	260.345	260.344	260.344	260.344
WMO : Ouderen adviseurs	124.051	124.051	124.051	124.051
Etty Hillesum Centrum	20.397	20.397	20.397	20.397
Integratiebeleid	3.263	3.263	3.263	3.263
Antidiscriminatiebureau IJsselland	39.182	39.182	39.182	39.182
Bed, bad en brood	61.980	34.196	0	0
Diverse projecten emancipatie	6.462	6.462	6.462	6.462
Basisvoorziening vluchtelingenwerk	201.003	201.003	201.003	201.003
Werkbudget verhoogde asielinstroom	116.003	0	0	0
Vrijwilligers Centrale	390.068	390.068	390.068	390.068
Bureau Slachtofferhulp	26.838	26.838	26.838	26.838
WMO : vrijwilligers	185.872	185.872	185.872	185.872
Onbeperkt actief aan Raster	56.365	56.365	56.365	56.365
Vrijwillige thuiszorg/steunpunt mantelzorg	499.714	499.714	499.714	499.714
Cliëntondersteuning (MEE gelden)	984.834	985.816	986.037	986.840
De Kern, sociale teams + gezinscoaches	938.299	938.299	938.299	938.299
Raster, sociale teams	1.209.840	1.209.840	1.209.840	1.209.840
Zichtbare schakels, buurtcoaches	91.418	91.418	42.740	42.740
Centrale toegang beschermd wonen	297.422	297.422	297.422	297.422
MO-ket/wijkwinkel	163.006	103.006	103.006	103.006
Toegang gezinscoaches	1.432.524	1.433.952	1.434.273	1.435.442
Nachtopvang : medische behandel eenheid	549.586	549.586	549.586	549.586

Omschrijving subsidie	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
MO + VZ algemeen	3.288.108	3.291.763	3.288.770	3.288.770
Casusregie BZT	860.062	860.062	860.062	860.062
Intramuraal beschermd wonen WMO ZIN	16.639.127	16.687.996	16.887.977	16.888.000
Extramuraal beschermd wonen ZIN	200.000	200.000	200.000	200.000
Time out voorzieningen	340.000	340.000	340.000	340.000
Ambulantisering	557.014	553.642	553.642	553.642
Lokale activiteiten BW + MO	435.576	435.576	435.576	435.576
Beschut wonen	980.000	980.000	980.000	980.000
DU-CJG prenatale voorlichting	40.971	40.971	40.971	40.971
overige projecten volksgezondheid	10.572	10.572	10.572	10.572
Gezond in de stad (GIDS)	94.492	94.492	0	0
Totaal Meedoen	42.674.156	42.481.094	42.497.358	42.401.980
Jeugd en Onderwijs				
Ida Gerhardt Academie	40.014	78.400	118.200	158.400
Schoolzwemmen ZMLK onderwijs	26.469	26.469	26.469	26.469
Introductiedagen Saxion	19.015	19.015	19.015	19.015
Peuterspelen	261.174	263.639	263.639	263.639
Onderwijsachterstandenbeleid	2.926.180	2.926.180	2.926.180	2.926.180
Jeugdhulp maatwerk	457.965	457.965	457.965	457.965
Veilig Thuis	534.293	534.293	534.293	534.293
Jeugd Bescherming Overijssel	1.816.595	1.816.595	1.816.595	1.816.595
Totaal Jeugd en Onderwijs	6.081.703	6.122.556	6.162.356	6.202.556
Economie, kunst en cultuur				
Internationale samenwerking	52.947	52.947	52.947	52.947
Publieksevenementen	5.382	5.382	5.382	5.382

Omschrijving subsidie	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Ondernemershuis	128.507	128.507	0	0
BIZ-binnenstad	350.000	350.000	350.000	350.000
Evenementenbeleid (voorzieningsfonds)	51.855	51.855	51.855	51.855
Plattelandseconomie	14.877	14.877	14.877	14.877
Subsidie...inDeventer!	525.118	525.118	525.118	525.118
Fonds cultuur & tourisme	272.902	272.902	272.902	272.902
St. Marketing Oost	86.184	86.184	86.184	86.184
Economische promotie	5.130	5.130	5.130	5.130
Stichting Bathmen Promotie	10.829	10.819	10.820	10.820
NV Deventer Schouwburg	1.681.626	1.681.626	1.681.626	1.681.626
Productie gezelschappen	67.957	67.957	67.957	67.957
Filmhuis De Keizer	108.494	108.494	108.494	108.494
Theater Bouwkunde	193.936	193.936	193.936	193.936
Het Burgerweeshuis (incl.huurinhouding)	523.535	523.535	473.535	473.535
Productiehuis Oost Nederland	51.871	51.871	51.871	51.871
Kunstenlab	303.077	303.077	303.077	303.077
Muz..-zang-,toneel- en dansverenigingen	172.304	172.304	172.304	172.304
Cultuureducatie	1.237.854	1.237.854	1.237.854	1.237.854
Incidentele Culturele evenementen	36.533	36.533	36.533	36.533
Structurele Culturele evenementen	132.528	132.528	132.528	132.528
Beeldende kunst	29.738	29.738	29.738	29.738
Cultuureducatie primair onderwijs	27.624	0	0	0
Oudheidkunde algemeen	10.607	10.607	10.607	10.607
Subsidie dEVENTer	471.960	471.960	471.960	471.960
Overig cultuur algemeen	5.000	5.000		

Omschrijving subsidie	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Musea (Deventer Verhaal)	1.124.561	1.124.561	1.124.561	1.124.561
Open monumentendag	11.074	11.074	11.074	11.074
St. Lokale Omroep Deventer	116.775	56.775	56.775	56.775
Athenaeumbibliotheek (OBD)	692.374	572.374	572.374	572.374
Openbare Bibliotheek	2.998.417	2.998.417	2.998.417	2.998.417
Openbare bibliotheek Bathmen	121.070	121.070	121.070	121.070
Infocentrum bibliotheek Bathmen	34.682	34.682	34.682	34.682
Schoolbibliotheken	77.249	77.249	77.249	77.249
Stedelijk Informatie Netwerk (SIN)	77.955	77.955	77.955	77.955
Totaal Economie, kunst en cultuur	11.812.532	11.604.898	11.421.392	11.421.392
Algemene dekkingsmiddelen				
Hervormde gemeente	2.278	2.278	2.278	2.278
Grootburgers	1.770	1.770	1.770	1.770
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	4.048	4.048	4.048	4.048
Totaal subsidies	61.687.024	61.325.110	61.197.668	61.142.490

Bijlage 8 – Taakveldenmatrix
(bedragen x € 1.000)

Programma	Hoofdtakveld	Taakveld	Taakveld omschrijving	Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023				
				Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo		
Burger en bestuur	Bestuur en ondersteuning	0.1	Bestuur	4.621	27	-4.594	4.536	17	-4.519	4.584	12	-4.573	4.584	12	-4.573		
		0.10	Mutat. reserves (NB alleen rechtstreeks)		52	52		0	0		0	0		0	0		
		0.2	Burgerzaken	2.359	1.206	-1.152	2.450	1.273	-1.176	2.305	1.011	-1.294	2.243	949	-1.294		
		0.61	OZB woningen			0			0			0			0		
		0.62	OZB niet-woningen			0			0			0			0		
		0.64	Belastingen overig	5		-5	5		-5	5		-5	5		-5		
			Veiligheid	1.2	Openbare orde en veiligheid			0			0			0		0	
			Economie	3.1	Economische ontwikkeling	13		-13	13		-13	13		-13	13		-13
				3.4	Economische promotie			0			0			0		0	
			Sociaal domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	29		-29	29		-29	29		-29	29		-29
		6.5	Arbeidsparticipatie	13		-13	13		-13	13		-13	13		-13		
		6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	26		-26	26		-26	26		-26	26		-26		
	Volkshuisv.,Ro en Stedelijke vern	8.3	Wonen en bouwen	15		-15	15		-15	15		-15	15		-15		
Totaal				7.081	1.286	-5.795	7.086	1.290	-5.796	6.990	1.022	-5.967	6.928	961	-5.967		
Openbare orde en veiligheid	Bestuur en ondersteuning	0.10	Mutat. reserves (NB alleen rechtstreeks)	6	3	-3	6	3	-4	6	2	-4	6	2	-4		
		1.1	Crisisbeheersing en brandweer	7.584	356	-7.227	7.657	356	-7.301	7.853	356	-7.497	7.851	356	-7.495		
		1.2	Openbare orde en veiligheid	3.038	313	-2.725	3.038	313	-2.725	3.038	313	-2.725	3.038	313	-2.725		
Totaal			10.628	672	-9.956	10.701	672	-10.029	10.898	672	-10.226	10.895	672	-10.224			
Leefomgeving	Bestuur en ondersteuning	0.10	Mutat. reserves (NB alleen rechtstreeks)	430	550	120	292	578	286	371	577	206	450	576	127		
		0.5	Treasury		795	795		19	19		19	19		19	19		
		0.63	Parkeerbelasting	613	3.634	3.021	613	3.634	3.021	614	3.634	3.021	614	3.634	3.020		
			Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	15.280	464	-14.816	14.397	404	-13.992	15.031	404	-14.627	15.041	404	-14.637
				2.2	Parkeren	2.974	1.200	-1.773	2.973	1.229	-1.744	2.974	1.258	-1.715	2.973	1.287	-1.686
				2.4	Economische havens en waterwegen	297	292	-5	297	292	-5	298	292	-6	298	292	-6
				2.5	Openbaar vervoer	360	5	-354	360	5	-355	361	5	-355	361	5	-356
			Sport, cultuur en recreatie	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	7.828	261	-7.567	6.946	61	-6.885	6.946	61	-6.885	7.001	61	-6.940
			Sociaal domein	6.3	Inkomensregelingen	624		-624	624		-624	624		-624	624		-624
			Volksgezondheid en milieu	7.2	Riolering	6.725	8.339	1.614	6.725	8.339	1.614	6.725	8.339	1.614	6.725	8.339	1.614
				7.5	Begraafplaatsen en crematoria	327	154	-173	326	154	-173	327	154	-173	327	154	-173
	Volkshuisv, RO en Stedelijke vern.	8.1	Ruimtelijke ordening	0		0	0		0	0		0	0	0			
Totaal				35.457	15.694	-19.763	33.554	14.715	-18.838	34.270	14.743	-19.527	34.414	14.772	-19.642		
Milieu	Bestuur en ondersteuning	0.10	Mutat. reserves (NB alleen rechtstreeks)	3	306	303	3	0	-3	3	0	-3	3	0	-3		
		0.5	Treasury		9	9		184	184		184	184		184	184		
			Sociaal domein	6.3	Inkomensregelingen	965		-965	965		-965	965		-965	965		-965
			Volksgezondheid en milieu	7.3	Afval	11.771	14.108	2.338	11.946	14.108	2.163	11.946	14.108	2.163	11.946	14.108	2.163
			Volksgezondheid en milieu	7.4	Milieubeheer	4.775	1.189	-3.586	3.372	119	-3.253	3.372	119	-3.253	3.372	119	-3.253
Totaal				17.514	15.613	-1.901	16.286	14.412	-1.874	16.286	14.412	-1.874	16.286	14.412	-1.874		

Programma	Hoofdtakveld	Taakveld	Taakveld omschrijving	Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023			
				Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
Ruimtelijke Ontwikkeling	Bestuur en ondersteuning	0.10	Mutat. reserves (NB alleen rechtstreeks)	1.000	852	-148	0	70	70	0	0	0	0	0	0	
		0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	491	231	-260	442	231	-211	403	231	-172	404	231	-173	
		0.5	Treasury		0	0		0	0		0	0		0	0	
	Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	253	4	-249	253	4	-249	253	4	-249	253	4	-249	
		Economie	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen			0			0		0			0	
	Volkshuisv, RO en Stedelijke vern.	8.1	Ruimtelijke ordening	2.441	189	-2.252	1.615	189	-1.426	1.686	189	-1.498	1.432	189	-1.244	
		8.3	Wonen en bouwen	3.487	4.034	547	3.487	3.034	-453	3.487	3.033	-453	3.456	3.033	-423	
Totaal				7.673	5.310	-2.363	5.797	3.528	-2.269	5.830	3.457	-2.373	5.546	3.457	-2.088	
Herstructurering en vastgoed	Bestuur en ondersteuning	0.10	Mutat. reserves (NB alleen rechtstreeks)	23	91	68	0	6	6	0	0	0	0	0		
		0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	750	1.977	1.227	773	1.977	1.204	760	1.977	1.217	759	1.977	1.218	
	Economie	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	13.884	13.884	0	5.698	5.698	0	5.109	5.109	0	4.320	4.320	0	
		Volkshuisv, RO en Stedelijke vern.	8.1	Ruimtelijke ordening			0			0		0			0	
	8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	5.149	5.149	0	4.043	4.043	0	2.765	2.765	0	2.658	2.658	0		
	8.3	Wonen en bouwen	346	0	-346	86	0	-86	86	0	-86	86	0	-86		
Totaal				20.152	21.101	949	10.600	11.724	1.124	8.719	9.851	1.131	7.823	8.955	1.132	
Inkomensvoorziening en Arbeidsmarkt	Bestuur en ondersteuning	0.10	Mutat. reserves (NB alleen rechtstreeks)		86	86		0	0		0	0		0		
		0.5	Treasury		3.200	3.200		0	0		0	0		0		
	Sociaal domein	6.3	Inkomensregelingen	49.604	38.475	-11.129	49.462	38.720	-10.742	49.462	39.410	-10.052	49.462	39.920	-9.542	
		6.4	Begeleide participatie	15.842		-15.842	15.331		-15.331	14.843		-14.843	14.289		-14.289	
		6.5	Arbeidsparticipatie	6.195	169	-6.025	6.042	169	-5.873	6.203	169	-6.034	6.364	169	-6.195	
Totaal				71.641	41.930	-29.710	70.836	38.889	-31.946	70.509	39.579	-30.930	70.115	40.089	-30.026	
Meedoen	Bestuur en ondersteuning	0.10	Mutat. reserves (NB alleen rechtstreeks)	1.165	2.564	1.399	483	877	394	487	370	-117	486	363	-122	
		0.5	Treasury		700	700		679	679		710	710		682	682	
		0.2	Burgerzaken			0			0			0			0	
	Sport, cultuur en recreatie	5.1	Sportbeleid en activering	5.142	5	-5.137	5.139	5	-5.134	5.135	4	-5.131	5.037	3	-5.034	
		5.2	Sportaccommodaties	2.699	290	-2.409	2.664	289	-2.374	2.668	289	-2.379	2.639	289	-2.350	
	Sociaal domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	10.733	162	-10.570	10.353	162	-10.190	10.317	162	-10.155	10.318	162	-10.156	
		6.2	Wijkteams	6.513		-6.513	6.377		-6.377	6.329		-6.329	6.331		-6.331	
		6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	2.968	84	-2.884	2.970	84	-2.886	2.850	84	-2.766	2.851	84	-2.767	
		6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	24.942	1.318	-23.624	25.195	1.319	-23.876	25.652	1.319	-24.333	25.672	1.319	-24.353	
		6.81	Geëscaleerde zorg 18+	27.964	1.692	-26.272	27.050	1.692	-25.358	27.056	1.692	-25.364	27.063	1.692	-25.371	
	Volksgezondheid en milieu	7.1	Volksgezondheid	4.174		-4.174	4.171		-4.171	4.084		-4.084	4.084		-4.084	
	Totaal				86.300	6.815	-79.485	84.401	5.106	-79.295	84.577	4.631	-79.947	84.481	4.596	-79.885
	Jeugd en Onderwijs	Bestuur en ondersteuning	0.10	Mutat. reserves (NB alleen rechtstreeks)	0	1.265	1.265	0	868	868	0	741	741	0	726	726
Onderwijs			4.2	Onderwijshuisvesting	7.359	282	-7.078	6.963	282	-6.682	6.806	282	-6.525	6.768	282	-6.486
Onderwijs		4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	6.066	3.214	-2.852	5.978	3.214	-2.764	5.978	3.214	-2.764	5.978	3.214	-2.763	
Sociaal domein		6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	22.799		-22.799	23.011		-23.011	23.041		-23.041	23.076		-23.076	
Sociaal domein		6.82	Geëscaleerde zorg 18-	2.643		-2.643	2.643		-2.643	2.643		-2.643	2.643		-2.643	
Totaal				38.867	4.761	-34.107	38.595	4.364	-34.231	38.467	4.237	-34.230	38.464	4.222	-34.241	

Programma	Hoofdtakveld	Taakveld	Taakveld omschrijving	Begroting 2020			Begroting 2021			Begroting 2022			Begroting 2023		
				Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Economie en Internationaal Beleid	Bestuur en ondersteuning	0.10	Mutat. reserves (NB alleen rechtstreeks)		38	38	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Economie	3.1	Economische ontwikkeling	1.073	0	-1.073	1.034	0	-1.034	1.111	0	-1.111	1.111	0	-1.111
		3.4	Economische promotie	1.461	749	-712	1.460	749	-711	1.461	749	-712	1.460	749	-711
		3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1.058	678	-380	1.058	678	-381	930	677	-252	929	677	-251
Totaal				3.592	1.465	-2.127	3.553	1.427	-2.126	3.502	1.427	-2.075	3.500	1.427	-2.073
Kunst en Cultuur	Bestuur en ondersteuning	0.10	Mutat. reserves (NB alleen rechtstreeks)	43	119	76	43	119	75	43	68	25	43	68	25
		0.5	Treasury		761	761		742	742		722	722		702	702
	Sport, cultuur en recreatie	5.3	Cult.presentatie, -productie en -partic.	5.536	28	-5.508	5.417	0	-5.417	5.362	0	-5.362	5.362	0	-5.362
		5.4	Musea	1.384	58	-1.326	1.384	58	-1.326	1.384	58	-1.326	1.384	58	-1.326
		5.5	Cultureel erfgoed	2.110	395	-1.716	2.034	305	-1.730	2.023	305	-1.719	1.964	305	-1.659
		5.6	Media	5.635	0	-5.635	5.453	0	-5.453	5.450	0	-5.450	5.435	0	-5.435
Totaal				14.708	1.360	-13.348	14.332	1.224	-13.109	14.264	1.154	-13.110	14.189	1.133	-13.056
Bedrijfsvoering	Bestuur en ondersteuning	0.10	Mutat. reserves (NB alleen rechtstreeks)	1.042	979	-63	683	695	12	619	801	182	780	897	117
		0.4	Overhead	34.094	8.203	-25.891	33.943	8.164	-25.779	34.022	8.156	-25.866	33.902	8.069	-25.833
	Sociaal domein	6.81	Geëscaleerde zorg 18+			0			0		0			0	0
Totaal				35.136	9.182	-25.954	34.626	8.859	-25.767	34.641	8.957	-25.684	34.682	8.966	-25.716
Algemene dekkingsmiddelen	Bestuur en ondersteuning	0.1	Bestuur			0			0		0			0	0
		0.10	Mutat. reserves (NB alleen rechtstreeks)	7.462	5.727	-1.735	4.212	4.164	-48	4.683	3.767	-916	4.198	1.482	-2.716
		0.2	Burgerzaken			0			0		0			0	0
		0.5	Treasury	287	1.534	1.247	236	1.527	1.291	-279	1.518	1.797	-572	1.517	2.090
		0.61	OZB woningen	1.011	14.181	13.170	906	14.701	13.795	906	15.676	14.770	906	16.676	15.770
		0.62	OZB niet-woningen	34	12.722	12.688	34	13.102	13.068	34	13.102	13.068	34	13.102	13.068
		0.64	Belastingen overig	508	501	-7	508	501	-7	508	501	-7	508	501	-7
		0.7	Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF		204.714	204.714		207.018	207.018		207.875	207.875		212.299	212.299
		0.8	Overige baten en lasten	6.739	336	-6.403	11.108	261	-10.846	14.319	2.657	-11.661	18.901	2.657	-16.244
	Veiligheid	1.2	Openbare orde en veiligheid			0			0		0			0	0
	Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer			0			0		0			0	0
		2.2	Parkeren	12		-12	12		-12	12		-12	12		-12
	Economie	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	24		-24	24		-24	24		-24	24		-24
	Sport, cultuur en recreatie	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.746	1.746	0	1.746	1.746	0	1.746	1.746	0	1.746	1.746	0
	Sociaal domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie			0			0		0			0	0
		6.2	Wijkteams			0			0		0			0	0
		6.3	Inkomensregelingen	35	26	-10	35	26	-10	35	26	-10	35	26	-10
	Volksgezondheid en milieu	7.2	Riolering	6		-6	6		-6	6		-6	6		-6
		7.3	Afval			0			0		0			0	0
	Volkshuisv, RO en Stedelijke vern.	8.1	Ruimtelijke ordening			0			0		0			0	0
		8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	37		-37	37		-37	37		-37	37		-37
		8.3	Wonen en bouwen	24		-24	24		-24	24		-24	24		-24
Totaal				17.926	241.486	223.560	18.888	243.045	224.157	22.055	246.867	224.812	25.859	250.006	224.147
Totaal programma's				366.676	366.676	0	349.255	349.255	0	351.008	351.008	0	353.182	353.667	485

Bijlage 9 - Afkortingen en begrippen

Afkortingen

AMW	Algemeen maatschappelijk werk
APV	Algemene plaatselijke verordening
ARG	Algemene reserve grondexploitatie
AU	Algemene uitkering
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
BAD	Budget adviesbureau Deventer
BBP	Bruto binnenlands product
BBV	Besluit begroting en verantwoording
BBZ	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
BCF	BTW compensatie fonds
BIBOB	Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIE	Bouwgrond in exploitatie
BIG	Baseline informatiebeveiliging Nederlandse gemeenten
BSO	Buitenschoolse opvang
CJG	Centrum voor jeugd en gezin
COELO overheden	Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden
CBS	Centraal bureau voor de statistiek
CPB	Centraal plan bureau
CUWVO	Commissie uitvoering wet verontreiniging oppervlaktewater
CVV	Collectief Vraagafhankelijk Vervoer
DGB	Deventer groen bedrijf
DNO	Deventer Noordoost
DO	Definitief ontwerp
DOIC	Deventer Open Innovatie centrum
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
DOWR	Deventer, Olst-Wijhe, Raalte
EMU	Economische en monetaire unie
EPC	Energieprestatie
Fido	Financiering decentrale overheden
GAE	Go Ahead Eagles
GBA	Gemeentelijke basisadministratie
GGD	Gemeenschappelijke gezondheidsdienst

GGW	Gebiedsgericht werken
GPK	Gehandicapten parkeerkaart
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GS	Gedeputeerde staten
GUO	Gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie
HR	Human resources
HV	Huishoudelijke Verzorging
IenM	Ministerie van Infrastructuur en milieu
IHP	Integraal huisvestingsplan onderwijs
IPO	Interprovinciaal overleg
KCC	Klant contact centrum
KPDH	Kostprijsdekkende huur
LOG	Landbouw ontwikkelingsgebied
MER	Milieu effecten rapportage
MIND	Meerjarenprogramma infrastructuur Deventer
MJOP	Meerjaren onderhoudsplan
OD	Omgevingsdienst
OGGZ	Openbare geestelijke gezondheidszorg
OKE	Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie
OZB	Onroerende zaakbelasting
PGB	Persoon Gebonden Budget
PIP	Persoonlijke internetpagina
PMJP	Provinciaal meerjarenprogramma
Po	Particulier opdrachtgeverschap
RGI	Reserve gemeentebrede investeringen
RMC	Regionale meld en coördinatiefunctie
ROC	Regionaal opleidingscentrum
ROZ	Reserve onroerende zaken
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
RZB	Roerende zaakbelasting
SAB	Stadsarchief en Athenaeumbibliotheek
SR	Social return
SVN	Stimuleringsfonds volkshuisvesting Nederland
UvW	Unie van waterschappen
UWV	Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen

VHROSV	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Vo	Voorlopig ontwerp
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
VWS	Volksgesondheid, welzijn en sport
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
W&I	Werk & inkomen
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WSF	Wetenschappelijke steunfunctie
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
Wro	Wet op de ruimtelijke ordening
Wvc	Wijk voorzieningencentrum
Wwb	Wet werk en bijstand
Wwnv	Wet werken naar vermogen

Verklaring begrippen

Begroting

De begroting is een overzicht, gemaakt door de gemeenteraad, met de bedragen die de raad beschikbaar stelt voor taken en activiteiten van de gemeente. De diensten en voorzieningen voor inwoners staan voorop. Daarbij ook de financiële middelen die de gemeente verwacht in te zetten. Het is gebruikelijk dat een gemeentebegroting een saldo van om en nabij de nul heeft.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel die de gemeente vrij kan besteden. Het gaat behalve om de uitkering uit het gemeentefonds, ook om gemeentebelastingen, of aandelen van verbonden partijen. Ze zijn bedoeld voor de uitvoering van de programma's waarin het beleid wordt uitgevoerd dat de gemeenteraad heeft vastgesteld.

Algemene uitkering

De algemene uitkering komt uit het gemeentefonds. Deze uitkering is voor een deel gekoppeld aan de uitgaven van het rijk. De verdeling van het geld naar gemeenten vindt plaats op basis van maatstaven.

Lokale heffingen

Dit zijn de opbrengsten uit (onderstaande) lokale heffingen die vrij kunnen worden besteed.

Dividend

Onder opbrengst uit deelnemingen valt onder meer de dividenduitkering van de Bank Nederlandse gemeenten

Saldo financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie is een begrip uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Dit is het saldo van:

- a) betaalde rente (last) over langlopende leningen en over de aangetrokken middelen in rekening courant;
- b) ontvangen rente (bate) over de uitzettingen. Onder uitzettingen kunnen worden verstaan deposito's, verstrekte langlopende leningen en beleggingen.

Onvoorzien

Het gaat hier om de algemene raming voor onvoorziene bestedingen.

Stelposten

Dit zijn lasten en baten die niet direct onder de programma's vallen.

Calculatieverschil kostenplaatsen

Voor een aantal kostenplaatsen in de begroting wordt een 'voorcalculatorisch tarief' gehanteerd. De werkelijke kosten en opbrengsten kunnen hiervan afwijken. Dit is het calculatieverschil.

Resultaatbestemming

De resultaatbestemming omvat alle stortingen in en onttrekkingen uit de reserves, die gevolg hebben voor de exploitaties. Ook is in dit programma de rente opgenomen die wordt toegevoegd aan de reserves .

Resultaat

Het resultaat is het saldo van de 11 gemeentelijke programma's plus de algemene dekkingsmiddelen. Via de reserves wordt een bestemming gegeven aan dit resultaat.

Activa

De bezittingen van de gemeente, uitgedrukt in geld.

Passiva

Passiva zijn de leningen en voorzieningen voor uitgestelde opbrengsten en uitgaven.

Belastingen

Belastingen zijn heffingen waarvoor de gemeente geen tegenprestatie levert. De lokale belastingen zijn bijdragen aan de algemene kosten van de gemeente. Met andere woorden: uit de belastingen worden inkomsten voor de gemeente verworven. Voorbeelden van belastingen zijn: de onroerendzaakbelasting (OZB), hondenbelasting en parkeerbelasting.

Rechten

Rechten zijn heffingen die worden gebruikt voor een bepaalde bestemming. De inwoner betaalt een heffing en krijgt een tegenprestatie van de gemeente. Voor het ophalen van het huisvuil wordt bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing betaald en voor het gebruik van het riool de rioolheffing.

Weerstandsvermogen

Hoe goed kan de gemeente tegen een stootje? Dat is wat het weerstandsvermogen weergeeft. Een marge om financiële tegenslagen te kunnen opvangen.

Specifiek weerstandsvermogen

Dit type weerstandsvermogen gaat over risico's die we voor een groot deel kunnen inschatten, bijvoorbeeld grondexploitatie of bijstandsuitkeringen.

Algemeen weerstandsvermogen

Er zijn ook risico's die zich moeilijker laten inschatten. Denk aan economische vooruitzichten en de gevolgen van bestuurlijke besluitvorming. Voorbeelden hiervan zijn: de algemene uitkering (gemeentefonds), verkoop van gronden en panden, het reilen en zeilen van verbonden partijen, garantstellingen of bezuinigingen.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit reserves, geld dat vrijkomt uit nog geïnde belastingen en eventuele bezuinigingsmogelijkheden.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Dit is het geld waarover de gemeente kan beschikken voor het opvangen van onverwachte kosten.

Benodigde weerstandscapaciteit

Er zijn ook risico's voor de gemeente waarvoor geen geld is gereserveerd of verzekeringen zijn afgesloten. Dit is de benodigde weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

Het calamiteiten en eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de gemeentelijke taken.

Structurele weerstandscapaciteit

Geld dat altijd gebruikt kan worden voor het opvangen van tegenvallers, zonder dat het invloed heeft op de gemeentelijke taken.

Onbenutte (flexibele) begrotingsruimte

In de begroting wordt jaarlijks een bedrag opgenomen voor onvoorziene eenmalige zaken. Dit bedrag wordt jaarlijks vastgesteld, maar komt neer op ongeveer 2 euro per inwoner.

Onbenutte investeringscapaciteit

Er is sprake van onbenutte investeringscapaciteit als de investeringsplanning van de gemeente een positief resultaat laat zien en er geen onderhoudsachterstand is.

Onbenutte belastingscapaciteit

Er is sprake van onbenutte belastingcapaciteit als de gemeentelijke belastingen en heffingen niet kostendekkend zijn.

Stille reserves

Stille reserves zijn opbrengsten van bezittingen (vooral onroerend goed en aandelen) die tegen een lagere waarde op de balans staan dan de opbrengstwaarde (economische waarde). Deze 'overwaarde' is alleen inzetbaar als een object binnen 1 jaar kan worden verkocht, zonder dat dit een negatief effect heeft op de gemeentelijke taken.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit bestaat uit de financiële risico's die de gemeente loopt.

Monte Carlo simulatiemethode

Bij deze methode wordt op basis van de individuele geïnterpreteerde risico's 10.000 simulaties uitgevoerd om daarmee de werkelijkheid na te bootsen. Dit heeft geleid tot een kansdichtheidsverdeling (zie grafiek) waaruit is af te leiden wat, bij een zekerheid van 90%, minimaal de omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit moet zijn om de financiële gevolgen van optredende risico's op te kunnen vangen, zonder dat het normale bedrijfsproces hierdoor negatief wordt beïnvloed.

Accrystematiek

Ook wel normeringssystematiek. Een accres is een toename of afname. Gemeenten krijgen meer geld van het Rijk als de rijksuitgaven stijgen en minder als die dalen.

Herverdeeleffecten

Op basis van de decentralisaties en de herverdeling van het gemeentefonds kan het zijn dat de verdeling van de algemene uitkering niet geheel aansluit bij de kosten van de gemeente Deventer. We spreken dan over herverdeeleffecten. Die effecten kunnen positief of negatief zijn.

Renterisico Onder renterisico wordt verstaan het risico dat:

- renteresultaten negatief worden beïnvloed door wijzigingen in de marktrente;
- renteresultaten beter hadden kunnen zijn;
- de waarde van activa of passiva nadelig wordt beïnvloed door wijziging van de marktrente.

Kasgeldlimiet De kasgeldlimiet bepaalt hoeveel geld een gemeente mag lenen voor een periode van maximaal 1 jaar.

Rente risiconorm

De rente risiconorm schrijft voor hoeveel maximaal geleend mag worden voor een periode langer dan 1 jaar.

Kredietrisico

Kredietrisico's komen voort uit mogelijke waardedalingen van de vorderingspositie als een tegenpartij niet (tijdig) de betalingsverplichtingen kan nakomen door insolventie of deficit.

EMU saldo

Het door de Europese Unie maximaal toegestane structurele tekort op de begroting.

Integrale financiering

Bij integrale financiering worden de rentekosten voor investeringen toegerekend aan de projecten via een gemiddeld percentage, de zogenoemde omslagrente.

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarmee de gemeente een bestuurlijke én financiële band heeft. De gemeente kan deelnemen in het bestuur en/of stemrecht hebben. Er is een financieel belang als zij middelen ter beschikking heeft gesteld, die verloren gaan bij faillissement van de verbonden partij of als de gevolgen van financiële problemen bij de verbonden partij op de gemeente kunnen worden verhaald.

Voorbeelden van een financieel belang zijn een subsidierelatie, een garantiestelling of aandelenbezit.

Investeringen

Investeringen Een investering is een object waarin de gemeente vermogen stopt. Het nut (economisch, openbare ruimte, maatschappelijk) strekt zich uit over meerdere jaren.

Autonome investeringen

Autonome investeringen ontstaan uit nieuw of uitbreiding van bestaand beleid. Dit vertaalt zich in uitbreidings- of herontwikkelingsinvesteringen. Daarnaast kunnen autonome investeringen voortkomen vanuit een grondexploitatie bij gebiedsontwikkeling of uit het raads- en collegeprogramma.

Goïng concern investeringen

De goïng concern investeringen vinden hun oorsprong uit de reguliere taken van de gemeente. Vanuit de behoefte of noodzaak om een taak te kunnen uitvoeren, is het van belang dat de investering wordt gedaan. Going concern investeringen worden getriggerd vanuit de bestaande dienstverlening.